

IMN PENTRU CRUCEA PURTATĂ

Abecedar duhovnicesc pentru un frate de cruce

„Căci cu privire la Hristos, vouă vi s-a dat harul nu numai să credeți în El, ci să și suferiți pentru El!”

(Filipeni 1, 29)

Închin această carte ca o mărturisire românească înaintea lui Dumnezeu și a lumii că n-am făcut din viața aceasta un scop, deși daturile acestui pământ ne-ar fi putut ispiti spre aceasta, ci ne-a fost viața prilej de mântuire, mulțumind și laudând pe Dătătorul a toate, iar când am greșit, am plâns la picioarele lui Iisus cel răstignit, nădăduind iertarea.

Isihias

Îmi cânt bucuria-implinită - a durerii...
Săgeți de lumină îmi sfâșie beznele...
Osânda mi-o fac ispășiri primăverii
Butucul-răbdării îmi sângeră gleznele...
Întâi, am întins
doar o mână în cruce...
Și jocul îmi place
Și totuși... mă doare...
Eli, nu Te duce!
Sub hula mulțimii
simt spinii ninsoare...
Eli, Eli, lama sabahtani!
Eli, Tu...
sau
eu?
Cine moare?

Prolog

Așteptam cu nerăbdare această carte, și nerăbdarea mea s-a umplut de bucurie. Aproape toată literatura memorialistică ce s-a scris până acum, prezentând conflictul dintre Mișcarea Legionară și cele trei dictaturi: carlistă, antonesciană și comunistă, are un caracter oarecum unilateral. Toate lucrările prezintă suferința fizică și morală, cu biruințele și înfrângerile inerente luptei, oprindu-se în special la aspectul politico-social și mai puțin la cel spiritual propriu-zis.

Singură cartea lui D. G. Bordeianu, *Mărturisiri din mlaștina disperării*, atacă o problemă specială, și anume: consecințele căderii din har a luptătorului creștin-legionar, incapabil să depășească la un moment dat ultimul stadiu al suferinței – mlaștina deznădejdiei. Iar cartea lui Nicu Popescu Vorkuta, *Un legionar dincolo de cercul polar*, ne pune în față miracolul supraviețuirii prin credință în gulagul sovietic. Cartea lui D. Bacu încearcă o analiză a *Fenomenului Pitești* din punct de vedere psihologic; el însă face un studiu, nu o mărturisire; el este un observator din afară, deși suferea aceleași pedepse.

Ceea ce se aduce nou - exprimând întru totul autenticitatea spiritualității legionare și întregind fresca apocaliptică a veacului XX - este surprins în lucrarea lui Virgil Maxim *Imn*

pentru crucea purtată. O idee străbătută de la un capăt la altul această lucrare: asumarea conștiință a suferinței ca mijloc de purificare și oferirea ființei purificate lui Dumnezeu, ca jertfă de ispășire pentru păcatele neamului.

Prin această **generație de mistici**, Mișcarea Legionară s-a apropiat sau, poate, chiar a atins linia de viață spirituală la stadiul propus de Sfinții Părinți din „veacul de aur” al Bisericii. Dar de data aceasta **pustia** este realizată în temniță sub lovituri de bici.

Prezentând în câteva capitole mai mult schițate personalitățile acestei forme de martiraj: Traian Trifan și Marian Traian, Anghel Papacioc și preotul Vasile Serghie, Valeriu Gafencu și Constantin Oprișan și alți dăruți de Dumnezeu cu harul mărturisitorului creștin legionar – între care foarte mulți tineri proveniți din *Școala Frăților de Cruce* - Virgil Maxim, în smerenia lui, ni se prezintă doar ca un mic și neînsemnat hagiograf, care a primit poruncă nevăzută să înscrie în veac un semn de laudă și mulțumire pentru darul de a fi fost contemporan cu aceste încercări prin care a trecut neamul românesc.

Și semnul înscris este, într-adevăr, un **Imn pentru Crucea purtată**.

Preot Ioan Negruțiu

Cuvânt înainte

Trebuie să fii adânc preocupat de împlinirea ta spirituală ca, ajuns la vârsta deplinei maturități, să-ți evoci tinerețea, făcând din fapte și întâmplări un pretext pentru a reconstitui începutul zidirii tale launtrice. Nu cunosc, încă, o carte ca aceasta, în care autorul să se aplece asupra mediului concentraționar, unde și-a petrecut anii cei mai rodnici din viață, care să pună accentul mai mult pe dimensiunea interioară a încercărilor prin care a trecut decât pe contextul exterior. E lesne de presupus că la Virgil Maxim, chiar dacă și-ar fi plămădit personalitatea într-un alt mediu decât cel penitenciar, viziunea lui asupra lumii ar fi fost tot interioară. Ceea ce l-ar fi urmărit atunci ar fi fost aceleași probleme care l-au hărțuit și înainte, și după răstimpul trăit în închisoare.

Remarcabilă, și în același timp impresionantă, este poziția pe care o adoptă față de o epocă pentru care cei ce au suferit-o ca luptători pentru un ideal nu își arată cătuși de puțin mândria de a fi rămas neclintiți în mijlocul încercărilor, ci, cu preponderență, îi preocupă grija de a se fi achitat de îndatoririle creștinești, cu atât mai vărtos într-un climat unde aceste îndatoriri sunt pu-se la grea încercare. Virgil Maxim adoptă față de ținuta pe care alții o numesc îndeobște eroică, modestia omului care niciodată nu s-a gândit să epateze pe nimeni și nici să-și întrețină conștiința de erou. Scopul său, dacă acesta poate fi numit un scop, a fost de a folosi duritățile, pe care i le-a rezervat soarta, ca un prilej de consolidare sufletească și de a-i consolida pe semenii lui odată cu el. Sunt sigur că în ipoteza, cu totul fantezistă, că el ar fi trebuit să se apropie de nădejdea mântuirii ștergându-și toate amintirile care i-ar fi alimentat plăcerea de a-și rememora trecutul, s-ar fi învoit bucuros. Căci pentru el viața, privită retrospectiv, rămâne o părere din care se desprinde și rămâne viu numai efortul nostru de a fi mai buni și de a fi vrednici să ne numim fiii lui Dumnezeu.

În această carte, dominată de preocupările spirituale ale autorului, persoana lui își împletește firul vieții cu al multor altor persoane. Figura lui Virgil Maxim nu este un centru care să-i polarizeze propriul interes. Ba, dimpotrivă, te sesizează dispoziția lui de a face din prieteni și camarazi de luptă o comunitate de creștini în căutarea izbăvirii finale. Împreună cu prietenii și camarazii lui, înscriu, prin filele acestei cărți, o pagină în istoria neamului românesc pe care a săpat-o, cu trudă, sânge și sudoare Mișcarea Legionară.

Iubite cititorule,

Netrebnic lucru este să vorbești despre tine însuși. Mai ușor mi-a fost să-mi mărturisesc păcatele decât să-mi arăt, cumva, virtuțile. Nu prezentarea suferinței personale sau colective aş vrea să atragă atenția, - astfel de povestiri poate reda oricine, unii cu talent și pricepere, - ci înțelesul celor întâmplate, sensul lor, reflectarea în spirit; acestea dau valoare suferinței.

Pentru fiecare dintre tâlharii răstigniți lângă Iisus Hristos suferința are alt înțeles, capătă altă valoare: pentru unul e ispășire, spre mântuire, pentru celălalt e osândire, spre moarte.

În cartea aceasta fac cunoscute stări sufletești și acțiuni la care am participat, în scop pedagogic: cei de față și viitorimea să știe, să învețe și să aibă un îndreptar de viață, prin care, raportându-se și adăugând cele specifice momentului, să nu greșescă (sau să fie cât mai departe de greșeli ireparabile). Refăcând întâmplările după putință, am vrut să exprim în mod evident conflictul: materie (-alitate) – spirit (-ualitate).

Din istoria neamului nostru românesc reiese că misiunea lui nu este să civilizeze lumea. Ci să păstreze peste veacuri Făclia Cunoștinței adevărat mântuitoare și să apere cu prețul vieții trupul mistic al lui Hristos, Biserica Lui, adăugându-ne pe noi, copiii Lui, ca mădulare vii ale acestui trup.

Rog să nu se caute în aceste umile însemnări lucruri deosebite, expresii alese, înalte cugetări sau citate savante din operele marilor oameni care au strălucit pe pământ. Am ales prezentarea viețuirii la nivelul unor procese comune oricărei conștiințe cinstite în fața lui Dumnezeu, fără intenția de a prezenta lucruri excepționale. „Excepțional” este Duhul care a lucrat și lucrează în fiecare din noi spre Slava lui Dumnezeu și mântuirea noastră.

Aceste *Memorii* nu pot constitui un document „oficial” istoric de care să se folosească cercetătorii pentru a-și susține argumentațiile, afirmațiile sau tezele de doctorat, ci un document psihologic pentru că, mai înainte de toate și în afară de orice considerații, el prezintă procese de viață spirituală, *stări* și *stadii* de conștiință. Cel ce va voi să se folosească de ele, să intre mai întâi în „*cămara sufletului său*” și să se roage adânc Tatălui, care vede toate din ascuns, ca să poată înțelege lucrurile cele ascunse.

Cronologic, relatarea poate lăsa de dorit. Aceasta s-a întâmplat datorită imposibilității de a mai păstra cu fidelitate în memorie datele. De aceea, oricine e de bună credință poate interveni cu precizări sau completări asupra datelor.

*

**

Dacă aş fi scris la persoana a treia, structura lucrării ar fi apărut nu ca o mărturisire personală, ci ca un roman, cu multe fabulații frumoase care ar fi împodobit chipul eroului; riscam între a fi suspectat de infatuare și a scrie ceva care să nu angajeze în nici un fel sufletul cititorului. Dar știam că tocmai prin actul mărturisirii directe cititorul se va implica sufletește, trăind drama care are un singur deznodământ: biruirea răului prin acceptarea răstignirii împreună cu Hristos.

Mulțumesc lui Dumnezeu că m-a învrednicit să fiu contemporan acestor încercări.

Nu ne-a fost dat să vorbim neamului, în special tineretului acestei țări, de la catedră. Așa cum nu le-a fost dat nici unuia dintre marii lui dascăli. Toți, și Horia, și Iancu, și Tudor, și Eminescu, și Codreanu, și Moța, au vorbit de pe Cruce. Iar câțiva din cei ce au vorbit de la catedră au sfârșit tot pe Cruce: Nae Ionescu, N. C. Paulescu, Simion Mehedinți, Radu Gyr, Constantin Noica, Mircea Eliade... Toți au rostit cuvântul iubirii aproapele ce cuprinde tainic intenția divină de a salva omul din înșelăciune și din moartea veșnică.

Când veți auzi cuvântul trimis prin această carte de pe Crucea suferinței acceptată conștient, veți cunoaște ce înseamnă să știi cui slujești: lui Dumnezeu sau lui mamona! Veți înțelege cine este mărturisitorul și cine înșelătorul, cine iubește și cine urăște. Veți cunoaște că într-adevăr „nu este mai mare dragoste, decât să-și pună cineva viața pentru prietenii săi”, toți cei pecetluiți cu chipul lui Dumnezeu.

Această viețuire am deprins-o în Mișcarea Legionară, rânduită să apară în Țara Românească prin trimisul lui Dumnezeu, Corneliu Zelea Codreanu, când pe pământul țării fărădelegea se instituiseră ca putere legală în stat, ignorând și voința poporului și, mai ales, Biserica lui Hristos.

„Legionarismul este o adâncă școală de formare a caracterelor. De creș-tere a **elitei**. Tot ce-și poate imagina mintea noastră mai frumos ca suflet, tot ce poate rodi rasa noastră mai mândru, mai înălțător, mai drept, mai puternic, mai înțelept, mai curat, mai muncitor și mai viteaz, iată ce trebuie să ne dea Școala legionară! Un om în care să fie dezvoltate până la maximum toate posibilitățile de mărire omenească ce se află sădite de Dumnezeu în sângele neamului nostru.” „În Mișcarea Legionară rolul de pregătire a tineretului pentru primirea duhului legionar îl au **Frățiile de Cruce**.”

„Frățiile de Cruce pregătesc în special tineretul școlar. Este și natural: școlarii de azi vor fi conducătorii de mâine. [...] Conducătorii de azi sunt școlarii de ieri.

Dacă pe când erau școlari nimeni nu a căutat să le sădească în inimă dragostea nețârmurită și spiritul de sacrificiu pentru neam și țară - și lipsindu-le, ca urmare, elementul de cea mai mare importanță tuturor făuritorilor: elanul creator - sunt explicabile cele ce în vremea noastră se petrec.

Ei, acești conducători, sunt produsul educației, în care individul a făcut școala egoismului și a materialismului sfârâmător de neamuri. [...] Astăzi, la temelie noii școli de viață eroică stă puterea sacrificiului și a frățietății, a comuniunii de gânduri frumoase și mari.

Inimi fragede, care bat la fel, se leagă în frăție, se încheagă și formează un tot, un singur mănunchi: Frăția de Cruce.

Trăind împreună la aceeași școală, poate la aceeași gazdă, mâncând la aceeași masă, dormind în aceeași cameră, ei își cunosc unii altora gândurile, se întrețin, se înțeleg, se ajută frățeste, se cenzurează reciproc și cresc împreună, adăpați la fântâna acelorași daruri, darurile Duhului nou al vremii - (al iubirii în Hristos, n.a.) - darurile frăției de sacrificiu pentru neamul lor, darurile Frăției de Cruce!” (Corneliu Zelea Codreanu)

*

**

Noi, foști FDC-iști (frați de cruce), bătrâni acum, rămași ca mărturie a naufragiului de jumătate de veac al bietei noastre țări, privim cu durere la prăbușirea tineretului de astăzi în cloaca pervertirii și promiscuității morale, în libertinaj și anarhie socială, dirijate metodic, sub masca libertății și a drepturilor omului, de mâna ocultă a dușmanilor lui Dumnezeu și ai neamului nostru.

În afară de rugăciuni și sfaturi părintești alte puteri nu ne-au rămas. Suferim, aducându-ne aminte de vorba Căpitanului: „Legionarul n-are teamă decât de Dumnezeu, de păcat și de clipa în care puterile fizice ori sufletești îl vor scoate din luptă!”

Puterile fizice ne-au părăsit, este adevărat! Dar nu și cele sufletești! Până vom fi conștienți și luciditatea minții nu ne va părăsi, vom striga sufletului tânăr românesc: Trezește-te!!! Ridică-te din mocirla păcatului la cunoștința Luminii mântuitoare! Adună-te cu cei buni la picioarele lui Hristos și pornește din nou la luptă. De la **ICOANĂ**, urcând **muntele suferinței** (biruindu-ți patimile trupești), trecând prin **pădurea cu fiare sălbatice** (ucigând în tine orice gând meschin și egoist și orice dorință de mărire lumească) și creându-ți drum prin **mlaștina deznădejdiei** (suportând tot oprobriul public al celor inconștienți și ignoranți în răutatea lor), în numele neamului tău!

Vei suferi, dar vei învinge! „Căci nu sunt vrednice suferințele din veacul acesta de acum a sta alături de Slava Vieții Viitoare” (Sfântul Apostol Pavel).

„Îndrăzniți, Eu am biruit lumea!”, zice Mântuitorul. Lumea cu toate păcatele ei va fi biruită, satana va fi aruncat în „Iezerul de foc”, căci pe Biserica lui Dumnezeu, căreia ca neam îi suntem credincioși, „porțile iadului nu o vor putea birui!”

*

**

Lucrarea este împărțită în două volume. Primul volum cuprinde evenimente și procese sufletești trăite în actul devenirii spirituale în școala legionară a fraților de cruce, de la vârsta de 14-15 ani până la majorat, la 20 de ani, alături de încercările și frământările de viață - ca acte de pedagogie Divină, pentru a lămuri în ființă „metalul nobil” de „zgura” păcatului - ce pregătesc autorul pentru o bătălie hotărâtoare, care va avea ca loc de desfășurare însăși ființa întregului neam românesc. Volumul al doilea va prezenta bătălia, permanentă pentru toate generațiile, care ne dă conștiința că prin fiecare din cei ce cad jertfă în Numele lui Hristos neamul românesc urcă o nouă treaptă de lumină în Împărăția lui Dumnezeu!

PARTEA I CAPITOLUL I

Școala Normală din Ploiești 1934-1938

Depunerea „Legământului de Frate de Cruce”

„De la icoană am pornit...”

(I. Moța)

Duminică, 12 Decembrie 1937, în Calendarul Creștin Ortodox: Sfântul Spiridon al Trimitundeii, mare făcător de minuni.

Ger uscat! Nările se lipeau și usturau, ochii lăcrimau. Lungu Dumitru, șeful nostru, și ajutorul lui, Bourceanu Vasile, ne sculară pe toți cei treisprezece cu aproape o oră mai înainte de deșteptarea pentru tot internatul. În liniște, ne-am făcut toaleta și am plecat la Biserica Sfântul Gheorghe înaintea întregului internat, pentru ca părintele profesor Ion Brezeanu să aibă timp să ne spovedească.

Postisem, post negru, de vineri dimineața până Duminică. Distanța - de altfel - mică de la Școala Normală (actualul Muzeu de istorie) până la Biserica Sfântul Gheorghe Vechi (vis-à-vis de fosta Prefectură, actualmente, Muzeul de artă), în capătul bulevardului Regina Maria (astăzi, al Republicii), mi s-a părut foarte lungă.

Slujba nu începuse. Am sărutat icoana Sfântului Spiridon de pe tetrapod și icoanele împărătești ale Domnului Iisus și Maicii Domnului, apoi ne-am așezat în ordine în fața scaunului de spovedanie. Din altar, părintele a dat binecuvântarea pentru Utrenie (slujba

dimineții). Dascălul (cantorul) a început recitarea psalmilor, iar părintele a ieșit și ne-a făcut semn să îngenunchem. Punându-și epitrahilul peste cei din față, ceilalți atingând cu mâna pe cel din față lor (pentru actul comuniunii în rugăciune), ne-a citit molitva (rugăciuni înaintea Sfintei Taine a Spovedaniei care amintesc de iertarea păcatelor celor dinaintea lui Hristos și ale celor de după venirea Lui, pentru pocăința lor sinceră). Apoi am îngenunchat pe rând sub epitrahil. Împlinisem cu o săptămână înainte, în 4 Decembrie, 15 ani.

Părintele Brezeanu era însuflețit de râvnă deosebită pentru turma pe care o păstora și pentru „mielușii” din internatul școlii noastre, unde era și profesor de religie și duhovnic. Asupra celor mici (din clasele 1-4, astăzi 5-8) se apleca cu dragoste și răbdare deosebită, răsplătită prin ascultarea și învățarea lecțiilor în chip desăvârșit. Cu cei mari (din clasele 5-8, astăzi 9-12) ataca subiecte și teme uneori dificile; dar mai ales ca viitori învățători îi pregătea pentru lupta cu sectanții, formarea corurilor sătești și alcătuirea prelegerilor religioase. În *Anuarele Școlii normale Ploiești* se pot citi lucrările *Despre sofianic*, susținută de elevul Cucu Vasile și *Despre frumusețea morții* de Sasu Ion. Vasile Bourceanu ținuse într-una din Duminici o exegeză a Parabolei Semănătorului așa de înălțătoare și de frumoasă, încât provocase aplauze în Sfânta Biserică.

Părintele fusese avizat de scopul nostru și, cu luare aminte, ne pregătea pentru ceea ce aveam să facem. Nu era legionar declarat, dar te copleșea inima sa de român și creștin.

Din cauza frigului și emoției am tremurat tot timpul sub epitrahil. Când sfinția sa a încheiat Sfânta Taină: „*Iar eu, nevrednicul preot, cu puterea ce-mi este dată, te iert și te dezleg de toate păcatele tale, fiule Virgil, în Numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh*”, și mi-a spus: „*Te poți împărtăși*”, am simțit nevoia să mai rămân la picioarele dânsului, părându-mi-se că numai acolo mi se cuvine să stau. Fiindcă întârziam, a zis: „*Hai, du-te!! Să vină următorul!*”

Eram legat sufletește de o comunitate de ideal cu alți frați, care trebuiau să intre pe aceeași „*Poartă a curățeniei*” în *Oastea Arhanghelului Mihail*, pentru a lua cu asalt Împărăția Cerurilor, în slujba neamului.

Deși eram obișnuiți să ne împărtășim la fiecare început de an școlar și la marile praznice, de data aceasta Sfânta Împărtășanie, având un rost special, mi se părea că o primesc totuși cu nevrednicie și o teamă străină până atunci sufletului meu mă făcea să înaintez încet spre Sfântul Potir.

Când corul școlii cânta: „*Cinei Tale, celei de Taină, astăzi Fiul lui Dumnezeu, părtaș mă primește...*”, și părintele pronunța: „*Se împărtășește robul lui Dumnezeu, Virgil...*”, am simțit că prin intenția de a mă lega în prezența Lui reală să-I fiu slujitor credincios în viața neamului, mi-am pecetluit soarta pentru toată viața. Până la ieșirea din Biserică am fost copleșit de această stare.

Abia după ce restul elevilor din internat s-a îndreptat spre școală, am înțeles comanda șefului nostru care ne indica direcția: Crângul lui Bot. Nu în formație, ci dispersați, cel mult câte doi. Am ieșit din oraș spre șoseaua Târgoviștei. Conform planului stabilit trebuia să ne întâlnim cu alte Frății de Cruce într-o poieniță din Crâng. Ca să nu atragem atenția cuiva, purtam, peste cămașa verde îmbrăcată întâia oară, cămașa albă de străjer și mantaua de elev.

Pe la orele 13,30-14,00 eram adunați 100-120 elevi de 14-18 ani de la toate școlile secundare (licee) din oraș. Ședeam grupuri-grupuri lângă tufișurile de gherghine și măceș. Când a sosit Șeful de Grup, camaradul Tase, însoțit de două ajutoare, ne-am aliniat pe unități și i s-a dat raportul.

În timp ce stabilea cu șefii de unități modalitățile optime de procedură, din față, dinspre câmpul care se deschidea spre poligonul de tragere, alerga spre noi un soldat. Ne-am îmbrăcat mantalele de elevi și ne-am prefăcut a cânta un cântec străjeresc. Cel care se apropia

a fost recunoscut de noi, normaliștii. Gheorghiu absolvise școala cu un an mai înainte și nu depusese Legământul. Se pregătise pentru momentul acesta, dar programul de cazarmă îl făcuse să întârzie. Ceruse să facă de gardă la poligonul de tragere pentru a sesiza momentul adunării noastre. Deși absolvent, i se acordase o dispensă, la dorința lui fierbinte. Bucuria noastră a alungat teama celorlalți de a fi deconspirați autorităților statului.

*

* *

Steagul patriei, înfipt în mijlocul careului, fâlfâia în adierea aspră a lui Decembrie. Tase avea un timbru frumos, puțin tremurat din cauza frigului și, poate, a emoției. Era un tânăr student delicat, subțirel, cu ochi blânzi și înfățișare plăcută. Prin candoarea sa, completată cu seriozitate desăvârșită, cu mișcări liniștite dar sigure, te făcea să te simți ca în fața unui Arhanghel.

Cu glas sobru, dar liniștit, ni s-a adresat: „*Atențiune! Gardă, ascultă comanda la mine!*” O tresărire generală a legat toate sufletele de unda glasului lui. Ca într-o beatitudine repetam și răspundeam la fiecare cuvânt din *Credo-ul Legământului*. Nu-mi mai era frig, nu mai tremuram. Parcă pluteam când am rostit pasajul final: „*Cred în Biruința Legionară, cum cred în Dumnezeu și în steaua neamului meu. Jur că nu voi trăda niciodată Legiunea, Căpitanul, nici pe frații mei de cruce*”; broboane de sudoare îmi inundaseră tâmpile și ochii mi se umpluseră de lacrimi. Apoi am încheiat: „*Așa să-mi ajute Dumnezeu!*”

Tase mi-a strâns mâna cu putere, iar ceilalți frați m-au primit bătându-mă pe umeri: „*Ești Fratele nostru de Cruce*”. Simțeam că trecusem dintr-o lume în alta. Mă aflu pe un alt tărâm al râului vieții și posibilitatea de întoarcere nu mai exista.

Când și ultimul *Prieten de Mănunchi* devenise *Frater*, Tase a dat tonul și am cântat *Sfântă tinerețe legionară*. Apoi a vorbit puțin, punctând importanța Legământului făcut, insistând asupra actului de creștere continuă pe drumul spiritual pe care ne-am angajat: al dragostei dintre noi, de neam și de Dumnezeu. O scurtă agapă frățească, cu ceva merinde (pește, pâine și fructe), a încheiat acest moment.

Era prima și cea mai mare sărbătoare din viață la care luam parte prin propria deliberare și hotărâre. Simțeam un fel de independență spirituală față de tot ce fusese până atunci ascultare părintească.

Acum, la 70 de ani, mă mir că în curăția adolescenței nu simțeam că aș fi greșit împotriva părinților, ci mi se părea că sunt confirmat și creditat moral de toți că ceea ce fac, fac bine și nu greșesc. Nu știam că tinerețea noastră, ca și a înaintașilor noștri, era chemată la o jertfă nebănuită de nimeni, dar la care Dumnezeu, în rânduiala Lui sfântă, ne chema să ne pregătim din timp, peste ani.

Prima suferință și prima... biruință.

În internat am revenit spre seară. Lipsa de la masa de amiază fusese sesizată de colegi și de elevul de serviciu pe internat. În ordinea claselor, tocmai se intra la masa de seară. Sosind în curtea internatului, ne-am înscris din mers în coloana clasei noastre. Privirile multora erau asupra noastră.

Elevul de serviciu, cu autoritate ca și pedagogul, avea dreptul să pedepsească unele abateri ale celor din cursul inferior. Putea pedepsi cu statul în picioare la masă, cel pedepsit servind masa numai după ce toți ceilalți isprăveau. Vederile politice ale elevului de serviciu, Măndăianu, coleg cu Lungu și Bourceanu, erau de stânga. Era un tip voinic, bine legat, cam mutulică și cu un ușor strabism. La carte era mediocru. Ca să-și facă simțită autoritatea s-a apropiat de masa la care mă aflu și, privindu-mă pieziș, m-a întrebat cu voce gravă:

- De ce-ai lipsit la masa de amiază? Unde ai fost?

Am vrut să răspund că am luat masa la o rudă în oraș, dar mi-am dat seama că mint și am tăcut, privindu-l în ochi.

- Dobitocule!, a zis și mi-a pălmuit obrazul așa de tare, că am văzut stele verzi.

N-am zis nimic. Am strâns din dinți și l-am privit fără să mă clatin. Era primul semn că vrăjmașul mă lovește pentru credință și pentru că nu trădam adevărul în fața lui. Simțeam că nu el este cel puternic, ci eu.

Depășirea atribuțiilor elevului de serviciu însemna o încălcare gravă din punct de vedere moral. Lovirea nu era permisă și clasa lui putea să îi ridice dreptul de a mai exercita această atribuție, făcându-i-se un proces, în acord cu pedagogii. Lungu și Bourceanu, care văzuseră scena din celălalt capăt al sufrageriei, au sesizat pedagogul de serviciu și i-au ridicat lui Mândăianu dreptul de a-și mai exercita funcția pe parcursul trimestrului respectiv.

Mândăianu s-a dus peste câteva zile la Poliție și a făcut cunoscut cazul nostru: lipsa suspectă din internat. Spre sfârșitul anului școlar, poate și datorită aceluși denunț, Lungu Dumitru și Duțu Dumitru au fost arestați și trimiși la Brașov. După o lună, cu puțin timp înaintea examenelor de fine de an, au fost eliberați. Și-au luat examenele, Duțu fiind chiar premiant.

*

* *

În școală la noi aproape toți profesorii tineri erau legionari: Ilie Fierascu (română, latină), Ștefan Georgescu (franceză), secretarul școlii, Banu; cei mai în vârstă, simpatizanți. Internatul simpatiza ideile legionare prin chiar programa analitică a școlilor normale, axată pe educația creștină și națională. La sfârșitul anului școlar 1937-1938 Ministerul Învățământului, intrat și el sub incidența dictaturii carliste instituite în acel an, a luat hotărârea să desființeze mai multe școli normale din țară, considerate pepiniere legionare, între care și pe cea din Ploiești. Oficial s-a spus că erau prea multe școli normale în țară, prea mulți absolvenți care n-au plasament. Am fost risipiți la Buzău, Galați și Iași.

Unitatea noastră, *Frăția de Cruce Horia*, a fost destrămată. Făceam o analogie cu sfărâmarea trupului viteazului martir pe roată. Duhul lui, care n-a putut și nu poate fi sfărâmat de nimeni, trăia în noi mai viu și mai puternic peste veacuri; așa nici duhul Frăției de Cruce n-a pierit. Deși în prigoană se mențineau greu legăturile, mai ales cu șefii, cu destule riscuri reușeam să ne simțim umărul și sufletul alături.

Școala Normală din Buzău 1938-1942

*„Un frate de cruce nu este niciodată singur și totdeauna știe ce are de făcut.
Cu el este Dumnezeu și dragostea de neam!”
(Cuvânt de orientare din timpul prigoanei)*

La Ploiești, pe parcursul anilor școlari 1936-37 și 1937-38, am depus efort de a face cunoștință cu învățătura legionară: ideal, legi, porunci și, în special, autocontrol moral-spiritual și control reciproc. Condiția de internat și colegialitatea din clasă ne dădeau posibilitatea să ne vedem unul pe altul în manifestările și preocupările noastre, ședințele săptămânale punctând activitatea noastră și îndreptând prin cenzura reciprocă orice greșală, în *momentul prieteniei* după învățătura Sfântului Vasile: „Cine-mi arată greșeala, acela mi-e prieten”. La Buzău, unde nu mai eram toți în aceeași clasă, iar Lungu și Bourceanu absolviseră, ne-am simțit puțin debusolați.

Din clasa mea numai eu eram la Buzău. Din clasa a șaptea erau trei: Duțu Dumitru, Geangu Nicolae și Bălănoiu Valeriu. Geangu rămăsese șeful unității, era și el premiant, elev

conștiincios și modest. Avea o înfățișare fizică frumoasă și era controlat în gesturi și maniere. Duțu era mai mărunț de statură, avea o inteligență mobilă și mare perspicacitate, o mulțime de preocupări culturale, extrașcolare, era mare rebusist, cercetător al tuturor revistelor și cărților care apăreau, mereu bine dispus și veșnic zâmbitor. Era de ajuns să-l vezi și te atrăgea. Bălănoiu, bun la carte, veșnic lângă ceilalți doi, era poet. La vârsta aceea, mai mult închis, dar... poet! Toată atenția lor s-a aplecat asupra-mi, să nu mă simt stingher în clasa mea, cea mai aglomerată, cu 46 de elevi.

În afara examenului de fine de an trebuia să dăm și examenul de capacitate (examen de treaptă) pentru clasa a noua, în cursul superior. Proba orală la „examenul de capacitate” (la toate materiile afară de „dexterități”) a demonstrat nivelul și orizontul cultural al elevilor ploieșteni, iar profesorii au remarcat coerența vorbirii și lipsa de trac.

Față de cei veniți de la Ploiești, profesorii buzoieni aveau o pornire dușmănoasă. În special profesorul de istorie, Vasile Maciu, se purta ca un zbir deoarece la examenul de diplomă al absolvenților normaliști seria 1937/38, la Ploiești, majoritatea candidaților buzoieni căzuseră. Căderea buzoienilor constituia un afront adus capacității profesionale și pedagogice a lui Vasile Maciu și noi eram victimele ce plăteam. Vasile Maciu preda istoria ca o înșiruire de domnii și date, fără nici o viziune pentru înțelesul ei; iar unele evenimente (revolte, revoluții etc.) erau privite numai din punct de vedere socialist. Împreună cu evreul Roler a editat manualul de *Istoria românilor*, care în anii revoluției socialiste a chinat mintea și a schimonosit sufletul tinerilor.

Dar profesorii buzoieni, în majoritate, au înțeles spiritul nostru și au apreciat orizontul cultural. Elevii buzoieni, din cauza învățământului prea la obiect, nu puteau depăși stadiile strict indicate de manualul școlar. Profesorii ploieșteni ne lămurau în ora de curs lecția respectivă, apoi bibliografia o cercetam (prin studiu personal) ca să ne însușim și să ne lărgim cunoștințele gustând bucuria efortului în urcușul propriei noastre deveniri. La obiectele de studiu discursiv-narative (istorie, română, geografie, religie) un elev prezenta săptămânal o temă (cenzurată în prealabil de profesor), un fel de prelegere-conferință la care asistența (colegi și invitați din alte clase) făcea completări sau diferite observații. Profesorii, în frunte cu directorul Emil Palade, au îmbrățișat acest stil de lucru. Numai V. Maciu s-a simțit jignit; cu autoritate singulară și desăvârșită prezenta, explica și interpreta „Istoria”.

Deși la vârsta noastră se mai nasc invidii copilărești, mulți buzoieni ne-au devenit prieteni. În anul următor am făcut apropieri mai intense de prietenie, pentru a-i câștiga la idealul Mișcării.

Nu străluceam la învățătură, dar căldura și dragostea pentru toți m-au făcut iubit. Îndrăznesc, ca Apostolul, să mă iertați, să mă laud. Dumnezeu mă înzestrăse și cu daruri, talent la muzică vocală și vioară, desen și poezie, cu înclinații artistice în general recunoscute de cei din jur. Cunoșcându-le de tânăr și căutând să le cultivi, nu pentru a străluci în fața lumii, ci pentru a te împlini, pentru a răspunde chemării din sufletul tău de a fi de folos aproapelui, mai târziu, când „sufletul se umple de minte”, cum zic Sfinții Părinți, aceste daruri vor fi coordonatele tale mântuitoare. Căci Dumnezeu te va judeca după ceea ce ți-a fost dat și ai fi putut să faci (pilda talanților).

*

**

Elevii de serviciu pe internat, prin încuviințarea tacită și chiar lenea pedagogilor de-a lungul anilor, puteau aplica pedepse dure, ca: lovirea cu palma sau ridicarea dreptului de a ieși Duminică în oraș. Pedepsirea cu statul în picioare la masă era curentă.

Școala Normală din Buzău era așezată la marginea orașului, la intrarea în Crângul

Buzăului, vis-à-vis de Școala Normală de fete. La Ploiești, ieșirea în oraș nu era oprită și nici dorința de a ieși nu era pentru noi acută; ieșeam oricând voiam și numai dacă aveam nevoie, singura obligație, nescrisă în vreun regulament, fiind să ai o ținută îngrijită și o comportare cuviincioasă pe stradă și să fii la orele de program în internat. La Buzău, starea de clausturare crease dorința de evadare; „fuga din internat” o făceau mai ales noaptea în special cei din ultimii ani. Paznicul de noapte, un ardelean conștiincios, aducea la cunoștința directorului sau subdirectorului asemenea infracțiuni. Dacă era recunoscut un singur evadat, în fața amenințării de eliminare a elevilor clasei respective din trei în trei sau a eliminării definitive a celui identificat, era descoperit tot grupul „evadaților”. Aceștia erau citați ca exemplu negativ pe internat și li se scădea nota la purtare. Dar umilința era răzbunată prin comportarea dură a acestora față de cei mici, care le cădeau în mână când făceau mici abateri.

Mai des prinși erau Zburlănescu, Jirlăianu și Gâdiuță, din clasa a opta. Începuseră să guste din plăcerea păcatului, a desfrâului; cel puțin o dată pe săptămână săvârșeau o escapadă nocturnă, desfătându-se în „tripourile” sau „bombele” de pe „circuit”, strada din Buzău care se încheia cu un sens giratoriu, unde erau plasate mai multe „taverne” și „case de toleranță”. Unul dintre ei se îmbolnăvise de boli venerice. Când erau scoși în fața careului și muștrați pentru exemplul rău, mulți elevi din cursul inferior își manifestau bucuria pentru umilirea la care erau supuși. Dar ei își notau figura vreunuia din aceștia și, la cea mai mică abatere (n-a luat poziția de drepti când s-a comandat, a întârziat la făcutul patului în dormitor, sau altă vină, de multe ori închipuită), respectivul era pedepsit cu șederea în picioare la masă, cu lovire peste față, sub privirile tuturor.

Geangu, Duțu și Bălănoiu, în clasa lor, eu, în clasa mea, am început o campanie de lămurire a spiritelor colegilor, pentru a crea o mentalitate și o viziune nouă în modul de comportare pedagogică a elevilor de serviciu. Ceea ce făceau elevii aceia era incompatibil cu condiția de om, ei, ca viitori pedagogi se compromiteau, iar pe cei pedepsiți îi degradau moral și spiritual, iar cel care e supus umilirii personale fie se inhibă, paralizându-i-se voința și ajungând în viață un timorat permanent, fie dorește răzbunare; astfel răul, în loc să fie înlăturat, este întreținut și crescut.

În ultimul trimestru al anului școlar, după Sfintele Paști, clasa a opta preda ștafeta serviciilor, elevii trebuind să se pregătească pentru examenul de fine de an și examenul de diplomă. Clasa lui Geangu, Duțu și Bălănoiu prelua conducerea internatului. Și ei au făcut cunoscut în careu că noi metode pedagogice vor asigura disciplina în internat: elevii nu vor mai fi pedepsiți pentru vini imaginare, nici umiliți public; orice abatere se va rezolva între elevul de serviciu și presupusul vinovat. S-a creat dintr-o dată în sufletul copiilor eliberarea de teama de până atunci și o simpatie deosebită pentru noua autoritate pedagogică. Avusesem grija ca și clasele din cursul inferior să participe în bătălia de schimbare a mentalității.

Discreditarea celor ce plecau de la conducere avea să se sconteze cu nemulțumiri, chiar cu încercări de răzbunare. Gâdiuță a văzut un elev din clasa întâi sărind gardul în livada școlii (era pe la sfârșitul lui mai) și luând o șapcă de cireșe. L-a chemat și l-a palmuit în fața altor copii și l-a pus să stea în picioare la masă. Era de serviciu Geangu. Văzându-l pe elev în picioare, l-a întrebat cine l-a pedepsit și de ce? Elevul și-a recunoscut vina, spunând și cine l-a pedepsit. Geangu l-a rugat pe Gâdiuță ca, în caz că sesizează abateri disciplinare, să le comunice celor autorizați, spre rezolvare. Gâdiuță i-a răspuns obraznic și l-a înjurat. Geangu a pus atunci problema public, rugându-i pe cei din clasa a opta să nu mai intervină în problemele de ordine ale internatului. Drept răspuns, colegii lui Gâdiuță s-au ridicat, venind

amenințător spre Geangu. Colegii lui Geangu au ieșit și ei gata de încăierare. Ca la un semnal, peste 300 de elevi, din tot internatul, au încercuit clasa lui Gâdiuță. Nu știu de unde mi-a venit în suflet atâta curaj și putere, căci cu lacrimi în ochi și cu vocea sugrumată am strigat cât am putut:

- Atâta vreme cât un pedagog nu poate impune prin metode și mai ales prin exemplu o operă de educație, nu are ce căuta în lumea pedagogică. Pentru noi, acești viitori învățători sunt discreditați moral ca pedagogi!

S-a făcut liniște și toți și-au reluat locurile la mese. Bucuria se citea pe fața copiilor. Pedagogul care era în sala de mese (aveam trei pe internat) n-a avut timp să intervină. Dar a raportat directorului și subdirectorului cele întâmplate. A doua zi, directorul a chemat în cancelarie cei mai buni 4-5 elevi din fiecare clasă. A aflat în amănunt cum s-a născut incidentul, apoi cu întrebări meșteșugite încerca să afle felul cum gândim noi, notând răspunsurile lui Geangu, Duțu și Bălănoiu într-un caiet.

La clasa noastră l-a întrebat mai întâi pe Nicolae Dumitru, o mare lichea, deși bun la carte. Era cu vreo trei ani mai în vârstă decât noi și adesea se alătura grupului lui Gâdiuță în escapadele nocturne, fiind acceptat pentru că avea bani. Însă fiind străin de o condiție morală personală, s-a împleticit printre vorbele repetate de la vorbitorii de mai înainte.

Adresându-mi-se și mie, i-am spus câteva idei și norme de pedagogie creștină enunțate în *Îndreptarul Frățiilor de Cruce*: ascultarea, curajul, puterea de împrietenire, exemplul, capacitatea de jertfă, dragostea..., făcând din fiecare prilej de biruință asupra adversarului.

Palade era un mare pedagog și în cunoștință față de problema legionară. A intuit că cei veniți de la Ploiești aduseseră în școală și duhul revoluției spirituale a Legiunii. Spre surprinderea noastră (Geangu, Duțu, Bălănoiu și eu) a scos pe masă *Îndreptarul* Bădiei Istrate, difuzat numai în cadrul Frățiilor de Cruce. Noi, cei patru, ne-am privit perplex.

- Bine, măi! Am încredere în voi! Dar vreau ca de acum încolo să pot sta de vorbă cu voi mai des.

Răsfoind cartea în timp ce vorbea cu noi, a deschis-o la cele șase puncte (virtuți) care condiționează intrarea în Frății și a subliniat: Sinceritatea și Dragostea.

Nici unul dintre ceilalți elevi nu știa ce carte este. Ne-a făcut semn să ieșim. Pe Geangu, Duțu și Bălănoiu i-a reținut și a discutat cu ei. În clasă, colegii m-au întrebat:

- Măi, Maxime, ce carte era aia, mă?

- Nu știu, am zis. Probabil un manual de pedagogie mai nou...

- Mă, da' tu de unde știai toate alea care le-ai spus?

- Nu știu, așa mi-a venit mie..., de prin Biblie...

Colegii m-au privit bănuitori. Știau puțin despre Legiune, mai ales cei de la Buzău unde viața de internat era cazonă. Ștefan Popescu (nea Fănică, cum îi ziceau elevii) era legionar și prieten bun cu părintele Ion Morărescu. Dar, ce e acela legionar, ce face, ce gândește, cu ce se deosebește de ceilalți oameni, nu știau atunci mai nimic. La vârsta de 14-15 ani accesul la viața socială și politică nu era firesc, pe primul plan stând învățătura, sportul diletant, iar în timpul vacanțelor munca în gospodărie alături de părinți, cei mai mulți dintre normalști fiind copii de țărani.

*

**

Un statut aparte îl aveau elevii trimiși din provinciile alipite (în special la școlile normale și la seminariile teologice) după 1918: Transilvania, Basarabia, Bucovina și Cadrilaterul. Erau bursieri de stat, de fapt întreținuți de internatul școlilor și din contribuțiile colegilor. Vacanțele Crăciunului și Paștilor le petreceau la colegii mai apropiați și mai înstăriți; numai

în vacanța mare mergeau la părinți. La Ploiești, din patru astfel de colegi, doi au absolvit școala, ceilalți doi au schimbat profilul. Ei constituiau o atracție fascinantă pentru noi, identificându-i cu suferința neamului prigonit de stăpânirile tirane și, totodată, fiind un loc de revărsare a prinosului dragostei noastre manifestate în simple gesturi de bunăvoință, în ajutorare la lecții sau atenții prilejuite de zilele onomastice (lenjerie de corp, cărți de literatură etc.).

În această atmosferă de bună colegialitate am început recrutarea de viitori FDC-iști. Era grea selecția. Toți, cu excepția celor care ieșeau din linia de viață morală, erau vrednici să vină alături de noi. În cursul anului am intensificat prietenia cu vreo 6-7 colegi; împreună dădeau tonul la orice acțiune bună în cadrul clasei sau al internatului. Dintre aceștia i-am încadrat pe Răfan Vasile și Popescu Alexandru. Geangu, Duțu și Bălănoiu și-au extins activitatea și în clasele unde nu era nici un ploieștean, și în care erau elemente excepțional dotate din toate punctele de vedere: sânguință la învățătură, moralitate etc. Au fost recrutați din clasa a șasea Naidim Marin, Bârsan Nicolae, Mărgărit Gheorghe și alții, iar clasa lui Geangu a devenit integral legionară, excelând între cei recrutați Băiescu Nicolae. Naidim, un suflet de o duioșie și o candoare aparte, era simpatizat în clasele mici și repede a legat prietenii, câștigându-l pe Tică Voicescu.

Toți erau și foarte buni la disciplinele de curs. Am simțit obligația de conștiință să nu mă las mai prejos; sacrificând plăcerile extrașcolare - abia mă scoteau oamenii de serviciu la 12 noaptea din biblioteca școlii: „No, hai domnișorule, că te bolânzești de cap și-a plânge mumă-ta după așa nărod”, - am reușit să devin bursier. Clasa a cincina am absolvit-o cu note bune; profesorii, Emil Palade (director și profesor de pedagogie), preot Ion Marinescu (profesor de religie și duhovnic), Ion Mihăilescu (diriginte și profesor de biologie), Ștefan Popescu (profesor de limba română și consilier al directorului), Ion Vicol (profesor de muzică, dirijorul corului și unul dintre intimii elevilor) erau cu ochii pe mine, încercând să mă crească frumos, ca pe un lăstar tânăr într-o grădină îngrijită. Reușisem să câștig inimile profesorilor prin bună-cuviință și prin prezentarea câtorva subiecte bine susținute în cadrul unor prelegeri culturale.

*

**

Vara, alături de tatăl meu, am muncit cu râvnă încercând să-mi asigur banii pentru cărți - fiind scumpe, cumpăram un manual sau un dicționar asociindu-ne câte doi, trei. Frații mei, Ion și Alexandru (Nelu și Sandu, cum le ziceam în familie) erau și ei elevi la școli secundare. Ion, la horticultură, Alexandru la liceul teoretic. Stând de vorbă cu mama într-o seară, tata îi spunea, nebănuind că auzeam din camera vecină:

- Ne-a dat Dumnezeu trei băieți! Pe cel mai mare îl vom face învățător. Neamul și țara asta întregită are nevoie de educatori. Pe al doilea îl vom face agronom, pentru că pământul acesta trebuie lucrat de gospodari pricepuți. Iar pe al treilea îl vom face ofițer, căci țara și neamul trebuie apărate.

Noi n-am înțeles atunci gândul tatălui nostru. După un singur an, în vara lui 1939, când începuseră concentrări și pregătiri militare, ne-am dat seama că tata ne predestinase unui scop pe care Dumnezeu i-l descoperise. Toți frații aveam să mărturisim și să suferim întemnițări - Alexandru primind chiar moartea - pentru marea și sfânta operă de luminare, lucrare și apărare a pământului românesc de nesațul păgân al vecinilor noștri cu miere pe buze și venin în inimă.

A doua zi eram toți trei în drum spre *Ferma-model* condusă de tatăl nostru, unde munceam cu ziua. Pe la jumătatea drumului (era cam 1 kilometru din sat până la fermă) ne-am oprit în

dreptul pepinierii în care altoiam puieti și mi-am întrebat frații:

- Voi ați auzit ce a zis tata aseară?

- Da, am auzit!

- Să ne legăm și noi în fața lui Dumnezeu să-i împlinim gândul și să nu ne lăsăm târați în plăceri și bucurii ticăloase, pentru ca neamul și pământul țării noastre să fie binecuvântat de Dumnezeu!

Nu eu rostisem cuvintele, ci altcineva vorbea atunci prin gura mea. Și toți trei plângeam. Dar nu știam de ce!?

*

**

În anul școlar 1939/40 am realizat în internat o atmosferă de simpatie și atracție a sufletelor tuturor copiilor. Momentele de rugăciune, făcute cu tot internatul dimineața și seara, creau prilejuri de cutremur spiritual și transfigurare. Când am cântat la rugăciunea de seară pentru prima dată imnul *Tu, ce-nfrânezi a mărilor turbare și Cu noi este Dumnezeu*, glasurile a peste trei sute de copii, intonând în crescendo primele fraze muzicale ale rugăciunii, păreau valuri învolburate ale stihurilor dezlănțuite până la sublim:

*Tu, ce-nfrânezi a mărilor turbare
și-aprinzi un soare dulce de foc,
nu ne lăsa pe noi în uitare
că-n Mâna Ta e al nost' noroc...*

Pașii Omului-Dumnezeu, călcând pe undele spumegânde ale valurilor, liniștesc zbulciul firii și dau siguranță plutirii celor ce, prin furtună, abia li se auzeau glasurile : „Învățătorule, pierim!”:

*O, Dumnezeu, al tuturor Părinte,
Înalt, sublim, al lumii Creator!
Ascultă-n Ceruri a noastră rugămintă
Și fii al nostru Bun Protector!
De sus, din Cer, umbrește cu-a Ta Mână
și-ntinde Brațul Tău Ceresc
spre țara mea, spre Nația Română
și spre întreg neamul omenesc.*

Câțiva învățători tineri veniți cu ordine de concentrare la Buzău, ce poposeau într-unul din dormitoarele mai mici rezervate oaspeților, au prins ecoul rugăciunii. Au coborât cu lacrimi în ochi și ne-au îmbrățișat:

- Niciodată nu am avut parte de atâta bucurie și curăție în rugăciune.

Nu avea să treacă decât un an și jumătate și, în holul mare de la intrarea în clădirea școlii, primul parastas pentru sufletele învățătorilor, absolvenți ai școlii, înscriși cu litere de aur pe o placă de marmură, avea să pomenească aproape pe toți cei prezenți atunci, cutremurați, la rugăciunea de seară. Lumina Lină a Sfintei Slave le mângâia inimile aprinse de fiorul împărtășirii cu sufletul neamului.

*

**

Cursurile anului în curs erau marcate de o crispă neînțeleasă de noi, elevii. Un duh de tristețe plana peste toată firea. Profesorii intrau tăcuți și gravi și lecțiile se desfășurau sub umbra de presiune a unui duh neînțeles, amenințător. Eram în prigoană și ne străduiam să fim cât mai liniștiți, așteptând cuvântul de ordine al Căpitanului; prin *circulări* dădea rezolvarea cea mai bună a situațiilor grele prin care trecea Legiunea. Dar cuvântul lui nu

venea. Asta însemna însă „că totul merge bine și că legionarii își urmează drumul lor înainte”.

Pe la jumătatea lui Noiembrie, domnul profesor Ștefan Popescu intră în clasă foarte tulburat. Era de statură potrivită, cu mișcări agere, dar stăpânite; fața lui, de obicei gravă și luminată de ochii albaștri, era brăzdată de cute adânci, iar fruntea, vânată de încordare. Punând catalogul pe catedră și privind fix clasa, cu glasul din altă lume, ne-a spus:

- Nu le-au ajuns sutele de morți! Acum paisprezece bărbați, cei mai buni ai neamului acestuia, au fost uciși prin strangulare. Hidra iudeo-masonică și trădătorii de țară nu se mai satură de sânge. Aceasta să o știți!

Nea Fănică a ieșit și anunța din clasă în clasă. În ziua aceea nu s-au ținut cursuri. Profesorii au stat în cancelarie; un om de serviciu păzea intrarea spunând elevilor că nu e voie să fie tulburați. Era o tăcere ca în Biserică. Cum aflase nea Fănică acest eveniment și cât curaj avusese să-l comunice întregii școli, nu ne-am întrebat atunci. Uciderea Căpitanului, a Nicadorilor și a Decemvirilor avusese loc cu un an înainte, în toamna lui 1938. Dar prin diversiuni, de teama unei revolte, guvernul și Carol al II-lea (numit Berilă pentru crimele pe care le săvârșise) reușiseră să ascundă acest act mârșav. După Crăciun, unii dintre inspectorii polițiști veniți de la București asistau la predarea lecțiilor în orele lui nea Fănică. De multe ori dânsul nu era prezent la ora de limba română. Venea săptămâna următoare calm, sigur de el, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat și își desfășura lecțiile privindu-ne cu duioșie.

*

**

În primăvara lui 1940, când seria lui Geangu absolvea, treceam în clasa a șasea. Deși nici unul din cei recrutați nu depuseseră *Legământul de Frate de Cruce*, vremurile fiind foarte tulburi, pentru a nu crea probleme de ascultare și disciplină vis-à-vis de cele ale internatului, funcția de Șef de Unitate a Frăției de Cruce am încredințat-o prin bună înțelegere lui Marin Naidim. Ne sfătuiam însă în toate împreună.

Vara lui 1940 s-a caracterizat printr-o mare tensiune politică. Carol al II-lea lovise democrația românească roasă pe dinăuntru de viermele corupției și lașității; cu ajutorul scursorilor politice instituiseră dictatura regală. Evreii aveau o regină în țara românească, pe Elena Lupescu-Wolf, amanta lui Carol, și lucrau pe față în toate compartimentele statului: de la marea industrie, prin Auschnit, până la „concesionarii” de magazine din toate stațiile CFR-ului, care cumpărau recolte de țărâni la prețuri derizorii. Comerțul en gros și en detail era în mâinile lor. Cărciumile cu băuturi alcoolice preparate chimic umpleau satele Moldovei și ale Transilvaniei ca ciupercile otrăvite. Munții și pădurile intrau în mâna exploatare a acestor omizi nemiloase. La Ploiești și Buzău, firmele cele mai mari de manufactură, încălțăminte, librării, restaurante, erau în mâinile lor. Câte un negustoraș român abia mai răsuflea în fața concurenței, așteptându-și falimentul.

Atunci am înțeles profund *Doina* lui Eminescu. Profesorul Ștefan Popescu tipărise la Buzău, în mica tipografie a unui librar, Gheorghe Călinescu, o ediție de *Poezii* ale lui Eminescu, câteva articole din ciclul *Problema evreiască* și *Basarabia*. În afară de noi, normalisții, care fuseserăm avizați, foarte puțini au apucat să cumpere volumul căci, în aceeași zi, evreii, prin oamenii lor, au cumpărat tirajul și l-au distrus - așa cum au făcut și cu alte publicații și cum mai fac și astăzi.

Carol al II-lea numise un guvern de tehnicieni și domina țara printr-un organism politic intitulat pompos Frontul Renașterii Naționale, în spatele căruia opera toate fărădelegile. În provincie, formula guvernamentală s-a resimțit diferit, în funcție de caracterul respectivelor organe de conducere. Primarii, cei mai mulți liberali și spoliatori ai satelor, au fost înlocuiți cu primari proveniți din tehnicieni agronomi, învățători sau militari pensionari, care

încercau să realizeze ce era posibil în acele vremuri cu rechiziții de animale și utilaje și cu pregătiri de război.

La Ciorani, unde locuiam, tatăl meu a fost numit primar al comunei. Alegându-și consilieri comunali câțiva gospodari buni a reușit într-un an de zile (1939-40) să termine construcția bisericii începută de mult timp în satul Chirnogi și a spitalului, dotându-l cu aparatură medicală, înzestrându-l cu teren pentru grădina de zarzavat și livadă și asigurându-i rațiile de alimente necesare (lapte, ouă, brânză, carne) printr-un contract cu ferma pe care o conducea. A pietruit șoseaua principală comunală (primăvara și toamna abia cu câte patru boi se scoteau carele din noroi); a ridicat un pod peste Cricovul Sărat - zece ani fusese sursă de venit neimpozabil a fostului primar; a introdus iluminatul cu petromaxuri; a renovat școala primară (în Cioranii de Sus), a construit o basculă și o magazie pe terenul unde se făcea târgul săptămânal de vite și cereale, a legat satul de gara Ciorani cu o șosea pietruită, lungă de 4 kilometri, asigurându-i și un serviciu de întreținere. Islazul comunal, printre cele mai mari din țară (numai cel de la Brebu îl întrecea) pe care, în parte, îl exploataseră primarii de până atunci, l-a împărțit în trei: bovinelor, ovinelor și cabalinelor. Iar lunca dintre sat și calea ferată Ploiești-Urziceni a fost împărțită sătenilor cu obligația de a cultiva pe ea furaje pentru vite pentru rezerva de iarnă (lucernă, trifoi, borceag), mulțumindu-i în mod deosebit pe ciorăneni.

În schimbul muncii la fermă, copiilor de școală, angajați ca zilieri în timpul vacanței de vară, în loc de bani li se dădeau, la valoare corespunzătoare, în prezența părinților, oițe sau vițelușe de rasă nobilă (țigăi și bălțate de Bărăgan) sau porci (rasele York sau Bazna) iar în dar, fără plată, ca premii, pomi fructiferi altoiți (pruni rengle, cireșe pietroase etc.). Familiilor cu soți sau copii concentrați, cu vite rechiziționate, li s-a asigurat lucrarea pământului (aratul în special) cu tractoarele fermei.

Faptele acestea i-au creat tatălui meu o aureolă de „părinte al satului”. S-au găsit și invidioși care l-au reclamat că face aceste lucruri pentru a câștiga simpatizanți, ca unul care ar avea idei legionare. Niciodată n-am înțeles că ar avea ceva cu legionarii, dar dacă așa erau văzuți legionarii, gospodari pentru binele comunității, însemna că ei erau aceia care și-au dat foarte bine seama de lipsurile și necazurile poporului nostru și au fost cei care au răspuns acestor nevoi, sacrificând dorințele personale binelui general.

Înainte de septembrie 1940, tata a fost chemat la Prefectura județului Prahova, destituit din funcție și repus cel dinainte. Tata găsisese comuna datoare la bănci, iar acum o lăsa cu beneficiu în casă și cu obștea mulțumită. Singura pagubă o înregistrase dânsul, o datorie de 4.000 lei la Bancă, banii pentru deplasări, diurna fiind simbolică. Pleca împăcat în suflet că și-a făcut datoria. Avea o singură nemulțumire, că nu a putut face mai mult.

*

**

Toamna și primăvara, la Ploiești, ședințele FDC se țineau în cadrul natural, în Lunca Teleajenului, Pădurea Ghighiului sau Crângul lui Bot. Comuniunea cu natura ne dădea sentimentul comuniunii cu marii eroi ai neamului, cu haiducii ridicați în numele dreptății sfinte împotriva stăpânilor și uzurpatorilor drepturilor neamului. Iarna, nu de puține ori, podul fabricii de pâine și paste făinoase *La Vulturul* - proprietatea d-lui Dușu Popescu, părintele fraților Stelu, Nicu și Badea Popescu, era locul sigur care ne adăpostea.

La Buzău aveam la îndemână Crângul, sau laboratorul Școlii Normale ca sală de ședințe. Cel mai bine ne simțeam în natură, pe malurile râului Buzău, drumul dus și întors transformându-l în „marș cu cântec” care însuflețea inimile noastre tinere. Numai cine a participat la o ședință legionară își poate da seama cum acești oameni păreau în fața

celorlalți transfigurați, dezbrăcați de ființa lor lumească și înveșmântați cu haina unor daruri care-i făceau luminoși la chip și la minte, puternici și neînfricați, provocând panică între cei răi. Căci ședința legionară e ca o liturghie.

După binecuvântarea Împărăției lui Dumnezeu, părintele cheamă: „*Cu pace, Domnului să ne rugăm*”, definind condiția spirituală a comunității în rugăciune. La fel se deschide ședința legionară: „*Să ne rugăm lui Dumnezeu!*”, căci ca la Sfânta Liturghie lași cele lumești afară și intri în legătură cu lumea spirituală. În comuniune cu sufletele celor ce s-au făcut mesagerii noștri la Dumnezeu, ca martiri și sfinți bine plăcuți, se aduce lui Dumnezeu laudă și mulțumire, întărindu-ne pentru săvârșirea voinței Lui pe pământ. De aceea șeful, oficiind ca un reprezentant al celor ce și-au legat inima cu cerul, pe care-l ating parcă cu mâinile mântuirii, rostește: „*Să ne ridicăm cu gândul la sufletele martirilor noștri!*” Această comuniune dintre vii și morți investește sufletele celor prezenți în rugăciune cu darurile Duhului Sfânt: credința, curăția, curajul mărturisirii adevărului.

Momentul prieteniei, punctul cheie al ședinței, în care sufletul fiecăruia e pus pe tavă înaintea celorlalți, ca într-o mărturisire sub epitrahil, dă încredere că nimic nu este ascuns în chip vinovat în sufletul vreunuia dintre cei ce se împărtășesc cu același Duh al sincerității.

Inițiativele și hotărârile împlinirii unor fapte care să aducă binefaceri neamului, țării și Legiunii, anticipate de *minuta* jertfei imediate, din puținul posibilităților materiale ale fiecăruia, îi pune în conlucrare pe toți, fiecare cu darul specific al sufletului lui.

Ședința se încheie tot cu un moment de rugăciune: cei prezenți vor duce cu ei duhul cu care s-au împărtășit. Deoarece comuniunea cu Trupul lui Hristos împrumută energiile Divine pentru actul îndumnezeirii noastre, legionarii, pentru a putea rămâne în gândurile și dorințele lor de slujitori ai lui Dumnezeu în viața neamului lor, vin în Sfânta Biserică să primească de la slujitorul investit haric, dezlegare de greșeli, apoi energiile Dumnezeiești ale Cuvântului întrupat în Sfânta Împărtășanie. Iată omul nou, creat în Biserică prin împărtășirea cu Adevărul Dumnezeiesc, singurul capabil să se jertfească pe sine pentru binele celorlalți. Numai acesta este cel care își poate „*pune viața pentru prietenii (semenii) săi*”.

Erau temuți legionarii de cei ce săvârșeau fărădelegea. Pentru că, oglinzi curate, le arătau starea întinăciunii. Dar în loc să se curețe, aceia au izbit în oglinzi ca să nu aibă probleme de conștiință. Așa și-au agonisit cea mai mare osândă în fața lui Dumnezeu și a neamului. Căci vor avea nume de ucigași și trădători și vor locui cu tatăl lor, diavolul, în împărăția morții veșnice.

Dar așa cum a zis Căpitanul: „*Nu sunteți voi în stare să ucideți atâția dintre noi, câți suntem noi în stare să murim pentru Hristos și neam*”, iată, prezentul o adeverește. Atunci vor înceta să se ridice mărturisitori ai Adevărului din neamul acesta, când neamul nu va mai fi. Până atunci celor răi le vom striga un singur cuvânt din gura lui Hristos: „*Pocățiți-vă!*”

Încheiam ședința noastră cu conștiința pe care ne-o dădea rugăciunea: „*Cu noi este Dumnezeu!*”

Scurta BIRUINȚĂ LEGIONARĂ 1940 -1941

„*Și cornul sună..., dar..., foarte puțin!...*”
(Ștefan Augustin Doinaș)

Septembrie se apropia. Tata ne prezentă nota cu suma de bani pentru taxa de internat și școlarizare, banii de drum, costul cărților și rechizitelor. Pentru cărți ne aloca o sumă simbolică:

- Dacă ești atent la explicația profesorului și iei notițe, nu mai ai nevoie de cărți.

În plus, primeam cinci lei:

- Poate ți se face foame pe drum sau ai plăcere să mănânci și tu un covrig. Dar vezi că ți-s cam slabe șireturile la ghete.

Și nu luam covrig, luam șireturi.

Mama ne spălase lenjeria de pat și de corp: două cearceafuri de pat și două de plapumă, două cămăși de zi și două de noapte, două izmene, trei prosoape (unul pentru baie), două șervețele pentru masă, patru batiste, patru perechi de ciorapi (două subțiri, două de lână), două pulovere (unul subțire, altul gros pentru iarnă), plapuma și salteaua, o căciulă de noapte, cascheta de la uniformă și o căciulă de blană pentru iarnă, uniforma kaki (spălată și călcată), mantaua, fularul și costumul de gimnastică. Pentru fiecare băiat în parte.

În fiecare toamnă părinții măritau trei fete sărace sau cel puțin una bogată. O parte din haine sau încălțăminte, după cârpeli și reparații, rămâneau fraților mai mici; fie bocancii tatei, fie scurta lui, deveneau, după ajustări, proprietatea mea, așa că frații nu prea aveau de ce să fie geloși.

Încă nu plecasem la școală în prima săptămână a lui Septembrie. De obicei cei câțiva elevi și eleve din satul nostru ne întâlneau în prima Duminică, după amiază, cu cei din comuna Adâncata (la 4 kilometri de Ciorani), la o mică petrecere (un ceai dansant sau serată) pentru a ne lua rămas bun de la vacanță. Era mai mult o bucurie în familie; părinții celui sau celei la care avea loc reuniunea găsind un bun prilej să ne muștruluiască pentru timpul cât vom fi departe de ei.

Adunându-ne la Adâncata, toți ne-am bucurat că țara a scăpat de dictatura carlistă. În 6 Septembrie, datorită înțelegerii dintre legionari și generalul Ion Antonescu, Carol al II-lea a abdicat. În sat, aparate radio aveau doar directorul școlii, perceptorul comunei, și acestea erau cu căști. Cel de-al treilea, cu difuzor, îl avea negustorul de cherestea, Gheorghe Stănescu, prieten de familie. De la dânsul aflasem. La Buzău voi afla direct, în cadrul Fraților, ce s-a întâmplat. Tata avea rețineri în discuțiile cu mine, pe care nu le înțelegeam. Dar m-am lămurit: cunoștea structurile politice și avea intuiția clară a urmărilor firești ale evenimentelor. Într-o zi, fiind numai amândoi, mi-a zis:

- Vezi, tu, băiatul meu, eu am văzut înclinațiile tale, și-mi pare bine că n-ai fost prins de un alt curent, de stânga, dar vreau să-ți atrag atenția să nu te hazardezi nici tu, nici voi, legionarii, într-un entuziasm necontrolat. Puterile oculte, care vă urăsc, își vor da mâna și, poate chiar prin nemți, deși ei par hotărâți să termine cu comunismul rusesc, vor lovi mai întâi în voi și apoi în ceilalți adversari. Eu știu de ce sunt în stare evreii și servitorii lor masoni.

Cele spuse au sunat ca o pre-alarmă în sufletul meu plin de bucuria biruinței.

*

* *

În prima zi de școală colegii, cu excepția câtorva, m-au înconjurat. Nu știam multe, căci nu fusese nici o ședință a Grupului FDC. Dar ne bucuram toți. Cei impetuoși îmi cereau să-i înscriu în Legiune. Le-am făcut o prezentare a Mișcării Legionare cu credințele și scopul ei, a modului de viețuire legionară, explicând fazele de educație morală și legămintele legionare pentru jertfa permanentă, spunându-le *Jurământul Moța-Marin*: „*Jur! În fața lui Dumnezeu, în fața jertfei voastre sfinte, pentru Hristos și Legiune, să rup din mine bucuriile pământești, să mă smulg din dragostea omenească și pentru învierea neamului meu, să stau gata de moarte! Jur!*”

Am înțeles atunci că sita care cerne sufletele era mai deasă; abia 10-12 au rămas în duhul care-i încălzise pentru ruperea de omul cel vechi și îmbrăcarea în lumina dragostei pentru Dumnezeu și neam.

Peste timp această scenă mi-a amintit de cuvântul Mântuitorului către ucenicii credincioși, după ce mulți Îl părăsiseră: „Voi nu vă duceți?” Într-adevăr, „mulți sunt chemați (la Lumină) dar puțini aleși”, căci Duhul cere mai întâi lepădare de lume. „De va voi cineva să-Mi urmeze Mie, să se lepede de sine”... Iată prima condiție a „vederii” în duh a Adevărului Dumnezeiesc: renunțarea la voia ta. Numai așa vei putea să-ți iei crucea, să porți în lume condiția ta martirică. Rămânând în egoismul tău nu vei putea sluji neamului. Vei face din toate darurile (talantii) cu care te-a înzestrat Dumnezeu prilej de satisfacții meschine. Și vei muri în patimi.

Cu Răfan, cu Popescu și cu cei 10-12 colegi am constituit primul *mănunchi de prieteni* din clasa a șasea. La fel s-a întâmplat în clasele lui Marin Naidim și Voicescu Constantin.

Profesorii noștri împreună cu institutorii de la Școala primară de aplicație, unde elevii normaliști din ultimii doi ani își desfășurau practica pedagogică, au constituit un *cuib* legionar; apoi cu ceilalți profesori din oraș un *corp*. La o ședință festivă ne-am cunoscut și ne-am bucurat, mai ales noi, elevii, pentru că acei profesori erau și cei mai buni și mai iubiți în toată școala. Emil Palade (tatăl savantului biolog) a oferit conducerea școlii părintelui Ion Morărescu. Un act de confirmare a valorilor până atunci ținute în umbră, domnia sa rămânând ca un sfetnic.

*

**

Una din primele manifestări publice ale Mișcării Legionare, în toată țara, a fost *Bătălia cuvântului*. Echipele de intelectuali legionari trimise în localități dinainte stabilite, la întâlnirile cu marele public arătau idealul Mișcării, trecutul de luptă și organizarea vieții societății românești în viitor.

La Buzău, echipa avea în frunte pe comandantul legionar Vasile Posteuca, avocat. În preziua întâlnirii din Sala Moldavia a avut loc o ședință a Fraților de Cruce din oraș, prilej cu care ne-am cunoscut toți cei trecuți prin prigoană: seminaristi, normaliști, liceeni și tineri muncitori. S-a pregătit un cor sub comanda Șefului de Grup, Stoian Florin, student teolog, care avea să cânte în timpul pauzelor cuvântărilor.

În ziua întrunirii sala era arhiplină: intelectualitatea Buzăului, și nu era puțină, și cetățeni din toate clasele sociale. Am intonat *Cu noi este Dumnezeu și Imnul Legiunii*, apoi comandantul legionar Vasile Posteuca a prezentat echipa cu care venise, arătând scopul vizitei la Buzău. Corul din care făceam parte a rămas pe scenă și am putut audia toate discursurile. Cuvântul de deschidere al lui Vasile Posteuca cuprindea idei înălțătoare.

- Adevărul se exprimă și se face cunoscut în lume sub două aspecte, prin cuvânt și prin faptă, ele lucrând complementar, întărindu-se, confirmându-se reciproc. Nu numai prin cuvânt și nu numai prin faptă. Când Dumnezeu a rostit: „Să fie lumină!” prin Duhul Său cel Sfânt, prin puterea conținută în acest Cuvânt s-a săvârșit toată creația. Creația este purtătoarea luminii inițiale și a puterii acestui Cuvânt care conține în El Adevărul, adică Dumnezeirea. Mântuitorul, la întrebarea lui Pilat, a răspuns: „Eu pentru aceasta am venit în lume: ca să mărturisesc Adevărul”. Acest Adevăr Dumnezeiesc vrem să-l readucem noi în viața neamului nostru, ca act de cunoaștere și de trăire. Dacă am fost împiedicați până acum de forțele și slugile întunericului, de acum nimeni nu ne va mai opri. Dar Adevărul cere jertfe, e respins de lume și e îmbrățișată minciuna. El însemnează lumină și bucurie, prin jertfă, iar minciuna întuneric și moarte, prin lașitate. Cui îi este frică de jertfă, moare pe buturuga lașității.

Vorbitorul a entuziasmat auditoriul; imnul *Sfântă tinerețe* îl cânta toată sala. Ceilalți 5-6 vorbitori au prezentat diferitele etape de luptă legionară, iar publicul s-a manifestat cu atașament față de Mișcarea Legionară.

*

**

Până la vacanța Crăciunului 1940, cu colegii încadrați în *mănunchiul de prieteni* am desfășurat o activitate de cunoaștere și control reciproc a vieții noastre intime, *momentele de prietenie* fiind adevărate mărturisiri, ca sub epitrahil. Dictonul Sfântului Apostol Iacov: „*Mărturisiți-vă unul altuia păcatele și vă rugați unul pentru altul ca să vă curățiți*” fiind act viu de ascultare; fiecare străduindu-se, ajutat de ceilalți, la depășirea slăbiciunilor și greșelilor.

Aparent măruntele greșeli copilărești, putând naște mai târziu balauri otrăvitori – copiatul la teze, fumatul, râsul necontrolat, glumele proaste, trivialitățile, înjurăturile și expresiile gratuite, desconsiderările reciproce, bănuielile, pizmele, certurile, abaterile și manifestările necontrolate, chiar ale mersului, ale ținutei în general, – intrau sub incidența educației creștin-legionare.

Tinerilor care vor citi aceste însemnări le dau un scurt paragraf de învățătură, așa cum îl dezbăteam în lumea FDC. În general, medicii și mulți preoți se feresc sau evită să discute anumite probleme, lăsând sufletele tinerilor neluminate, să se zbată în păcat sau să încerce soluții care niciodată nu vindecă, ci doar schimbă boala și amână dezastrul spiritual.

De la 13-14 ani până la 18-20 ani au loc în dezvoltarea bio-psihică a omului două fenomene paralele: dezvoltarea și intrarea în funcțiune a unor glande, rânduie să contribuie la perpetuarea vieții sub forma materială, biologică și, concomitent, dezvoltarea și înflorirea unor sentimente care să contribuie, prin conlucrare cu cele dintâi, la perpetuarea vieții în forme spirituale, eterne. Nimeni din cei ce ne înconjoară nu ne lămurește această taină. Din această cauză, despărțindu-le, una din aceste înfloriri ale vieții tinere va fi înfrântă (cel puțin pentru un timp) și cealaltă va triumfa, de obicei cea materială, biologică, luând forme de manifestare împotriva firii pentru care a fost creată. Astfel tânărul cade frecvent în păcatul onaniei sau al desfrâului (curviei) și la un sex și la altul. Răul acesta duce la o complexare a ființei noastre spirituale. Auto-condamnarea din cugetul nostru este primul semn că ceea ce facem nu este bine.

Ce să facem deci? Aici intervine posibilitatea de a te salva, de a rămâne în greșeală sau a cădea în altă greșeală și mai mare. Descoperirea acestei greșeli la mărturisirea în fața preotului duhovnic, deci a lui Dumnezeu, îți ajută, ca învățătură și remediu, să întrerupi greșeala și, supunându-ți trupul la osteneli, muncă, metanii, post și rugăciune, să-ți propui categoric în conștiință hotărârea de a te împotrivi acestui rău obicei.

Nu vei reuși dintr-odată. Vei mai cădea. Vei mai greși o dată, de două ori, de trei ori, dar nu renunța. Înnoiește-ți mereu propunerea. Vezi-ți mereu starea de învins și de auto-bațjocorire la care ai ajuns și smulge-te cu voință neșămutată de a fi OM, ființă rațională care nu numai că poți deosebi binele de rău, ci îl poți realiza. Și vei reuși!

Înțelegând și părându-ți rău pentru starea de ticăloșie morală în fața lui Dumnezeu, Care te-a făcut ființă curată, neîntinată (punându-ți în fața ochilor minții imaginea copilului nevinovat) și pe care în chip conștient o pervertești și o denaturezi de la scopul ei, coborând-o la o stare mai prejos decât cea animalică, vezi-ți osânda ce te așteaptă. Căci numai cei curați și cei ce s-au curățit de păcat vor intra în Împărăția lui Dumnezeu, iar tu, cu ce obraz vii în adunarea celor curați, în Biserica lui Hristos? Cel ce a intrat în Camera Ospățului Luminii, trebuie să fie îmbrăcat în haina de nuntă a virtuților. Altfel, venind Împăratul și întrebându-l: „*Ce cauți aici?*”, nu va putea răspunde. Va fi socotit fur de cele sfinte. Și știi că „*nici hoții, nici lacomii, nici iubitorii de argint, nici desfrânații, nici malahienii, nici sodomiții..., nu vor intra în Împărăția Cerurilor*” (Sfântul Apostol Pavel).

Dar se mai poate întâmpla și o pervertire a conștiinței în sensul renunțării la o formă de

păcat, pentru a opta pentru alta. Un prieten prost sau înșelat și el de ignoranța generală, adesea științifico-medicală, îți va sugera relații sexuale cu o parteneră, amatoare și ea de viață libertină. Iată cum ai trecut dintr-o mână a diavolului în cealaltă. Ți se pare că păcatul onaniei era nefiresc, iar acesta al curviei este totuși firesc! Te înșeli!

Fiindcă, pentru om, actul apropierei de sexul opus (de femeie) trebuie făcut sub binecuvântare, în vederea procreării, nu al simplei satisfacții biologice, coborâtă la condiția instinctuală. Acest act nu este un act de igienă sexuală, cum greșit l-a înțeles și-l propagă așa zisa știință medicală modernă dominată de viziunea materialist-atei. În rostul lui firesc-uman este binecuvântat de Dumnezeu în momentul când celor doi protopărinți li s-a spus: *„Creșteți, înmulțiți-vă și stăpâniți pământul”* (Geneza). Iar Mântuitorul spune că *„Dumnezeu l-a făcut pe om, de la început, parte bărbătească și parte femeiască”* și *„ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă”* (Evanghelia după Matei).

Deci, apropierea se face nu către orice femeie. Apropierea e consecința dragostei dintre cele două suflete, pentru împlinirea lor în voia lui Dumnezeu de a procrea prin om noi ființe raționale, nu o necesitate fizică, biologică, despărțită de actul afecțiunii sufletești. Dacă sămânța vieții vărsată spre rodire nu aduce rod, semănătorul nu poate avea răsplată. Sau dacă totuși a rodit, a rodit în pământ străin. A semănat unde nu-i era îngăduit. De aceea acest rod nu poate fi binecuvântat ca vrednic de viață, și, de asemenea, nici semănătorul. De aceea apar atâtea consecințe tragice pentru cei ce trăiesc în desfrâu. Mântuitorul spune clar prin gura Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan: *„Iar tuturor celor ce L-au primit (pe Hristos) ca dreptar (cenzor și finalitate a vieții lor), adică a acelor care cred în Numele Lui, le-a dat dreptul să fie copiii lui Dumnezeu, care (aici atenție!) au fost născuți nu din sânge, nici din voia firii lor, nici din pofta bărbătească, ci de la Dumnezeu s-au născut”*.

Deci, frate al meu, actul acesta nu-ți aparține numai ție. Pe tine Dumnezeu te-a făcut împreună-lucrător cu El, pentru a-l aduce în Slavă chipurile creației Sale pentru completarea numărului îngerilor căzuți. Iată slava, iată cinstea de care ești învrednicit. Să fii creator împreună cu Dumnezeu. De aceea zice și Sfântul Apostol Pavel: *„Patul este binecuvântat și fecioria este sfântă”*. La om actul acesta nu este animalic, întâmplător sau supus unor legi ciclice, naturale, ci este supus rațiunii și voinței lui libere. Dumnezeu ne cheamă la conlucrarea cu El prin opțiune liberă, nu în chip silnic, venind cu bucurie, cu curăție, cu sfințenie, nu cu perversitate, cu înșelăciune, cu întinare și cu batjocorirea intenției sfinte pe care El o are spre preamărirea noastră.

Iubite frate mai tânăr, dacă ai înțeles cât de cât acest cuvânt, pe care l-am pus cu toată sfiiala înaintea lui Dumnezeu și a sufletului tău, ia aminte, căci cu toții am păcătuit, toți suntem ușor de înșelat și ne supunem păcatului. Cei pe care-i cinstim și-i numim Sfinți - și sunt, căci i-a confirmat Dumnezeu prin semne și minuni - ne-au lăsat mărturisirile vieții lor trăite în păcate de tot felul, în necurății trupești și sufletești, de care s-au vindecat prin metodele indicate de Mântuitor, cele lăsate nouă în Sfânta Lui Biserică: viața de post și rugăciune, ferirea de mediul viciat, prietenii curate, cu cei care își propun același drum spre mântuire, munca și mai ales comuniunea cu Trupul și Sângele Domnului în care sunt înglobate energiile Dumnezeirii, cele care, comunicate sufletelor și trupurilor noastre, ne pot îndumnezei și pe noi.

Din partea ta e nevoie de hotărâre tare. Din partea lui Dumnezeu, Harul Lui lucrător și mântuitor e pururea prezent. Folosește-L! Dumnezeu să-ți ajute!

Sânguina la studii și comportarea fără reproș în internat făceau să iasă în evidență spiritul nou adus de Mișcare în sufletele copiilor. În definitiv, noi eram niște copii. Și aici era minunea pe care Dumnezeu o săvârșea, și o săvârșește mereu, în fața „înțelepților lumii acesteia”: acești copii își propuneau îmbrățișarea căii spre curățenie și desăvârșire spirituală. În acest act constă fenomenul legionar, neînțeles de cei din afara Bisericii lui Hristos și a spiritului românesc. Oameni buni, nu e un fenomen politic, economic, social sau chiar moral oarecare, ce urmărește stabilirea unor relații pe plan orizontal de bună conlucrare și bună conviețuire între turme de oameni, așa cum vor să propună reprezentanții ateo-materialiști prin tot felul de organizații de binefacere, ci este un act de transfigurare a ființei umane, de îndumnezeire a existenței, a relațiilor dintre oameni și dintre comunitățile naționale. Numai așa ne putem apropia de ceea ce lumea dorește: Pacea! Și aceasta o aduce în fiecare ins și în lume numai Hristos.

Orice altceva, oricum se va numi și orice drepturi și-ar aroga, în numele oricui pe acest pământ, va pieri, va fi spulberat de „piatra din capul unghiului”, de puterea pe care au tăgăduit-o și ignorat-o „ziditorii”. Atunci când vor dori poate să se salveze va fi prea târziu.

Până mai e vreme, treziți-vă, toți care nu știți ce e viața voastră, căci se va striga: „Vreme nu mai este! Vremea a trecut!” Vremea de pocăință și mila lui Dumnezeu este înscrisă în timpul trupului nostru. Atât este! Timpul viețuirii în trup! După aceea vine judecata, dreptatea! Rugați-vă să vi se ierte fărădelegile, până mai sunteți în trup, până aveți cu ce plăti, suferind în trup, ca să treceți din moarte - și prin moarte - la Viață. Nu din moartea trupului la moartea veșnică a existenței, la lipsirea de slava pentru care erați meniți.

A constat încrederea noastră în pacea dată de conștiința că Hristos lucrează în noi spre Slava Sa. „Pace vă las vouă, pacea Mea o dau vouă, nu precum dă lumea vă dau Eu. Să nu se tulbure inima voastră, nici să se înfricoșeze!” (Ioan, 14, 27). Mântuitorul a precizat expres diferențierea între pacea Sa și pacea lumii. Mai întâi, starea de pace sălășluiește dacă sufletul tău este ancorat în credința că Cel Care a creat totul este și Purtător de grijă, Pedagog suprem, care conduce totul la scopul pentru care a creat fiecare existență.

În altă parte Mântuitorul zice: „Aveți încredere în Dumnezeu”. Acesta dă liniște și asigură sufletul că orice atac din afară: grija zilei de mâine, loviturile dușmane, pizmele, prietenii vicleni și orice suferințe trupești sau lăuntrice, ispitele din gând, din simțire, din cugetare, chiar amenințarea cu moartea a trupului nostru, este biruit de încrederea în Cel Care a biruit lumea și moartea, Omul-Dumnezeu. El ne împărtășește Puterile Duhului Său să biruim la rândul nostru pe tot potrivnicul văzut și nevăzut.

Dar și lumea dorește pace. Dar pacea lumii are alt conținut. Lumea vrea pace ca să aibă timp să se poată desfăta prin împlinirea poftelor, prin satisfacerea tuturor simțurilor (mâncare, băutură, fumat, dormit și lenevit), a plăcerilor carnale (desfrâu și tot felul de forme de păcătuire libertină și sodomică), ca să țină subjugate sufletele sub dominația fricii, terorii, crimei, minciunii, instituite ca autoritate legală. Apostolul Pavel zice: „Fiecare să-și stăpânească vasul (trupul) său, [...] și nu purtați atâta grijă de trupul vostru încât să stârniți poftele”. Depășind limitele trebuințelor cădem în osândă.

În drumul spre Apus armatele sovietice erau însoțite de brigăzi de agitatori care strigau: „Pace! Pace! Pace!” De ce? Pentru a rămâne stăpâni pe soarta popoarelor cucerite și așa să poată institui „pacea sovietică”, ucigătoare de trupuri și suflete. Stalin cerea și convoca „conferințe de pace” la Yalta, la Postdam, la Bermude etc., pentru a legaliza stăpânirea satanică asupra neamurilor cotropite. Și Ceaușescu lupta pentru pace! Ca să nu se schimbe formele de stăpânire teroristă instituite prin vot unanim. Încercarea de dezvăluire a răului

era reprimată cu brutalitate până la lichidarea fizică a îndrăznețului opozant, după modelul înaintașilor „democrați”.

Cuvântul Mântuitorului: „*N-am venit să aduc pace în lume, ci sabie*”, se referă la lupta declanșată de venirea Sa pe pământ. Adevărul în luptă cu minciuna, Lumina în luptă cu întunericul. De atunci lumea e împărțită în două tabere. Cei ai lui Hristos și cei ai lui mamona. Nu există poziție de mijloc. Ca să fii în „*Oastea luminii*” trebuie să fii îmbrăcat cu armura virtuților și să știi să lovești cu Sabia Cuvântului Dumnezeiesc. Cine nu poartă această armură și nu luptă cu sabia mărturisirii Adevărului se situează în tabăra lui satana.

„*Foc am venit să aprind în lume*”, spune Mântuitorul, și lumea s-a aprins de focul dragostei Dumnezeiești prin care Apostolii au propovăduit, Martirii s-au jertfit, Sfinții s-au purificat, și toți adversarii s-au prăbușit în hrubele iadului unde Lumina Focului Dumnezeiesc este pedeapsă.

Să primim cu încredere pacea lui Hristos în sufletele noastre; „*să stăm bine, să stăm cu frică*”, a strigat Arhanghelul Mihail în ceruri oprind căderea firii îngerești în amăgirea lui Lucifer. Astăzi, glasul lui strigă din nou prin cei ce și l-au luat patron: „*Cine este (ca) Dumnezeu?*” (Miha-Elochim). Ne-am înregimentat în „*Oastea Arhanghelului*”, avem pace știind că vom birui, cum s-a verificat prin și cu cei ce ne-au lovit.

Cu smerenie și cu îndrăzneală, în Numele lui Dumnezeu, vă strig: Luați aminte! Am auzit în sufletul meu, ca un sunet de trâmbiță pentru toate sufletele din orice neam, un glas:

„*Oricine, absolut oricine dintre români, și oricine, absolut oricine din orice nație de pe fața pământului va voi să inițieze, să întemeieze vreo școală morală, socială, să filosofeze, să facă politică sau pur și simplu să se orienteze în viață, va trebui să țină cont și să se raporteze la singura operă, după aproape două mii de ani de la Hristos, realizată pe pământul Țării Românești, Mișcarea Legionară de sub patronajul Arhanghelului Mihail.*”

Corneliu Zelea Codreanu, omul căruia i-a fost revelată această lucrare, școala pe care a întemeiat-o, suferințele, martirajul pe care l-au primit mărturisitorii lui Hristos, în dragostea lor pentru neam, reînvierea și confirmarea tuturor adevărilor enunțate de ei, după Decembrie 1989, și confirmarea acestora prin lucrarea lui Dumnezeu în ochii întregii lumi, dau certitudinea că lucrarea aceasta își avea obârșia în Pronia Divină și că oamenii aceștia au fost proorocii lumii care va veni.

Comandantul Mișcării Legionare Horia Sima (+ 1993) a sintetizat aceste învățături în *Doctrina Legionară* pe care o pune acum în fața lumii, piatră de încercare și de temelie a lumii mileniului trei. Va fi lumina care va aprinde spiritele celor rânduși de Dumnezeu, din fiecare neam, pentru noua ordine pe pământ în vederea realizării „*unei turme și unui păstor*”.

Învățători ai neamurilor, aprindeți-vă la această lumină fința voastră! Bucurați-vă că Dumnezeu vă cheamă la această operă de mântuire. Smeriți-vă, căci lucrarea aceasta este a Harului Dumnezeiesc, voi fiind doar scule profitoare care v-ați lăsat conștient și de bunăvoie în mâinile Celui ce poate da tuturor mântuire, făcându-i părtași la lucrare, spre Slava Sa.

Individul sau Neamul care nu vor voi să înțeleagă lucrarea aceasta și se vor împotrivi ei vor cădea, ca și Lucifer, sub sancțiunea săbiei de foc a Arhistrategului Mihail. Biserica lui Hristos nu poate fi biruită de porțile iadului; antihristul și slujitorii lui vor pieri în focul cel veșnic .

Bucurați-vă, neamurilor, mântuirea voastră este aproape. Hristos bate la uși! Ieșiți-I întru întâmpinare!”

*

**

În capela școlii, o bisericuță interioară, părintele Ion Morărescu săvârșea duminical și în sfintele sărbători slujbele religioase, iar corul școlii dădea răspunsurile liturgice.

Programa analitică a școlilor normale nu se deosebea la disciplina religiei de cea a seminariilor teologice, doar că nu se făcea practică liturgică. Viața de internat dădea

posibilitatea ca în timpul posturilor să se țină rânduiala pravilei (cu post și rugăciune, acatiste, paraclise, Sfânta Liturghie a Darurilor mai înainte sfințite și toate celelalte). Prin acestea, din fiecare conștiință se făcea lumină care să ardă în dragostea de Hristos.

Și nu era greu de sesizat saltul spiritual pe care elevii FDC-iști îl făceau deasupra colegilor. Iubiți tineri, copii dragi ai sufletelor noastre. Educația creștină e mai mult autoeducație. Dacă nu-ți propui și nu dorești intens transformarea, dacă cele aflate despre acest ideal de viață spirituală nu te fac să-l dorești ca realizare intimă a spiritului tău, să te structurezi așa încât să simți că înaintezi, că te apropii de acel stadiu de viață, educația ta, oricât s-ar strădui, s-ar zbuțuia și s-ar încrâncena educatorul să facă din lutul tău piatră scânteietoare, rămâne un bagaj de cunoștințe la nivelul memoriei, fără implicații în conștiința ta. Actul devenirii, al urcușului, e un act de voință, conștient, subiectiv, cu raportări la ceea ce crezi că-ți dă strălucire, cu părere de rău că nu ajungi la virtutea propusă, cu căderi și înfrângeri, dar fără renunțări la luptă. Cu reluări, cu strădanii de a depăși stările negative și gândurile de blazare și renunțare. Permanent prin rugăciune să ceri puteri duhovnicești prin ascultare atentă, împlinitoare a sfaturilor sfinte și prin acceptare bucurăoasă a îndrumării duhovnicești.

Ostașul, pentru a deprinde meșteșugul armelor, mânuirea lor, tactica și strategia luptelor, se supune unui instructor. De multe ori i se par unele mișcări, unele eforturi fizice, executarea unor comenzi de prisos. Abia după ce și le-a însușit corect observă că prin ele se vizează și se mențin altele mai înalte, mai grele. Nu te sui în vârful unei scări decât treaptă cu treaptă. Dacă ignori acest mod firesc, rațional al urcușului, vei cădea sau te vei opri obosit de un efort neșalonat și vei fi incapabil să ajungi în vârf; sau atingând vârful fără experimentarea întregului, în încercarea ultimă a bătăliei, dușmanul, cunoscându-ți lipsurile, te va lovi și te va doborî.

Părintele Morărescu împreună cu profesorii cei mai tineri ne făceau cunoscute frumusețile stadiilor de viață spirituală, citindu-ne sau prezentându-ne viața câte unui sfânt din calendarul ortodox sau a eroilor martiri ai neamului românesc: Brâncoveanu, Horia, Tudor, Moța... Proiectasem pentru vacanța mare un pelerinaj la toate mănăstirile din țară și o tabără de muncă pentru reparații la Mănăstirea Ciolanu-Buzău.

Imediat după Crăciun, la prima întâlnire, părintele Morărescu și nea Fănică ne-au lăsat să înțelegem că „apele” vieții noastre se tulbură de dușmanii văzuți și nevăzuți. În prima ședință de Grup, Șeful Grupului ne-a făcut cunoscut că între Antonescu și Mișcarea Legionară nemții (Hitler) vor să creeze un diferend pentru a motiva ocupația țării, așa cum au făcut cu Cehoslovacia și Austria. Eram prea tineri pentru a înțelege jocul politic și urmările lui. Intuiam că ne pândește un nou pericol și mă gândeam la cele spuse de tata numai cu câteva luni mai înainte.

La 13 Ianuarie 1941 pentru cinstirea jertfei făcută în Spania la Majadahonda de grupul de legionari care luptaseră împotriva comunismului, unde Moța și Marin căzuseră eroic pentru apărarea Sfintei Cruci, delegațiile tuturor organizațiilor legionare din țară plecau spre București. Toți voiam să mergem, dar Șeful de Grup al Frățiilor a luat un număr mic de oameni, pentru a nu se crea probleme pe calea ferată sau în București, iar ceilalți ne-am resemnat așteptându-i.

DE CE SFÂNTĂ TINEREȚE LEGIONARĂ?

„Cine zice că petrece întru El (Hristos) dator este,
precum Acela a umblat, și el așa să umble.”

(Ioan 2, 6)

„Vă scriu vouă, tinerilor, căci sunteți tari
și cuvântul lui Dumnezeu rămâne întru voi
și ați biruit pe cel viclean.”

(I Ioan 2, 14)

În perioada în care făceam cunoștință cu ideologia Mișcării Legionare, cu doctrina și legile ei de viață, ca *prieten de mănunchi și frate de cruce*, în mod deosebit nu mă impresionase finalitatea acestei școli de viață, creștinească și românească, aceeași cu scopul enunțat de însuși Hristos: Învierea spre viața veșnică, ci **Legile și Poruncile** prin care se viza realizarea omului cinstit sufletește în raporturile lui cu societatea și crearea conștiinței responsabilității acestui om în funcțiile pe care societatea i le-a încredințat. De asemenea, **Circulara** cu privire la felul cum trebuie petrecută vremea postului, **Jurământul Moța-Marin** și **Jurământul elitei legionare**.

1. **Legea disciplinei:** fii disciplinat legionar, căci numai așa vei învinge. Urmează-ți șeful și la bine și la greu.

2. **Legea muncii:** muncește. Muncește în fiecare zi. Muncește cu drag. Răsplata muncii să-ți fie nu câștigul, ci mulțumirea că ai pus o cărămidă la înălțarea Legiunii și la înflorirea României.

3. **Legea tăcerii:** vorbește puțin. Vorbește ce trebuie. Vorbește când trebuie. Oratoria ta este oratoria faptei. Tu făptuiește; lasă pe alții să vorbească.

4. **Legea educației:** trebuie să devii *altul*. Un erou. În cuib fă-ți toată școala. Cunoaște bine Legiunea.

5. **Legea ajutorului reciproc:** ajută-ți fratele căzut în nenorocire. Nu-l lăsa!

6. **Legea onoarei:** mergi numai pe căile indicate de onoare. Luptă și nu fi niciodată mișel. Lasă pentru alții căile infamiei. Decât să învingi printr-o infamie, mai bine să cazi luptând pe drumul onoarei.

Corespondența ideatică, spirituală, dintre învățătura creștină prin disciplină și ascultare de Biserică, de ierarhia harică, și disciplina legionară, ascultarea de ierarhia organizată pe baza valorii morale-creștine, mi-a dat de la început încrederea că mă aflu pe drumul cel bun, care-mi asigură condiții de înălțare la „stări” și „stadii” de viață spirituală înaltă.

Aceste legi fundamentale ale legionarismului sunt proprii sufletului creștin. Legea onoarei, pe care aș îndrăzni să o numesc **Legea demnității creștine**, dă sens final, transfigurator acestui drum de ascultare, muncă, tăcere răbdătoare, educație, cunoaștere și dragoste de aproapele, creând spiritului lucrător spre înălțimile desăvârșirii lui o stare de bucurie excepțională și de mare curaj duhovnicesc. Conștiința se regăsește îndreptățită nu numai din punct de vedere personal, ci și social și politic.

Cele zece porunci legionare, o coborâre în practica vieții de toate zilele a poruncilor creștine, te feresc de actul înșelăciunii mediului plin de ispite și lucruri deșarte, de activități necontrolate și de risipirea cea fără finalitate în eternitatea Divină.

Porunca I – Nu crede în nici un fel de informații, de vești, de păreri, *despre Mișcarea Legionară*, citite în orice foaie ar fi, chiar dacă pare a fi *naționalistă*, sau șoptite la ureche de agenți sau *chiar de oameni de treabă*.

Legionarul nu crede decât în ordinul și în cuvântul *Șefului său*.

Dacă acest cuvânt nu vine, *înseamnă* că nimic nu este schimbat și că legionarul își merge în liniște drumul său înainte.

Porunca II - Dă-ți seama bine pe cine ai în față. Și cântărește-l cum trebuie și când este un inamic care vrea să te înșele și când este un prieten prost, pe care l-a înșelat mai înainte un inamic.

Porunca III - Păzește-te ca de o mare nenorocire de omul străin, care te îndeamnă să faci ceva. El are un *interes* și *voiește* să-și facă *interesul* prin tine sau *să te compromită* în fața celorlalți legionari.

Legionarul acționează *numai din ordin* sau din *inițiativa sa proprie*.

Porunca IV - Dacă vrea cineva să te ademenească sau să te cumpere: Scuipă-l în ochi! Legionarii nu sunt nici *proști*, nici de *vânzare*!

Porunca V - Fugi de cei ce voiesc să-ți facă daruri. Nu primi nimic.

Porunca VI - Îndepărtează-te de cei ce te lingușesc și te laudă.

Porunca VII - Unde sunteți numai trei legionari, trăiți ca frații între voi: Unire, unire și iar unire.

Sacrifică tot, calcă-te pe tine în picioare cu toate poftele și cu tot egoismul din tine pentru această unire. Ea, UNITATEA, ne va da biruința.

Cine este contra unității, este contra biruinței legionare.

Porunca VIII - Nu-ți vorbi de rău camarazii. Nu-i pârî. Nu șopti la ureche și nu primi să și se șoptească.

Porunca IX - Nu te speria dacă nu primești ordine, vești, răspunsuri la scrisori; sau dacă și se pare că lupta stagnează. Nu te *alarma*, nu lua lucrurile în tragic, căci Dumnezeu este deasupra noastră și șefii tăi *cunosc* drumul cel bun și știi ce vor.

Porunca X - În singurătatea ta roagă-te lui Dumnezeu, în numele morților noștri, pentru ca să ne ajute să suferim toate loviturile până la capătul suferințelor și până la marea înviere și biruință legionară.

Nici una din aceste porunci nu are ca finalitate vreun bine personal imediat sau vreo speculație politică prin care să fie vizată o parvenire în binele material, pământesc. Toate au în sine și-și propun ca finalitate condiția spirituală de înaltă moralitate a omului creștin. Prin ultima, ca un corolar al urcușului, se ajunge la Dumnezeu, Căruia i se cere investirea legionarului cu darul capacității de jertfă, pentru biruința împotriva răului și pentru Învierea neamului său. Pentru ca această făclie de viață pură să nu fie întinată de nimic lumesc Căpitanul a adăugat nouă **principii**, stabilind relațiile cu lumea păcatului.

1. *Legionarul* nu intră în polemică cu nimeni.

2. *Legionarul* disprețuiește lumea politică și nu stă de vorbă cu ea.

3. *Legionarul* seamănă sămânța bună în sufletele curate ale poporului.

4. *Legionarul* se întrebă în fiecare clipă: ce am făcut bun pentru România legionară.

5. *Legionarul* înseamnă în răbojul lui pe cei păcătoși pentru ziua de mâine.

6. *Legionarul* începe orice muncă cu gândul la Dumnezeu și-I mulțumește la ajungerea scopului urmărit.

7. *Legionarul* este disciplinat prin conștiința și voința lui proprie.

8. *Legionarul* n-are teamă decât de Dumnezeu, de păcat și de clipa în care puterile fizice ori sufletești îl vor scoate din luptă.

9. *Legionarul* iubește moartea, căci sângele lui va servi pentru plămădirea cimentului României legionare.

Sunt precizate formele de manifestare ale sufletului legionar de la ignorarea deșertăciunii lumești în care se scaldă politicienii, până la ancorarea conștiinței în viața virtuoaasă, cu acceptarea bucuroasă a jertfei proprii ființe pentru neam și țară.

Pare curioasă porunca a 5-a: „ *legionarul înseamnă în răbojul lui pe cei păcătoși pentru ziua de*

măine"? Să nu ne închipuim că cineva are dreptul să lovească și să batjocorească ființa neamului profitând de bunătatea lui. Dacă pentru cei buni legea nu are rost, pentru cei răi ea se impune ca avertisment și ca sancțiune, deoarece ei consideră că în numele libertății pot călca în picioare sufletele și trupurile celor pe care îi persecută. „Pe cei ce v-au lovit pentru chestiuni personale, îi veți ierta. Dar pe cei ce v-au lovit pentru credința voastră în dreptatea acestui neam, nu-i veți ierta”, zice Căpitanul. Comunitatea trebuie să-și ia măsuri de apărare contra celor fărădelege, pentru ca nu cumva fărădelegea să devină lege, așa cum era sub comunism și cum tinde astăzi prin așa zisa lege a drepturilor omului, individul având dreptul (libertatea) să facă ce vrea, în timp ce societatea nu are nici puterea, nici mijloacele legale de a se apăra împotriva oricărei agresiuni libertine. Aceasta fiind anarhia morală, socială, politică, economică și spirituală vizată de iudeo-masoni pentru viața popoarelor creștine.

Slujitorii lui Dumnezeu au fost uciși, calomniați și prezentați opiniei publice românești și mondiale ca și cei din urmă răufăcători, căci deconspirau, ca niște prooroci, intenția criminală a celor ce conduc lumea sub masca perversă a unora ce vor să o salveze, a celor ce vorbesc de toleranță.

Citind imensa literatură legionară veți constata ignoranța dirijată în care a fost ținută societatea românească și internațională timp de o jumătate de veac, și continuă să fie ținută și azi prin manevre oculte, și veți simți în inimi zvârcolirile din morminte ale celor uciși pentru Adevăr. Nu îngăduie Dumnezeu ca sămânța căzută să putrezească fără să încolțească, să crească și să dea rod pe pământul și în sufletul românesc și al întregii lumi. Ca un sunet de trâmbițe aud în suflet chemarea la lupta împotriva lui satana și a slujitorilor lui a întregii suflări omenești sub patronajul Arhanghelului Mihail.

Jurământul Moța-Marin și Jurământul gradelor legionare ne pun în fața unei cutremurătoare renunțări la ființa personală. O slujire monahicească în haina laică a celor uciși de irozi în veacul acesta tâmp, ca Ioan, ca Hristos și Apostolii Lui, ca toți mărturisitorii Adevărului, pentru a se înscăuna domnia întunericului, a deznădejdiei și a morții peste suflete și trupuri. Dar în fața lui Dumnezeu cel mai mare discurs e cel al demnității mărturisirii Adevărului cu prețul propriului sânge.

Dacă Iisus Hristos ar fi vorbit oamenilor mai frumos decât a vorbit și ar fi făcut minuni mai multe și mai mari decât a făcut, dar nu ar fi murit, scăldat pe Cruce în propriul Lui sânge, Dumnezeirea Lui ar fi fost îndoielnică și Învierea Lui incredibilă. Jertfa pe Cruce, sângele curs pe pământul îmbibat de păcatele omenești, I-au asigurat Învierea, confirmându-L Dumnezeu și Om, realizând transfigurarea lumii prin exemplul și credința în El. „Eu Îmi dau viața ca iarăși să o iau!” și „Cine crede în Mine, Eu îl voi învia în ziua de apoi” (Evanghelia după Ioan).

Căpitanul, trăitor profund al acestor Adevăruri, a cerut elitei legionare aceste jurăminte în fața primilor martiri ai neamului nostru căzuți în lupta directă cu slugile lui satana, în acest veac de întuneric.

Jurământul legionarilor este Flacăra de Lumină; el a țâșnit din jertfă și a aprins, lumină din lumină, conștiințele întregului neam românesc, din generație în generație:

„Moța și Marin! Jur, în fața lui Dumnezeu, în fața jertfei voastre sfinte pentru Hristos și Legiune, să rup din mine bucuriile pământești, să mă smulg din dragostea omenească și pentru învierea neamului meu, în orice clipă să stau gata de moarte, Jur!”

Iar cuvântul Căpitanului la *Jurământul gradelor legionare* depășește posibilitățile de interpretare:

„Iubiți camarazi, ori de câte ori am fost în fața unei jertfe legionare mi-am spus: Ce îngrozitor ar fi ca pe sfânta jertfă supremă a camarazilor noștri să se instituie o castă biruitoare, căreia să i se deschidă

porțile către viața afacerilor, a loviturilor fantastice, a îmbuibărilor, a exploatării altora.

Deci, au murit unii pentru ca să slujească poftele de îmbogățire, de viață comodă și de desfrâu ale altora?

Iată, acum ne-a adus Dumnezeu aici, în fața celei mai mari jertfe pe care putea s-o dea Mișcarea Legionară. Să punem inima, fruntea și trupul lui Moța și ale camaradului său Marin, temelie Națiunii Române. Fundament peste veacuri pentru viitoarele mări românești. Să punem deci pe Moța și pe Marin baza viitoarei elite românești, care va fi chemată să facă din neamul acesta ceea ce abia întrezărește mintea noastră.

Voi, care reprezentați primele începuturi ale acestei elite, să vă legați prin jurământ că vă veți comporta în așa fel încât să fiți cu adevărat începutul sănătos, de mare viitor, al elitei române, că veți apăra întreaga Mișcare Legionară ca ea să nu alunece pe căi de afaceri, de lux, de trai bun, de imoralitate, de satisfacere a ambițiilor personale sau a poftelor de mărire omenească.

Veți jura că ați înțeles, că deci nu mai există nici un dubiu în conștiința dumneavoastră că Ion Moța și Vasile Marin n-au făcut uriașa lor jertfă pentru ca noi, câțiva de azi sau de mâine, să ne îmbuibăm de bunătați și să benchetuim pe mormântul lor. Ei n-au murit ca să biruim prin jertfa lor o castă de exploatare, pentru a ne așeza noi în palatele acestei caste, continuând exploatarea țării și a muncii altora, continuând viața de afaceri, de lux, de destrăbălare.

În cazul acesta biata mulțime a Românilor, prin biruința noastră, ar schimba numai firma exploatare, iar țara stoarsă și-ar încorda istovitele puteri ca să suporte o nouă categorie de vampiri care să-i sugă sângele, adică noi.

O! Moța, tu n-ai murit pentru aceasta. Jertfa ta ai făcut-o pentru neam.

De aceea veți jura că ați înțeles că a fi o elită legionară, în limbajul nostru, nu înseamnă numai a lupta și a învinge, ci înseamnă: permanenta jertfire, în slujba Neamului, că ideea de elită este legată de ideea de jertfă, de sărăcie, de trăire aspră și severă a vieții, că unde încetează jertfirea de sine, acolo încetează elita legionară.

Vom jura deci că vom lăsa prin legământ urmașilor noștri să vină să jure la mormântul lui Moța și Marin pe următoarele condiții esențiale ale elitei, pe care noi înșine jurăm:

1. Să trăim în sărăcie, ucigând în noi poftele de îmbogățire materială.
2. Să trăim o viață aspră și severă, cu alungarea luxului și îmbuibării.
3. Să înlăturăm orice încercare de exploatare a omului de către om.
4. Să jertfim permanent pentru țară.
5. Să apărăm Mișcarea Legionară cu toată puterea noastră împotriva a tot ce ar putea să o ducă pe căi de compromisuri sau compromitere, sau împotriva a tot ce ar putea să-i scadă măcar, înalta linie morală.

Moța și Marin, **Jurăm!**"

Făț de voturile călugăriei, Sărăcia de bunăvoie, Castitatea și Ascultarea, nu găsim deosebire. De aceea unii străini, cercetători ai fenomenului legionar, l-au numit pe Căpitan inițiator, realizator și conducător al unei congregații (ordin) religioase, mai mult decât conducător politic (greșeau în parte, despărțind actul moral de actul politic, în acest fel putând-se devia la machiavelicul „scopul scuză mijloacele”).

Căpitanul crease o școală morală, – și nu un partid politic, – ce avea ca obiectiv modelarea în viziune creștină a sufletelor, nu acapararea puterii politice. Imperiul bizantin a ajuns și politicește în brațele creștinilor; așa și România va cădea politic - din mâna celor fără conștiința responsabilității în fața lui Dumnezeu - în brațele legionarilor, nu prin lovituri de stat, nici prin șantajul maselor cu voturi măsluite, ci prin jertfe și viață virtuoaasă, operând în conștiința neamului chemarea lor la conducerea statului. E un proces lung, alte generații vor trebui să se așeze conștient pe altarul ispășirii păcatelor acestui neam.

- Luăm asupra noastră păcatele acestui neam, a zis Căpitanul, oferind Mișcarea Legionară

lui Dumnezeu, ca jertfă de ispășire pentru păcatele neamului. Iar Dumnezeu a acceptat:

- Luați-le! Să vedeți ce o să pățiți! Și Fiul Meu a luat asupra Lui de bunăvoie păcatele lumii. Veți pătimi și voi! Frații voștri de sânge și dușmanii Mei vă vor ucide!

- Da, Doamne, răspundem noi, dar așa cum pe El L-ai înviat din morți, nădăjduim să fii și cu noi, ca la Învierea Neamurilor să nu fim în afara dragostei Tale! Și credem că această nădejde ne va izbăvi!

Aceste **legi, porunci și jurăminte** au constituit pentru noi, FDC-iștii, eșafodajul construcției noastre bio-psihoice și spirituale, ne-au ferit de mediul corupt în care puteam aluneca sau puteam fi ispitiți să cădem și ne-au dat conștiința valorii existenței noastre spirituale ca români, în viața creștină a acestui veac, vizând finalitatea neamului nostru de o măreață strălucire în fața lui Dumnezeu.

Fără a minimaliza meritele altor neamuri din punct de vedere cultural, artistic, științific etc., pe plan spiritual însă, Lumina aprinsă de la Altarul Jertfei și Învierii lui Hristos, păstrată în Potirele Altarelor Sfintei Biserici, este purtată acum în lume de acești misionari laici, care-și zic legionari ai Arhanghelului Mihail. Ei sunt recunoscuți de Biserică datorită mărturisirii prin jertfa supremă întru apărarea Crucii, prin Moța și Marin, prin toate celelalte mii de jertfe aduse pe altarul credinței în Hristos și Învierea Lui, mai ales sub teroarea comunistă.

Totuși, astăzi poporul nostru, hrănit timp de o jumătate de veac cu minciuna comunistă, cu diversiunea și teroarea, la auzul numelui de legionar tresare îngrijorat și se uită împrejur cu prudență, încuiat în răul cu care l-au hrănit slujitorii lui satana ca să nu se salveze, să nu se mântuiască, încât „*văzând nu văd, auzind nu aud și nu pricep cu mintea*”. Toți legionarii însă se găsesc fie în Biserica luptătoare, fie în cea triumfătoare. Ei sunt mărturisitori activi, laici sau clerici, declarați și nedeclarați, și sunt jertfe mijlocitoare înaintea Scaunului de Judecată al lui Dumnezeu, pentru iertarea păcatelor acestui neam.

În poporul evreu dus în robia babilonică împreună cu conducătorii lui, pedeapsit așa cum Dumnezeu îi prezisese dacă nu respectă legea: „*te voi strămuta (Israel) dincolo de Babilon*” (Ieremia), se aflau Daniil cu cei trei prieteni ai săi nevinovați. Pentru ei suferința nu era pedeapsă, ci încercare. Prin ei Dumnezeu realiza actul pedagogic al jertfei celui bun pentru iertarea păcatelor celor răi. Ei sunt mijlocitori în fața lui Dumnezeu pentru poporul vinovat, vrednic de osândă. Daniil cu prietenii săi vor suferi sancțiuni grele, aruncarea în groapa cu lei și în cuptorul încins cu foc, pentru credința în Dumnezeu mărturisită în numele neamului lor.

Neamul românesc împreună cu conducătorii lui rătăciți a fost pedeapsit de Dumnezeu pentru păcatele lui prin venirea unei stăpâniri satanizate. Pedeapsă proorocită de Corneliu Zelea Codreanu când a denunțat trădarea creștinismului prin apropierea de comunism: „*De vor intra trupele rusești la noi și vor ieși învingătoare în numele diavolului, cine poate să creadă, unde este mintea care să susțină că ele vor pleca de la noi, înainte de a ne sataniza, adică bolșeviza? Consecințele? Inutil a le discuta!*” Și „*luând asupra noastră păcatele neamului acestuia*”, legionarii conștient au acceptat suferințele, fiind schingiuiți, uciși și înfierați ca cei din urmă răufăcători, așa cum erau schingiuiți proorocii Vechiului Testament și uciși în chinuri groaznice, aruncându-li-se vina de înșelători ai poporului, așa cum erau și sunt uciși martirii lui Hristos. Sufereau cu conștiința mijlocirii la Dumnezeu pentru neamul lor. Legionarii rămași în viață după holocaustul comunist deconspiră lumii acțiunea de satanizare prin mijloacele moderne ale tehnicii, prin legea drepturilor omului, dar sunt iarăși în obiectivul prigonitorilor, acuzați ca tulburători, căci amenință viața și ordinea fărădelegii în stat.

Vă îndemn, tinerilor, mlădițe fragede din care n-a gustat încă omida păcatului: faceți cunoștință cu această școală care vă aduce în tinda Bisericii. Nu veniți cu idei preconcepute.

„Audiatur et altera pars”, ziceau strămoșii romani. Păstrați-vă curăția intenției și simplitatea raționamentului pentru a judeca și simți cu propriile voastre puteri sufletești că Adevărul este unul singur, cel revelat de Dumnezeu, singurul demn de slujire, iar celelalte forme de ideal și slujire sunt hristoși și prooroci mincinoși.

Mișcarea Legionară a epuizat din toate punctele de vedere, doctrinar, formativ-educational, metodologic și organizatoric, toate aspectele și datele în procesul de devenire a **omului nou creștin-legionar**, singurul care poate rezolva toate problemele de viață materială și spirituală în acest veac demonizat. Acest om prefăce lumea, acționând mai întâi asupra propriei sale ființe. „Împărăția Cerurilor este înlăuntrul vostru”, zice Mântuitorul; iar Căpitanul: „Răul ne vine de la suflet”.

Oricine va voi să-și slujească neamul său în numele lui Dumnezeu va fi numit legionar, de va voi sau nu. Și va fi prigonit pentru acest crez, pentru ca Dumnezeu să fie preamărit în el. Căci ce cinste poate fi mai mare pentru om pe pământ?

Căpitanul nu era un propovăduitor demagogic al învățăturilor creștine, ci misionar trăitor, împlinitor, în viața personală mai întâi, al acestor adevăruri, apoi un sfetnic și un diriguitor al vieții comunității pe care o conducea. Asta l-a impus ca far de lumină tuturor conștiințelor românești cu adevărat cinstite, de la simpli țărani și muncitori până la intelectuali luminați; avem îndrăzneala să spunem că elita spiritualității românești este și elita spiritualității acestui veac. **Circulara nr. 148**, cu privire la post și rugăciune, din 17-18 Februarie 1938, este o mărturie pentru a ne încredința de înalta și intensa trăire spirituală a Căpitanului.

„În timpul postului:

A. Se citește de mai multe ori pe zi *Paraclisul Maicii Domnului*. (rugăciunea specială de invocare a ajutorului pe care Maica Sfântă, prin mijlocirea sa, ni-l poate acorda în vreme de nevoi și necazuri, n.a.)

B. Nu se citesc ziare, nu se citesc nici un fel de cărți (altele decât Sfânta Scriptură sau religioase, n.a.), nu se admite nici un fel de distracție sau măcar ceva care ar putea distra sufletul legionarului de la rugăciune.

C. Nu se fumează. Nu se mănâncă nimic miercurea și vinerea (se ajunează până seara, n.a.). În celelalte zile, mâncare de post.

D. Nu se joacă cărți, table, nu se merge la spectacole. Nu se fac vizite decât numai pentru rugăciune.

E. Toată problema se pune:

a. în înfrângerea oricărei poftă, în biruirea pornirilor trupești și materiale.

b. în eliberarea sufletului de sub jugul materiei.

c. în concentrarea lui (a sufletului) în rugăciune, deci în apropierea cât mai mult de cei morți, de sfinți, de Mântuitorul Iisus Hristos, de Dumnezeu.

Chemați (în rugăciune n.a.) morții și sfinții neamului, să se roage întotdeauna alături de voi. Chemați-l pe Moța.

f. Nu se fac discuții contradictorii, care să ne facă să uităm că suntem în rugăciune.

g. Ținuta, pretutindeni: acasă, pe stradă, în tren, ca în Biserică.

Legionarii și legionarele trebuie să știe că nu este vrăjmaș care să lupte și să biruiască în contra postului și a rugăciunii.”

Finalul circularii îl confirmă pe Căpitan ca trăitor al celor enunțate și ca verificator al puterilor Dumnezeiești lucrătoare prin post și rugăciune:

„În cei 16 ani de luptă, în cele mai grele și mai primejdioase clipe, am citit la 12 noaptea, timp de 42 de nopți *Paraclisul Maicii Domnului*. Am mai citit în timpul prigoanei, purtând-o tot timpul la mine, cântecul de rugăciune a Sfântului Anton de Padova”.

Frați creștini, fii ai patriei mele, peste tot unde s-au aflat legionarii, liberi, în temnițe, în călătorii, în străinătate, în exil, în deportări, în prizonierat, au îngenuncheat în rugăciune, cerând milostivirea lui Dumnezeu, pentru ei și pentru neamul românesc, ziua și noaptea, individual sau în comun. Permanentă **candelă vie**, ștabela rugăciunii alerga de la om la om, încât să nu lipsească de pe altarul jertfei, nici o clipă măcar, vreun jertfitor.

Câți mai fac astăzi rugăciuni în miezul nopții? Câți își mai aduc aminte că vor da seama pentru sufletul lor? Beții și destrăbălări, da, se fac la miezul nopții. *Rugăciuni, nu!*

Erau uimiți adversarii și torționarii legionarilor din toate regimurile și mai ales din perioada comunistă:

- Cum rezistă ăștia la atâtea suplicii, când alții ar fi murit de mult?!

Rezistau postind și rugându-se. Rugându-se pentru ei înșiși, să nu trădeze Adevărul; rugându-se pentru cei apropiați să nu se lase înșelați; rugându-se și pentru cei care loveau, să cunoască Adevărul și să se pocăiască de greșelile lor. Adversarii lui Hristos strigau:

- Huo! Tu, care dărâmi templul și în trei zile îl faci la loc, coboară de pe cruce, dacă ești Hristosul, ca să credem în Tine. Iar nouă: De ce nu vine Hristos, mă, să te scape din mâinile noastre, dacă crezi în El?

După cum Domnul Hristos n-a siluit atunci conștiințele acelor, coborând de pe Cruce, ci a lăsat ca după Învierea Sa, cutremurați de ceea ce au făcut, în mod liber să vină la Cunoștința Adevărului pocăindu-se și strigând înaintea Apostolilor, în auzul întregului norod: „*Fraților, ce să facem?*”, așa și acum Dumnezeu nu siluiește conștiințele prin minuni imediate, ci așteaptă mijlocirea noastră pentru ei, prin acceptarea suferinței, însoțită de rugăciunea Mântuitorului pe Cruce: „*Doamne, iartă-i că nu știu ce fac!*”, ca astfel să li se deschidă ochii sufletului, spre pocăință.

*

**

Este bine să știm tot ce a spus și a făcut Mântuitorul și, după El, două mii de ani, până în zilele noastre, toți Sfinții Lui, iar în zilele noastre și marii oameni ai neamului nostru: Eminescu, Nae Ionescu, Codreanu, Moța, Țuțea, Eliade și ceilalți gânditori, filozofi, organizatori și martiri creștini. Unii știu mai mult, alții mai puțin, iar alții află în prezent. Dar să știm nu este suficient pentru noi, pentru generația noastră și pentru generațiile ce ne vor urma!

Lumina pe care o revarsă ei trebuie să se convertească și în ființele noastre în acte de trăire, de realizare vie, în întruchipare văzută de către cei din jur ce pășesc pe stradă, în propriul cămin și la locul de muncă, în atelier, pe câmp, în instituții, în orice comunități omenești, ca slujitori ai obștii, în intimitatea ființei, necunoscută decât de Dumnezeu. „*Ca oamenii văzând faptele voastre cele bune să creadă în Dumnezeu!*” (Evanghelia după Matei). Starea aceasta trebuie să ne fie firească.

„*Fiți desăvârșiți!*”, este imperativul categoric, indubitabil al Mântuitorului. De aceea noi nu ne putem permite o atitudine de admiratori gură-cască sau de lăudaroși cu un capital la care n-am adăugat nici o dobândă. Trebuie să depășim condiția de automulțumire, de „căldicel”, („*Avem de tată pe Avraam!* ...”), nu numai prin Adevărul mărturisit și trăit de alții, îmbătându-ne cu cuvinte, ci prin implicare în Adevăr, în acte de trăire sfântă.

Căci Adevărul nu este exterior ființei noastre, ci propriu existenței noastre ființiale. Dacă n-am înțeles acest lucru suntem doar scamatori de circ care scoatem lucruri surprinzătoare din manșete, apoi ne întoarcem din scenă la bufetul circului, mâncând, bând pe săturate și destrăbălându-ne cu prima femeie ieșită în cale, machiată de diavol în primadonă. Noi nu suntem circari! Pentru noi viața nu e prilej de desfătare ușoară, inconștientă, la nivel

animalic, ci viața în trup e timp și prilej oferit spre transfigurare, în vederea celui mai sublim scop, propus de Însuși Creatorul: Mântuirea! Îndumnezeirea, spre înveșnicirea ființei noastre!

Dacă n-am înțeles faptul acesta, mai bine n-am fi știut nimic despre Adevăr. *„Celui ce știe mult, mult i se va cere. Iar celui ce nu știe, i se cere mai puțin”*. *„Sluga care a cunoscut voia Stăpânului său și n-a făcut așa, va fi bătută mult, iar cea care n-a cunoscut voia Stăpânului va fi bătută mai puțin!”* (Evanghelia după Matei). *„Fraților, nu vă faceți mulți învățători, știind că mai mare osândă veți lua”* (Sfântul Apostol Pavel).

Plecând de la ceea ce ne-au învățat marii noștri înaintași, pedagogi luminați de Dumnezeu spre zidirea noastră, *„ne aruncăm înainte”* cuprinși de dorul neostoit de a realiza din ființa noastră și a neamului nostru, rug neconsumat, jertfa transfiguratoare spre Viața Veșnică.

Alături de formațiuni bărbătești - *cuiburi, corpuri*, - formații de femei și fete, numite *cetățui*, trăiau în duhul mireselor lui Hristos, ca niște călugărițe în haină civilă, fiind sâmbure de înnoire creștină a vieții femeii române, soție și mamă, nealterată de modernism și mondenism. *„Pentru feciorie și familia creștină”* are actualitate. Femeia este partea cea mai frumoasă a creației Dumnezeiești. E sensibilitatea vieții și a luminii, concretizată într-o făptură gingașă, fragilă, dar demnă de o atenție specială. Făcea parte din OM, din Adamul creat inițial androgenic (principiile rațional și afectiv într-un tot unitar). Dumnezeu îi scoate lui Adam în față partea nobilă, sensibilă a ființei sale, pentru ca rațiunea lui să o revendice, să o dorească reintegrată în sine, pentru a se întregi. Adam nu știa *„taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută”*, că reintegrarea principiului afecțiunii în ființa sa rațională era tocmai condiția împlinirii creației.

Îngerii care lipseau, prin căderea cetelor ascultătoare de Lucifer, nu mai trebuiau să apară în creația Divină ca duhuri directe ale voinței Dumnezeiești, - *„Prin Cuvântul Său, Dumnezeu a făcut cerurile și prin Duhul Gurii Lui, toată Oștirea lor”*, Psalm, - ci ca o voință de împlinire a Duhului sălășluit în Adam. Adam devenea creator, coautor cu Dumnezeu la umplerea cerului cu îngeri noi. Dumnezeu îi dă în primire toată creația, îl face Domn și Împărat peste toată lucrarea mâinilor Sale. Această măreție a OMULUI care reflecta Dumnezeirea în forme materiale, sensibile, îl tulbură pe Lucifer. Acesta are nevoie de cheia cu care să intre în cunoașterea actului intențional Divin ascuns în această nouă existență.

Diavolul: Ce v-a spus Dumnezeu, când v-a așezat aici?

Femeia: Putem să gustăm din toți pomii grădinii afară de „pomul cunoașterii binelui și răului”.

Diavolul: De ce?

Femeia: Pentru că în ziua când vom gusta vom muri negreșit.

Satana a înțeles totul. Înțelese că Dumnezeu reedita același proces de ascultare, ca și pentru el, dar la un nivel nou. La nivelul unei existențe perisabile (stricăcioase). O existență spirituală și materială în același timp.

Dacă ar fi intuit atunci această condiție a noii făpturi, de a rămâne etern în existență ca spirit și materie (materie spiritualizată), poate ar fi renunțat la alte întrebări. Oare a judecat la nivelul duhului alterat de infatuare că dincolo de actul cunoașterii posibile duhului creat Duhul Divin nu poate avea o stare (condiție) superioară?

- Nu-i adevărat, zice Lucifer, nu veți muri!

- Cum, nu-i adevărat, ar fi putut replica femeia. *„Cu moarte veți muri!”* ne-a spus Dumnezeu. El poate minți? Cine ești tu ca să-L înfrunți și să-L batjocorești? Oare la El *da* poate fi și *nu*? Dar Lucifer i-a indus lipsa de perspicacitate intuitivă, făcând-o să uite veșnicia fericirii pentru bucuria imediată a independenței eului. Și Eva a pus în acord neascultarea sa

cu rațiunea, confruntându-se cu Adam. Acesta scapă și el din vedere consecința ultimă a neascultării însușindu-și viziunea nemuririi prin sine, prin voința proprie, fără ascultarea pe care, rațional, trebuia să i-o impună condiția de „creat”. Cade și el în cursă intrând în ascultarea diavolului. *„Atunci, zice Scriptura, li s-au deschis ochii!”* Care ochi, Dumnezeu îi făcuse orbi? Nu văzuseră creația în toată splendoarea ei? Nu dăduse Adam nume tuturor viețuitoarelor? Li s-au deschis ochii minții. Abia acum și-au cunoscut păcatul săvârșit. Unirea în duh a rațiunii și simțirii prin neascultare se dorea împlinită și material, biologic, precum în duh așa și în trup. Or, actul atracției fizice (concupiscenta) i-a făcut să se rușineze și să se ascundă. Cei care fuseseră creați după chipul lui Dumnezeu, rațiune, simțire și voință liberă, căzând din ascultare, prin înșelăciune diavolească, vor purta pecetea păcatului și îl vor transmite tuturor urmașilor, alterând întreaga creație.

Pentru restabilirea ordinii în creație Dumnezeu îl folosește pe Adam prin darul procreației, chiar dacă progenitura lui se va scufunda și mai rău în păcat. *„La plinirea vremii”,* femeia va acorda credit integral cuvântului Divin, ascultând împotriva rațiunii firești, alterată, de rațiunea voinței Divine ce s-a făcut cunoscută prin înger. *„Iată, roaba Domnului sunt, fie mie după cuvântul tău”.* Fecioara Maria reabilitează neascultarea fecioarei Eva, așa încât *„raiul cel închis, iarăși s-a deschis”.*

Prin neascultare, procrearea coborâtă la nivel biologic, la pofta trupească, aruncă trupurile în stricăciune și în moarte, iar sufletele în iad. Prin ascultarea Fecioarei Maria, actul procreării este supranatural. Cel născut din voința omenească și Dumnezeiască (a Duhului Sfânt) biologic, omoară moartea, asumându-și toată umanitatea în trupul transfigurat prin înviere, intrând ca un Nou Adam - OM și Dumnezeu - în condiția de Fiu al lui Dumnezeu.

Hristos este arhetipul noilor îngeri creați prin Adam, iar Lucifer nu-L mai poate înșela, pierzând puterea asupra creației. *„Locul lui nu s-a mai găsit în cer”* pentru învinuirea fiilor lui Dumnezeu. *„Văzut-am pe satana căzând ca un fulger din cer”!* Dacă Dumnezeu n-ar fi completat numărul îngerilor căzuți, cu noi Hristoși, frați ai Fiului lui Dumnezeu, și ar fi trebuit să realizeze apocatastaza, printr-o penitență dată lui Lucifer și îngerilor lui, presupunând că Lucifer ar fi executat canonul, ce s-ar fi întâmplat oare cu cei înșelați de el? Ar fi trebuit un canon și pentru reabilitarea celor rămași vinovați din pricina și în locul lui? Dar Mântuitorul zice: *„Vai de cel ce se smintește, dar mai vai de cel prin care vine sminteala”* (Evanghelia după Matei), și hotărăște: *„Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, gătit diavolului și îngerilor lui”* (idem). Aceasta este sancțiunea pentru toți păcătoșii nepocăiți, robi celui de care au ascultat.

Nu e posibilă apocatastaza, lumina și întunericul rămân în veșnicie. Fetelor și soțiilor din *Cetățuile legionare*, vă reamintiți cuvântul Sfântului Apostol Pavel: *„Cine se căsătorește bine face. Dar cine vrea să-și închine fecioria lui Hristos și mai bine face”, „și patul este binecuvântat și fecioria este sfântă. Fiecare e liber să facă cum vrea”.* Iar Mântuitorul zice: *„Sunt fameni care s-au născut așa din pântecele mamei lor; sunt fameni pe care i-au făcut oamenii fameni și sunt fameni care s-au făcut ei înșiși fameni pentru Împărăția lui Dumnezeu (viața de feciorie)”* (Evanghelia după Matei). Vreau să înțelegeți că Dumnezeu nu siluiește voința noastră liberă. Ne cere un singur lucru: în tot ceea ce facem să ținim la finalitatea existenței noastre în Veșnicia Divină. Când o ignorăm, ajungem în veșnicia satanică.

Fecioară care vrei să te căsătorești, în patul nupțial mirele tău să fie și primul și ultimul bărbat care cunoaște taina frumuseții tale. Prin nașterea de prunci fiți coautori prin procreare la completarea numărului îngerilor căzuți. Aceasta o poți realiza numai dacă ești prezentă în Biserică; numai Biserica lui Hristos te poate crește pură, sfântă, ferindu-te de ispite.

Mire, cea care ți-a fost încredințată în fața altarului, în prezența lui Hristos, nu e carnea

poftelor tale lumești, cu care să-ți satisfaci nevoile instinctuale, ci fiica lui Dumnezeu, sora ta de cuget și faptă, scoasă din însăși ființa ta, prin care, împlinindu-te, vă asigurați reciproc locul în veșnicie, împreună cu fiii voștri, care prin Botez devin fii lui Dumnezeu.

Cutremurați-vă, dar totodată vă și bucurați pentru harul care vi s-a dat și cinstea la care sunteți chemați. În fața lumii bărbatul este oglinda demnității morale a femeii sale și femeia este oglinda demnității bărbatului. Iar în ceruri: „*Nici nu se vor însura, nici nu se vor mărita, ci vor fi ca îngerii lui Dumnezeu*” (Marcu 12, 25), căci biologic ființa spirituală OM este proiectată în eternitate ca finalitate. Determinată cauzal, dar eternă. Eternitatea ei nu poate fi anulată de nimeni și de nimic. Nu există voință și putere împotriva voinței și puterii Celui care a creat-o. Dumnezeu o menține în existență: „*Să facem om după chipul și asemănarea Noastră*” (Facere). Această existență vie poate fi alterată prin voința sa numai în urma înșelăciunii satanice; căci având libertatea alegerii preferă cele raționale pe cele iraționale destinându-se stării de negație, dar nu se poate desființa sau anula ca spirit creat nici prin voința sa, nici prin alta. Finalitatea și-o poate alege și determina, anularea nu.

Cuvântul Mântuitorului: „*Tatăl Meu lucrează până acum (continuu și consecvent, n.a.) și Eu de asemenea lucrez*” (Ioan 5, 17), cuprinde în esența lui actul treimic al conceperii, al proniei și al păstrării în eternitate a ființei create OM. Căci Dumnezeu nu poate săvârși acte mai prejos de Sine.

Aparent, noi întrerupem lucrarea lui Dumnezeu când ucidem un om. El viază însă dincolo și independent de intenția noastră,

lucrarea fiind osândită în ființa noastră intimă - în duhul ei - căci a încercat să dispună de creația lui Dumnezeu, ca și cum i-ar fi cauză și finalitate. Întreruperea unei sarcini, indiferent de stadiul biologic la care s-a săvârșit, este crimă de omor (un păcat strigător la cer) care cade (adăugându-se și consecințele) asupra ambilor părinți. Folosirea anticoncepționalelor sau a oricăror forme de împiedicare a actului fecundației (ferirea și folosirea prezervativelor sunt onanie) sunt forme de păcat prin împotrivirea încă din intenție la darul vieții, prevăzut de Dumnezeu din momentul când bărbatul și femeia au devenit un trup prin Taina Cununii, prin care Dumnezeu a vrut să-i facă co-părtași cu El la realizarea în Slavă a Trupului Mystic al lui Hristos.

Acum se poate răspunde la întrebarea: de ce *Sfântă tinerețe legionară*?

Așa am primit, așa am crezut și așa am mărturisit, cu viața noastră; mărturisim și vom mărturisi celor ce au „*urechi de auzit*” și așa dorim să fim confirmați de Dumnezeu: „*Sfântă tinerețe legionară cu piept călit de fier (neînfricați în mărturisirea înțeleaptă) și sufletul de crin*” (purificați prin Taina Mărturisirii și transfigurați prin însușirea energiilor Divine din Trupul și Sângele lui Hristos).

*

**

Nici un om politic, nici Carol al II-lea, nici Antonescu și nici nemții, n-au intuit spiritul și misiunea Mișcării Legionare în viața neamului nostru și a lumii. Au crezut că este un partid politic pe care îl vor putea subordona sau îl vor putea compromite și distruge. S-au înșelat căci judecau de la nivelul conștiinței lor machiavelice. N-au intuit că Mișcarea Legionară era lucrare Dumnezeiască, nu omenească.

Prin țelul pe care și l-a propus, - Învierea neamului în fața Scaunului de Judecată Finală, - prin metodele de a ajunge acolo, - purificarea sufletească și trupească, - prin folosirea demnității morale în luptă și respectarea poruncilor Divine sub ascultarea Bisericii, Mișcarea Legionară a imprimat conștiința misionarismului creștin în viața neamului. Fiecare legionar avea conștiința mărturisitorului în numele lui Dumnezeu, străduindu-se să îplinească Voia

Lui pe pământ. Vedem la el spiritul neînfricat în fața morții, ca și la primii creștini martirizați.

Rugăciunea cântată permanent: „*Cu noi este Dumnezeu, înțelegeți neamuri și vă plecați*”, nu era un act propagandistic, ci exprimarea stării de conștiință pe care o aveau. Se socoteau trimișii lui Dumnezeu în acest sfârșit de mileniu diabolizat, întors la antropocentrism, ca porcul la mocirlă sau câinele la vărsătura lui, care să trezească la conștiința teo-centristă sufletul tuturor neamurilor.

Neamul românesc, prin ei, este mesagerul Divin care face cunoscută lumii Lumina Jertfei lui Hristos. Ei pot fi socotiți apostolii și proorocii acestui veac; primesc moartea martirică, prigonitorii osândindu-se prin jertfa lor, salvându-se cei ce le urmează exemplu.

Evreii sunt deconspirați ca „*sinagogă a satanei*”, cum o indică Sfântul Apostol Pavel, prin care se lucrează în lume toate fărădelegile. De aceea, la originea tuturor acțiunilor antilegionare stau evreii. Dar „*se va cere de la neamul acesta (evreiesc) tot sângele proorocilor vărsat pe pământ*”, așa cum zice Mântuitorul.

O mărturisire recentă a lui David Kaufman pune în evidență această acțiune nefastă în lume. Ea este conținută în niște scrisori adresate unui legionar, Traian Popescu. „*Mai bine să mai țină regimul comunist încă o sută de ani, decât să spurcați pământul României vreodată cu ultimele fosile ce mai supraviețuiesc pe ici, pe colo.*”

De noi nu ați scăpat și nu veți scăpa niciodată deoarece tot noi conducem America și toată lumea.”

A doua mărturisire deconspiră nu numai acțiunea, dar și agresivitatea acestui popor: „*Cum ați nesocotit voi, mă, proști bătrâni, imensa noastră forță, desfășurată permanent în lume sub toate timpurile.[...]*”

Învingem pe linie de țară: Israelul.

Învingem pe linie de internațională ocultă și secretă: francmasoneria.

Învingem pe linie de internațională muncitorească: comunismul.”

(Urmează și alte „mărturisiri” cu privire la Hristos, batjocorit și insultat în tot felul de expresii triviale greu de suportat nu numai de suflet, ci chiar și de urechi).

Ianuarie 1941 (21-24)

Lovitura de stat antonesciană, zisă „rebeliune legionară”

În starea de efervescentă sufletească creată după comemorarea Moța-Marin din 13 Ianuarie 1941, Șeful de Grup FDC ținu cu toate Frățiile ședința din 20 Ianuarie. Ne comunică că la București va avea loc a doua zi, 21 Ianuarie, o mare consfătuire la care sunt invitați să ia parte toți comandanții legionari, prefectii, șefii de județe, de poliție, pentru a discuta probleme de organizare și administrație a instituțiilor și a țării. Ne-a lăsat să înțelegem că elementele diversioniste provoacă nereguli și tulburări pentru a învinui guvernul legionar că nu poate conduce țara. Eram surprinși și așteptam desfășurarea consfătuirii.

Uciderea lui Iorga în Noiembrie 1940 tulburase conștiințele noastre. Iorga avusese o contribuție hotărâtoare la uciderea Căpitanului; se aștepta judecarea în urma unei recunoașteri publice cu privire la implicarea lui. Aceasta ar fi fost o pedeapsă suficientă pentru el în fața neamului. Cine-și asumase răspunderea de a face dintr-un vinovat o victimă? Boieru, conducătorul celor ce-l pedepsiseră, nu s-a predat autorităților așa cum făcuseră și Nicadorii, și Decemvirii, și Răzbunătorii, după pedepsirea lui Duca, Stelescu și Călinescu. O mână ocultă acționase astfel pentru compromiterea Mișcării Legionare și creării unei stări de confuzie și neîncredere în autoritatea guvernului legionar. La acestea se adăugau noile îngrijorări care tulburau sensibilitatea și curățenia noastră sufletească.

În 21 Ianuarie un coleg de clasă ce dorea să intre în *mănunchiul de prieteni*, Dragomir Constantin, a plecat după amiaza în oraș după niște cumpărături. S-a întors pe la 17-17,30 cu sufletul la gură.

- Măi Maxime, trupe militare cu arme, mitraliere, tunuri și mașini s-au instalat pe bulevard, pe străzile care duc spre centru, chiar lângă școala noastră, în Crâng. Ici și colo se văd ofițeri și ostași nemți! Ce-o fi?

Nu știam nimic. Dar a doua zi, în ora a doua de curs (de la 9 la 10) a intrat în clasă Șeful Grupului FDC, Florin Stoian, palid la față. Salutându-l pe domnul profesor Ion Mihăilescu (de biologie) a vorbit cu dânsul ceva la catedră. După mimică și expresia gravă era vorba de ceva deosebit. Stăpânindu-și emoția profesorul m-a întrebat:

- Maxime, îl cunoști pe Șeful tău? Ești la dispoziția dânsului!

M-am prezentat Șefului de Grup.

- Ia câțiva băieți cu tine, care crezi tu că pot face față unei încercări grele. Dar numai dacă și ei acceptă. Am numit patru colegi:

- Vreți să mergeți cu mine?

- Da, au răspuns ei.

- Suficient, i-a oprit Șeful pe alți doi.

Am ieșit din clasă îmbrăcându-ne mantalele de elevi. Pe coridor erau gata și cei din clasa lui Marin Naidim, încă vreo 4-5 frați. Am ieșit din incinta școlii, dispersați individual, ne-am strecurat printre liniile și pichetele de soldați spre sediul FDC din spatele Bisericii din centrul orașului. Palatul Comunal era înconjurat de armată, piața din față era plină de ostași înarmați, puști-mitraliere și mitraliere erau amplasate pentru tragere, pe străzile care intrau în piață erau instalate tunuri și care blindate. La sediu, ordinul a fost scurt:

- Veți intra în Palatul Comunal prin flancurile armatei!

S-a făcut planul de rupere a barierei de ostași. În grupuri de 10-12 persoane (eram în total vreo 100-120 FDC-iști de la toate școlile) am înconjurat trupele militare în marș cu cântec; la un semnal ne-am aruncat în mijlocul lor, din mai multe puncte deodată, dezorganizându-i, și am pătruns până la poarta principală a Palatului. Ostașii n-au reacționat. Parcă ne făceau loc, deși câțiva ofițeri nemți se zborșeau la ofițerii români, care se făceau că sunt supărați pe ostași. De la balconul Palatului comunal Alexandru Murea, comandant ajutor legionar, Șeful județului, s-a adresat militarilor:

- Ofițeri și ostași români! Sunteți frații și copiii noștri?! Dușmanii vor să transforme pământul țării într-un noian de morminte, provocându-ne să ne ucidem unii pe alții. Aceasta pentru a ne putea stăpâni și a ne lua toate bunurile, pentru a-și face interesele. Nu trageți! Nu executați comenzile celor străini de neam. Să nu facem un război fratricid.

Ce a mai spus domnul Murea n-am mai auzit; pe două ferestre de la parter, porțile fiind baricadate, am intrat în Palat. Am fost repartizați la câte un grup care apăra intrările și ferestrele parterului. Nu aveam și nici nu ni s-au dat arme. Șefii punctelor de pază țineau ferestrele deschise. Imediat după noi un grup mare de fete conduse de sora lui Nicu Cojocar au adus mâncare, hrană rece, apoi au plecat. Subofițerii postați în apropierea ferestrelor, pe treptele Palatului, vorbeau cu noi când nemții nu-i observau:

- Fiți liniștiți, camarazi! Nu se va trage nici un foc de armă. Ordin de la domnul colonel. Era vorba de colonelul Jugănar, om înțelept, iubit de ostași.

Spre seară s-a distribuit câte o bucată de pâine, o felie de brânză și fructe și ne-am aprovizionat cu apă. Ne-am odihnit cu schimbul până a doua zi. Ostașii au fost schimbați după miezul nopții. Spre dimineața zilei de 23 Ianuarie s-a produs rumoare printre noi. O parte din cei ce dirijau punctele de pază erau chemați la etaj. Se întorceau zâmbind. Peste

noapte, un grup de legionari care făceau de pază în podul Palatului, au observat mișcări suspecte la lucarnele de pe acoperișul magazinelor care înconjurau piața. Au raportat domnului Murea, care a organizat trei echipe.

Ajungând la punctele indicate au luat prin surprindere 3 sau 4 grupe a câte 2-3 oameni, îmbrăcați în cămăși verzi - uniforma legionară - înarmați cu pistoale, care încercau să amplaseze două puști-mitraliere. Arestați și duși la Palat, s-a constatat că erau evrei. La primele întrebări n-au vrut să răspundă nimic. Dar constrânși și amenințați au declarat că trebuiau să creeze o diversiune, trăgând mai întâi în armată pentru a declanșa riposta militară, ei având asigurată calea de retragere. Cu privire la cei de la care primiseră ordinele n-au declarat nimic și au fost supuși la măsuri mai drastice de anchetă. Domnul Murea i-a scos pe evreii în cămăși verzi în balconul Palatului și i-a pus să mărturisească intenția criminală în fața militarilor. Au fost apoi băgați într-un beci. După 24 Ianuarie li s-a dat drumul de noua administrație antonesciană. Am aflat mai târziu că BBC-ul a făcut „clăbuci la gură”, acuzându-i pe legionari că Murea a maltratată și a ucis evrei la Buzău și trebuie condamnat la moarte.

La radio ascultam vești din toată țara; instituțiile fuseseră ocupate de armată și numiți Prefecți militari. Curieri speciali sosiți de la București au comunicat din partea Comandantului Horia Sima că pentru a nu da naștere unui război civil fratricid vom ceda, retrăgându-ne de la conducere.

În ziua Unirii am ieșit în piața Palatului. Domnul Murea a vorbit ostașilor și legionarilor despre această zi națională, ziua Unirii Principatelor, în care toată suflarea românească și-a dat mâna pentru crearea unui stat puternic, pregătind Marea Unire din 1918 a tuturor provinciilor românești. Iar acum dușmanii neamului vor să facă din această zi o zi a dezbinării și a morții. Ca un semn că nu vor înșela sufletele noastre ne-a chemat să cinstim această zi într-o horă a dragostei de unitate sufletească și trupească. Din toate piepturile a izbucnit *Hora Unirii*. Ostași și legionari, ne-am prins în horă, piața devenind o platformă a dragostei românești.

Nemții priveau cu ciudă euforia îmbrățișărilor dintre ostași și legionari. După ce entuziasmul s-a mai potolit, printr-o porta-voce ne-au anunțat să părăsim piața. Ne-au trecut printr-un coridor format de ostașii nemți, făcându-ne percheziție, spunându-ne în prealabil să predăm armele. S-au depus vreo 10 pistoale și câteva sute de cartușe, vreo două puști și vreo 4 grenade fumigene, armament care aparținea corpului de poliție.

Plecam printre ultimii de la această confruntare, căreia Antonescu și acoliții săi aveau să-i spună „rebeliune legionară”. Pe seama ei fac afirmații calomnioase, compromițătoare, speculații politice și psihologice asupra maselor, denaturând lucrurile. Căci orice crimă, orice faptă reprobabilă este aruncată în spatele legionarilor, exponenți ai răului din țară și de pe pământ.

Am ajuns la școală obosiți și flămânzi, cu gustul amar al trădării săvârșite de Antonescu pentru dorința sa de slavă deșartă, lumească. Părintele Morărescu a dat dispoziție la bucătărie să ni se aducă ceai cald și să ni se deschidă dormitoarele. Picioarele ne erau înghețate și ude. Ne-am schimbat hainele și ne-am băgat în paturi. Am dormit până seara; la masă ne-a sculat elevul de serviciu. După masă, în sala de meditație, ce era și sală de clasă, colegii ne-au asaltat cu întrebări. Neputând și neștiind ce să răspundem, lăsam să se înțeleagă că viitorul, apropiat sau mai îndepărtat, va da răspuns nedumeririlor noastre.

Se auzeau vești despre arestări masive de legionari în București. Brigăzi speciale ale Siguranței operau peste tot în țară arestări și maltratări ale fraților de cruce, condamnări anticipate și în contumacie la muncă silnică pe viață, la moarte, urmărirea șefilor legionari și

condamnarea în lipsă. Intrasem într-o nouă prigoană, sub auspicii naționaliste. Vorba proverbului:

- Cine ți-a scos ochiul?

- Frate-meu.

- A, de-aia ți l-a scos așa adânc!

Nemții își ajunseseră scopul. Puteau să-l șantajeze pe Antonescu pentru a subjugă armata și economia românească în susținerea frontului. Scopul lor ultim nu era înlăturarea comunismului și instaurarea credinței și dragostei creștine, ci a ideii rasiale a pangermanismului.

*

**

Așteptam din zi în zi să fim arestați și trimiși în fața instanțelor militare. Antonescu declarase stare de război, punând în funcție tribunalele militare. Toate instituțiile au fost militarizate. Curțile marțiale ale Corpurilor Teritoriale condamnau zi și noapte, cu pedepse groaznice (de la un an până la moarte) cele mai simple infracțiuni. S-a făcut și un plebiscit cu *da* și *nu*, pentru Antonescu. *DA* însemna pentru oricine, civil sau militar, rămânerea în funcție și în viață. *NU*, fie scoaterea din funcție și condamnarea pe termen, (pentru circumstanțe atenuante), fie condamnarea la moarte, mascată prin trimiterea pe front, în *batalioanele de reabilitare* constituite în Basarabia (Sărata), în care condamnatul, ținut numai pe linia I, putea fi reabilitat post-mortem. „*Așa ceva mai rar, bobocule*”, ar fi zis Caragiale. La Buzău corpul de poliție nu era devotat cauzei antonesciene, de aceea operau arestări brigăzile speciale. În cursul anului 1941 arestările și condamnările legionarilor buzoieni au fost mai mult simbolice.

S-au operat multe schimbări de sedii și de personal: Corpul 5 armată, a fost mutat de la Brașov la Ploiești (era aproape de granița nouă cu Ungaria), colonelul Manea, dușman al legionarilor, om corupt, slugarnic și afemeiat, a fost numit președinte al Curții marțiale Ploiești, fostele brigăzi antilegionare carliste au devenit antonesciene și erau conduse de Eugen Cristescu și generalul Petrescu – primul, o vulpe vicleană, al doilea, un sadic.

CAPITOLUL V 1941-1942

Războiul contra URSS - încercări neprevăzute

În luna Iunie 1941 a început războiul cu URSS. Legionarii închiși erau presați să dea declarații de desolidarizare de Mișcarea Legionară și să facă cereri de reabilitare pentru a merge pe front, cu intenții dușmănoase. Cei ce au acceptat, considerați deci vinovați față de Antonescu, sperau că, liberi fiind, pe front își vor face datoria de ostași ai patriei. Dar după instruirea în lagărul special de la Sărata erau ținuți numai în linia întâi până mureau. Dacă scăpau cu viață (au fost câteva cazuri) erau readuși în închisoare.

În vacanța mare am avut misiunea să reconstitui și să păstrez legătura cu cuiburile de legionari din comunele vecine. Primarul comunei Ciorani pus de legionari după 6 Septembrie 1940, Nicolae Ghinea, ponderat și gospodar, era croitor de meserie, foarte iubit și respectat în comună. După îndepărtarea legionarilor fusese arestat de șeful postului de jandarmi, Trifan. Din actele de dosar rezulta că nu e vinovat de nici o dezordine pentru a fi deferit justiției și a fost eliberat. Mi-a spus că în comună și la postul de jandarmi nu se știe că fac parte din FDC, dar să păstrăm legături mai puțin vizibile.

În anul școlar 1941/42 Emil Palade a revenit în funcția de director, iar părintele Morărescu

a rămas la catedră. Lui nea Fănică, după câteva cercetări, poliția buzoiană i-a dat drumul, ca și altor mulți legionari. I s-au dat ore numai la cursul inferior (conform unei dispoziții ministeriale). La cursul superior preda profesorul Tiberiu Bordea, refugiat din Basarabia. Soția sa a fost numită directoarea Școlii Normale de fete. Ne veniseră și câțiva colegi refugiați din Chișinău.

Ne organizam iarăși pentru viața de catacombă. Să trăiești în subversivitate pentru Adevăr! Dacă binele favorizează pe toți deopotrivă, fiecăruia creându-i-se posibilități de realizare în funcție de darurile specifice, de ce sunt prizoniți cei ce vor să-l instituie? La vârsta aceea limitele gândirii se loveau ca valurile de malul mut al țărmlui. Profesorii erau foarte prudenți în exprimare. Tocmai acum, când duceam război împotriva comunismului, în numele Crucii, cei care deschiseseră lupta pe țărâm practic, organizând și educând poporul, erau acuzați și loviți. A te numi creștin și român însemna a-ți zice legionar. Era ispitit omul să renunțe la mărturisirea de creștin.

La școală, materii ca biologia, influențată integral de concepția materialist-darwinistă (evoluționismul), puneau în conflict spiritul nostru creștin cu afirmațiile științifice. Dar tânărul profesor Ion Mihăilescu din Padina Buzăului, crescut în frică de Dumnezeu și dragoste de neam, era iubit de toți elevii (tatăl său luptase la Mărășești scăpând cu viață prin minune). Se căsătorise în acel an cu domnișoara Fernanda Morro, care venise în România cu fratele dânzei, inginer din Italia, în urma unor acorduri economice, și fusese numită profesoară de italiană și franceză. Italianca era de o gingășie trupească și sufletească cuceritoare; se îndrăgostise de plaiurile românești și de poporul nostru; n-a mai plecat din țară, chiar sub regim comunist, decât în excursii. Dumnezeu le-a dăruit și doi copii. Vara munceau la țară, ajutându-o la muncile câmpului pe bătrâna, simpatica și duioasa mamă-soacră. Profesorul Mihăilescu ne-a prezentat concepția materialist-evoluționistă, bazată pe supoziții, presupuneri și ipoteze.

- Vedeți voi, dragii mei, acestea sunt ipoteze. Nu sunteți obligați și nu trebuie să vi le însușiți ca adevăruri dogmatice. Cred că e bine să aveți cunoștința de ele, ca să vă dați seama cum privesc cei necredincioși lumea. Personal, cred că Dumnezeu este cauza Creației. Dacă noi nu am descifrat taina vieții și a morții nu avem dreptul să prezentăm ca adevăr științific păreri și ipoteze, inducând în eroare sufletele inocente și luptând și împotriva lui Dumnezeu. Părinții noștri au crezut în Dumnezeu și ne-au crescut și pe noi așa. Credința ne-a dat conștiința de oameni. Conștiința nu este efect al funcțiilor biologice, ci al puterii spirituale, pe care fiecare o poate intui în ființa sa, și care se cheamă suflet.

După 22 de ani de temniță, căutându-mi actele, ajunsese în 1964 la Inspectoratul școlar Ploiești. Acolo fusese numit de curând inspector profesorul Mihăilescu. Mulți ani predase împreună cu soția sa la Liceul Mihai Viteazu (fost Sfinții Apostoli Petru și Pavel). Se bucuraseră de un respect deosebit din partea cadrelor didactice și a elevilor. Nu m-a recunoscut din primul moment. Chipul adolescentului era mutilat de anii temniței și ai vârstei. Prezentându-mă și aducându-i aminte de lecția de biologie, m-a îmbrățișat:

- Cu ce pot să te ajut?

- Cu nimic. Mă bucur că vă văd neschimbat. V-am avut în gând și în rugăciuni, ca și pe părintele Morărescu, pe domnul profesor Gaznaș, pe domnul Ștefan Popescu și pe domnul Ion Vicol.

- Mulțumesc că m-ai vizitat. Te rog să fii prudent. Răutatea nu face concesii.

Ne-am despărțit cu lacrimi în ochi. La 68 ani, în 1979, a decedat. De câte ori am ocazia, mă reculeg în fața mormântului său din Vișoara.

Așa erau mai toți profesorii noștri. Plini de duh pedagogic, pregătiți profesional, moral și

social, împărtășeau lumină și orientau pe drumul adevăratei cunoașteri generațiile de dascăli ai neamului. În anii de detenție am rezistat încercărilor și pentru că chipurile acestor bărbați, mulți plămădiți în războiul pentru întregirea neamului și făurirea României Mari, arătau calea spre desăvârșire spirituală. Urgia năvălitorilor satanizați de bolșevism nu le-a dat posibilitatea să-și reverse frumusețea sufletească în potirele fragede ale urmașilor lor. Subtil și modest, cât barierele întunericului n-au stins aceste pâlپări, i-au luminat pe cei ce au sesizat intenția lor, prin adâncă prefacere și urcuș spre cunoașterea Adevărului Sfânt, după care s-au înscris nevăzut în alaiul de lumini al neamului.

Printre profesorii cu atitudini dușmănoase în 1941 era Vasile Maciu. Fiind ascultat, am aproximat data evenimentului istoric respectiv.

- Haaa! Te-am prins! Va să zică, n-ai învățat, dobitocule!

Batjocura mă tulburase, totuși încercam să-mi controlez tonul:

- Domnule profesor, evenimentul are importanță nu prin data precisă, ci mai degrabă prin cauzele care l-au determinat și prin consecințele care i-au urmat. În ceea ce privește dobitocia mea, nu are natura de a fi constatată de capacitatea dumneavoastră. Și am luat loc ostentativ în bancă.

Nu se aștepta la asemenea replică. A stat un minut ca paralizat. A smuls catalogul și a ieșit vifor pe ușă, direct la cancelaria directorului.

- Dacă elevul Maxim Virgiliu, legionar notoriu, care m-a insultat, nu va fi eliminat, îmi dau demisia și fac cunoscut Ministerului Învățământului că Școala Normală din Buzău este pepinieră legionară.

- Sigur, domnule profesor, dacă elevul este vinovat, va fi sancționat. Vom aduce la cunoștința tuturor profesorilor incidentul pe care l-ați avut, pentru ca măsura disciplinară să nu fie unilaterală, a căutat să-l liniștească Palade.

Discuția s-a fixat pentru a doua zi. Seara, la cancelarie, Palade m-a întrebat între patru ochi. I-am relatat în amănunt. I-am propus ca martori întreaga clasă.

- Nu e nevoie, a zâmbit, am încredere în cuvântul tău de Frate de Cruce!

Ce s-a întâmplat în ședința profesorală n-am aflat. Dar la una din lecțiile de psihologie, referindu-se la temperamente și caractere, Palade se uita la mine:

- E foarte bine să-ți stăpânești impulsurile temperamentale în fața adversarului lipsit de scrupule morale, gândindu-te mai ales cum sfârșește un lucru, nu cum începe. Căci rațiunea e stăpână și poate acționa și peste voință și peste toate impulsurile fiziologice. Învățătura de care am ținut cont toată viața și care m-a salvat din multe nenorociri, mai ales în temniță.

La teza din acel trimestru Maciu m-a supravegheat. Ca să-i dau satisfacție scriam numai când venea spre mine. Niciodată nu mi-a pus mai mult de 7 în teză. La oral, din două-trei note una cel puțin era din oficiu: 4 sau 5. Media de trecere fiind 6 la școlile normale, abia ajungeam la linia de plutire cu aceste note nedrepte. Colegii observau persecuția mută. Mă sfătuiau și ei să nu-l provoc pentru a nu-i da ocazia să-și arate toată micimea sufletească.

Anul școlar 1941/42 l-am absolvit cu o mențiune specială pentru însușiri deosebite pedagogice. Părea că se oprise goana după FDC-iști. Diploma de normalist nu era echivalentă cu cea de bacalaureat și trebuia să susțin un examen de diferență. Pentru că doream să urmez teologia și medicina, care m-au fascinat totdeauna, în vară am studiat mai atent limba latină și biologia. Tămăduirea trupului fără tămăduirea sufletului nu este decât un paleativ al suferinței; „*răul, suferința trupului, vine de la alterarea sufletului*”, remarca Căpitanul.

În primăvara lui 1942 clasa lui Marin Naidim absolvea. FDC-iștii făcuseră o excursie pe Penteleu prin August, la care participaseră cei din preajma Buzăului, fiind mai ușor de

încunoștințat. În toamnă, când începeam clasa a opta, Iamandi, care luase parte, mi-a povestit cum au petrecut. Marin Naidim fusese și el pe Penteleu, iar acum era luat militar căci se decretase încorporarea tinerilor cu un avans de un an.

Excursia avusese loc sub comanda noului Șef de Grup, Pavel Ion - care era confirmat de Centru în pripă, Stoian Florin, fostul Șef, fiind arestat. Acesta, după numire, urma să ia legătura cu mine. Din primul moment am avut presimțirea că nu este curat la suflet. Deși absolvent al Liceului industrial din Buzău, nu-l văzusem la nici o ședință a Grupului în timpul Biruinței.

Prin Mai 1942, Marin Naidim îmi spusese că Centrul a numit provizoriu pe un oarecare Pavel Ion în locul lui Stoian. Într-o seară, Marin îmi aduse la cunoștință că era convocată de Pavel Ion toată unitatea la o ședință într-o casă spre bariera Vintileanca. Am simțit cursa. Pavel era victima inconștientă a poliției sau făcea joc dublu. L-am rugat pe Marin să-i ceară lui Pavel să schimbe locul și ora întâlnirii. Noi vom supraveghea locul respectiv și după ce ne vom convinge că nu este pericol vom intra, iar din cauza programului de internat nu vom veni toți. Dacă va ține morțiș să venim toți și nu acceptă schimbarea locului sau orei, lucrul nu este curat. Marin i-a cerut lui Pavel, dar era supărat, mie reproșându-mi că nu am încredere în Șef. Pavel n-a acceptat schimbarea orei sau a locului de întâlnire; doar cu mare greutate ne prezentarea întregii unități.

Marin cu 4-5 colegi și încă 2-3 din clasa lui Tică Voicescu, s-au dus la întâlnire. După rugăciunea de seară (de la ora 21), în drum spre dormitoare, s-au strecurat din internat pentru a fi prezenți la ora 22 la locul indicat. La ora 23 era gata să ațipesc. Patul lui Marin, aproape de al meu, era liber. Ca să nu fie observată lipsa celor plecați, deranjam pătura și cearceaful, creând impresia că respectivul elev este plecat la spălător sau în alt dormitor. Deodată ușa s-a deschis și s-a închis cu repeziciune. L-am observat prin semiîntunericul dormitorului (era camuflaj și numai un beculeț albastru lumina confuz) pe Marin. Grăbit, se dezbracă și se chirco în pat, trăgându-și plapuma peste cap. Respira ca în urma unei goane. După câteva clipe am auzit zgomot și în alte dormitoare. Veniseră și ceilalți.

- Ce s-a întâmplat, Marine, l-am întrebat în șoaptă.

- Măi Virgile, era să fim prinși. Ne-a descoperit poliția. Abia intraserăm în casă; dar Dobrescu, care nu intrase încă, a observat că niște indivizi înconjoară casa. A dat alarma și am reușit să fugim pe o fereastră în curtea unui vecin. De acolo peste garduri am ieșit în Simileasca (cartier țigănesc). Nu mai eram urmăriți. Prin Crâng am intrat în livada școlii, apoi în curtea internatului, peste gard. Toți ne-am regăsit pe scara de serviciu. Noroc că nu ne-a simțit paznicul.

- Marine, Pavel a intrat în casă?

- Da!

- L-ați văzut când a fugit?

- Nu știu, el zicea să nu fugim.

- Marine, nu crezi că a fost o cursă?

- Nu, măi Virgile! Cine să ne trădeze?

- Bine, Marine. Noapte bună!

Avea încredere desăvârșită, însă nedublată și de discernere, ceea ce îl pune în primejdie. Ascultarea trebuie dublată cu rațiunea datoare să discearnă, așa cum reiese și din pilda Patericului.

Un Sfânt Părinte al pustiei avea un ucenic ascultător. Așa de ascultător, încât Părintele se mira. Niciodată nu sesizase vreun act de reținere la vreo poruncă sau afirmație pe care i-o adresa. Bănuind că ucenicul e lipsit de spiritul de discernământ și prin ascultare oarbă ar

putea fi ușor înșelat de cineva care s-ar substitui adevăratului învățător sau luminii harice (căci și diavolul poate lua chipul îngerului de lumină) s-a gândit să-l pună la o probă și să verifice condiția lui. Aveau un măgăruș pe care ucenicii micii comunități îl înhămau la o saca pentru a aduce apa dintr-o oază din apropiere. Într-o zi Bătrânul îl duse pe ucenic în fața grajdului:

- Fiule, vezi tu cățelușul acesta?

- Îl văd, Părinte, răspunse ucenicul.

- Fiule, vezi și cornițele lui?

- Le văd, Părinte!

- Fiule, auzi și cum grohăie?

- Aud, Părinte!

- Da' ce-i ăsta, fiule?, întrebă Părintele intrigat.

- Măgărușul nostru, Părinte, răspunse ucenicul zâmbind. Și Părintele și-a dat seama că rațiunea ucenicului lucra în actul discernământului.

Gândeam că excursia de sub comanda lui Pavel pe Penteleu probabil fusese făcută pentru de a-i cunoaște personal pe toți și a-i putea da în mâinile poliției. Mă făceam vinovat de un proces de intenție față de Pavel; dar sfârșitul acțiunii lui va confirma bănuielele mele.

După reluarea cursurilor, Pavel m-a căutat în internat. Ne-am cunoscut prin intermediul lui Iamandi. Mi-a cerut să-i predau imediat cotizațiile, donațiile, alimentele și îmbrăcămintea pentru cei din închisori, precum și o listă cu numele tuturor FDC-iștilor și prietenilor, pe clase. Fiind prigoană, el trebuia să cunoască doar Șeful unității FDC din școală. Banii și ajutoarele pentru cei din închisori, ca să-l verific, i-am spus că le-am trimis printr-un curier la Centru, la Focșani. Mi-a reproșat că nu respect legile și ierarhia. Am motivat că nu puteam păstra la mine acele bunuri ca să nu dau de bănuie. Mi-a cerut să mai contribuim cu bani și dacă pot să strâng pe loc el așteaptă să-i predau, cu numele celor ce au contribuit.

- După ce am trimis banii, alimentele și îmbrăcămintea, am desființat unitatea din școala noastră pentru că elevii sunt săraci și nu pot face față cerințelor, prea mari pentru posibilitățile lor.

- Cu ce drept ai făcut aceasta? Știi că te pot face răspunzător de trădare? Și știi ce pătesc trădătorii, m-a amenințat pe față.

- Creditul tău moral e anulat pentru mine. Voi face cunoscută la Focșani comportarea ta.

Mi-a întors spatele și a plecat furios. Făcea joc dublu? De frică? Din interes, folosind banii și bunurile colectate de Frații? Mă bucuram totuși că scăpasem de el. Iamandi nu plecase. Aștepta după colțul zidului, lângă scară. Mi-a ieșit în cale. Nu mi-am dat seama dacă auzise discuția. I-am cerut ca, în cazul unei arestări, să declare că Frația noastră fusese dizolvată.

1 Noiembrie 1942. Arestarea

Simțeam în dimineața aceea o vibrație în toate fibrele organismului, cum aveam să simt totdeauna în preajma unor situații critice. Am ascuns orice ar fi putut constitui corp delict în cazul unei arestări (fotografii, cărți, medalioane), sfătuind frații să facă la fel și să fie prudenți. Se terminaseră orele de curs, clopotul sunase. Era ora 13 și ne pregăteam de masă. Unul dintre pedagogi intră nervos:

- Clasa a opta, rămâneți în bănci! Apoi ieși.

Intrară în clasă patru bărbați, între 30 și 40 de ani, îmbrăcați în haine de piele și purtând pălării cu borul lăsat, ținută specifică comisarilor de poliție. Nu au salutat. Fiecare se postă în fața unui rând de bănci întrebând pe fiecare elev cum se numește. Îl percheziționau și-i

ordonau pe un ton mitocănesc:

- Deschide, bă, pupitrul!

Răsfoiau cărțile și caietele, controlau băncile, pe sub scaune, ciocăneau fundurile pupitrelor, scotoceau portofelele, cereau lămuriri despre persoanele din pozele găsite asupra elevilor și confruntau numele elevilor cu cele înscrise pe listele lor. Câteva bănci mai în față strigară numele lui Vasile Răfan, ardelean venit la Buzău în urma cedării Ardealului prin *Dictatul de la Viena*, în 1940. La fel, numele altor doi colegi. Pronunțându-mi și mie numele mă puseră cu fața la perete.

- Am dreptul să asist la propria mea percheziție, am zis.

- Așa..., va să zică, ești bine instruit.

- Vă rog să-mi arătați ordinul Procuraturii prin care aveți dreptul să îmi faceți percheziție și legitimația de agent oficial al Poliției de stat.

- Las' că ți-o arăt eu la Poliție! Apoi, către ceilalți comisari: gata, am terminat, iar elevilor: puteți ieși la masă!

Colegii au ieșit, crispați și iuți de emoție, fără să se mai uite înapoi. Mie mi-au spus apoi să-mi iau căciula și mantaua de elev și să-i însoțesc. Comportarea în timpul percheziției și arestării era un element de psihologie, de timorare a colegilor mei. Încadrat de agenți, doi în față, doi în spate, m-au scos în fața școlii și m-au împins într-o dubă improvizată. Au închis și au pornit. Am ajuns repede la sediul Poliției, situat într-un hotel mai vechi, amenajat în acest scop, vis-à-vis de Palatul Comunal. M-au băgat într-un birou la etajul I; înăuntru era un funcționar preocupat de rânduiala unor hârtii:

- L-am adus!, raportă unul dintre cei patru și se retraseră.

- Bună ziua, am salutat, dar funcționarul nu mi-a dat nici o atenție.

Avea 45-50 ani, fața imobilă, era încremenit parcă pe scaun, fără posibilitatea de a se mai ridica vreodată. După aproape două ore funcționarul tăcea, fără să ridice capul din hârtii. Afară începuse să ningă. Se vedeau prin fereastră fulgii mari, ca niște cocoloașe de hârtie creponată, care cădeau molcom. M-am apropiat și am privit spre fereastră în piața largă a Palatului, unde avusese loc „rebeliunea”.

Visam cu ochii deschiși. Vedeam coloanele de ostași care încercuiseră Palatul, ofițeri cu chipurile încruntate, marșul nostru cu cântec și evrei deghizați în legionari, *Hora Unirii*. Visul ar fi continuat dacă n-aș fi simțit o durere mai veche la genunchi, provocată de o cădere la un exercițiu la ora de gimnastică. Văzând că funcționarul nu se sinchisește de prezența mea am început să mă plimb prin fața biroului. M-a privit, a clătinat din cap nemulțumit și a continuat să-și vadă de treabă. După câțva timp s-a sculat și, privind pe fereastră, și-a potrivit ceasul cu cel din turnul Palatului Comunal. Era ora 15 fix. Și-a încuiat registrele într-un dulap de fier marca Sfinx și a ieșit pe coridor. A strigat pe un anume Ioniță. Un agent în civil care păzea ieșirea din coridor spre scări a răspuns. M-am apropiat de ușă. Pe un ton poruncitor, fără pic de secret, i-a spus:

- Vezi că ai în fiecare birou câte un arestat! Opt în total! Patru pe dreapta, patru pe stânga. După plecarea mea rămâi singur până mâine dimineața. Dacă ai și tu vreo treabă îl avertizezi pe cel de la ușa de jos. Să nu-ți scape sau să evadeze vreunul că intri în locul lui! Ai înțeles?

- Da, să trăiți, domnule comisar șef!

- Dacă vreunul are nevoie de toaletă, îl însoțești.

Și-a luat pălăria și geanta și a plecat. Eram curios ca să știu cine mai este arestat dintre FDC-iști. M-am gândit să-i anunț pe ceilalți că sunt arestat. Bătând în ușă, l-am rugat pe agentul de pe coridor să mă însoțească la toaletă; vorbeam cu el tare, ca să fiu auzit de cei din birouri.

- Domnule comisar, e voie să vină cineva de la Școala Normală să îmi aducă ceva lenjerie?
- Deocamdată nu, poate după ce se sfârșește ancheta.
- Sunteți de mult în serviciu?, l-am întrebat la întoarcere.
- Nu, a continuat cu un aer de naivitate: m-am angajat și eu la „ăștia” ca să scap de front.

Nu era încă specializat în treburi de poliție; era „boboc”, dar avea și o doză de lașitate și viclenie în el. Am prelungit discuțiile și am aflat că și ceilalți arestați erau Șefii Frățiilor din fiecare școală din Buzău, iar unul de la Mizil. Ușile mari, cu geamuri mate, proiectau prin ele umbrele celor arestați. Mi-a spus, cerându-mi să fiu discret, că mai erau arestate și două fete: una de la Școala Normală și alta de la Liceul Doctor Angelescu, dar erau pe un alt coridor. Ceilalți au procedat la fel, cerând să fie scoși la toaletă și discutând cu voce tare. Până spre miezul nopții ne-am identificat reciproc.

De la Liceul industrial, unde absolvise Pavel, era arestat Constantinescu Ion. Ne-a dat să înțelegem că Pavel e șantajat de Poliție pentru a fi folosit în anchetă împotriva noastră. Tot de la Liceul industrial era arestat Vârlan Moise, din Pleșcoi. De la Liceul comercial era arestat Vlăgea Dumitru. De la Seminar, Pintilie, un camarad foarte liniștit și modest; cânta toată noaptea imnul *Iubite-voi, Doamne* cu un glas și o duioșie care ne impresiona pe toți, dându-ne curaj. De la Școala de ucenici CFR un băiat (al cărui nume nu-l mai rețin) căruia, a doua zi, venind cineva de la școală, i-au dat drumul. De la Liceul din Mizil era arestat Breslașu, iar de la Liceul Hașdeu, Diaconescu Stelian, viitorul poet Ion Caraion.

După un somn neliniștit de vreo două ore ne-a trezit Brigada specială de anchetă de la București, în frunte cu Oproiu și Curelea, aceștia erau ajutați de subalternul local Cârciog, nume predestinat a inspira spaimă și teroare. A intrat în cameră și fără să mă întrebe nimic m-a lovit peste față, scrâșnind din măsele și înjurându-mă. Am tăcut și m-am uitat fix la el. La fel a procedat și cu ceilalți. Era o metodă psihologică, de înfricoșare ca să recunoști toate acuzațiile; sfidarea suferinței însă îi dezarma pe anchetatori. Am dedus din întrebări că sunt victima unei confuzii voite sau întâmplătoare.

- Ce-ați făcut pe Penteleu?, a întrebat ironic Cârciog în fața lui Curelea.

- N-am fost pe Penteleu niciodată.

- Cum n-ai fost, măi dobitocule? De ce încerci să negi? Avem toate declarațiile lui Pavel, Șeful vostru. Nu ești tu Șeful Frăției de la Școala Normală? N-ai fost tu cu Iamandi, cu Breslașu, cu Vlăgea și cu toți ceilalți?

A înșirat încă vreo zece nume. Numele lui Marin Naidim nu l-a pomenit. Sau Pavel nu-i reținuse numele și spusese numai funcția celui de la Școala Normală, sau anchetatorul nu lăsa totul descoperit pentru mine, vizând ceva. Gândind că arestarea lui Marin, ca militar, l-ar fi putut duce în fața plutonului de execuție, mi-am asumat riscul de a mă substitui lui. După oarecare ezitări, pentru a părea verosimil răspunsul, am zis:

- Da, am fost pe Penteleu!

- Ei vezi, a zis Cârciog satisfăcut. Credeai că nu știm toată activitatea ta? Ia spune, câți ați fost cu toții?

Întrebarea mă pune în încurcătură. Dar odată plecat pe panta minciunilor căutam soluția care să-l scoată pe Marin din atenția anchetei.

- Nu-mi amintesc, erau foarte mulți. În afară de cei pe care mi i-ați spus, nu-mi pot aminti numele lor.

- Nu-ți aduci aminte nici un alt nume?

- Afară de Șef și vreo câțiva amintiți și de dumneavoastră nu-mi aduc aminte de nici unul. Fiind cam bolnav, am stat mai mult la corturi, am pregătit mâncarea.

- Scrie, și mi-a întins o coală și un stilou, apoi frunzări un dosar.

Recunoșteam că am fost pe Penteleu, că mi s-au găsit ascunse în coperta dublă a unei cărți o poză cu chipul Căpitanului, alta cu Moța și Marin și un medalion Majadahonda. Probele erau suficiente pentru a fi condamnat. Dar ancheta voia să adauge activitatea continuă și ilegală, cu ședințe, cotizații, strângere de ajutoare pentru cei închiși și familiile lor, colportaj de material, difuzare de broșuri. Păstrându-mi afirmația că am dizolvat unitatea FDC după „rebeliune”, am suportat maltratări și injurii, pentru că nu-i deconspiram pe alții.

După câteva zile mi-au pus în față lista cu numele câtorva: Răfan, Iamandi, Voicescu, Mocanu. Le-am spus că aceștia fuseseră numai simpatizanți, dar nu activaseră niciodată efectiv. În 17-18 Noiembrie pe la miezul nopții, moțaiam pe scaun; se deschise ușa și fu îmbrâncit cu putere Marin Naidim. După ce ușa s-a închis m-am repezit și l-am îmbrățișat:

- Te-au luat din regiment? De unde vii? Văd că ești astăzi în civil.

- N-am depus încă jurământul și mi-au dat hainele civile.

- Marine, cred că nu vei sta mult cu mine! A greșit agentul când te-a băgat aici. Pavel este omul de care se folosește Poliția; eu am luat asupra mea activitatea ta din vară, excursia pe Penteleu. Mi-era frică să nu te condamne la moarte, fiind militar.

- Cum, a zis el tulburat, tu să suferi în locul meu?

- Măi Marine, pe mine și așa mă condamnă pentru că au găsit la mine poza Căpitanului, a lui Moța și Marin, un medalion Majadahonda și sunt considerat și Șeful unității FDC. Tu nu recunoaște chestiunea cu Penteleul.

- Păi, mie la arestare, tocmai asta mi-au spus. „Știm noi toată activitatea ta și cea de pe Penteleu”.

Am tăcut amândoi. Căzusem în cursă. Puteau să demonstreze continuitatea activității prin succesiunea Șefilor. Am mai discutat cu privire la luarea întregii activități numai asupra noastră, ca și cum activitatea și existența Frăției s-ar fi limitat numai la noi doi, din care cauză s-a și dizolvat. Ce naivi eram! Dimineața, când a venit Cârciog și ne-a găsit în același birou a chemat agentul, l-a muștruluit și s-a întors rânjind:

- Ați aranjat, nu-i așa, răspunsurile!

Eram, fără experiența arestărilor, naivi, incapabili în curăția vârstei să sesizăm metodele perfide ale adversarului; credeam mai degrabă într-o greșală a agentului de poliție decât că acesta era un aranjament de anchetă. Pe Marin l-au băgat în alt birou.

Spre sfârșitul lui Noiembrie m-a mai interogat de vreo două ori, cerându-mi să precizez dacă ceea ce recunoscusem până atunci era adevărat. Cârciog își dăduse seama de ceea ce făcusem pentru a-l salva pe Marin.

- Treaba ta, poate primeai o condamnare mai mică dacă nu-ți luai și altă răspundere. Credeai că-l salvezi pe Marin Naidim? Acum veți fi „doi amorezi într-o pereche de cizme”, știi proverbul, nu?

Ironia ni se potrivea. Dar el nu pricepea valoarea acestui act de dragoste dintre noi: „Să-ți pui viața pentru fratele tău”. Ancheta fiind terminată ni s-a dat voie să cumpărăm alimente (pâine, brânză, salam) prin agentul de poliție de pe coridor. Până acum ne dădeau mâncare o dată pe zi, noaptea, după bătaii, apă de băut și resturi de la Restaurantul Berbec, filiala celui din Ploiești.

- Vă servim specialități de la „Berbec” și voi tot încăpățânați sunteți, ziceau în batjocură.

Într-o zi, înainte de ora 12, agentul apără însoțit de un coleg de clasă la care țineam foarte mult, Comănescu Ion, fiu de învățător dintr-o comună de lângă Buzău; îmi aducea de la internat un sufertaș cu mâncare caldă, fructe și câțiva bani.

- Am încercat de mai multe ori să ajung la tine, dar mi s-a spus că nu s-a sfârșit ancheta.

Avea lacrimi în ochi și glasul îi tremura. L-am îmbrățișat și amândoi am plâns. Nu puteam

vorbi de emoție.

- Să știi, a continuat, că toți colegii îți doresc sănătate. Fii tare și să nu disperii. Noi ne rugăm pentru tine.

- Să știi că e și Marin aici, am apucat să-i spun.

- Gata, a zis agentul, nu mai lungiți vorba, să nu te înhațe și pe tine!

Comănescu a plecat cu ochii în lacrimi; l-am pierdut din vedere înainte de a ajunge la capătul coridorului, orbit de lacrimile dragostei.

În ultima săptămână a lui Noiembrie ni s-a dat voie să stăm de vorbă între noi, doi-trei în același birou, dar să nu facem gălăgie. Despre fetele arestate n-am putut afla nimic. Am constatat că Pavel nu era nicăieri. Ion Caraion (Diaconescu) era bine dispus și mi-a încredințat un „secret”.

- Am sus pe cineva și mie o să-mi dea drumul. Nu voi apărea în proces.

N-am zis nimic. Îmi părea bine că totuși unul dintre noi va scăpa de suferința temniței, deși nu purta semnele sufletești sau trupești ale celui trecut prin supliciile anchetei. A doua zi nici nu l-am mai văzut. În schimb a venit o domnișoară-psiholog să ne întocmească fișă psihologică pentru dosar. Cred că era studentă la filozofie și, după câte am înțeles după discuția cu ea, fiica sau nepoata vreunui comisar, angajată la Serviciul de Siguranță pentru a câștiga niște bani. După o discuție banală de două ore despre școală, cărți citite, păreri despre viață în general, viață de internat, distracții, pasiuni, vacanță și alte nimicuri, mi-a spus:

- Te surprinde că am abordat tot felul de probleme? Poate te-am plictisit, dar trebuie să fac o caracterizare psihologică a fiecăruia dintre dumneavoastră. Și timpul e prea scurt.

- Despre mine ce anume o să scrieți? Ce caracteristici ați surprins psihicului meu?

- Poate greșesc, s-a fadosit, nu mi s-a părut că prezinți ceva deosebit față de media comună. Dacă va fi timp, aș vrea să mai stăm puțin de vorbă.

- Pe dumneata te cunoști?

Întrebarea a surprins-o nepregătită. Aveam oarecare experiență din timpul practicii pedagogice, când copiii (elevi de la Școala primară de aplicație), puși în situații neprevăzute, dau cele mai autentice răspunsuri sau iau atitudini identice cu expresia stării lor sufletești.

- E foarte greu, domnișoară, să poți face caracterizarea psihologică a cuiva numai în urma unei discuții, fără să cunoști întregul spectru de manifestări în situații normale și apoi excepționale de care dispui.

- Știi că mă simt puțin stânjenită după cele ce mi-ai spus?

Domnișoara-psiholog a plecat. Ce o fi scris în fișa mea psihologică nu știu. Dar în seara aceea, neputând dormi, mi-am adus aminte de discuția cu ea. Ca un bumerang s-a întors întrebarea:

- Dar pe tine, Virgile, te cunoști?

Am rămas stânjenit ca ea. Și am adormit cu gândul că temnița îmi va da prilejul să mă întâlnesc cu mine, cel pe care trebuia să-l cunosc cu adevărat.

CAPITOLUL VII

Închisoarea Ploiești. Procesul

La 1 Decembrie 1942 am fost expediați la Ploiești cu o carosată păzită de comisari; am ajuns aproape înghețați. Curentul provocat de îngustimea gangului de la intrare ne transformase în mumiile vinete. Unul dintre comisari a întârziat mult cu teancul de dosare după ușa deasupra căreia scria: Director. După ce-a ieșit, am fost luați în primire de patru

gardieni conduși de cel căruia ceilalți i se adresau cu: „Să trăiți, dom' Prim!” Avea funcția de șef al Corpului de gardă; era totodată un fel de subdirector. El ne-a introdus în biroul directorului; storurile erau trase pe jumătate și lumina era înșelătoare.

Am dat bună ziua. Dar nu răspundea nimeni. Primul a aprins lumina electrică. În spatele biroului masiv, înfundat în fotoliu, era directorul închisorii: un cap mare, hidos, cu ochi bulbucăți de basedovian, un trup scurt și gros, ca de pitic, având pe piept, așezate ostentativ aproape de umăr, două decorații lucioase, cu panglici lungi, tricolore. Părea că se pregătește o reprezentație de bâlci. Deodată țipă cu glas pițigăiat:

- Primuleee! Țștia mă înjură!...

Stupefiați, până să ne dezmeticim încasasem de la *prim*, doi, trei pumni în față, pe unii bușindu-i sângele; cu lovituri de cizmă peste fluierile picioarelor a comandat:

- Drepti! Alinierea!

Îmbrâncindu-ne și lovindu-ne ne-a așezat în linie în fața biroului. Ședeam încremeniți. Directorul s-a ridicat din scaun sprijinindu-se într-un baston. Era șchiop și avea proteză la picioare. Iar a țipat:

- Primuleee! Țștia iar mă înjură!...

Pumnii primului ne mutau fălcile din loc și directorul ne lovea cu bastonul unde nimerea.

- Nu știți să salutați tâlharilor?, a răcnit primul.

- Am salutat când am intrat, am răspuns noi.

- Cum ați zis?

- Bună ziua!

- Primuleee! Țștia iar mă înjură, a țipat a treia oară directorul.

- Bă, a zis primul, aici se strigă cât poți de tare: Să trăiți!

Tăceam, ștergându-ne fețele însângerate și pipăindu-ne cucuiele.

- Ziceți mă: să trăiți!

- Să trăiți, am zis, puțin convinși că vor fi nemuritori asemenea ticăloși.

- Încă o dată, mai tare, se răsti primul.

Am zis mai tare, înecându-ne năduful.

- Încă o dată și mai tare!

Ca și cum ne-am fi înțeles am strigat tare, în batjocură, lungind fiecare cuvânt:

- Săăă...Trăiiiiiiiți!

Primul și directorul s-au uitat unul la altul, înțelegând batjocura. Îmbrâncindu-ne, primul ne-a scos pe gangul înghețat. Ceilalți patru gardieni ne-au comandat: „*Culcat!*”. Ne-am trântit pe burtă așteptând alt supliciu. Un deținut de drept comun îmbrăcat cu un halat care odată fusese alb, stând călare pe spinarea fiecăruia mai mult ne-a jumulit cu o mașină de tuns știrbă. Primul i-o smulgea din mână din când în când și după ce o trântea de ciment i-o dădea:

- Ia vezi, mă, că acum merge bine! Apoi ne-a lăsat în grija celor patru și s-a dus să primească dispoziții speciale pentru noi.

Pușcăria din Ploiești, ca și celelalte pușcării din țară, era arhiplină cu arestați; mulți erau legionari. Cei judecați deja așteptau trimiterea spre penitenciarele principale pentru executarea pedepselor: Aiud, Pitești, Doftana, Craiova, Galați, Suceava. Alții erau aduși pentru a fi judecați (cum era și cazul nostru). Grosul îl formau deținuții de drept comun: pentru a nu merge pe front săvârșeau furturi sau alte infracțiuni care le asigurau câte cincisase luni sau un an-doi de detenție salutară. Erau deferiți justiției mulți soldați sub învinuirea dezertării, pentru o întârziere de două-trei ore la prezentarea în regiment, și primeau 25 ani muncă silnică sau chiar condamnare la moarte. În secția de dormitoare mari,

la comun, nu mai era loc.

Am fost băgați într-o cameră de 5/5 metri, fostul depozit de păr de porc folosit la atelierele de perii. Nu se mai confecționau perii, dar baloții de păr de porc umpleau camera până la plafon. Aici urma să stăm în stare de prevenție până la fixarea datei pentru judecarea procesului. Ni s-a adus ca hârdău un ciubăr pentru apă și o cană de tablă. Apoi tineta, vasul pentru necesități; făceam cunoștință pentru prima dată cu aceasta, indispensabila condiție de detenție. După o percheziție amănunțită în care ni s-au rupt mânecile la haine și mantale, ni s-au sfâșiat pantalonii și gulerele cămășilor, pipăindu-ni-se toate cusăturile, și ni s-au luat șireturile, primul, rânjind satisfăcut, ne-a indicat locul de dormit, pe baloturi, „Pe sofale, ca boierii”.

Ușa s-a închis și în cameră s-a făcut aproape întuneric căci fereastra, deși mare, era blocată de baloturi. Bâjbâind prin semiobscuritate și dărâmând câteva stive de baloturi am creat câteva prispe în terase; pe ele ne urcam și ne odihneam. Se înseseră de-a binelea când ne-a sosit masa.

- Voi nu erați în porție pe ziua de azi, ne-a zis șeful secției, care însoțea pe deținutul de drept comun care distribuia masa, dar a mai rămas mâncare! (Va avea Dumnezeu în vedere aceste gesturi la judecata fiecăruia?)

Mâncarea, o zeamă lungă de arpacăș amestecat cu frunze de varză, mirosind a ciubăr putred, nespălat, n-am putut s-o mâncăm. Ni s-a dat un bec, vopsit albastru (pentru camuflaj); când să-l montăm în fasungul din plafon a avut loc un scurt-circuit. Luminile din penitenciar s-au stins. Primul a venit și ne-a înjurat, apoi a plecat după electrician. Vedeam prin fereastra în parte deblocată cum se aprind luminile în diferite puncte ale închisorii. La noi n-a mai venit nimeni până la ziuă.

Încercând să ne întindem pe „sofale”, după câțva timp am simțit înțepături în piele și usturime; scărpinându-ne, prindeam niște cocoloașe mici și moi, vii, sub degetele noastre. Am început să ne întrebăm:

- Măi frate, tu poți să dormi?
- Nu pot, măi frate!
- Ce-or fi zgrăbunțele mititele de pe piept?
- Măi, n-or fi păduchi, observă unul.
- Păduchi?, am intonat mirați aproape toți.
- Da, măi, de porc încă, completă altul.
- Să știți că părul e plin cu păduchi de porc, ne-am dat toți cu părerea.
- Ce facem?, întrebă unul, alarmat ca și cum am fi fost în Roma, iar *Hanibal ante portas*.

Ne-am zbatut până la ziuă îngroziți de gândul că vom fi mâncați de vii de păduchi. Dimineață la „deschidere” a venit primul odată cu sunarea clopotului, însoțit de un gardian care deschidea lacătele și trăgea zăvoarele, comandând: „Drepti”. Nu cunoșteam reguli interioare de pușcărie. N-am luat poziția de drepti căci cocoțați pe baloturile de păr ajungeam la plafon iar în fața ușii lângă ciubărul cu apă și tinetă abia încăpeau doi-trei. Ne-au privit chiorâș și gardianul ne-a învățat să dăm raportul:

- Să trăiți, domnule prim, camera X cu atâția deținuți sau arestați preventiv, gata pentru program! Ați înțeles? Unul din voi va fi șeful camerei. Îl alegeți. El răspunde de curățenie, de liniște și raportează dacă cineva e bolnav, de râie mai ales, sau dacă a murit cineva. Ceilalți nu vorbesc. Ați înțeles, bă?

- Domnule prim, am zis, îmi dați voie să raportez?
- Tu ești șeful?
- N-am hotărât încă, dar până hotărâm ne vor mânca păduchii de porc dacă nu dați

dispoziție să fie scoși baloturile din cameră, uitați-vă ce e pe noi!

Și de sub cămașă am scos câțiva păduchi, mari ca bobul de orz. Primul s-a tras înapoi un pas.

- Să vină sanitarul la mine imediat, i-a ordonat gardianului.

Sanitarul, un gardian lung, buzat și chel, salută cu chipiul în mână, plecat înainte ca și cum un jug îi stătea permanent pe grumaji. Purta un halat peticit pe la coate și cu un buzunar mare în față, cusut strâmb.

- Aduci douăzeci de deținuți din „secție” și cari cu ei baloturile de păr în beciul atelierului de perii. Le dai laăștia (arătând spre noi) cinci kilograme de gaz, două găleți cu var și două bidinele, două măhuri și cârpe de spălat pe jos și-i lași să ia apă din curte. Până la ora 12 să fie lună aici. Ai înțeles? Apoi ni se adresează nouă, liniștitor: bă, să știți că de păduchi nu scapi în pușcărie. Și noi mai ducem câte unul acasă. Da! n-o să mai aveți așa mulți! Să vă păducheați și voi mai des. De două-trei ori pe zi, că altă treabă nu aveți!

- Bine, să trăiți, am zis noi, bucuroși de sfaturile și măsurile igienice competente ale primului.

- Bă, acum duceți tineta la canal și hârdăul la apă.

Aceste noi cunoștințe și deprinderi vor constitui coordonatele comportamentale pe durate lungi de viață. Deținuții de drept comun au cărat baloturile înjurând toți porcii printre dinți și pe cei care-i puseseră la această muncă. Apoi am spălat, am văruit și am șters cu gaz dușumelele, ușile și ferestrele. Am primit pături vechi, roase și împutite, apoi ne-am despăducheat, conform indicației primului, tot restul zilei, căci păduchii depuseseră atâtea ouă (lindini) încât toate cusăturile interioare ale hainelor noastre luceau. Noaptea ne-am putut totuși odihni. Dimineața ne-am aliniat și am dat raportul, conform instrucțiunilor. Apoi ni s-a servit terciul.

Sfătuindu-ne între noi, am hotărât să fixăm un program de rugăciuni, până în ziua procesului. Când eram pe punctul de a îngenunchea au intrat primul și un gardian cu tablourile regelui Mihai și al lui Antonescu. Gardianul, suit pe capacul tinetei, a atârnat pe peretele dinspre răsărit tabloul lui Antonescu. Pe peretele opus l-a așezat pe al regelui și au ieșit. Vrând să îngenunchem, în loc să avem în față o icoană, aveam chipul unui idol. De pe tinetă, am smuls cuiul și l-am bătut cu un bocanc sub al regelui.

*

**

Nu eram deloc îngrijorați cu privire la proces. Ne împăcam cu gândul că vom fi condamnați și că vom călca pe urmele înaintașilor luptei legionare. Probleme avea doar Vârlan Moise. Îi rămăseseră acasă, la Pleșcoi, o mamă, văduvă și patru surioare încă mici pentru a putea face față greutăților vieții. Rămânea în rugăciune cu capul la pământ, plângând înfundat; la rugăciunea de la miezul nopții îl găseam în rugăciune și-l lăsam tot în rugăciune.

Numai două-trei zile programul nostru s-a desfășurat conform planului, căci apoi au fost băgați cu noi 20-30 dezertori, de fapt hoți deghizați în haine militare pentru a înșela vigilența poliției. Toți tineri, între 20-30 de ani. Aveau cele mai interesante mutre, un pictor portretist ar fi făcut o reușită expoziție a expresiilor negative sufletești. Șefului, mai în vârstă decât toți (avea poate peste 40 de ani), un fel de țigan unguresc, ceilalți i se adresau cu apelativul nea Brânză. După ce ușa s-a închis, nea Brânză, făcând semn alor lui, se retrase spre perete și ni se adresă reverențios:

- Dumghiavoastră... pentru ce... arestați?

- Suntem legionari.

- Aaa..., a exclamat dând din cap a înțelegere.

Apoi adresându-se „ostașilor” într-un jargon din care nu am înțeles nimic, s-au așezat liniștiți pe dușumele și în câteva minute au adormit buștean, chircindu-se unul în altul de frig.

La trântiturile ușii, cuiul ce atârna tabloul lui Antonescu a ieșit. În cădere, tabloul a răsturnat cana cu apă și poza s-a udat, așa că am pus tabloul la soare. A venit directorul închisorii - se numea Ionescu - în inspecție. Se sprijinea în bastonul gros; era însoțit de prim și de un alai de gardieni. Gardianul de pază a comandat:

- Drepti!

- Săăă... trăăăiiiiii!, am strigat cât am putut de tare.

- Ce-i cu tabloul domnului General acolo?

- A căzut din cui, din cauza vibrației peretelui la deschiderea ușii și, udându-se, l-am pus să se usuce.

- Primuleee! Țștia iar mă înjură, a strigat ca un disperat cu glasul lui strident și pițigăiat, dar primul nu-și dădea seama cum să reacționeze.

- Tu nu vezi că țștia s-au pișat pe tabloul domnului general Antonescu? Ce mai aștepti?

Am înlemnit în fața acestei acuzații. Gardienii au tăbărât pe noi și ne-au bătut cu pumnii, cu cizmele, cu cravașele, iar directorul dădea la întâmplare cu bastonul făcându-ne cucuie, schilodindu-ne și umplându-ne de sânge. După ce s-au „răcorit”, obosiți, au plecat înjurând.

Ne-am ridicat unii pe alții de jos, ne-am spălat și ne-am pus comprese cu batiste, cu poale rupte din cămăși și ne-am rugat la Dumnezeu: „Doamne, nu le ține în seamă păcatul acesta”.

Era 4 Decembrie. Împlineam 20 de ani în închisoare, primind botezul sângelui. Timp de 20 de ani avea să-mi crească din pământul suferinței trupești câte „o creangă de aur”, pentru ca rodul ei să rămână în veșnicie în mâna lui Dumnezeu, pentru neamul meu românesc; și lui trebuie să-i mulțumesc că m-a învrednicit să sufăr pentru el.

Prima înfățișare în instanță

A doua zi am fost puși în lanțuri, legați câte doi, eu cu Marin Naidim, Vlăgea cu Vârlan, Breslașu cu Constantinescu, iar seminaristul Pintilie singur în lanț - pe el Dumnezeu îl iubea mai mult, pregătindu-l pentru preoție; nouă, celorlalți, ne rodea lanțul un picior, lui amândouă. Făceam cunoștință cu această „bijuterie” și cu recunoștința „oficială” pentru „merite” care nu se văd cu ochii lumii acestui veac.

La Curtea marțială ne-au dus în convoi, vreo sută de oameni și mulți militari. Zăpada se înmuiase. Soarele ne dezmorțea oasele lovite. Grupul nostru, singurul în lanțuri, încheia coloana. Ochii curioși ne însoțeau de pe trotuar. Ostașii și gardienii din escortă, la un pas unul de altul, cu arma pregătită de tras, nu dădeau voie nimănui să se apropie. Ne însoțeau rudele soldaților arestați; soții cu copii în brațe strigau câte un nume, plângând sperați și încercând să arunce o bucată de pâine, un pulover sau o pereche de ciorapi. Dar erau călcate în picioare de cei din escortă.

Aproape de Școala nr. 5, de pe Romană, unde se afla sediul Curții marțiale a Corpului 5 Armată, erau tatăl meu și Alexandru, care abia împlinea 16 ani. Am tresărit; lângă ei, tatăl lui Marin. Părinții noștri se sprijineau unul de altul. Plângeau. În spatele lor era Zaharia, un văr al doilea din partea mamei, care ținea mult la mine. La poartă era de pază Mitică Boloaga, flăcău din satul mamei, Sălciile, proaspăt recrut, care mi-a făcut semn din sprâncene.

- Nu-ți fie frică, măi frate. Trece și asta.

I-am mulțumit cu un zâmbet. De la vânzătorii olteni (nu țigani) de lângă poartă ne-a cumpărat covrigi calzi, cu susan, iar un soldat l-a lăsat să ne dea câte doi. Părinții, cu glas

mustrător, dar înduioșat de lacrimi, ne-au zis:

- Ce-ați făcut, măi copii, ce-ați făcut de v-au pus în lanțuri ca pe niște criminali? Ce-ați făcut?

- Lasă, tată, am răspuns deodată, lasă că va fi bine, nu vă deznădăjduiți și nu fiți supărați pe noi.

- Ce fel de bine e asta, măi copii, măi! Voi nu vedeți cât de naivi sunteți? Țștia vă omoară și voi ziceți: „*Lasă că va fi bine!*” Dumnezeu să vă mai înțeleagă și să aibă milă de voi!

În curte civililor nu li s-a dat voie să intre. Un grefier striga numele soldaților împărțindu-i pe loturi. Se judecau grupuri de câte 10-15; în cel mult 15-20 minute lotul avea instrucția, judecata și pronunțarea sentinței efectuate. În curte așteptau două grupe de câte 10 ostași înarmați, plutoanele de execuție. Executarea se zicea că avea loc în Crângul lui Bot. În decurs de 3 ore fiecare pluton a plecat de două ori. Aproape în fiecare lot era câte unul condamnat la moarte, ceilalți erau trimiși disciplinar la Sărata, pentru a merge pe front spre reabilitare.

Pe coridor erau doi avocați, Gruia Popescu, fostul profesor de filosofie și drept de la Școala Normală Ploiești, și unul care umbla îmbrăcat în costum național; ne-au spus că sunt angajați de părinții noștri să ne apere în proces. Nu le-am răspuns; aș fi vrut ca părinții să nu cheltuiască cu apărarea: condamnarea ne era hotărâtă de Siguranța statului la București, iar Manea, președintele Curții, va pronunța verdictul fără drept de recurs.

Din sala de judecată, fosta sală de clasă, băncile, catedra și tabla încă nu fuseseră scoase, pălmuind în chip nevăzut conștiințele celor ce o transformaseră în lăcaș de osândă. După identificare au fost strigați cei triați de poliție ale căror nume figurau în dosarul de trimitere în judecată fără învinuire de activitate, doar bănuiați a fi simpatizanți.

- Unde sunt ăștia, a întrebat Manea.

- Nu sunt prezenți, am răspuns noi, fiindcă au fost numai bănuiați.

- Mandate de arestare pentru ei, s-a zborșit Manea. Se amână procesul până vor fi aduși toți.

Ne-am întors în închisoare pe înserate. După două sau trei zile am fost duși iarăși la Curtea marțială, tot în lanțuri. Venise Alexandru; mi-a spus că tata e zdrobit sufletește, iar mama prăbușită.

Cu ceilalți era în sală și Pavel Ion. Aveam să aflăm mai târziu ce se întâmplase. Fusesse lăsat liber pentru a identifica și descoperi filiera. La Centru, în Focșani, căzuse doar unul și Pavel, ne mai fiind folositor a plătit cu propria-i pedeapsă trădarea celorlalți. De învățătură nu i-a fost! Sub regim comunist, în perioada „reeducării”, devenise unul dintre odioșii Aiudului. Păcat de sufletul lui, căci Dumnezeu înzestrase firea sa, era talentat și un foarte bun meseriaș, „*brânză bună în burduf de câine*”.

Procesul a fost o mascaradă. Procurorul ne-a acuzat în câteva fraze că suntem bolnavi psihic și că societatea trebuie curățată de astfel de elemente. Manea ne-a întrebat numai dacă am făcut parte din Frățiile de Cruce legionare. Avocaților li s-a permis să vorbească câte un minut, pentru întregul grup. Gruia Popescu a apucat să spună doar atât:

- Onorată instanță, clienții mei nu sunt delincvenți de drept comun, ci politici. Ca atare nu pot fi condamnați decât în conformitate cu prevederile Codului Internațional pentru condamnații politici, care prevede privare de libertate prin domiciliu obligatoriu sau detenție ușoară pe timp limitat și nicidecum încadrări în articole care prevăd pedepse penale cu muncă silnică sau temniță grea, așa cum a cerut domnul procuror.

- Destul, l-a oprit Manea. Apoi adresându-se celui alt avocat: Dumneata ai ceva de spus, în plus?

- Atât aș fi vrut să spun în completarea celor spuse de colegul meu: de vreme de chiar

organele de anchetă n-au găsit de cuviință să întocmească acte de trimitere în judecată pentru acești șase minori aduși astăzi aici, instanța nu are dreptul să condamne fără motivare acești copii. Era vorba de Voicescu Constantin, Mocanu Ion, Ilie Constantin și Iamandi Teodor din clasa a șasea de la Școala Normală din Buzău și Vlahopol Stroe și Rădulescu Lucian, de la Liceul din Râmnicu Sărat.

- Dumneata ești legionar?, a insinuat Manea.

- Domnule Președinte, eu sunt avocatul apărării, a răspuns zâmbind avocatul, și nu pot fi interogat aici cu privire la apartenența mea politică. Ceea ce vreau să vă spun este că instanța săvârșește un viciu de fond și de formă pe care îl invoc în apărarea clienților mei.

- Voi cere Președinției să ridice dreptul avocaților civili să mai pledeze în instanțele militare, a bătut Manea cu pumnul în catedră. Apoi către grefier: Citește sentințele! (Care ar fi trebuit citite de președinte după deliberare).

Grefierul a scos dintr-un plic o listă și ni s-au citit condamnările. Atât a durat procesul nostru și așa s-a desfășurat. Minorii și cei condamnați sub 10 ani au fost expediați la Alba Iulia, închisoare pentru minorii legionari. Ceilalți șapte, la Aiud. Pe Pavel Ion l-am izolat moralicește. Încearca să-și motiveze atitudinea zicând că zadarnic am fi rezistat fizic de vreme ce poliția știa tot. Așa era, dar una e să cazi datorită unor factori independenți de voința ta și alta e să colaborezi cu adversarul. Asta o uita Pavel și zicea că dacă n-ar fi recunoscut nimic, cercetările s-ar fi scontat poate și cu moartea unora dintre noi. Deci el era salvatorul vieților noastre prin trădare.

*

**

După arestarea mea, directorul Emil Palade a fost cercetat de organele Siguranței. I s-au cerut numele tuturor celor cunoscuți ca legionari, elevi și profesori, în timpul guvernării legionare. De la Răfan Vasile am aflat că Palade a dejucat încercările anchetatorilor, susținând că nu a deținut funcții în perioada respectivă. I s-a cerut prin adresă ministerială să ne elimine din Școala Normală; după condamnare am fost eliminați din toate școlile din țară.

Răfan Vasile, imediat după arestarea mea, a cerut transferul la Deva pentru a-și pierde urma. Dar nu a fost primit și s-a întors la Buzău chiar în aceeași zi. A fost arestat și adus la judecată direct de pe drum.

Palade a ținut cu internatul o ședință și i-a îndemnat pe elevi la prudență, la renunțarea la forme de manifestare care ar da prilej de arestare. Plângând ca un copil, se autodeconspira, arătându-și atașamentul sufletesc față de Mișcarea Legionară.

Expediați la Aiud

În seara zilei de 9 Decembrie 1942, cu lanțuri la picioare, legați câte doi, într-un convoi de vreo patruzeci de deținuți de drept comun, escortați de gardieni și soldați, am ajuns în Gara de Sud. Era un ger groaznic. Ziua fusese călduț iar zăpada era sticloasă. Lunecam în dreapta și în stânga și brățara ruginită a lanțului ne provoca răni și dureri acute. Gara forfotea de lume: soldați care mergeau pe front, patrule românești și nemțești, tot felul de oameni, cu și fără căpătâi, atmosfera stării de nesiguranță și neîncredere creată de război. Camuflajul mărea starea de teamă și incertitudine în zvărcolirea oamenilor mascați în umbrele și penumbrele pe care le arunca cinic un Rembrandt nevăzut. Înaintam în grup pe peron. Cu înjurături și lovituri la coaste gardienii încercau să mențină convoiul care la un moment dat se împrăștie, despicat de fuga câtorva borfași.

- Stai! Stai că trag, se auzi un glas, undeva în întuneric.

Lumea țipa, unii căzură în îmbulzeală. În aer se slobozi o detunătură de pistol. Convoiul se destrămă, dar gardienii și ostașii roiau între oameni, adunând formația. Eu și Marin nu reușeam să ieșim dintre linii, blocați de niște lucrători care transportau traverse și unelte. Cu greu urcarăm pe bordura peronului dintre linia a doua și a treia. Căutam prin întuneric uniforma vreunui gardian sau soldat. Marin șchiopăta și gema înfundat.

- Ce facem, măi Marine?

- Tu, ce zici să facem, măi Virgile?

- Măi Marine, dacă rămânem mult aici, este ca și când am fi intenționat să fugim din convoi. Să anunțăm Poliția Gării ce ni s-a întâmplat.

- Măi Virgile, spunea un gardian că duba CF e garată pe linia a șaptea.

- Dar cum ajungem? Trebuie să așteptăm până pleacă trenul din față.

- Trecem pe sub el!

Duba mai mult am bănuț-o; era izolată pe linie, dar am recunoscut-o după fereastra mică și bine oblonită. Pe peron, nimeni. Convoiul fusese preluat iar ostașii și gardienii pleaseră. În dubă, scandal și înjurături. Voiam să batem în ușa dubei, dar un ostaș și un gardian veneau gâfâind spre dubă. În spatele lor alți doi gardieni. Unul era șeful escortei.

- Unde ați fost, mă? După care ne-au înjurat.

- Ne-am rătăcit, domnule șef. Abia am ieșit dintre linii.

Cu patul armei un ostaș bătu în ușa dubei. Ușa se deschise și șeful dubei apărură în ușă:

- I-ați găsit, mă proștilor, sau vă adaug la număr?

Șeful escortei și șeful dubei se acuzau reciproc și se insultau. La urmă am mai primit câteva înjurături și am fost urcați în dubă:

- Mă, io am mai văzut proști pe lumea asta, dar ca voi doi n-am mai văzut, mă! Vă spun drept!

Prostia noastră era că nu fugeam de suferință. Noi ne predam în chip conștient, ca să nu lipsim de pe altarul de ispășire, pentru păcatele noastre și ale neamului.

Deținuții de drept comun fuseseră repartizați în celule, legionarii în camera comună. Când ne-au văzut frații au răsuflat ușurați auzind pățania noastră. Am mai făcut cunoștințe, căci duba era înțesată de legionari, muncitori care în timpul verii lucraseră într-o colonie la Ișalnița. Acum dispoziția era ca toți legionarii, indiferent de pregătire și condamnare, să fie concentrați la Aiud, în vederea constituirii loturilor care trebuiau trimise pe front și ținute în linia I până la distrugerea lor fizică. Noaptea, legați la un tren personal, am străbătut întinsul înzăpezit al Carpaților și al Podișului transilvan. Spre dimineață ni s-a dat o pituță cu mălai, cam de 200-250 grame, o bucătică de slănină sărată și o cană de apă.

*

* *

Există în viață despărțiri ca ruperea din rădăcină, ca prăbușirea unui edificiu în urma unui cataclism. Nu poți nici plânge, nici vorbi, nu mai poți privi nici la ce se petrece în jur, nu mai auzi zgomotele lumii, totul te depășește, te anulează. Un singur simț rămâne treaz, în ființa ta interioară, singurul care-ți spune că exiști, deși nu găsești sensul ființei, finalitatea existenței - care pare a nu mai avea vreo relație cu creația, din care parcă nu mai faci parte. Simțul acesta îți proiectează identitatea persoanei în Persoana Dumnezeirii. Ești întru Cel ce Este. Atunci în ființa ta se face liniște ca o apă fără nici o cută al cărei adânc oglindește doar lumina; o împăcare cu toți.

Această stare o trăiam în ungherul dubei; din când în când mă trezea doar zornăitul lanțurilor, semnalul unei alte realități, ireale pentru mine.

CAPITOLUL II

Aiud

*„Aiudule, Aiudule, temniță cruntă,
Fă-te, zăludule, piatră mărunță”.*

Radu Gyr

Se însera când am coborât în gara Aiud. Terasamentul, prea jos față de scară, întrecea lungimea lanțului care ne lega unul de altul. Siliți de gardieni, primul îl târa sau smucea pe celălalt, brățara lanțului mușcând gleznelor. Încolonați, am pornit sub escortă spre penitenciar. Fiind camuflaj, călcam în gropi sau alunecam pe zăpada înghețată.

Prim gardian la Aiud era un fost plutonier de jandarmi, Vucea. Călăul de pe vremea dictaturii carliste era preluat de cea antonesciană. Nu înjura, nu striga, dar executa orbește orice dispoziție criminală venită de „sus”. După poarta a doua am intrat în curtea interioară a Celularului în formă de T. Pentru prima dată vedeam cum arată o „închisoare principală”. În semiobscuritatea creată de beculețele albastre așezate doar la intersecția brațelor T-ului apăream ca niște umbre în Hades. Ne-au tăiat lanțurile și ne-au făcut percheziție la pielea goală. Tremuram de frig, oboseală și emoție, dar o toropeală îmi cuprinsese tot corpul, să nu mai simt, să nu mai știu, să nu mai înregistrez nimic din mediul în care mă aflam. Era urmarea stărilor de tensiune din timpul anchetei și repulsia acumulată până la proces.

Gardienii începură repartizarea în celulele de la parter. Pe peretele parapet al luminatorului Icoana Împărătească a Mântuitorului pictată de Costin Petrescu lumina atmosfera de tăcere și suferință; în capătul celor două brațe ale T-ului, Icoana Maicii Domnului cu Pruncul în brațe, de același autor. Starea mea, care luneca spre blazare și depresiune, s-a schimbat brusc. Fără să vreau mi-am împărtășit cugetul:

- Fraților, nu suntem singuri în această suferință. Mântuitorul e cu noi. A venit aici înaintea noastră. Să ne întâmpine, să ne primească, să ne mângâie, să nu disperăm. El ne aștepta aici și noi nu știam. El nu este pe Cruce! Ci pe Scaunul de Slavă, Biruitor. Noi suntem acum pe Cruce. Ca să ne ispășim păcatele și să ducem, prin El, neamul acesta la biruința împotriva celui rău, ca să ne învrednicim de aceeași slavă! Maica Sa a venit la căpătâiele noastre, să ne vegheze suferințele și durerile sufletești, rugându-se pentru noi Fiului său.

Apoi am rămas mut. Și nimeni n-a scos nici un cuvânt.

Eram ultimul grup care mai trebuia băgat în celule. La parter nu mai era loc. Gurile de foc nesățioase ale balaurului își înghițeau prada. Gardienii ne-au condus la etajul I pe aripa din dreapta, spre administrație, pe partea dinspre Secțiunile I și II. Ne-au băgat câte doi în celulă. Eram cu Marin, Vlăgea cu Vârlan, Constantinescu cu Breslașu, iar Pavel singur. Seminaristul fusese trimis la Alba Iulia cu Răfan. După Crăciun, Răfan a fost adus la Aiud.

Celula era întunecoasă. Ne oprisem în prag, dar gardianul ne-a împins din spate. Aproape am căzut în genunchi. În urma noastră zăvoarele răsunau pe coridor, închizând și pe ultimii clienți ai molohului Aiud. Prin camuflajul cu hârtie albastră, dublă, nu străbătea nici măcar un licărit de stea. Bâjbâind, eu la dreapta, Marin la stânga, am dat fiecare de câte un vas de pământ smălțuit: vasul de apă și tina. Le deosebea doar mirosul. Am „explorat” camera până sub pervazul ferestrei. Puțin deasupra dușumelei de lemn treceau, printr-o nișă transversală în perete, țevile caloriferului. Căldura abia îți putea dezmorți buricele degetelor. Celula părea că are cinci pereți. Ne imaginam sistemul celular interior ca un labirint din care chiar Tezeu cu firul Ariadnei n-ar fi putut ieși niciodată. Obosiți, înfrigurați și cu usturimi acute la glezne, am adormit amândoi înlănțuiți sub mantaua mea de elev, care avea mânecile rupte, rămase la Ploiești.

Câte o părticică din ființă ne va rămâne prin fiecare din închisorile, minele, lagărele de

muncă și beciurile securităților din toată țara; unora ființa întreagă, în locuri neștiute astăzi și poate niciodată, singur Dumnezeu văzându-i cu ochiul Lui atotvăzător. Crainic a încrustat cu cuvinte de foc, în Veșnicie, adevărurile știute de cei ce le-au trăit în toată tragedia și în toată sfințenia lor:

*Pământu-acesta până-n zare
Podit e cu strămoșii mei;
Cucernic, când zidesc Altare,
Pilaștrii bolților sunt ei!...*

*

**

Toaca Celularului ne-a trezit buimăciți din somnul chircit. Gâlea, gardianul mic de statură, anunța de la parter: „Zupaaa!...” Întâi se servea gustarea de dimineață, o *zupă* de chimen, apă fiartă cu câteva bucățele de pâine tocate ca anafura, cu miros de chimen și două-trei steluțe de ulei deasupra. Ni s-a părut o minunăție. După atâta înfrigurare ne încălzea stomacul și nici nu mirosea a ciubăr putred. Un deținut de drept comun, același totdeauna pe etaj, distribuia elixirul sub privirile atente ale gardianului. Îl chema Șaramet, era găgăuz, condamnat pentru crimă de omor la Galați. Când scăpa de sub supravegherea șefului de secție, alerga pe la vizete și arunca în celule o coajă de turtoi, din fărâmăturile ce rămâneau în coș sau din rația lui. Încearca să-și atragă mila lui Alah pentru fărâdelegea ce-o săvârșise, pe care poate nici Dumnezeuul creștinilor nu i-ar fi refuzat-o.

Urma în program scoaterea tinetelor și adusul apei. Tineta era deșertată pe coridor într-un hârdău mai mare care, când se umplea, era dus afară și răsturnat într-o gură de canal. Celularul era îmbâcsit de miros pestilențial. Deși se deschideau ferestrele luminatoarelor ore în șir, până la amiază respirai aerul împuțit și infectat. Metoda o introdusese căpitanul magistrat Aurel Munteanu, comandantul militar al Penitenciarului principal Aiud. Antonescu militarizase toate instituțiile, pe lângă directorii civili pusese conducători militari, de obicei magistrați, care să știe să acopere, să eludeze sau chiar să calce „legal” orice legalitate. Munteanu nu fusese numit întâmplător la Aiud, unde erau concentrați legionarii condamnați. Fusese locotenent în 1939 și participase la crimele regimului carlist. Serviciul la Aiud îl începuse atunci când penitenciarele trecuseră de sub tutela Ministerului de Justiție sub cea a Ministerului de Interne, astfel ca deținuții să nu poată apela la forul dreptății, ci doar la cel al autorității nedrepte. Înainte de venirea lui se încheiase cercetarea juridică făcută în penitenciar de legionari în legătură cu acuzațiile din lucrarea blasfemiatoare *Pe marginea prăpastiei* editată de Mihai Antonescu în numele guvernului.

Zozo Grigorescu, avocat, unul din supraviețuitorii tragediilor prin care a trecut neamul, depune o mărturie care dezmente acuzațiile privitoare la crimele legionare în timpul „rebeliunii”, la abatorul din București:

„În Martie 1941 au fost condamnați și trimiși spre executarea pedepsei la Aiud: Măntăluță Constantin, avocat, fost prefect (de Prahova, n.a.), Cojocar Paul, avocat, fost chestor, Cristescu Valeriu, avocat, Popescu Gabriel, avocat, Ciupală Ion, funcționar la CF Ploiești-Văleni, și subsemnatul. Aici am găsit 70-80 de legionari judecați de instanțele militare din București, mulți din Corpul Gardienilor Publici din București, condamnați la muncă silnică pe viață. În fiecare zi soseau legionari condamnați din toate colțurile țării.

Deținuții de drept comun au fost mutați din Celular în Zarca veche (din limba maghiară, adică pușcărie, n.a.), la fel și cei din camerele din temnița veche (așa zisele Secția I și II cu camere mari, n.n.). În felul acesta atât Celularul nou (căci Zarca era tot Celular, n.a.) cât și temnița veche au fost pline până la refuz de legionari, în jur de 2000 (două mii) de oameni.

În această situație, pentru a nu da naștere la dezordine, domnul doctor Ilie Nicolescu a cerut voie directorului (Moldoveanu, la data aceea, n.a.) să viziteze pe toți legionarii și să constate cauza pentru care au fost condamnați. Între muncitorii din București unii fuseseră condamnați pentru fapte de drept comun, ca: furturi și violuri etc. Dr. Ilie Nicolescu, împreună cu cei ce avuseseră funcții de conducere, au hotărât să formeze echipe a câte doi oameni, de preferință juriști, care să cerceteze pe fiecare condamnat legionar, de ce a fost condamnat, să afle faptele cu amănuntul.

Pentru că posibilitățile de cercetare erau strict limitate la declarațiile fiecăruia și ale celor cu care au lucrat (șefii ierarhici, n.a.), problema s-a pus pe bază sentimentală, în sensul că fiecăruia i s-a spus că în primul rând noi trebuie să știm precis ce a făcut fiecare, pentru a putea să ne apărăm de acuzațiile nedrepte ce au fost aruncate în sarcina noastră, fapte mai grave decât cele ce au avut loc, și de cele săvârșite de infractori de drept comun.

Am format zece echipe de cercetare, aproape toți fiind juriști. Eu am făcut parte dintr-o astfel de echipă împreună cu Gabriel Popescu, avocat din Ploiești. Aceste echipe au triat absolut pe toți deținuții, condamnați legionari, chiar dacă erau oameni bine cunoscuți. În felul acesta am putut căpăta încrederea necesară pentru a afla adevărul. S-a constatat astfel, pe baza declarațiilor personale, că un grup condus de un anume Paralescu (a nu se confunda cu seminaristul Paralescu, n.a.) din București au intrat la o fabrică de textile a unui evreu, au găsit acolo pe soția acestuia, în vârstă de 40 de ani, pe care au violat-o. Un alt cetățean, tot din București, a furat la „rebeliune”, mai multe aparate foto de la un magazin după ce a spart vitrina. Acesta se numea Sabie și fugise în Germania.

Dr. Ilie Nicolescu a cerut în scris directorului de la penitenciar să treacă grupul lui Paralescu la dreptul comun, întrucât aceștia nu sunt legionari, ceea ce s-a și făcut. Mai târziu, în 1943, a venit din Germania și Sabie care a fost trecut și el la dreptul comun. Am constatat cu această ocazie că nimeni nu a fost condamnat pentru că ar fi spânzurat evrei la Abatorul București sau pentru că ar fi dat foc soldaților, așa cum am fost acuzați în cartea lui Mișu Antonescu *Pe marginea prăpastiei*.

s.s. Zozo Grigorescu”

*

**

După programul dimineții am fost duși în biroul-grefă improvizat la fiecare etaj pentru ușurarea operațiilor de încarcerare. Mulți gardieni nu știau să citească, erau maghiari sau maghiarizați, unii rămași în acest serviciu din timpul stăpânirii austro-ungare; în serviciile de evidență, administrație și organizare erau acceptați deținuți de drept comun sau politici, de preferință cu studii contabile sau juridice; printre ei și camarazii Șoltuz, Cornel Vucu, mai târziu Bucur Constantin, Mântulescu.

Ni s-au luat datele autobiografice, amprentele digitale și ni s-au dat numere de încarcerare. Eram 3203. Numărul indica câți legionari se aflau în Aiud la data sosirii tale. Apoi ni s-a dat o carte poștală: aveam voie să scriem și să primim o carte poștală pe lună și un pachet până la 25 kilograme. Până la 10 ale lunii cartea poștală trebuia expediată. Cei cu pedepse sub 10 ani aveau dreptul și la vorbitor. Dacă scrisoarea sau coletul sosea în luna următoare, era socotit pe luna în curs, pierzând dreptul pe acea lună.

Bucuroși, am scris acasă, așteptând cu nerăbdare răspunsul, mai ales că timp de două săptămâni nu puteam avea contact cu nimeni, fiind carantină medicală, a fost ordonată cu scopul de a nu putea transmite știri noi. Ieșeam din carantină în ziua Crăciunului. Aveam dreptul și la „plimbare” în curtea închisorii sub supravegherea gardianului. Plimbarea se făcea de o parte și de alta a cozii T-ului. În partea dinspre clădirea administrativă, într-un soclu în trepte, într-un rond mare, plin cu flori vara, era troița Nicadorilor. După 1948 s-au făcut multe modificări, mai ales interioare: capelele au fost transformate în „cluburi”; latura Secției a II-a, dinspre fabrică, a fost transformată în celule de pedeapsă, reci și calde; peste latura fostelor capele s-a adăugat un etaj; construcția 13, ridicată în primăvara anului 1943, a

fost când sală de mese, când atelier de împletituri din răchită, când dormitor, iar fabrica a suferit mulțime de prefaceri.

A doua zi, după distribuirea zupei, profitând de absența gardianului, se arătă în vizeta chipul luminos al unui tânăr.

- Doamne ajută și bună dimineața, ne salută zâmbind, observând surprinderea noastră.

- Doamne ajută, am răspuns rezervat, apropiindu-ne de ușă intrigati.

- Nu vă speriați, ne liniști. Etajul nostru e în drum spre plimbare. Am fugit până la voi căci mi-a spus Vucu Cornel, grefierul, că sunteți aici: Naidim și Maxim, de la Buzău! Da?

- Da.

- Eu mă numesc Valeriu Gafencu, student la Iași, la data arestării. Basarabean din Bălți. Vreau să vă spun câteva cuvinte în grabă ca să nu cădeți victima încrederii pe care ați acorda-o din întâmplare cuiva. Vedeți că maiorul Munteanu are câțiva informatori printre noi. Cel mai periculos este Vasile Tarnovschi, care nu lucrează de fapt cu el, decât accidental. Este agentul Moscovei, comunist, introdus printre legionari pentru diversiuni și creare de conflicte ideologice. Atât am voit să vă spun. Să vă previn. Doamne ajută! Și a fugit după ceilalți la plimbare.

Căutam mirați unul la altul; cutremurați de răul care dădea asaltul asupra noastră de la începutul suferinței, mi-am adus aminte cântecul care exprima această situație prin care trecuse mereu neamul nostru:

O, neam al meu, bătut de viscol și cenușă

În lanțuri, sub zăvoare, ai gemut.

Și când ai vrut să frângi robie și cătușe

Trădarea a venit și te-a vândut.

Ce greu blestem și ce osândă

Ți-a scris pe frunte 'nalta stea.

Mișei și hoți s-au strâns cu toții ca să vândă

Pe cei ce vrură mântuirea ta.

S-a-nvolburat Mihai ca un puhoi de munte,

La Turda prin trădare a căzut.

Și Tudor când porni Fanarul să-l înfrunte,

Trădarea a venit și l-a vândut.

Se frânse Horia pe roată,

Pieri Ioan Vodă sfârtecat,

Panduri și moți creșteau din flăcări și din piatră,

Dar Iuda, mișelește, i-a trădat!

...

În perioada de carantină, în afară de a face rugăciuni în comun, discutam mai ales probleme ale trecutului nostru FDC-ist, mărturisind stările sufletești, descoperindu-ne unul altuia, prin incizii adânci, uneori chiar dure, dureroase, cât de departe suntem de idealul pe care ni l-am propus și ce luptă ne sta în față, de la care nu trebuia să abdicăm.

Condiția de claustrare fizică determina procesul eliberării sufletești, spirituale. Celula nu mai era cameră de pedeapsă și tortură a izolării prin care și din care să plângi lumea care chiar ea te-a pervertit, chiar ea te-a hrănit cu lumina falsă a bucuriilor trupești, a egoismului și orgoliului, făcându-te să crezi că în micimea și ignoranța ta ai fi „cineva”. Celula era chilia eliberatoare în care intrai ca să te vezi pe dinăuntru, așa cum ești: gol și ticălos, neputincios și

slab, îndoielnic și nehotărât, nevrednic în fața lui Dumnezeu de vreun merit, doar vrednic de mila Lui.

Și atunci: Binecuvântat fie Dumnezeu, Cel ce a dat omului prilejul suferinței pe acest pământ. Nu este alt remediu pentru a te scula din boala inconștienței, a nepăsării și a prostiei, decât suferința. O, dacă Dumnezeu nu ne-ar fi dat acest trup material în care să primim și să ispășim prin suferință greșelile sufletului, am fi fost alături de satana în veșnicie.

Muntele suferinței ne iese în cale nu ca un mușuroi pe maidan, pe care să-l trecem întărind nițel genunchii și gleznele. E un munte cu prăpăstii amenințătoare, cu suișuri abrupte, cu colți de stâncă ce-ți rup hainele, îți scrijelesc carnea care-ți sângerează, cu tunete și trăsnete care te înspăimântă, cu prăvăliri de pietre și prăbușiri de copaci în cale, dar cu lumini de curcubeu pe creste. Iată, ai învins. Ești sus, sus! Te bucuri cu lacrimi de bucurie că ai scăpat. Nu te mai doare nimic. Nu mai dai atenție efortului, îngrijorării, fricii, neliniștii. Privești înainte. Deasupra, cerul limpede, luminos radiază peste creștetul tău, peste inima ta, lumina păcii și împăcării cu tine însuși și cu Dumnezeu. Carnea care te ținea spânzurat în abatorul diavolesc al poftelor și plăcerilor instinctuale ai pus-o pe altarul jertfei, să ardă, să se purifice în focul răbdării, al postului dur, acceptat, al mâncării lipsite de gust, uneori amară, alteori imputită și iată că trăiești. Nu trăiești cu pâine, „*ci cu orice cuvânt care iese din gura lui Dumnezeu*”, care ți se face „*hrană, și acoperământ, și purtare de grijă*”. Prin acest Cuvânt, pe care-l dumici pentru prima oară, cu gust dulce, sățios, nu vei muri, ci vei trăi să-ți desăvârșești ființa, să-ți împlinești misiunea între frații tăi pe pământ, să poți mulțumi lui Dumnezeu că te-a creat duh din Duhul Lui nemuritor, sfânt. Înălțimea cugetărilor te lovește peste ochi: gândești la cele cerești, dar nu pierde din vedere realitatea. Căci de unde ești poți cădea mai rău.

Atenție, pe acest versant lumina intră în întunericul unei păduri, în bezna în care se aud urlând fiarele pădurii sălbatice. Care fiare? Acelea pe care crezi că le-ai ucis în carnea ta, în trupul tău. Au fost numai legate, nu ucise. Câtă vreme ești încă în trup, chiar dacă ai ieșit din lume, o iei cu tine în celulă, în chilie, în pustie, în peșteră, și lumea, ca o fiară, urlă și mușcă din cugetul tău, tocmai pentru că te-ai oprit, crezând că ai biruit-o, că ai scăpat de ea.

Începe bătălia cu fiarele pădurii. Toate tabără, toate intră hoștește în lumina atenției tale să te hărțuiască, să te obosească. O, cum nu stă „moara minții!” Cum tot macină vedenii plăcute, satisfacții ușoare, bucurii perverse, ambiții lumești, poziții mărețe și închipuiri sublime de triumf și stăpânire orgolioasă. Toate patimile de altă dată, tăcute în carne, ținute în zăbala postului, ți se fac acum draci în cuget, în minte. Altădată le gustai în trup. Acum vin să te terorizeze în gând. Unde fugi? Cum scapi? Cine îți poate apăra mintea, cine îți poate da liniște? Zi și noapte, sătul sau flămând, vorbind sau chiar în rugăciune fiind, îți fuge gândul în altă parte, departe de ceea ce rostește gura. Altul parcă-ți umblă-n suflet și-n cuget și răscolește pulbere de scânteii și jăratice încins, cu chipuri și întâmplări care îți mută atenția, îți frig ochii, îți ard limba, îți înțepă urechile cu strigări obraznice, îți siluiește simțirile minții și ard pe dinăuntru ca un foc ascuns, neștiut, împotriva căruia nu ai armă de apărare și loc de scăpare...

Apa! Apa stinge focul! Apa rugăciunii stinge focul patimilor, domolite în înfrânările trupești, dar libere în cuget. Râul de apă continuă al rugăciunii neîncetate, râul rugăciunii adus în „vadul minții” curăță și spală moara de necurăția neghinei, de făina neagră a patimilor. Cine ține râul rugăciunii permanente, izvorât din muntele Dumnezeirii mereu în sine? Să curgă zi și noapte, purificator, prin inimă și minte?

Cât trăim în trup, cugetul nu se poate limpezi definitiv de dorințe, oricât le-am sublima să

lucreze numai binele. Atunci să deznădăjduim? Să renunțăm la purificare? După atât drum parcurs? Nu! Nu vom renunța! Oricât am risipi energia spirituală, atât vom fi: cât vom aduna în noi energiile Dumnezeiești.

Se vede un mal. E departe, dar se vede. Tot ce mă desparte e această apă stătută, ca o mlaștină împruțată prin care trebuie să trec. Nu există cale pe ocolite, nici pod făcut de altul pentru mine. Fiecare trece cum poate! Cum știe! De dincolo, brațe de lumină te cheamă. Îndrăznește! Împotriva îndoielii, a deznădejdiei! Dă din mâini, din picioare, înoată, zbate-te, zvârcolește-te, dar ține capul sus, privirea minții sus, la această lumină cuceritoare. Nu renunța la speranță, căci vei birui! Nu te înfricoșa de mâlul care se încleștează să te tragă la fund. Faptul că te-ai aruncat în mlaștină e dovada încrederii că vei birui. Abia acum începi să fii conștient de tine, de valoarea ta spirituală. Ești în lume, dar nu ești din lume. Ești ființă cerească! Ești făcut să birui! Ești zidit dintr-un material sfânt, nesticăcios. Ești zidirea lui Dumnezeu, nu a stricăciunii și a morții. Ești viu, nemuritor! Ești înfiat de Dumnezeu, nemuritor în Hristos! Cine-ți stă împotriva? Nici îngerii, nici o putere văzută sau nevăzută. Nimeni. Dumnezeu e Cel ce te îndreptățește în cuget, iar Hristos a murit și a înviat pentru tine!

O, iată-te ajuns! În brațele lui Hristos. De aici nu te va mai putea răpi nimeni. Cântă, strigă! Bucuria ta să umple cerul și pământul: „Cine este Dumnezeu mare ca Dumnezeul nostru? Iubite-voi Doamne, vârtutea mea! Domnul este întărirea mea și scăparea mea și Izbăvitorul meu!”

*

**

Muntele suferinței, pădurea cu fiare sălbatice și mlaștina deznădejdiei, stadii de viață spirituală pe care ne-am hotărât și angajat să le străbatem, au constituit de-a lungul anilor de suferință coordonatele comportamentale ale viețuirii noastre.

Realitățile spirituale nu pot fi exprimate prin cuvinte. Cuvântul este neîncăpător. Dar n-ai altă posibilitate pentru a te lega cu alt spirit întrupat. Comunicarea, cunoașterea se face între spirite, nu între trupuri. Când vrei ca cineva să intre în comuniune cu tine, de cuvânt te vei folosi; poți să-l alterezi, dându-i alt înțeles în textul și contextul exprimării, transformându-i esența, fie punându-l în comparație cu altul, fie prefăcându-l în metaforă, fie făcându-l simbol, fie adăugându-i funcții sintactice, pentru a-i da înțelesuri, de la simplitate la sublim și de la osândă la slava îndreptățită, valori pe care, morfologic, cuvântul nu le are.

Mântuitorul, Cuvântul prin care Dumnezeu vorbește lumii, la întrebarea „De ce le vorbești în pilde?”, le răspunde ucenicilor: „Pentru că văzând, nu văd și auzind, nu aud!”. Metafora (pilda, parabola) nu reprezintă realitatea pe care „văzându-o, nu o vedem”, ci aceea pe care sugerând-o altui ochi, altei urechi, o putem înțelege. E o cunoaștere în duh. Pentru a asemena Împărăția Cerurilor Mântuitorul folosește comparații, metafore, pilde, parabole sau simboluri, prin care să realizăm în suflete „stări” spirituale care să ne răpească la „stadii” de trăire adâncă, la o cunoaștere afară din timp, detașată de realitatea materială, de o stare metafizică, dincolo de cunoștințele din minte.

„Am văzut acolo, în al doilea cer, spune Sântul Apostol Pavel, lucruri pe care ochiul (omenesc) nu le poate vedea, urechea nu le poate auzi și la mintea lui nu se poate sui”. Pentru condiția trup-suflet zice: „În trup, nu știu, în duh, nu știu, Dumnezeu știe”. Sfântul Apostol avea în acel „stadiu de cunoaștere” a Dumnezeirii simțurile omului, ale Omului-Dumnezeu. Numai cu acelea și numai ajuns la acel stadiu, „vom cunoaște așa cum am fost cunoscuți”. Nu ca acum, „ca într-o ghicitură, (metaforă) ca într-o oglindă (parabolă)”, după cum ne încredințează Apostolul.

În efortul conștient de smulgere din tine însuși ajută numai credința că ești duh

înțelegător, spirit creat de Dumnezeu. Ai libertate să-ți stabilești locul pe potriva darurilor, integrându-te imperios în Creator, trup și suflet, aducându-ți trupul la stadiul de nemurire, de energie inepuizabilă în ființialitatea Existenței Divine Hristice. Îndoiala în credință este prăbușire, cădere. Rămas la conștiința singularității neputincioase, pe marginea disperării, sufletul plânge ca un copil rătăcit, pierdut de mama lui, fără posibilitatea orientării în mediul pe care nu-l cunoaște și de care nu e cunoscut. Ființa lui rătăcește la porți străine cunoașterii.

- N-ați văzut-o pe mama?
- Dar cum te cheamă, măi copile, care ți-e numele?
- Nicușor!
- Și pe mama?
- Pe mama..., Mama!

În sufletul copilului mama nu e un nume lângă care s-ar mai putea adăuga altul; se identifică cu condiția existenței lui. Nu există altă asemenea valoare. Ea singură are înțeles în sine, e sfântă, e Dumnezeu, începutul și sfârșitul în care se integrează el, limita lui de gândire, de simțire și de voință.

- Cum te cheamă, suflete? Care ți-e numele de botez?
- Creștin.
- Și pe mama?
- Pe mama?... Mama! Biserica lui Hristos!
- Așaa!... Atunci cum te-ai rătăcit?
- Am plecat de la sânul ei și nu știu cum să mă întorc!
- Și de aceea plângi?... Plângi, căci așa te vei întoarce.

*

**

Ce ar fi naționalismul românesc și ce deosebiri ar fi între el și nazism și fascism, dacă nu s-ar fi ancorat în ascultarea Bisericii lui Hristos? O nebunie. O lucrare omenească care ar fi pierit. Dar Mișcarea Legionară va dăinui cât va fi neamul românesc pe pământ, reprezentându-l în fața lui Dumnezeu prin jertfele pe care le-a dat ascultând Biserica, spre sfințirea și mântuirea lumii, și va cuprinde și conștiințele neamurilor.

Noi, generația de tineri FDC-iști, crescuți în lumina permanentului efort al devenirii, am dorit ca model pe Însuși Hristos. Căpitanul, Moța sau alt vârf al vieții creștin legionare, tot pe Hristos îl urmau și ei. Nu s-au substituit lui Hristos, ca obiect de adorație. De aceea raportarea conștiinței noastre se face direct la cer, care e deasupra tuturor piscurilor.

Când Căpitanul a proiectat cuvântul său, ca pe o piatră vrăjită cu puteri miraculoase, în apa sufletului neamului, ca să-l trezească din somnul și indiferentismul spiritual, „tulburarea” antrenase elemente bune și rele. Aparent, dezordinea intervenea în „ordinea fărădelegii”, căci fărădelegea devenise stare firească, un dat care nu poate fi și nu trebuie schimbat.

Mișcarea Legionară a avut la început și un aspect romantic, mușchetăresc, apoi unda propagată în oceanul sufletului românesc s-a organizat. Era vizibilă, înțeleasă de toți cei bine intenționați și cinstiți sufletește, de la omul cel mai simplu, țaran și muncitor, până la cărturarul luminat, condiție sine qua non pentru viața, ființa și existența neamului.

Unii au rămas pe drum, la diferitele stadii de luptă prin care a trecut Legiunea. În loc să-și recunoască cu smerenie condiția, încearcă să coboare linia Mișcării. Dușmanii, speculându-le orgoliul, fac din ei elemente de dezbinare ale unității legionare. Ei cad sub sancțiunea cuvântului Căpitanului: „Cine este împotriva unității, este împotriva biruinței legionare”. Aici este taina comuniunii sufletului neamului, prin cei conștienți de această comuniune cu Hristos,

cu Dumnezeu. De aici, acuzația de misticism. Din ignoranță sau cu rea intenție dușmanul blasfemia ce era bun, prezentându-l ca rău. Prin misticism, act al credinței nelimitate în Dumnezeu, - de altfel, prima condiție pusă de Căpitan: „Să vină lângă noi cel ce crede nelimitat, cel ce are îndoieli să rămână afară”, - este cu adevărat posibilă salvarea din brațele răului, din lucrarea diavolească. Cei ce anchetau și loveau se uimeau că rezistam la suplicii și pentru tăria credinței.

- De ce nu ții, măi nenorocitul, la viața ta? Nu vezi unde te-a adus credința ta? Nu vezi în ce hal ai ajuns?

- În halul acesta m-ați adus voi, care nu știți ce faceți. Aceasta este rușinea voastră, nu a mea! Pe voi vă degradează, ca oameni, nu pe mine! A mea este credința în Dumnezeu și dragostea de neam, care mă fac biruitor tocmai prin această suferință.

- Aștia sunt nebuni, disperau. Numai niște nebuni pot gândi așa!

Eram nebuni. Nebunie sfântă pe care nu puteau s-o înțeleagă anchetatorii. Minteală lumescă nu putea vedea dincolo.

Dacă au căzut mulți dintre cei apropiați Căpitanului, a fost pentru că s-au legat sufletește de persoana lui, mai mult decât de idealul lui, devenind „înțelepți ai lumii acesteia”, pierzând „nebulia” credinței în valorile nestricăcioase și nepieritoare ale dragostei de neam și Dumnezeu.

CRĂCIUNUL 1942

*„A venit și-aici Crăciunul
Să ne mângâie surghiunul”
Radu Gyr*

În ziua Crăciunului am ieșit din carantină. Dimineața ne-am rugat, cântând împreună *Troparul Nașterii*: „Nașterea Ta, Hristoase, Dumnezeul nostru...” și *Condacul*: „Astăzi Fecioara, pe Cel mai presus de ființă naște...”. Nu sfârșisem cântarea și ușa se deschise:

- Care dintre voi vrea să meargă la Biserică, poate merge, care nu, merge afară la plimbare, ne invită gardianul.

Ne-a surprins tonul și atitudinea decentă pe care o manifesta; se vede că praznicele sfinte trezesc omenia și în sufletele celor păcătoși. La Biserică coborau tăcuți toți frații. Valeriu Gafencu ne-a făcut cunoștință cu câteva vârfuri legionare: Traian Trifan, Traian Marian, Ilie Nicolescu, Ilie Ghenadie, cu preoții: Vasile Serghie, Ion Florea, cu câțiva FDC-iști sosiți înaintea noastră la Aiud: Nicu Mazăre, Iulian Bălan, Nelu Munteanu și alții. În cele trei capele se intra prin curtea interioară a Secției I și II.

*

**

O explicație folositoare generației mai tinere: înaintea instaurării comunismului, până să se ajungă la indiferentismul spiritual, cel pedepsit cu privare de libertate pentru infracțiuni morale (crime, viol, furt etc.) nu era izolat de societate, și pedeapsa avea ca scop recuperarea lui morală. De aceea, executarea pedepsei se săvârșea în trei faze. Prima fază era „regimul celular” care varia în funcție de pedeapsă (10% din totalul condamnării) de la 3 luni la 3 ani. Singur în celulă, fără nici un drept administrativ (scrisoare, pachet, vorbitor) doar dreptul de a citi Sfânta Scriptură și a avea o convorbire o dată pe săptămână (vinerea) cu preotul confesor (duhovnic); această perioadă avea rost să smulgă vinovatul răufăcător din mâinile lui satana, redându-i conștiința răspunderii în fața lui Dumnezeu, pocăindu-se și hotărând să devină cinstit sufletește.

În Transilvania, fiind trei confesiuni dominante, ortodoxă, catolică (mai apoi și greco-

catolică) și protestantă, preoții confesori aparțineau acestora. Rolul duhovnicilor este de a pune pe delincvent în situația de a realiza conștiința păcatului săvârșit și a se pocăi pentru a fi reintegrat în societate, salvat din mâna diavolului. Duhovnicii oficiau Serviciul Divin și îndeplineau o funcție administrativă: cenzori ai corespondenței, bibliotecari, făceau parte din comisiile de avizare a eliberărilor anticipate (condiționate), girând îndreptarea morală a vinovaților.

A doua fază era „la comun”. În camere mari, cu câte 10-20 de inși, se continua controlul moral, se admitea participarea deținutului la munci interioare, de gospodărie și întreținere, muncă în ateliere, avea drept la scrisori, pachete și vorbitor, recompense ale bunei comportări.

A treia fază era scoaterea la munci exterioare la grădina de zarzavaturi, câmp etc., cu șansa eliberării înainte de expirarea pedepsei, dacă și familia gira, alături de duhovnic, buna comportare a deținutului în societate. Dacă în timpul eliberării condiționate penitentul săvârșea o nouă abatere era rearestat, rejudecat și i se adăuga, după gravitatea infracțiunii, în afară de completarea vechii pedepse până la termen, un spor.

La transformarea Aiudului în închisoare pentru politici, acestei structuri organizatorice i s-a adăugat un punct cerut de legionari: preoții închiși să aibă dreptul de a săvârși Sfintele slujbe. S-a aprobat cu greu să devină duhovnici, alături de preoții oficiali ai penitenciarului. Capela ortodoxă și cea greco-catolică erau arhipline; mulți rămâneau în curte. Preotul greco-catolic oficial, Părintele Brânzei cu Preotul ortodox oficial, Părintele Marina, erau ca și frați; slujeau împreună și cu preoții legionari sau se suplineau când unul din ei lipsea pentru pricini binecuvântate.

Părintele Ion Florea, fost dirijor al Corului Arhiepiscopiei Sibiului, organizase un cor bărbătesc. Singurul bas era Popa Octavian, FDC-ist din Făgăraș, de 18-19 ani; cu timbrul lui puternic realizase „pedale” perfecte. După 1947 va fi admis la Corul Radio București în mod excepțional, fără studii speciale - pe care le va face totuși în timpul angajării - numai pentru frumusețea vocii și pentru prestața sa și frumusețea bărbătească cuceritoare. Dumnezeu îl împodobise și cu daruri lăuntrice și cu daruri exterioare.

*

**

Preoții oficiau aceeași slujbă, pe care sufletul celor închiși o închina, în numele neamului, lui Dumnezeu, preamărind Întruparea și Nașterea Fiului Său. După obicei, credincioșii din satele din jurul Aiudului au venit la poarta închisorii aducând colaci, friptură și butoiașe de vin, să împartă în cinstea Sfintei Nașteri celor din suferință darul și prinosul dragostei lor. „În temniță am fost și ați venit la Mine.” Administrația a împărțit daruri fiecărui deținut, în asistența delegaților din partea celor ce au dăruit. Am mulțumit lui Dumnezeu și acestora, rugându-ne pentru noi și pentru ei.

După amiaza s-au distribuit pachetele de acasă. Și eu primisem coletul. Am adus în celulă o tărână (coș) cu bunătăți: carne, cozonac, slănină, pâine, ouă, brânză, prăjituri, murături, sarmale și altele trimise de părinți și frați din dragoste; o pătură cu cearceaf, un cojocel cu mâneci și o pereche de pantaloni groși de dimie, pentru că nu permitea folosirea lor regulamentul închisorilor, au fost returnate.

Ca favoare de Crăciun am avut dreptul să ne vizităm în celule. Ne-am urat la mulți ani, în speranța că vor fi buni cu ajutorul lui Dumnezeu, am împărțit darurile primite, în parte egală fraților din grupul nostru ca și lui Pavel Ion, gândindu-ne și rugându-ne ca acest gest să-i poată determina un proces de conștiință. Dar Pavel n-a realizat acest lucru niciodată, spre durerea noastră și osânda lui.

Până la Bobotează supravegherea gardienilor a fost mai lejeră și am putut circula în Celular de la o celulă la alta, de la un etaj la altul. Am cunoscut mulțime din cei închiși în curte, în timpul plimbării de o oră dimineața și una după masa, când puteam vorbi, împărtășindu-ne gândurile. Cei mai tineri sorbeau sfaturile și învățăturile celor mai bătrâni. Cu prahovenii și buzoiinii, de care eram legat sufletește prin locul unde-mi desfășurasem activitatea, am strâns prietenii de neuitat. Erau între cei mai vârstnici, prahoveni: Măntăluță, Paul Cojocaru, Zozo Grigorescu, Valeriu Cristescu, Gabi Popescu, Ion Vulcănescu, Andrei Popescu, inginer chimist Georgescu, Paul Vilescu, Ion Iordache, buzoieni: Alexandru Murea, Nicu Cojocaru, brașoveni: Trifan Traian (prefect), Marian Traian, Anghel Papacioc, Pascu Constantin, sibieni: Schiau Ion, teologul Straja, de la Alba Iulia: Baciou Grigore (prefect), de la Brăila: Mazilu, de la Arad: Valeriu Ștefănescu, de la București dr. Ilie Nicolescu, preoții: Ion Marinescu, Vasile Serghie, Ion Florea, Traian Belu și cantorul Petrică Petrescu. Lista ar putea continua cu tinerii FDC-iști, cu muncitori și țărani; cam 3000 de legionari în Aiud și câteva sute dispersați la penitenciare județene.

Despre preoți aveam să aflăm un lucru, frumos pentru atitudinea lor, dureros pentru cei ce atentaseră la demnitatea preoției. În primăvara lui 1941, după ce Antonescu declarase război Sovietelor în numele Crucii, a pornit asaltul împotriva preoților legionari din închisoare, printr-o acțiune de batjocorire și discreditare a persoanei lor, fiind trimiși la Aiud colonelul magistrat Alexandru Petrescu, director general al penitenciarelor, și căpitanul magistrat Aurel Munteanu, comandant militar al penitenciarului Aiud. După o noapte de petrecere și beție, dimineața au scos preoții pe coridorul Celularului și au ordonat frizerilor de drept comun, să-i tundă și să-i radă. Preoții au refuzat, iar colonelul Petrescu l-a lovit pe unul.

- Noi nu suntem găsiți vinovați pentru atașamentul față de neam și nici caterisiți de Biserică pentru vreo greșală față de învățătura Sa sau pentru acte nedemne, imorale. Nimeni nu are dreptul să ne taie barba, care face parte integrantă din ființa preoțească, a replicat părintele Florea.

- Țstuaia să-i dai câte 25 gârbace la fund, în fiecare zi, până voi contramanda eu ordinul de la București, i-a cerut Petrescu lui Munteanu.

- Doamne, fie voia Ta, au zis preoții și s-au lăsat batjocoriți.

Tunși și bărbieriți, au fost duși la Zarcă, izolați câte unul în celulă, dar a doua zi dimineața au fost scoși din izolare. S-a aflat de la gardieni că, trezindu-se din beție, cei doi satrapi au dat ordin să fie scoși preoții din Zarcă, iar pedeapsa pentru părintele Florea a fost anulată.

*

**

Un creștin de rând care are o comportare demnă din punct de vedere moral, devine un simbol al Adevărului manifestat pe pământ și cenzor pentru conștiințele celorlalți. Cei cinstiți sufletește îl vor căuta pentru a se împărtăși de înțelepciunea lui. Cei necinstiți sufletește îl vor ocoli și-l vor batjocori sau calomnia.

Un preot, investit special al lui Dumnezeu, putând în numele lui Hristos „să lege și să dezlege cele ce se întâmplă în popor”, de asemenea „să ierte sau să țină păcatele oamenilor”, impune celor din jur cinstirea reprezentantului lui Hristos, ca și cum Hristos ar fi printre noi. Mai ales dacă este și un trăitor și mărturisitor, cu cuvântul și cu fapta, al poruncilor divine. Preoții legionari s-au impus dintru început chiar deținuților de drept comun, organelor de pază și tuturor funcționarilor administrației.

Prezența unui legionar impunea control în vorbire și atitudine, în modul de adresare. Chiar gardienii nu li se adresau pe nume, ci cu apelativul: „Părinte”. Dar în conștiința lor trebuia anulat aceste apelativ. Să nu se mai recunoască autoritatea lui Dumnezeu. Cu atât

mai mult cu cât și celor mai mulți dintre legionari gardienii li se adresau cu apelativul: „Domnule!”

Dar într-o dictatură nimeni nu are dreptul sau calitatea de a deține o demnitate morală, spirituală sau cultural-științifică, în afara dictatorului. Drama comunismului a cumulat în concepția sa toate negațiile, ca și tatăl care l-a născut, satana. Aceasta am trăit-o! Pentru a deveni toți „vite sub bici” s-a început cu discreditarea preoției, a persoanelor investite cu acest har. Chiar bărbieriți, preoții noștri au rămas preoți în conștiința paznicilor, iar legionarii erau admirați chiar de schingiuitori în timpul supliciilor pentru atitudinea lor demnă în fața suferinței.

*

**

Coletele primite de ceilalți până la 1 martie 1943 au constituit un supliment de hrană spre refacerea fizică, întărindu-ne și moral, fiind încredințați că cei de acasă nu ne-au uitat și ne iubesc. După această dată pachetele și vorbitoarele s-au rărit, interzise arbitrar sau returnate intenționat. Se pregătea atmosfera pentru nouă fază de presiuni fizice și morale. La eliberare, în 1964, am aflat de la părinți că un colet expediat pentru Sfintele Paști 1943 nu a ajuns pentru că agentul poștal Lixandru Ciupearca l-a violat, și-a însușit conținutul iar ambalajul l-a aruncat. Ca o minune, peste câțiva ani s-a îmbolnăvit și trăgea să moară. Se chinuia și nu murea. Dumnezeu i-a lăsat timp să mărturisească păcatul. Soția lui l-a întrebat:

- Ce-ai, mă Lixandre, ce-ai făcut de te chinui așa, nici nu mori, nici nu trăiești?

- Chemați preotul să mă spovedesc.

În auzul tuturor a mărturisit preotului greutatea; după ce a fost dezlegat și împărtășit de preotul Gheorghe Popescu, a murit. Iată ce înseamnă să năpăstuiești pe cel în suferință. Dar e mai bine să ne rușinăm aici, decât să fim rușinați la Judecata de Apoi.

*

**

În vara anului 1942 Școala Normală din Vaslui, desființată ca și cea din Ploiești în 1938, a fost transformată în penitenciar și colonie de muncă, pentru tinerii FDC-iști arestați până la acea dată. În timpul deșertării cărămizilor din forme, la cărămidăria de acolo, se aplica pe suprafața crudă a cărămizii o șampilă cu amprenta gârzii de fier, simbolul legionar folosit pe afișele electorale, o cruce ortodoxă cu brațele prelungite, existentă și în cusăturile românești. Fiind trimise la diferite șantiere de construcție, cărămizile au fost descoperite la București de agenții siguranței antonesciene.

- De unde au sosit cărămizile?

- De la Vaslui.

Comisia venită la Vaslui i-a întrebat pe executanți:

- De ce ați pus șampila legionară pe cărămizi?

- Marca fabricii, domnule inspector, au zâmbit tinerii FDC-iști.

- Să nu mai puneți acest simbol!

- Bine, nu mai punem acest simbol, au răspuns iarăși zâmbind.

După plecarea comisiei au confecționat o altă șampilă cu alt simbol, pătratul cu două puncte, doi ochi, cum i se mai spunea; semnul electoral în alegerile din 1937 a apărut pe cărămizi ca marcă a aceluiași producător. Atunci autoritățile au hotărât să suspende activitatea de fabricare a cărămizilor la Vaslui.

CAPITOLUL IV

Presiuni fizice și morale

FDC-iștii de la Vaslui, muncitorii de la Ișalnița și alții, dispersați la diferite închisori prin țară, fuseseră aduși în toamna lui 1942 la Aiud. Maiorul Munteanu trebuia să realizeze opera de „reeducare”, prin presiuni morale și fizice, pentru a determina pe legionari fie a se desolidariza de idealul de luptă legionar – ceea ce însemna un act de compromitere morală, - fie a cere trimiterea pe front pentru reabilitare – adică, recunoscându-se vinovați față de Antonescu în actul de la 21 Ianuarie 1941, act de compromitere a Mișcării Legionare. Cei refractari trebuiau să suporte înfometări, suplicii fizice, moarte.

Legionarii și-au rânduit viața în închisoare în așa fel încât Frățiile îndeosebi să aibă viață de rugăciune, demnitate morală, corectitudine și comportare demnă și respectuoasă față de organele de ordine, unitate și rezistență în fața presiunilor regimului.

Atitudinea aceasta era de fapt spontană și firească, izvorâtă din convingerile interioare despre disciplina și demnitatea creștină legionară. Maiorul Munteanu i-a izolat pe legionari de ceilalți deținuți; iar pe cei cu pedepse mari (15-25 ani muncă silnică și muncă silnică pe viață) și pe șefi în general, i-a masat la ultimul etaj, pentru ca ceilalți, rămași fără îndrumători și tentați de promisiuni, să cadă, făcând din aceia elemente de descompunere spirituală a legionarilor. Dar legionarii nu aveau neapărat nevoie să fie supravegheați, controlați, cenzurați, îndrumați sau ținuți în frâu de cineva, fiecare își știa datoria chiar dacă ar fi rămas singurul legionar pe toată fața pământului. Au fost și căderi; căci unul este eroismul de moment și altul eroismul de durată.

La începutul lui Martie 1943 s-a instituit un regim sever: câte unul în celulă, supraveghere riguroasă, hrană înrăutățită, ieșire la aer întâmplătoare, la cinci pași distanță unul de altul, cu capul în jos, obloane la ferestre și izolări în camerele de pedeapsă de la subsol sau la Zarcă, pedepse corporale (lovituri la fund cu vâna de bou) pentru „insulte” aduse organelor de pază.

Mă aflam pe latura scurtă a T-ului (spre stradă) chiar în celula din unghi, lângă biroul gardianului, la ultimul etaj. În afară de Sfânta Scriptură nu se mai admitea nici o carte. (Până atunci puteam primi de acasă sau puteam lua de la biblioteca penitenciarului orice carte, afară de cele cu conținut politic). Acum, prin purtare de grijă dumnezeiască, trebuia să ne punem nădejdea numai în Dumnezeu, fiindcă nimic dintre cele lumești nu ne putea ajuta în confruntarea cu răul.

Gardienii nu erau „școliți” pentru a oprima deținuții politici, așa cum aveau să facă mai târziu comuniștii. Mulți, cu comportare reverențioasă, fiind mai mult funcționari ai ordinii interioare și nu zbiri, executori orbi ai dispozițiilor primite. Slugile își trădau stăpânii, conștiente de nebunia acelora. De multe ori ne preveneau și ne acopereau pentru a ne împlini anumite nevoi spirituale. Nu toate cărțile au fost predate. Circulau chiar prin mâinile gardienilor caiete scrise, jurnale, poezii, presă, traduceri, de la celulă la celulă. Unor caiete duse la biroul de cenzură li s-a aplicat ștampila „cenzurat” a penitenciarului din Aiud, și la magazie au fost introduse în bagajul deținutului căruia îi aparțineau. Așa au scăpat și două din caietele mele, trimise acasă în vremea muncii în colonia Galda. Creioane, hârtie nescrisă, au putut fi ascunse sub dușumele, la pervazul ferestrelor și tocul ușilor.

De la început se forțase prin intimidare ca legionarii să ceară mergerea pe front pentru reabilitare. Din relatările celor prezenți atunci în Aiud și din ceea ce au povestit Trifan și Marian se știe ce s-a întâmplat. Căpitanul Munteanu cu colonelul Suceveanu, chemat de la Sibiu, dușmani declarați ai legionarilor, îi scosese pe legionari în curtea închisorii, înconjurată de ostași înarmați și gardieni de încredere. Le-au ținut un discurs ispitor:

eliberarea cu condiția de a merge pe front pentru „reabilitare” care sfârșea perfid: „E cineva care nu vrea să meargă pe front?”

Derutați de întrebare, ce conținea intenționat condiția mergerii pe front, cei mai mulți au rămas pe loc. Doar un grup atașat de Stere Mihalexe, care avusese și mai înainte o atitudine echivocă în relațiile cu stăpânirea, a ieșit din rânduri. Munteanu a trecut la amenințări, insultându-i pe cei rămași, socotindu-i lași și trădători. Ieșind în fața frontului Traian Trifan, comandant legionar, fost prefect de Brașov, a răspuns clar și hotărât:

- Mergerea pe front în bătălia contra comunismului este o onoare pentru orice legionar. Dar nu poate fi condiționată de vreo obligație morală pentru noi. Dacă țara și neamul ne cheamă sub arme, mergem să apărăm fruntariile, cu toate drepturile și obligațiile ostașului român, nu sub presiuni și amenințări. Trifan Traian are grad de căpitan și își servește patria ca ostaș, dar comandantul legionar Traian Trifan nu are ce reabilita în fața nimănui.

Toți au trecut alături de el, afară de grupul celor socotiți oportuniști. Unii, prin străinătate, necunoscând împrejurările în care s-a încercat, prin compromitere morală, trimiterea legionarilor închiși pe front, l-au acuzat pe Trifan de faptul că legionarii au fost reținuți în închisori de Antonescu.

Încercând să mai câștige aderenți, Munteanu s-a înfuriat, acuzându-i pe Trifan și Marian că sunt capii răzvrătirii. A dat ordin soldaților să-i încadreze între baionete și să-i ducă într-o celulă la parterul Celularului. Pe ceilalți, sub escorta gardienilor, i-a închis cu ambele zăvoare în Celular. (De obicei se înclua doar zăvorul de sus și cu cheia).

Munteanu i-a amenințat cu trimiterea în fața Curții marțiale unde le va cere pedeapsa capitală pentru revoltă în Penitenciar, înjurându-l de mamă pe Trifan. Trifan avea un cult deosebit pentru mama sa și pentru toate mamele acestui neam. Munteanu era voinic; dar și Trifan era atlet și făcuse lupte greco-romane. Într-o secundă i-a sucit brațul și l-a aruncat pe coridor ca pe un bolovan. Ridicându-se înfuriat, Munteanu a dat ordin ostașilor să îi împuște pe Trifan și Marian. Ostașii, uitându-se la superiorul lor, un tânăr subofițer, au pus armele la picior. Munteanu umbla în uniformă, încins și înarmat cu pistol, dar n-a avut curaj să facă și crimă căci martorii nu îi erau favorabili. A început să urle, blasfemiind, înjurând și amenințând cu moartea pe toți legionarii. Atunci s-a cutremurat Aiudul de bătăi în toate ușile celulelor.

Trifan și Marian au fost trimiși disciplinar la Brașov, iar Munteanu a cerut mână liberă să acționeze asupra legionarilor; aproape un an de zile a făcut demersurile să concentreze toți legionarii la Aiud. Prezența în închisoare a unui camarad scăpat cu viață de pe front, demonstra intenția criminală a guvernului antonescian, care nu voia reabilitarea noastră, ci moartea noastră: și fizică, și morală.

În Iunie 1943 am fost chemați în grupuri de 15-20 la administrație. Trebuia să completăm cu datele personale o cerere de mergere pe front pentru reabilitare căreia îi era atașată o declarație de desolidarizare de Mișcarea Legionară. De curând aduși de la Brașov, Trifan și Marian erau în grup cu noi. Toți am refuzat să completăm și să iscălim cererile și am cerut hârtie să ne precizăm poziția.

Izolarea la Zarcă

Urmarea a fost izolarea la Zarcă: 500 de legionari eram înghesuți câte 8-10 într-o celulă de 4/2 metri, cu regim dur, mâncare detestabilă, dormit pe dușumele, fără pături doar cu îmbrăcămintea zdrențuită. Gardienii, unguri sau români, erau instigați de maiorul Munteanu împotriva noastră. Pe coridor se aruncau găleți cu apă, care îngheța, iar temperatura era polară, foarte mulți îmbolnăvindându-se de piept sau stomac.

În aceste suferințe doar câțiva au cedat. Crezând că prezența lui Trifan, Marian, Ilie Nicolescu, Mircea Nicolau și a altor câțiva exponenți ai atitudinii de demnitate legionară constituie un motiv de rezistență și pentru ceilalți, Trifan și Marian au fost trimiși disciplinar la Suceava, iar ceilalți izolați la ultimul etaj în Celular.

Vizita fratelui meu Alexandru. Încercare de șantaj prin calomnie și teroare

De Crăciunul 1943 eram la Zarcă, la etaj, în ultima celulă pe aripa dinspre baie cu Ștefan Vlădoianu (nea Fane), Buchiu Ion, student la farmacie, Zamfir Ion, pompier militar, de fel din Brăila, Dumitrescu Constantin (Titi), fratele lui Miti Dumitrescu, Pop Grigore, mecanic la IAR Brașov, și încă un camarad al cărui nume îmi scapă. În celulele vecine erau: Valeriu Gafencu, Naidim Marin, Mazăre Nicolae, Boia Iulian, avocat, Vila Petre, student, și alții.

Săptămânal, pentru timorare, era scos câte unul din cameră și i se aplicau 20-25 lovituri la fund, cu vâna de bou, în Corpul gardienilor. În sadismul lui, Munteanu își aducea copilul de 7-8 anișori să asiste la supliciile deținuților legionari, pentru a se căli sufletește. Copilul plângea și cerea să fie dus la maică-sa, însă era ținut cu forța. Stoica Ilie, impiegat CFR, maltratată în fața copilului, i-a atras atenția maiorului:

- Ai să dai seama în fața lui Dumnezeu pentru mutilarea sufletului acestui copil!

- Eu nu dau socoteală în fața nimănui.

Ultima victimă înainte de Crăciun, Zamfir Ion, care era TBC-ist și avea un picior abia sudat în urma unei fracturi, fusese adus în celulă leșinat. Abia și-a revenit, îngrijit de noi, cu bandaje cu apă rece, lacrimi și rugăciuni.

După rugăciunea de culcare ne încălzeam în gând, lângă Ieslea Pruncului Sfânt și în întunericul plin de lumina Nașterii, pe dușumeaua goală, cu bocancii sub cap drept pernă; ne înghesuiam unul în altul, visând cu ochii deschiși lumi de lumină și cântări îngerești. Deodată se aude la ușă zăngănit de chei. Zăvoarele se trag brusc și sărim din poarta visului în anticamera iadului. Privim în întunericul și mai adânc al ușii. Era ora supliciilor, „*Căci cei ce fac rele, noaptea le fac*” (Sfântul Apostol Pavel). Cu răsufierea tăiată așteptam să ni se strige numele. Gardianul plimbă lanterna pe fețele noastre străvezii, paralizate.

- Maxim! Ieși afară!

Emoționat și buimac am ieșit pe coridor fără bonetă și bocanci. L-am rugat pe gardian să-mi dea voie să-mi iau bocancii.

- De ce nu ți i-ai luat? Mișcă înainte!

M-a scos în curtea din fața Zărcii. Zăpadă mare. Ninge de câteva zile. Fulgii îmi sărutau creștetul și obrazul ca într-o idilă tainică, fără să știe că sărutul lor de gheață făcea să-mi clănțane dinții în gură. Tremurând, alunecam prin zăpadă și, împiedicându-mă de ceva ascuns vederii în zăpadă, am căzut rănindu-mi genunchii și palmele. La dreapta era Corpul gardienilor, unde se administrau pedepsele. Instinctiv m-am îndreptat într-acolo, rugându-mă în gând: „*Ușa milostivirii, deschide-o nouă, binecuvântată de Dumnezeu Născătoare, ca să nu pierim cei ce nădăjduim întru tine...*”

- Stai pe loc! Nu acolo, îmi tăie rugăciunea glasul răstit al gardianului. (Oare mă și auzise Maica Domnului?)

Am intrat în clădirea administrativă. Gardianul m-a lăsat în anticameră și a intrat pe ușă capitonată deasupra căreia scria cu litere mari: director. Înăuntru era fratele meu cel mic, Alexandru, cu ochii plini de lacrimi. Am intuit situația și m-am pregătit sufletește. Mai mult dezbrăcat decât îmbrăcat, în hainele vărgate ale penitenței, desculț, cu capul chilug descoperit, tremurând de frig și emoție, slab ca un schelet, semănam cu o arătare. Am surprins reacția de spaimă de pe fața fratelui meu. Înainte de a apuca să salut, maiorul

Munteanu se repezi la mine și mă apucă de piept.

- Uită-te la el. Țsta-i fratele tău. Banditul care a încercat să mă omoare! Iar tu și părinții tăi vrei să știți dacă mai trăiește și-i aduceți alimente și haine. Nu merită dragostea voastră. Nici măcar nu vrea să meargă să-și apere țara! Nu aveți un fiu și un frate. Aveți un trădător și-un criminal!

Când maiorul s-a întors la birou am făcut semn fratelui meu, negând cele spuse de Munteanu. Gardianul însă a observat:

- Domnule comandant, deținutul a făcut un semn fratelui său.

Fratele era debusolat în fața acestor scene de perfidie, așa că am zis:

- Da, domnule maior! Da, fratele meu drag! Du-te acasă și spune tatei și mamei că eu și toți cei asemenea mie, tremurăm cu mâinile împreunate în rugăciune, invocând mila lui Dumnezeu pentru noi, pentru sufletul domnului maior Munteanu și al tuturor asupritorilor noștri. Așa evadăm din regimul de asuprire fizică și morală în care mă vezi!

Tensiunea sufletească și căldura din cameră, cu care nu eram obișnuit, îmi făceau rău. Simțeam că mă voi prăbuși. Fratele meu s-a uitat disperat la mine și a făcut gestul să mă ajute. Apropiindu-se, mi-a șoptit: „Am înțeles!” O lacrimă de bucurie și liniște strălucea pe fața lui. Și-a șters lacrimile și a cerut permisiunea să plece:

- Domnule comandant, e de prisos să insist a-mi aproba vorbitor cu fratele meu. Vă rog să-mi permiteți să plec!

- Nu, nu! Stai. Ai să vorbești cu fratele tău și ai să-i dai și ce i-ai adus de acasă, ca să știe și părinții tăi că, deși nu merită, noi avem o mai mare înțelegere pentru voi decât ei. Apoi i-a spus ceva în șoaptă gardianului.

Gardianul m-a dus la vorbitor. Dincolo de plasa dublă a venit fratele meu. În timp ce gardianul se plimba pe intervalul dintre plase, ascultând convorbirea noastră, i-am spus fratelui meu care împlinea 17 ani:

- Nu-i neliniști pe părinți! Spune-le că m-ai găsit sănătos și bine și că în curând îi voi vedea.

Acest „curând” avea să se împlinească peste 20 de ani. Gardianul dădea din cap, uitându-se la mine ironic.

- Cu privire la realitatea de aici, i-am șoptit, păstrează pentru tine adevărul pe care cred că l-ai înțeles.

Gardianul n-a înțeles fraza și i-a cerut fratelui meu coletul. Mi-a dat hainele și două pâini.

- Atât am ordin!

Am transmis sărutări de mâini părinților și l-am rugat pe fratele meu să împartă pe drum celor nevoiași celelalte lucruri. Fratele a plecat plângând. Întotdeauna îl aveam sub aripa mea, la joacă sau la lecții. Îmi purta o afecțiune deosebită, ceea ce l-a determinat să intre mai târziu (în 1949) în rezistența din munții Trascăului, unde-și va da și jertfa supremă, împreună cu grupul maiorului Dabija.

Nu-mi mai era frig. Mă simțeam detașat de suferința personală. Trăiam o stare de liniște interioară pe care nu o puteam defini. Gardianul n-a mai aprins lanterna; m-a împins în celulă și a tras zăvoarele întunericului peste noi. Brațele celor șase camarazi m-au cuprins cu înspăimântare.

- Te-au bătut?

- Nu, am avut vorbitor!

Cuvântul murea în gâttelejii fiecăruia, iar brațele lor, până atunci ocrotitoare, gata să se facă părtașe suferințelor trupului meu, se desprindeau căzând paralizate, ca atinse de lepră.

- Vorbitor?...

Auzeam și vedeam în gândul fiecăruia un răspuns de necrezut pentru ființa mea. Numai cei ce dădeau declarație de desolidarizare de Mișcarea Legionară și cereau să meargă pe front pentru reabilitare primeau asemenea favoruri. Dar am zâmbit:

- Da, fraților, am avut vorbitor cu fratele cel mic, Alexandru. (Din povestiri ne cunoșteam reciproc genealogia familiilor, prietenii, colegii de școală, consătenii etc.)

- A fost Sandu la tine, au tresărit curioși.

Le-am povestit scena cu fățărnicia maiorului și le-am întins cele două pâini.

- Puneți mâna și vedeți ca Toma ce ne-a trimis Pruncul Iisus de ziua Nașterii Lui.

Au atins cele două pâini. Ne-am rugat și am frânt fiecare pâine în șapte bucăți egale, mestecând cu fiecare îmbucătură gânduri sfinte: „Două îmbucături de pâine, două daruri. Unul de la Sfânta Fecioară, în cinstea Nașterii Pâinii Vieții; altul de la Sfântul Prunc Iisus, născut în frig, în ieslea cea săracă, să ne încălzească frigul și sărăcia noastră și să sature nu foamea trupului, ci foamea sufletului nostru. Două pâini, două firi: Dumnezeuiască și omenească, a Unuia din Treime, dată să supraviețuim, biruind în firea noastră omenească păcatul, ura și moartea. Șapte coltuțe. De șapte ori e slăvit Numele lui Dumnezeu în cele șapte Taine prin care Dumnezeu, în Hristosul Său, ne face Una cu El...” Toate acestea mestecate cu lacrimi de umilință și bucurie care șiroiau în întuneric pe obrajii noștri, din candelile aprinse în rugăciune ale inimilor noastre. Liturgia mută din sufletul fiecăruia s-a sfârșit, ca să înceapă alta, comună și transfiguratoare, când Zamfir Ion a oftat zicând:

- Măi Virgile, tu ai luat parte vreodată la stingerea unui incendiu?

- Nu, măi Ioane!

- Nu știi ce s-a întâmplat cu mine, dar am avut impresia tot timpul cât am mâncat din pâinea asta că eram pe un acoperiș, deasupra unui foc mistuitor și cu greu am reușit să-l sting... Cred că era focul din mine împotriva acestui maior, Munteanu. Vreau să mă înveți rugăciunea pe care o zici seara pentru vrăjmașii noștri.

Cu toții am îngenunchat și am rostit de trei ori rugăciunea pe care, până acum, Zamfir n-o șoptea, cum făceau ceilalți:

Doamne, Iisuse Hristoase, Tu Care ai pățimit pentru întreg neamul omenesc și pe toți cei ce s-au căit pentru păcatele lor i-ai iertat, fă ca nici unul din cei ce ne urăsc și ne prigonesc pe noi să nu pătimească ceva rău, din pricina noastră, la judecata Ta. Ci întoarce sufletele lor spre Conștiința Adevărului și dă-le lor pocăință adevărată, ca și printr-înșii să se preamărească Prea Sfânt Numele Tău. Iară pe noi învrednicește-ne să Te mărturisim pe Tine, Dumnezeul cel adevărat, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, spre Slava Numelui Tău și mântuirea sufletelor noastre. Amin!

Dumnezeu lucra cu harul Lui în sufletul fiecăruia dintre noi pentru ca suferința pe care o suportam să ni se facă prilej de curățire și altarul neamului să primească în jertfele de ispășire, numai jertfe fără cusur.

(Când Alexandru m-a vizitat în colonia de muncă de la Galda, în 1946-48, mi-a spus că maiorul Munteanu îi propusese să mă convingă să renunț la idealul legionar în schimbul unui regim preferențial, cum aveau și alții, în caz contrar mă așteptau situații neprevăzute.)

După Anul Nou 1944 s-au făcut iar schimbări în celule. Am ajuns pe aripa opusă a etajului, spre brutărie. În Zarcă se îmbolnăviseră mulți; aceștia erau duși la infirmerie sau spitalul închisorii. De acolo erau transferați în Celular. În celule rămăneau unul, doi sau trei oameni. Eram în celulă cu Marin Naidim, Bălan, Pop Grigore, Ciocilă Vasile, Agafiței și Petrovan. Încetaseră bătăile, în schimb alimentația era dezastruoasă. Pentru Zarcă se fierbea o zeamă limpede, leșioasă, greu mirositoare. Ajunsesem schelete pe care studenții mediciști ar fi putut face studii de anatomie. Când venea în vizită, maiorul Munteanu aștepta în fața ușii raportul cu nemulțumirea pentru tratamentul care ni se aplica. După un minut de așteptare

nervoasă, trecea la altă celulă. Aceași tăcere mută. Nu încetam să ne rugăm; strigătul neîncetat al sufletelor noastre către Dumnezeu realiza minunea în ochii asupritorilor noștri, făcându-i să vadă cum moartea nu are putere asupra trupurilor noastre. Izolarea era perfectă în Zarcă. Nu mai era adus nimeni; numai cei ce se îmbolnăveau sau cedau erau scoși.

Nu cunoșteam evenimentele politice sau militare din țară sau din Europa. În Iunie 1943 armatele germane și române dețineau poziții încă favorabile, iar Antonescu după mascarada plebiscitului domnea prin legi marțiale. Existența noastră, „a fi” sau „a nu fi”, se derula pe pardoseala Zărcii între rugăciuni și vise de mai bine. Deși era primăvara 1944, nu văzusem soarele și la ferestrele oblonite nu venea nici o pasăre să ciripească.

Povestea lui Sile Constantinescu

Înainte de Sfintele Paști din 1944, într-o noapte am auzit mișcare pe coridor. Din celulă în celulă s-a aflat că fusese eliberată ultima celulă de pe etaj. Acolo au fost băgați doi deținuți de drept comun. În Sâmbăta Mare am aflat cine erau: Sile (Vasile) Constantinescu, ucigașul sadic al propriilor părinți, și Luca, student la teologie în ultimul an, care, atacat pe stradă de un vagabond pe timp de camuflaj, deși comisese crima în legitimă apărare, fusese condamnat la câțiva ani închisoare.

Sile era prin 1933 student în ultimul an la chimie. Singurul fiu, inteligent și talentat, adorat de părinți - cu „soarele mamei” i se adresa biata mamă. În subsolul casei, tatăl plin de afecțiune pentru fiul care, nădăjduia, le va mângâia bătrânețea, îi amenajase un laborator de chimie; strălucitul student făcea experiențe și aplicații practice: recipiente, alambicuri, eprubete, scule și aparate care ar fi făcut gelos pe oricare coleg sau chiar profesor al lui Sile.

Satana a făcut din dragostea născută firesc în sufletul lui prilej de prăbușire. Tânărul a cunoscut o evreică. Părinții l-au lăsat să înțeleagă că nu se pot căsători decât dacă evreica se botează, intrând în Biserica lui Hristos. Fata a refuzat și a provocat un conflict între Sile și părinții lui. După ce i-a omorât cu toporul, i-a topit într-un cazan, iar el a dispărut cu evreica. După un timp vecinii au observat lipsa familiei Constantinescu din gospodărie. La investigațiile poliției s-a constatat crima odioasă. Sile a fost prins, judecat și condamnat la muncă silnică pe viață. Ziarele din epocă au relatat cu multe amănunte această crimă abominabilă.

Pedepsele pentru crima de omor premeditat se executau fără drept administrativ (scrisori, pachete, vorbitor) la ocne de sare: Ocnele Mari, Târgu Ocna, Telega etc. Sile a executat câțiva ani într-una din aceste saline. România producea sarea prin muncă foarte ieftină, a deținuților, și avea cel mai mare deținuți pe piața mondială. Datorită unei legi internaționale prin care nici un stat nu mai avea dreptul să întrebuițeze deținuți la munci subterane, ci numai mână de lucru calificată, civilă, Sile a fost adus să-și ispășească restul pedepsei la Aiud.

În câțiva ani de zile s-a făcut simpatic și util administrației, învățând cizmărie de lux și confecționând directorilor de la minister chiar, încălțăminte bărbătească și de damă, care rivaliza cu cea pariziană. A obținut permisiunea să-și amenajeze un atelier de pictură. Pe lemn sau pânză făcea copii excepționale ale capodoperelor, picta Icoane Împărățești ale Mântuitorului și ale Maicii Sale pentru catapetesme de Biserici și alte icoane. Cei ce le comandau administrației nu știau cine era executantul. Aflând, puteau crede că Dumnezeu dă prilej de pocăință acestui suflet tulburat de crima paricidului.

I-am văzut a doua zi după mutarea lor. Când duceam tineta la canal își cărau bagajul din Secție: haine, tablouri, icoane etc. Biroul gardianului deveni și depozit de materiale. Faptul ne-a surprins pe toți frații din celulă. Sile era plăcut la înfățișare, de statură potrivită, elegant

în ținută și mișcări (nu purta haine de penitenciar), dar cu o strălucire stranie în priviri, inspirându-ți teama. Luca, mai voinic, părea mai consumat, în trăsăturile feței avea o căutătură tristă, conștient de vina ce era asupra sufletului lui și îl împiedica să devină preot, deși crima o făcuse involuntar. În Secție lucrase cu Sile, pregătindu-i materialele necesare și dându-i indicații teologice despre iconografia bizantină. Se legase între ei o oarecare prietenie; pentru mai multa lor liniște ceruseră maiorului Munteanu să-i scoată din mediul amorf, al celor de drept comun, și să le ofere un loc unde ar putea duce o viață mai demnă de „stadiul” lor.

În Vinerea Paștilor, cu intenție diabolică s-a încercat un atentat moral și sanitar asupra noastră. Mâncarea era cu multă carne, castroanele pline cu vârf. Până atunci ni se servise zeamă de murături sau fasole, invizibile într-o apă leșioasă în care turtoiu, un bolovan de mălai ars, nu se înmuia. Am răsturnat mâncarea în tinete, deși ispita n-a fost ușor de învins. Cei ce au mâncat au vomat sau au făcut ocluzii intestinale. Cu greutate, gardienii i-au dus la infirmerie; prin clisme cu sare amară și alte metode de provocat voma au putut fi salvați.

Noaptea spre sâmbătă eram încă sub tensiune nervoasă. Din celula lui Sile și Luca se auzeau țipete, înjurături și bușituri; răsuna Zarca. Ce se întâmplase? Am aflat din gura lui Luca după 23 August 1944. Presupunând că tragedia Răstignirii Domnului Iisus pentru păcatele lumii ar putea provoca în sufletul lui Sile recunoașterea greșelii și pocăința sinceră, a făcut referiri la cazurile fiecăruia. Reacția lui Sile a fost contrară așteptărilor lui. Nu numai că-și nega vinovăția, dar îi acuza pe părinți de obscurantism și îi condamna, acuzând justiția, societatea și pe Dumnezeu. Încercând să corecteze lucrurile, Luca era pus în fața unui complex de îndreptățire megalomană, ajungându-se la insulte și amenințări dacă mai continua discuția. Greșise tactic, acuzând fățiș. Sile încercă să-l lovească cu cuțitul, încingându-se o luptă din care gardianul abia l-a scăpat pe Luca, rănit și plin de sânge. Sile a fost lăsat singur. Cele relatate de Luca în Secția I s-au răspândit în tot Aiudul.

*

**

La începutul lui Iunie un inspector ministerial venit de la București a trecut în revistă toate celulele Zărcii. Ușa se deschidea și gardianul comanda: „Drepti! Raportul la domnul inspector”. Stăteam în picioare doar sprijinindu-ne de pereți. Inspectorul nu zicea nimic.

- Domnule inspector,ăștia sunt legionarii despre care v-am vorbit. Ticăloși care nu merită să trăiască, trădători de țară ce nu vor să meargă pe front, ne insulta maiorul Munteanu în spatele lui.

Din privirea inspectorului și din felul cum dădea din cap, parcă nu era de acord. Cu Sile a vorbit și cu ton de reproș:

- În mod special am venit aici să constat condiția dumitale sufletească. Credeam că voi găsi un om plângându-și păcatul groaznic.

- Destul, a țipat Sile, nu mă mai terorizați cu această acuzație! De la arestare și până acum sunt învinuit că mi-am ucis părinții. Nu eu sunt vinovat. Ei sunt vinovați. Ei și-au meritat soarta.

Ascultam încremeniți. Am auzit apoi bușitura ușii și zăvoarele închizându-se. Inspectorul îi spunea lui Munteanu:

- Să i se ia toate drepturile de care s-a bucurat până acum. Pentru un criminal ca ăsta nu trebuie nici o clemență. Să-l bagi în lanțuri și să-l lași să moară de foame în beci.

Apoi au coborât. Cu riscul de a fi prinși, unul s-a făcut movilă și altul s-a urcat pe spinarea lui pentru a privi printr-o crăpătură a oblonului. Inspectorul gesticula nervos și Munteanu dădea din cap aprobativ.

După plecarea inspectorului, împotriva lui Sile nu s-a luat nici o măsură. Alimentația noastră însă s-a îmbunătățit. Cei foarte slabi au primit câte o căniță de lapte de 150-200 grame în urma unei vizite făcute de un medic civil, străin de penitenciar. La noi în celulă Delu Bălan și Marin Naidim erau cei mai slăbiți. Nimeni nu trăia pentru sine, ci în dragoste de aproapele, pentru Dumnezeu. S-a aprobat celor care aveau bani depuși la contabilitate, ridicăți în momentul intrării în penitenciar, să poată cumpăra de la cantină pâine, slănină, salam, brânză, ceapă și usturoi, alimente la care aveau dreptul numai cei de drept comun. Cei care cumpăram, împărțeam frățeste.

Într-o lună banii s-au epuizat. Totuși ne-am mai refăcut. Mergeam mai ușor, nu mai aveam amețeli când ne ridicam și, mai ales, nu aveam starea de somnolență permanentă. Eram scoși jumătate de oră pe zi la aer, eram duși la baie - o binefacere, căci se crăpa pielea uscată pe noi. În perioada de slăbiciune aveam vedenii, sau amintirile din viață sau din lecturi se transpuneau în închipuiri care mă terorizau.

Astfel, îmi apărea imaginea unei statui plasate în colțul unei camere în care se afla un ostatic. Cel sechestrat observa în spatele pleoapelor „ochi adevărați” care îl suspectează. Apropiindu-se, pleoapele s-au închis. Prizonierul a început să trăiască o stare de tensiune nervoasă, obsedat de privire. Imaginea aceasta a apărut pe chipul lui Petrovan, cel mai voinic dintre noi. Lipsa hranei îi făcuse fața scheletică ca o mască mortuară. Ședea de multe ori sprijinit în colțul dintre cei doi pereți pe ușă și moțăia de slăbiciune, închizând și deschizând din când în când pleoapele ochilor. Atunci mi se părea că eu sunt prizonierul și el statuia prin ochiul căreia un „altul” mă privește, suspectându-mi mișcările, vorbele și gândurile. Mă trezeam din această stare morbidă când făcea cineva vreo mișcare sau când Petrovan își schimba locul.

Într-o noapte, după rugăciunea de culcare, am început să simțim o stare de activitate fiziologică deosebită în tot organismul. Vinele se umflau și pulsau intens în urechi, mușchii se încordau ca pentru o luptă corp la corp și ochii căutau în întuneric o lumină pierdută cândva, așteptată să apară. Nu știam ce se întâmplă, dar simțeam că și ceilalți se foiesc în așternut.

- Măi fraților, ce se întâmplă cu noi?

Petrovan, care fusese ospătar, zise:

- Cred că ne-a pus ceva în mâncare!...

- Nu se poate, zise Delu Bălan, am muri în masă și nu s-ar putea justifica. Altceva se întâmplă cu organismele noastre, să judecăm nițel mai cu dreptate: de când s-a îndulcit nițel regimul nostru alimentar?

- Mai bine de o lună, am făcut o socoteală la iuțea!

- Ei, zise tot el. Am ajuns treptat la un stadiu de viață aproape normal. Funcțiile și-au intrat în atribuții. Asimilarea elementelor nutritive s-a făcut rapid și iată-ne acum ca niște înviați din moarte, iar acum activitatea normală ni se pare ceva anormal.

Mi-am adus aminte vedenia proorocului Iezechiel, de la capitolul 37:

„Mâna Domnului a fost peste mine și m-a luat în Duhul și m-a pus în mijlocul unei văi pline de oase. Și m-a făcut să trec pe lângă ele de jur împrejur și iată că erau foarte multe pe fața văii și erau uscate de tot. Și El mi-a zis: <Fiul omului, vor putea oare oasele acestea să învieze?> Eu am răspuns: Doamne Dumnezeule, Tu știi lucrul acesta! El mi-a zis: <Procește despre oasele acestea și spune-le: Oase uscate, ascultați cuvântul Domnului! Așa vorbește Domnul Dumnezeu către oasele acestea: Iată, voi face să intre în voi un duh, și veți învia! Vă voi da vine, voi face să crească pe voi carne, vă voi acoperi cu piele, voi pune un duh în voi și veți învia. Și veți ști că Eu sunt Domnul!>

Am prorocit cum mi se poruncise. Și pe când proceam eu, s-a făcut un vuiet și iată că s-a făcut o

mişcare și oasele s-au apropiat unele de altele! M-am uitat și iată că le-au venit vine, carnea a crescut și le-a acoperit pielea pe deasupra. Dar nu era încă duh în ele. Și El mi-a spus: <Prorocește și vorbește duhului! Prorocește, fiul omului, și zi duhului: Așa vorbește Domnul Dumnezeu: Duhule, vino din cele patru vânturi, suflă peste morții aceștia ca să învieze!>

Și am prorocit cum mi se poruncise. Și a intrat duhul între ei și au înviat și au stătut în picioare. Și era ca o oaste mare, foarte mare la număr”.

Noi ne miram de aceste căpățâni descarnate, în care ochii adânciți în găvane vinete mai clipeau ca o aripă de fluture muribund, că duhul suflase iarăși peste oasele noastre, ca în prorocia lui Iezechiel.

23 August 1944 - ziua tragediei românești

*„De vor intra trupele rusești la noi și vor ieși învingătoare în numele diavolului,
cine poate să creadă, unde este mintea care să susțină,
că ele vor pleca de la noi înainte de a ne sataniza, adică bolșeviza.
Consecințele? Inutil a le discuta”.*
(Corneliu Zelea Codreanu)

Se apropia 15 August, Adormirea Maicii Domnului, și ne gândeam la o nouă iarnă, decisivă pentru viețile noastre. Pentru noi lumea înghețase în formele pe care le știam cu mai bine de un an în urmă. Aveam să aflăm mai târziu că autoritățile românești în Bucovina și Basarabia evacuasera administrația din multe localități ale acestor provincii în interiorul țării, cu două săptămâni înainte de intrarea trupelor sovietice pe pământul românesc.

La Suceava, deținuții politici și cei de drept comun au găsit într-o dimineață ușile și porțile penitenciarului deschise, nici țipenie de gardian sau funcționar. Au crezut că sunt atrași într-o cursă. Luând contact cu cetățenii liberi care treceau pe stradă au înțeles că dispun singuri de viața și viitorul lor. Cei de drept comun au plecat care încotro l-a dus mintea. Deținuții politici s-au sfătuit ce să facă. Se aflau disciplinar la Suceava Trifan Traian, Marian Traian, Jacotă Vasile, preotul Palaghiță și alții. Ei au hotărât să ajungă în grupuri mici de 2-3 inși sau chiar individual în zonele mai sigure din interiorul țării.

Fără acte de legitimație - toate dosarele fuseseră luate de administrația fugară, - posibilitatea de a intra în legalitate era predarea la autoritățile din reședința de domiciliu a fiecăruia sau la chesturile de poliție întâlnite în drum. Privind trecerea peste graniță fiecare a avut libertatea să hotărască. Domnul Trifan și-a pus problema prezenței trup și suflet alături de destinul neamului. Împreună cu Marian Traian și Jacotă Vasile, prin păduri și munți, primejduindu-și viața, au ajuns la Brașov și s-au predat autorităților. Aici sosiseră înainte și autoritățile de la Suceava. Așa încât au fost trimiși la Aiud, fiind izolați în Zarcă în mare secret. Părintele Palaghiță, care rupsese de mult timp legăturile sufletești și cu Dumnezeu și cu neamul, fugise în străinătate; acolo s-a afiliat unui grup de disidenți murdărindu-și sufletul și cu alte greșeli, lăsându-se speculați de agenții oculte și securității pentru denigrarea Comandantului Horia Sima și a Mișcării Legionare.

În noaptea de 23 spre 24 August era de serviciu pe Zarcă un gardian maghiarizat, poreclit Bâtlanul. Înalt, slab, adus pe spate, ședea ore întregi nemișcat în fața Zărcii și a biroului, sprijinindu-se numai puțin pe unul din picioare, cu privirea în jos, dar cu urechea ciulită, pârând a pândi ca și bâtlanul mișcarea unui peștișor în apa de la picioarele lui. Din când în când tușea sec - avea plămâni în pioneze, dar fuma din țigară până când îi ajungea la buze jarul, apoi o scuipa. Spre miezul nopții ne trezi un zgomot de pași și vocea lui guturală, într-o românească alterată de accent unguresc:

- Me, scole, me!... Amu..., terminat Antonescu!... Nu fie friche me... che armata nostra!...

Nu înțelegeam nimic, mai ales ce însemna că s-a terminat cu Antonescu. Presupuneam sau că a murit sau că a avut loc o lovitură de stat. Cine ar fi putut da lovitura? O renunțare era greu de crezut, punând în balanță orgoliul lui. Dar de ce să nu ne fie frică, oare forțele noi erau de partea noastră? Asta era un fel de încuietorie. Nemții ne înlăturaseră, comuniștii ne-ar fi ucis pe toți, iar ai noștri, care ar fi rămas, nu puteau constitui o forță capabilă să instaureze un nou guvern. Ar fi fost zdrobiți de nemți sau de ruși. Cine era „armata noastră”? A cui? Am încercat să luăm legătura cu celelalte celule. Semnalele din pereți dovedeau că și alții făceau schimb de informații.

Radu Leonte, care stătea lângă brutărie și surprinsese peste noapte discuția dintre gardian și șeful brutarilor, înțelesese că armatele sovietice au intrat în țară și că nemții erau în retragere. Dimineața, artelnicul de drept comun care distribuia zupa asistat de gardian, nu s-a ferit să ne vorbească:

- Plecăm acasă, domnilor legionari!

- Dumneavoastră, dar noi nu!

- Toată lumea, a zis el. Știți poate că în închisoare sunt doi comuniști bulgari, spioni, care lucrează în atelierul de tâmplărie. Au spus că în cel mult trei zile toți plecăm.

Peste zi n-am mai fost supravegheați. Priveam în curte printre obloane. Foarte mulți deținuți de drept comun discutau și se agitau, făcând semne și spre Zarcă:

- Plecăm, plecăm cu toții!

După câteva discuții am concluzionat că nici nemții, nici rușii nu ne sunt favorabili. Pentru noi era așteptarea. Maiorul Munteanu și Vucea nu apăreau. Gardienii tăceau, pregătiți să evadeze în locul nostru din închisoare. Simțeam starea de tensiune și nesiguranță.

Am aflat mai târziu că în noaptea aceea maiorul Munteanu se duse la cei câțiva comuniști propunând să le dea arme ca să-i lichideze pe legionari. Dar Dumnezeu a lucrat împotriva, cei doi bulgari refuzând. În 24 August o comisie i-a scos pe deținuții de drept comun în curte și a promis eliberarea tuturor. A dat drumul bulgarilor și lui Tarnovschi, cel deconspirat de Valeriu Gafencu. Bulgarii au dat o listă cu numele deținuților de drept comun probabil recrutați de ei sau care le serviseră interesele: încă cincizeci de hoți eliberați. Pe Sile Constantinescu îl aștepta la poartă evreica.

*

**

Maiorul Munteanu umbla prin curte însoțit de un grup de gardieni. Vucea fugise. Munteanu se gândea la lichidarea legionarilor, căci decretul de grațiere pentru deținuții politici îi exceptase pe aceștia. Politicienii țărăniști și liberali loviseră de atâtea ori în noi, iar acum ne predau direct dușmanilor, inconștienți că urmau la rând.

La începutul lui Septembrie armatele române și sovietice ajunseseră la Sibiu și Alba Iulia. În miez de noapte, maiorul Munteanu însoțit de un corp de gardieni devotați, sub pretext că ar vrea să ne salveze din mâinile rușilor, a propus să ieșim din oraș sub paza oamenilor lui, și să ajungem la nemți. Cei din Celular au cerut să fie scoși și cei din Zarcă. Maiorul ne-a ținut o cuvântare, arătând că România a trecut de partea aliaților occidentali, dar n-a spus că și a sovieticilor, și că nemții se retrag organizat. Ilie Ghenadie, Aron Tiberiu, principele Ghica, Mircea Nicolau și Ilie Nicolescu, sfātuindu-se cu Trifan Traian, Marin Traian și alți legionari mai în vârstă, au cerut pază militară și permisiunea să ia legătura telefonică sau printr-un curier legionar, cu comandantul Batalionului de vânători de munte din Aiud, cunoscut de Trifan. Maiorul a refuzat și a încercat să ne scoată forțat din închisoare. Intenția de lichidare devenea clară pentru toți.

- Nu ieșim din închisoare! Dacă vrei să ne lichidezi, ne vei omorî în celule, nu sub

pretextul că am încercat o evadare.

Cu toată opoziția gardienilor am intrat în celule. După două ore Munteanu a spus lui Trifan și celorlalți, că a vorbit la telefon cu colonelul și că acesta e de acord să ne escorteze soldații lui, dar să ieșim din închisoare ca să ajungem la Batalion. Trifan a cerut ca, însoțit de 4-5 camarazi, să vorbească personal la telefon.

- Dacă nu ne întoarcem, să știți că suntem morți!

O jumătate de oră ne-am rugat lui Dumnezeu să ne izbăvească de perfidia și gândul criminal al acestui maior; cei plecați s-au întors liniștiți, dar gravi:

- Am vorbit cu Comandantul Batalionului. M-a recunoscut și l-am rugat să trimită un pluton de soldați. I-am spus că nu vom ieși din închisoare decât sub escorta ostașilor lui, care să ne predea armatei române de la Alba Iulia, nu la Turda, unde erau trupe hortiste, ostile nouă. Comandantul a aprobat; și odată cu lumina zilei, nu noaptea, cum voia Munteanu, urma să trimită o companie cu gradați și ofițeri pentru a ne prelua. Până la sosirea lor vom sta în celule.

Dimineața așteptam în fața primei porți. Ni s-a dat și hrană rece: un turtoi și o bucată de slănină sărată. Munteanu, sub pretext că vrea să le vorbească, a izolat comandanții și șefii legionari. I-a înconjurat cu gardienii lui în capul coloanei și a amenințat:

- Dacă vreunul încearcă să evadeze, comandanții voștri vor fi uciși!

Însoțiți de o căruță plină cu dosarele și actele penitenciarului am pornit spre penitenciarul din Alba Iulia. Fiind între două fronturi, salvarea noastră în închisoare era mai sigură decât în libertate. Ironia soartei! Înaintam încet. Spre Turda batalionul se angajase în luptă cu coloane hortiste infiltrate în oraș. Avioane românești și sovietice mitraliau și bombardau. De câteva ori ne-am culcat în șanțul șoselei, în fața rafalelor întâmplătoare ale avioanelor rusești. Hoții încercară să evadeze. Fugind spre Turda au fost întâmpinați de focurile hortiștilor și așa au fost prinși.

Dinspre Alba Iulia soseau trupe. În față, mai ordonați, erau românii. În spate, cântând, gesticulând, strigând și agitând steaguri roșii, erau sovieticii, mulți cu figuri mongolice. Vedeam Asia rostogolindu-se peste Europa. Și nu mă înșelam. Vom trăi alterarea spiritualității creștine europene în urma invaziei acestei puteri nihiliste și atee, așa cum prevăzuse Căpitanul. Ni s-a ordonat să facem cale liberă coloanei de „învingători”. Ofițerul care comanda escorta a dat raportul comandantului sovietic prin talmaciul român, dar i-a spus că deținuții sunt de drept comun. Dacă sovieticul ar fi știut cine suntem, Munteanu ar fi putut să-i mulțumească.

Spre amiază am ajuns la Teiuș. Era o zi caldă de Septembrie. Populația se ascunsese. În rândurile noastre setea făcea victime; cei mai slabi și bolnavi cădeau pe drum. Gardienii abia au acceptat ca aceștia să fie urcați în căruță. Celor care nu mai rezistau soldații le dădeau din bidoanele de la șold câte o gură de apă. Aflat într-o mașină mică, Munteanu a depășit coloana asistând la defilarea muribunzilor. Crezând că soarta ne e pecetluită s-a întors, mașina depărtându-se.

Înainte de pârau Galda, la 2 kilometri de Teiuș, trecea o altă coloană de mașini, tancuri și tanchete sovietice drapate cu secera și ciocanul, în strigătele și uralele soldaților cocoțați pe ele. Pe un tanc Tarnovschi, înfășurat într-un drapel roșu, beat, striga și gesticula cu pumnul strâns, bucuria victoriei. Eram în linie cu Valeriu Gafencu și Marin Naidim.

- Iată, proba celor ce v-am spus cu vreo doi ani în urmă!

Ajungând la pârau am căzut toți în apă de sete și oboseală, bând apa ca vitele din locul unde ne aflam.

Mai toți ne-am descălțat bocancii scorojiți și înaintam cu greu pe asfaltul fierbinte.

Aproape de Alba Iulia lumea ieșise pe câmp, încercând să adune ce mai era cu puțință, înainte de a fi distrus sau prădat de sovietici. Mulți din cei de pe câmp au venit la marginea șoselei să ne vadă. Printre curioși se aflau două surori ale camaradului Schiau Ion; recunoscându-l, au alertat lumea și fiecare a venit cu vase cu apă, cu traiste cu alimente. Plângeau, îmbrățișându-ne și îmbărbătându-ne, cu speranța că vom scăpa. Ostașii, oboșiți și impresionați, nu le făceau nici o opreliște. Acum am observat că dintre gardieni mulți au evadat din serviciu, rămânând pe drum.

Am mai făcut opriri până la Alba Iulia, căci tălpile picioarelor erau răni sângerânde și eram epuizați de căldură și de efortul mersului. Se înnopta de-a binelea când intram în Alba Iulia, mai mult de-a bușilea, alții duși pe brațe de cei mai rezistenți, iar în căruța ca un car mortuar, unul peste altul erau aruncați ca sacii cei complet sleiți. La poarta penitenciarului gardienii însoțitori au predat căruța cu dosare, acoperite de trupuri. Mai bine de două ore a durat intrarea pe poartă. Intram și cădeam ca buștenii doborâți de vânt. Nu mai putea nimeni nici vorbi.

Simțeam o desprindere de ființa materială și eram liber de orice îngrijorare și amenințare dinăuntru sau dinafară. Îmi suna în minte, într-o cadență stranie, cântecul donquijotesc al lui Cervantes:

*Eu pururi viața mea mi-o caut în moarte
Și-n boală caut pururi sănătate,
Alerg prin temniți după libertate
Și trudnic vreau dorința să mă poarte
Spre ceea ce nicicând nu pot atinge;
E-n josiție cinstea care-învinge!
Ci soarta, de la care niciodată
N-aștept vreun bine, alta vrea să fie -
Osânda clipei ce mi-e scrisă mie...
Cerând cu scârbă partea ce mi-e dată,
Oricui mă-ncredințez atunci mai bine
Că n-am nimic din ce mi se cuvine...*

CAPITOLUL VII Penitenciarul din Alba Iulia

Pentru a nu fi expuși unui control sovietic, maiorul Muscă, comandantul închisorii, ne-a rugat insistent să ne adăpostim în celule, putându-ne odihni pe paturi și a ne feri de răcoarea nopții, căci puțini mai aveau peste cămașă și izmene, altă îmbrăcăminte. Părea că și oasele erau prea grele pentru a le mai purta cu noi... Deși erau câte 4 paturi suprapuse în celule, ne-am înghesuit câte doi într-un pat. Înainte de a mai simți ceva, abia schițând o cruce peste față, am adormit ca într-un leșin al morții.

În închisoarea Alba Iulia fuseseră deținuți FDC-iști minori, amnistiați cu câțva timp înainte de 23 August. Comandantul era om foarte cumsecade. Pe cei deveniți majori după doi ani de detenție i-a propus spre eliberare, în afara celor cu pedepse peste 20 ani; se eliberaseră cu condiția să meargă pe front, fără vreo concesie morală. Pentru a crea spațiu pentru noi, cei care mai erau în penitenciar au fost trimiși la Sibiu, fiind reținuți 10-15 deținuți de drept comun, pentru serviciile de întreținere.

A doua zi dimineața abia ne-am trezit. Eram țepeni, mulți cu febră mare, câțiva cu insolație. Atunci am cunoscut dragostea și capacitatea de dăruire a doctorului Uță. Slăbit și

aproape paralizat de efortul drumului, însoțit de camarazii Sandu Ștefănescu și Florea Trandafir, tot olteni, a cerut directorului accesul la infirmeria închisorii și, târându-se de la om la om în curtea unde ieșisem la soare, ne dezinfecța rănilor, ne încuraja cu vorba sa calmă dar categorică să rezistăm cu încrederea că numai Dumnezeu ne va reda sănătatea.

Trupurile ni s-au refăcut uimitor de repede. După două săptămâni toți eram restabiliți. Maiorul Muscă, impresionat de starea noastră fizică, îmbunătățise substanțial hrana. În grupuri, ședeam de vorbă și ne plimbam prin curtea închisorii, pe sub un păr încărcat de rod. Părul, obiectul mirării inspectorilor de la București, căci nici unul din cei aproximativ cinci sute de FDC-iști nu se atinsese de o pară măcar, era și acum încărcat „plăcut la privit și bun de gustat” (Geneza), dar ispita lui n-a trecut nici voința noastră.

Noaptea făceam priveghere cu rugăciune, în schimburi, până dimineața. Eram în celulă cu Preotul Vasile Serghie, Valeriu Gafencu, Naidim Marin, Foti Petru, Pascu Constantin, Avram Sebastian. Alături erau Trifan Traian, Marian Traian, Anghel Papacioc, Nicu Mazare, Iulian Bălan... Apoi: Schiau Ion, Vasile Jacotă, Iordache Ion, Ianolide Ion...

Sala de mese nu era încăpătoare, așa că masa o luam în curte. Oamenii se constituiseră în formații de câte 10-15, pentru a ușura distribuirea mesei. Formațiile s-au păstrat sub forma unor mici unități de afinități sufletești, regăsindu-ne în ceea ce constituia specificul fiecărui suflet, ca potențe și daruri, care ne unea totodată într-un singur trup al credinței și iubirii de Hristos și neam.

Ziua și noaptea huruiau mașini, tancuri și trupe ce se îndreptau spre nordul Transilvaniei. Directorul lăsa deținuții de drept comun să ne transmită comunicate radio și ziare, cele mai multe pline de lozinci și sloganuri de agitație comunistă. Armatele abia trecuseră de Alba Iulia și anunțurile spuneau că au trecut de Cluj. Când ajungeau la Cluj anunțau că au ajuns în Tatra sau la Budapesta, ca să creeze panică, dezordine și să obțină părăsirea pozițiilor de rezistență.

Vedeam că nemții vor fi înfrânți și domnia întunericului spiritual, a crimei, umilinței și sărăciei va începe în viața popoarelor căzute sub jugul comunist, trădate pentru interese meschine de cei în care își puseseră încrederea. Gândindu-mă la cărdășia vinovată a neamurilor apusului cu statul stalinist, care distrusese spiritualitatea ortodoxă rusă, am compus doi psalmi:

Psalm I

Tulburate-s apele pământului până-n adâncuri...,
căci neamurile-au ridicat copita
și cu potcoava nepăsării
au ucis pe sfinții lui Dumnezeu...
Cine Te va răzbuna, Dumnezeule?...

Nelegiuirii s-au prins în horă
și lăutar
au tocmnit pe Veliar...

Pute pământul pe urmele pașilor lor
și duhoarea lor omoară pe cei slabi...
Isbăvește-Te, Dumnezeule, întru slujitorii Tăi.

Până la marginile pământului

să se audă strigarea celor fără de lege.
Arde-i pe ei cu focul mâniei Tale!
Și stârvurile lor
Nici corbii să nu le mănânce,
că s-a îngreșat firea
de nelegiuirea lor!

Auzit-a Domnul glasul plăcuților Lui
și S-a preamărit într-înșii!
În haină de omăt i-a îmbrăcat
și cu cunună de binecuvântări i-a binecuvântat.
Căci isopul rugăciunii lor a bineplăcut Domnului
și cerul a săltat de bucurie
când i-a primit pe ei!

Aliluia!

Psalm II

Moartea a înghițit pe cei sortiți de mai înainte,
dar de cei drepti nu și-a atins mâna sa.
Că Domnul este scutitorul plăcuților Lui
și întunericul nu-i va birui pe ei...

Cântați, o, neamurilor: Mărire Celui Prea Înalt
Și aduceți-I Lui, prinosul rugăciunilor voastre
că Domnul este Dumnezeuul mântuirii noastre!

Lăudați toate făpturile pe Făcătorul vostru,
întru strigare de biruință vestiți-L.
Ca să se cutremure și să se deștepte cei adormiți
pe care i-a legat Satan pe câmpurile lui.

Adăpostiți-vă în umbra milei Lui toate noroadele
căci mila Domnului e mângâierea căitului
și binecuvântarea Sa cununa dreptului!...

Aliluia!

I-am scris imediat pe o foaie de hârtie pentru împachetat, primită de la bucătarul de drept comun împreună cu un creion în chip subversiv. I-am recitat întâi părintelui Serghie, lui Anghel Papacioc și Valeriu Gafencu și ei m-au rugat să-i recit întregului grup. După amiază am făcut-o cu timiditate însă. Atunci domnul Trifan a făcut o prorocie despre Stalin et comp.

- Vor face tot felul de concesi, aparent favorabile apusenilor, vor prelungi tot felul de conferințe și vor hotărî amânări succesive, stabilind în timp date cât mai îndepărtate pentru rezolvarea diferendelor pentru ca, adormind atenția opiniei publice mondiale, să-și poată întări autoritatea. Iar pe plan local vor desființa toate structurile tradiționale, democratice și

etnice, pentru a instala „dictatura proletară”.

A avut dreptate, deși nu știa atunci hotărârile de la Yalta.

Prima amenințare sovietică

Într-o zi, un grup de ofițeri și subofițeri sovietici au bătut la poarta închisorii cerând agitați să li se predea deținuții politici antisovietici, legionari, fasciști. Erau înarmați și însoțiți de două tanchete pe care erau instalate mitraliere. Dezertorii sovietici începuseră jafurile prin oraș. Directorul și subdirectorul (contabil, și el un om foarte cumsecade) împreună cu primul gardian au anunțat telefonic o unitate românească ce asigură liniștea și paza orașului. Militarii români le-au spus că sunt numai deținuți de drept comun care vor fi eliberați pentru a merge pe front contra nemților. Sovieticii s-au lăsat convinși și au plecat.

Maiorul Muscă înțelesese din discuția cu ei că aveau o informație dată de un ofițer român că în închisoare erau ascunși și ocrotiți deținuți politici legionari, pe care-i cereau să fie executați. Dumnezeu ne-a ferit de un măcel în masă prin mâna celor rânduși de El. Aceștia merită în fața neamului și a noastră răsplata faptelor lor bune.

A doua zi a apărut maiorul Munteanu, îmbrăcat civil, să ne comunice ceva special. Fiind anunțați de gardieni că avem o vizită, ne-am aliniat. Însoțit de maiorul Muscă, a luat o atitudine marțială și a zis:

- Nu puteți spune că m-am purtat rău cu dumneavoastră; sunteți la adăpost datorită perspicacității mele; altfel, ați fi fost morți de mult.

Nimeni nu i-a răspuns. A plecat discreditat de privirile noastre.

*

**

Septembrie era pe sfârșite. Frontul înaintase și în locul administrației militare erau infiltrați oamenii comuniștilor, cei mai mulți oportuniști. „Schimbarea domnilor, bucuria nebunilor”, cum zice Cronicarul. Gardienii care se purtasera rău demisionaseră sau plecasera din serviciu fără adresă. Vucea fugise peste graniță. Sus, la guvern, țărăniștii și liberalii lui Maniu și Dinu Brătianu sperau ca, făcând „bloc” cu partide „democratice”, să preia conducerea. Și Brătianu și Maniu s-au lăsat înșelați de apuseni cu o naivitate copilărească. Totdeauna s-au trezit prea târziu, după ce totul era pierdut. Pe cei treziți la timp îi loveau și-i discreditau.

Așa era rânduit, probabil, în Planul Divin, ca să înțelegem că în această luptă nu trebuie să ne pregătim de suferință pentru un timp limitat, ci pentru toată viața. Căci viața este un act comunitar, iar mărturisirea este un act personal. Suferința ne venea nu numai de la cei din afara neamului nostru, ci chiar de la frații noștri de sânge, dar nu și de spirit: „Noi nu suntem din lumea aceasta (care râvnește satisfacții materiale și măririi omenești). Căci dacă am fi din lumea aceasta, lumea ar iubi ce este al ei. Dar pentru că nu suntem din lumea aceasta, lumea ne urăște. Pentru că mărturisim că lucrările ei sunt rele” (Ioan 15, 19).

Capitol special. Istorie și teologie

Pentru orice tânăr român actul apartenenței la comunitatea de viață națională implică cunoașterea comunității ca entitate biologică și spirituală. Nu apărem în lume la întâmplare și nici nu evoluăm independent de mediul în care am apărut. Când pierdem însă această stare de conștiință a interdependenței dintre individ și comunitate anulăm, mai întâi ființei proprii, dreptul de a beneficia de toate valorile materiale și spirituale ale comunității, iar mai

apoi alterăm biologic și spiritual comunitatea, devenind factori de disoluție, vrednici fiind de osândă și în plan istoric și în plan etern, ca un mădular infectat care trebuie extirpat pentru a nu infecta tot trupul.

Ne descoperă Căpitanul că așa cum ne-a făcut Dumnezeu, comunitatea în care trăim, neamul, cuprinde:

1. *toți românii aflători în viață;*
2. *toate sufletele morților și mormintele strămoșilor.*
3. *toți cei ce se vor naște români.*

Prezentul, trecutul și viitorul sunt una în ființa neamului, organism viu care-și exprimă existența în actele specifice fiecărei generații.

De aceea neamul are, continuă Căpitanul:

1. *un patrimoniu fizic-biologic: carnea și sângele;*
2. *un patrimoniu material: pământul țării și bogățiile lui;*
3. *un patrimoniu spiritual care cuprinde:*
 - a. *concepția lui despre Dumnezeu, lume și viață;*
 - b. *onoarea lui;*
 - c. *cultura lui.*

Orice tânăr, pentru a avea conștiința identității lui românești, trebuie imperios să se integreze acestor valori materiale și spirituale, printr-un act de cunoaștere, ca un mădular al trupului, hrănindu-se din întregul flux biologic și spiritual al ființei neamului.

Indiferent de meseria sau profesia prin care slujește comunitatea, realizarea lui ca existență eternă în ființa metafizică a neamului este condiționată de stadiul de comuniune cu acest patrimoniu. Și aceasta cere: ruperea ființei personale de interese meschine, transfigurarea materiei din tine, făcând-o să trăiască după legea duhului care-i dă nemurirea înveșnicind timpul ei istoric și făcând-o aptă de actul Învierii, țelul final al neamului.

Orice tânăr care și-a propus ca finalitate a vieții alt ideal decât cel teologic, nu-și va înțelege nici rostul lui ca existență istorică, nu va realiza nici scopul lui pământesc - ca o satisfacție a sufletului, căci sufletul nu se poate hrăni cu himere decât un timp foarte scurt, - și toți talanții îngropați în pământul trupului îi vor fi mai mare osândă: „*Căci celui ce i s-a dat mult, i se cere mult*” (Evanghelia după Matei).

Toată istoria neamului românesc, de la voievozi la domnitori și regi, luminați prin investitură harică, este o mărturisire de credință stropită cu sângele vitejilor acestui pământ. Expresia lui Țuțea: „*Istoria reprezintă pașii lui Dumnezeu pe pământ*”, este frumoasă ca metaforă, ca figură de stil, dar numai ca metaforă! Dacă Dumnezeu calcă așa de strâmb și împleticit uneori, însemnează că Dumnezeu nu prea merge bine. Mai degrabă am putea spune că istoria reflectă consecințele atitudinii noastre față de planul transcendent. Orice binecuvântare și orice sancțiune divină este răspunsul la actele noastre de viață: gând, cuvânt și faptă săvârșită. Ne luăm singuri răsplata.

Atenție, tinerilor, cui slujiți, căci consecințele greșelilor voastre se repercutează asupra neamului întreg. Greu ispășim astăzi ceea ce conducătorii de ieri au săvârșit în chip inconștient înaintea lui Dumnezeu. Au schimbat slujirea Lui cu satisfacerea intereselor lor, punând mai presus de jertfa pentru Adevăr viața lor trecătoare.

Reîntoarcerea la Aiud

La începutul lunii Octombrie am fost readuși la Aiud și repartizați în Celular și Secție. Munteanu dispăruse, gardienii rămăseseră foarte puțini, asemenea și dintre „șuți”, cum li se

spunea celor de drept comun. Zarca nu mai avea locatari. Conducerea nouă era civilă, de tranziție, și nu se vedea. Programul era lejer, ne-am ocupat fiecare ce celulă doream: unul, doi, trei sau patru la un loc.

Populația din Aiud și din satele dimprejur pentru a aduna recolta de pe câmp - bărbații și tinerii fiind concentrați, iar atelajele și vitele rechiziționate, - a cerut de la închisoare mână de lucru. Porumbul, cartofii, viile, livezile și zarzavaturile de toamnă (varza, ceapa, morcovii) trebuiau adunate și puse la adăpost de teama năvălitorilor sovietici care nu luau cât distrugeau, comportându-se - dacă acela poate fi numit comportament, - ca o hoardă sălbatică.

La început au fost trimiși la muncă deținuți de drept comun. Fără pază asigurată eficient, seara gardienii se întorceau cu cel mult unul sau doi deținuți, dintre cei cu condamnări mici. Oamenii erau exasperați. Atunci, administrația ne-a propus nouă să ieșim la muncă. Echipele de câte 15-20 oameni sau mai mari, erau formate din cei mai sănătoși și mai pricepuți - țărani și muncitori - dar și din cei slăbiți, bolnavi sau neobișnuiți cu munca câmpului, care ajutau la bucătăria, unde aveam hrană îndestulătoare. Celor rămași în închisoare li se aduceau fructe și zarzavaturi, lapte, pâine, căci, înstăriți sau mai puțin avuți, dar în general gospodari, țărani erau binevoitori și darnici. La câmp tăiau viței, berbeci sau păsări:

- No, domnișorilor, - deși eram robi, deținuți, știau cine suntem și ne respectau, - luați, mâncați și duceți și la fărtați că și așa om rămâne fără de ele dacă or veni sălbaticii ăștia peste noi!

Până la 15 Noiembrie ne-am bucurat de un regim „suplimentar”, am făcut chiar rezerve pentru iarnă, cartofi și fructe, mere în special, având voie să pregătim în celulă cartofi fierți sau mămăligă la lămpile cu gaz improvizate de camarazii noștri.

Am lucrat la cartofi și la cules de struguri doar două săptămâni. Ședeam în celulă cu Anghel Papacioc, acum arhimandritul Arsenie de la Techirghiol. Pentru că dânsul avea nevoie de un ajutor permanent, am rămas să-l îngrijesc. Din rezerve puteam să-i fierb unul sau doi cartofi zilnic, mai mult nici nu putea mânca. Timpul îl petreceam în rugăciuni și convorbiri duhovnicești. Dânsul fusese în lagărul de la Miercurea Ciuc (1938-1939 sub Carol II), unde fratele său, Radu Papacioc, fusese ucis într-o noapte sângeroasă ca a Sfântului Bartolomeu, reeditată pe pământul țării noastre de Carol II și camarila lui. Ființa sa, ca a altor legionari, era marcată fizic de privațiuni și suferințe, sufletele însă li se luminaseră și mai mult. De la dânsul am învățat nu numai să mă rog mai bine, ci mai ales să pătrund cu lama sabiei „Cuvântului Adevărului Dumnezeiesc” până în „rărunchi”, în adâncul duhului, scoțându-mi pe altarul arderii în pocăință faptele, cuvintele, gândurile, cugetele și cele mai mici intenții, voite sau nevoite, întâmplătoare sau permanente, izvorâte din inconștiență, prostie sau venite din afară și primite cu bunăvoință în casa sufletului meu.

Aveam multe scrieri teologice - în afară de Sfânta Scriptură pe care o avea fiecare - care constituiau hrana și îndrumarea pe drumul hotărât de Mântuitor prin Apostolii și Părinții Bisericii.

Anghel Papacioc era monah în haina laică. Ca el erau mulți, unii complet necunoscuți celor din jur. Când am închinat unele poeme isihaste „*cinului călugăresc și monahicesc*”, am îndrăznit să adaug: „*Nu toți cei cărora le-am dedicat poeme erau preoți sau călugări, dar toți cei cărora le-am dedicat poeme erau preoți sau călugări*”: Valeriu Gafencu, Trifan Traian, Marian Traian, Schiau Ion, Naidim Marin, Mazăre Nicolae, Bălan Iulian, Foti Petru, Avram Sebastian, Jacotă Vasile, Pascu Constantin... În închisoare erau numiți **mistici**. Pentru unii înțelesul era ironic, altora le arăta că aceia nu puteau fi atinși căci depășeau stadiile comune de viețuire. Și astăzi virtuțile celor buni sunt de unii hulite, de alțiienerate. „*Oricum, zice*

Apostolul neamurilor, *fie din pizmă, fie din credință, Hristos este vestit, este făcut cunoscut prin lanțul meu*".

*

**

În acea perioadă mișcarea nu ne era îngrădită în închisoare. Se circula de la un etaj la altul, de la o celulă la alta, puteai ieși sau intra în Celular sau în Secție, fără să fii întrebat unde ai fost sau cine ți-a dat voie. Gâlea era singurul gardian pe Celular, iar pe Secții era tot câte unul; la poartă, în Corpul gardienilor, unul singur. Gâlea dormea câte o săptămână în închisoare, moțând zi și noapte, neavând cine să-l schimbe. Aveam o singură obligație, să fim seara în celule, la închidere.

Pentru a realiza un program de studiu, meditație și rugăciune ne-am făcut noi înșine ore și zile de întâlnire; în loc să ne închidă gardienii, ne-am confecționat zăvoare interioare. Când găseai ușa încuiată știai că acolo e aprinsă candela inimii și arde pentru Hristos. Reveneai în ziua și la ora indicată pe ușă.

Un macedonean, Ciolacu - Ciolaculu, cum îi ziceau în dialect, mai târziu unul din șefii grupului de rezistență din pădurile Babadagului, - era șeful unei echipe pentru strângerea recoltei. Dimineața, pentru a nu se crea dezordine, echipele erau strigate de Gâlea la parter și plecau la câmp una după alta. Ciolacu avea o oală smălțuită pe care o lua la câmp pentru a aduce celor bolnavi fructe, struguri în special, pentru a nu se zdrobi în traistă, sau o lăsa celor rămași să fiarbă în ea cartofi, fasole sau mămăligă.

Într-o seară ne-a adus niște struguri și piersici tomnatic și l-am rugat să ne lase oala până dimineață să fierbem pentru Anghel câțiva cartofi. Dimineața nu ne-am putut trezi la timp căci discuțiile și rugăciunile miezonopticii continuaseră mult după miezul nopții. Deșteptarea cu clopotul de la ora 5 ne-a surprins în rugăciunea dimineții la cei șase psalmi ai utreniei. Anghel Papacioc, iertați-mă pentru această destăinuire, când se ruga nu mai auzea și nu mai vedea nimic în jur. Starea aceasta o avea și părintele Vasile Serghie. Erau complet absorbiți în rugăciune. Mai păcătos, mai lumesc fiind, eu abia puteam urmări cuvântul rugăciunii, simțurile înregistrând tot ce se întâmpla în jurul meu. Când milițianul a deschis zăvoarele mi-am amintit de oală. Echipa lui Ciolacu va fi chemată și omul nu avea vasul la îndemână. Am vrut să mă ridic, dar am rămas în genunchi crezând că până-l va striga pe Ciolacu vom sfârși rugăciunea. Anghel recita șoptit, cu ochii închiși, penultimul psalm:

- Echipa lui Ciolacu să coboare la muncă!, strigă Gâlea.

În fața celulei pași grăbiți și ciocănituri în ușă. Apoi glasul lui Gâlea strigând echipa. Pașii grăbiți ai coechipierilor răsunau pe coridoare. Cineva împinse ușor ușa de la celula noastră, dar ea nu se deschise.

- Ciolacu să-și ia echipa în primire, se auzi glasul răgușit al lui Gâlea.

Voiam să mă ridic. Zăvorul interior făcut dintr-o lingură de lemn cedă și Ciolacu apără în ușă nițel aprins la față. Văzându-ne în rugăciune și respectându-l pe Anghel ca pe un sfânt, îngenunche lângă mine silabisind psalmul rostit de Anghel. Simțeam cum arde de nerăbdare de a se încheia rugăciunea, rușinat de tulburarea pe care o provocase. Anghel tocmai termina cu „Amin”, când Gâlea strigă cu accent imperativ:

- Ciolacu să coboare la echipă!!!

Ciolacu apucă oala, o băgă în traistă și, ca salvat din mâna unui potrivnic, ieși fulger pe ușă, repetând izbăvirea: „Amin! Amin!” S-a ridicat și Anghel, puțin nedumerit. Văzându-mă mușcându-mi buzele ca să-mi stăpânesc pornirea necontrolată spre zâmbet, zise:

- S-a întâmplat ceva? Parcă s-a auzit un zgomot!

- Am uitat să-i ducem oala lui Ciolacu și a venit să o ia. Găsindu-ne în rugăciune, a

îngenuncheat și el și abia când ați încheiat a plecat.

- Vai de capul nostru, să facem pocăință pentru neglijența noastră și tulburarea sufletului lui.

Am rostit psalmul 50 și am bătut 50 de metanii pentru noi și pentru el.

*

* *

Începea să fie frig în celule căci caloriferul nu dădea căldură. Am hotărât să stăm mai mulți într-o celulă, căldura suflării noastre îndulcind asprimea stihiei. În iarna 1944/45 am stat cu Anghel Papacioc, părintele Vasile Serghie și Valeriu Gafencu, Marin Naidim cu domnul Trifan, domnul Marian și Schiau Ion, Nicu Mazăre cu Iulian Bălan, Foti Petru și Avram Sebastian.

Datorită incertitudinii politice viața a fost lejeră. Director a fost numit un oarecare Guțan, comunist în ilegalitate, dar disident prin închisoare. Printr-un proces intern al partidului comunist astfel de elemente „indisciplinate” fuseseră reabilitate cu condiția să preia funcții administrative și să se subordoneze întocmai dispozițiilor partidului, în caz contrar așteptându-i condamnări sub acuzația de trădători ai pcr-ului și ai cauzei muncitorești. Cei mai mulți au intrat în front.

La sfârșitul lui Noiembrie un grup de ofițeri sovietici a vizitat penitenciarul Aiud, vrând să vadă și modul de viață al deținuților. „Somitatea” din fruntea lor era meloman; s-a interesat de activitatea cultural-artistică din închisoare, vrând să asculte corul deținuților executând cântece populare românești. Guțan, știind de corul religios, l-a rugat pe părintele Ion Florea, dirijorul corului, să facă față cererii. Cunoșteam folclorul românesc prelucrat și armonizat de Ion Vidu, Ghirescu, Dima etc., dar am cântat imnul *Sus în cer este patria mea*. Părintele s-a scuzat că nu știm decât cântece religioase. Nu eram dispuși să desfătăm ocupația țării cu duioșia și dorul neamului nostru, dar le-am cântat mărturisirea noastră de credință și au plecat foarte decepționați.

Închisoarea, prilej de mântuire sau de cădere

Închisoarea îți creează condiții aparte. Celula devine chilie de rugăciune, hrana, prilej de asceză, izolarea, lepădarea de bunurile și bucuriile vieții, prilej de trăire în sărăcie, curăție și feciorie. Necunoscutul, prilej de încredințare în purtarea de grijă și în voia lui Dumnezeu. Ascultarea cere un superior (Duhovnic) căruia să i te supui și Dumnezeu ne-a oferit și acest dar prin prezența preoților. Făceam ascultare și față de programul impus de stăpânirea lumească, act de pedagogie Divină, în care voia ta intră în chip conștient în subordinea Voii Divine.

Nu e aceasta condiția monahului? Lepădarea de lume, luarea Crucii și acceptarea Voii lui Dumnezeu? După „cin” nu ești monah. Poți folosi însă această condiție pentru creșterea ta duhovnicească, asumându-ți suferința pentru greșelile proprii, așa cum și-a asumat-o tâlharul de pe cruce sau Căpitanul la Jilava: „*Stau aici pentru păcatele mele*” - mirean fiind după starea civilă, în societate, dar monah după duh.

Dumnezeu iubindu-ne, văzând gândul și strădania noastră de a-L sluji, ne-a pus în condiții care ne dădeau posibilitatea să-I oferim o ființă integral purificată (trup și suflet) spre jertfire.

Cine a trăit în acest sens a câștigat mari daruri sufletești. Cine n-a înțeles intenția Divină a fost neliniștit sufletește, muncit de gândul claustrării, al foamei și terorii, alarmat de situația celor din familie. Unii aveau atitudini protestatere, uneori cutezătoare, expunându-se la sancțiuni care au dus chiar la moarte. Alții, neancorându-și întreaga ființă în Dumnezeu, au

căzut în deznădejde și s-au prăbușit sufletește, învinuindu-L chiar pe Dumnezeu de nenorocirea în care se află. Cutezătorii s-au aruncat sub securea călăului deznădăjduiți, iar „călăul” i-a primit în brațe deja morți.

Activitatea de studiu, meditație și viață duhovnicească intensă

Iarna am citit foarte mult cu Valeriu Gafencu, sub ascultarea părintelui Vasile Serghie, am aprofundat teoretic *Dogmatica și Apologetica, Arheologia biblică, Simbolica, Mistica, Ascetica...* Anghel Papacioc îmbina programul de studiu cu ore de rugăciune, meditații și cu discuții exegetice. Ca în timpul acela niciodată nu m-am simțit mai împlinit.

Părintele Vasile Serghie, eminent absolvent al facultății de teologie de la Cernăuți, era și un trăitor viu al adevărilor de viață creștină. În toate manifestările lui era de o sobrietate rar întâlnită. Viața, pentru el, era „Timp Hristic”, nu întâmplare sau succesiune de evenimente din care nu știi ce să alegi. Împreună cu Anghel Papacioc, care era de o râvnă rar întâlnită pentru câștigarea stadiilor de viață virtuoașă, pură, sfântă, și un fervent animator pentru rugăciunea isihastă, erau lumină și îndemn de a ne integra în Hristos ca mădulare sfințite.

Valeriu Gafencu, un inspirat al lui Dumnezeu, nu avea nevoie de cele predate de părintele Serghie, căci îi izvorau din suflet ca și cum își aveau rădăcina într-însul. Se supunea însă cu ascultare totală programului de studiu, exegeze, rugăciune și efort de control moral. Era frate mai mare: încercam să mă țin de pulpana hainei lui pe drumul cunoașterii și trăirii în Hristos.

Din când în când, săptămânal sau lunar, știind de la Sfinții Părinți că adevărata smerenie este descoperirea gândurilor pentru a nu te îndreptăți singur în ceea ce cugeți, ne strângeam la domnul Trifan sau la noi, uneori toți, alteori numai câțiva, ne descopeream nedumeririle și dezbăteam problema care ne provocase întrebări în conștiință, în lumina scrierilor Sfinților Părinți și hotărârilor canonice ale Bisericii. Ne ridicam cu mintea la înțelesuri de cugetare sfântă și trăiam drumul de sfințenie pe care au mers, sub lumina Harului, „Înțelepții lui Dumnezeu, care n-au slujit făpturii, ci numai Făcătorului”. *Patericul*, carte de căpătâi, ne punea în condiția de a intui cum se pun în practică adevărurile supranaturale, mobilizându-ne puterile pentru câștigarea virtuților.

Cine pune alte probleme de viață înaintea luptei de desăvârșire morală, spirituală, creștină nu le va putea împlini desăvârșit, pentru că va pierde conștiința răspunderii în fața lui Dumnezeu pentru cele săvârșite în lume și pentru sufletul propriu.

În Martie, Anghel Papacioc s-a mutat în celulă cu domnul Trifan, iar Naidim a venit la noi. Domnul Trifan, un „săpător cu mintea”, simțea nevoia unei complementarități în actul trăirii afective, practice, al sensibilizării acute, iar Anghel Papacioc și-a completat și împlinit sensibilitatea, și-a însușit o metodă de investigație spirituală. Fiecare realiza o personalitate nouă, întregită, pe drumul cunoașterii și urmării lui Hristos; este nevoie să ajungi la cunoștințe și cugetări creștine, iar sensibilitatea ta să rămână străină arderii în actul devenirii tale în Hristos. Mulți teologi „botă de cunoștințe”, chiar unii preoți care „știi, dar nu faci”, nu trăiesc adevărurile, sensibilitatea lor interioară, „simțirea minții”, cum zic Sfinții Părinți, și nu pun în practică cele știute, reacționând asupra voinței lor. Cei emotivi pot să plângă și să se prostorneze în fața marilor acte spirituale, dar să rămână neînțelegători cu mintea, și să fie furăți de acte sentimentale, dar străine Adevărului. „Să te rogi în duh, dar să te rogi și cu mintea”, zice Sfântul Apostol Pavel. „Cântați lui Dumnezeu cu înțelegere”, zice și psalmistul David.

Întâlnirea dintre minte și inimă, rațiune și afectivitate, „coborârea minții în inimă” este

realizarea după care alergau Părinții pustiei și, în general, toți monahii și toți creștinii adevărați. Aceasta nu poate veni de la sine, în condiția unei vieți trăite la întâmplare. Ci este rezultatul unui efort conștient depus sub acțiunea Harului, a binecuvântării, a Duhului Sfânt, „Care face din cei doi”, omul rațional și omul sensibil, unul nou, omul Hristic, cunoscător și împlinitor al Cuvântului lui Dumnezeu, lucrând într-însul întruparea Dumnezeirii: Tatăl, prezent ca act de cunoaștere, Fiul, ca act de iubire, Duhul Sfânt, ca act de putere lucrătoare, de manifestare sfântă.

Repet, și poate plictisesc pe unii cititori ai acestor mărturisiri, viața creștină nu este o viață trăită la întâmplare. Celor ce le zicea Apostolul „*Încă nu v-ați împotrivit păcatului până la sânge*” nu erau nici călugări, nici sihaștri, nici pustnici, ci oameni de rând, creștinibotezați care trăiau ca și noi, cei de acum, în comunități familiare, prin sate, târguri și orașe (cetăți).

Viața creștină nu cuprinde numai un sector al societății creștine, înseamnă un efort permanent, viu, privind atent la Începătorul Vieții, Hristos. Adică ducând viață de control și cercetare sfioasă, viață de smerenie și dragoste lucrătoare, de ascultare permanentă de ierarhia harică, preoțească, cu post și rugăciune, cu lacrimi de părere de rău pentru condiția de degradare spirituală în care ai trăit, care ți-a mutilat propria ființă în adâncul ei spiritual și ofensând și rănind Dumnezeirea în Hristos Iisus, lovind chiar intenția Ei de salvare, făcându-te prilej de sminteală și cădere și celor din jurul tău. Viața creștină înseamnă lacrimi de bucurie și mulțumire pentru biruințele asupra slăbiciunilor și patimilor personale și a tuturor ispitelor, lacrimi de bucurie la picioarele lui Iisus Cel răstignit pe Cruce, pentru că nu ai fi cunoscut dragostea de frumosul și binele moral, de iubirea aproapelui, a întregii creații minunată și sfânt întocmită, dacă Însuși Creatorul nu ți-ar fi descoperit-o ochilor, văzului și ochiului minții, venind Însuși și învățându-te să iubești, cu iubire desăvârșită, punându-Și viața pentru semeni, rugându-Se pentru inconștiența lor: „*Iartă-i, Doamne, că nu știi ce faci!*” Viețuirea creștină înseamnă toate acestea și, ca o încununare a lor, dorul de a intra în comuniune cu El, de a te integra și de a fi integrat în El:

Luați, mâncați, Acesta este Trupul Meu...

Beți dintru Acesta toți, Acesta este Sângele Meu...

„De nu veți mânca Trupul Meu și de nu veți bea Sângele Meu, nu veți avea viață în voi!”

Oameni buni, ați auzit de multe ori cuvintele acestea. Nu le considerați ca sectanții, simbol? Împărtășirea spirituală, prin cuvântul rostit de Dumnezeu, nu este una cu împărtășirea Cuvântului întrupat al lui Dumnezeu, cu însăși Ființa Dumnezeirii, făcută pentru noi carne și sânge în Iisus Hristos, pe care-L primim din Sfântul Potir sub forma pâinii și a vinului.

Dacă Hristos cu energiile Lui nu este în noi, ce este viața noastră? Ne răspunde Hristos: „*Nu veți avea viață în voi*”. Viața e Hristos. Cine nu este în Hristos este în moarte. În negația vieții. Dumnezeu a vorbit poporului evreu prin Moise, prin prooroci și prin îngeri, înainte de venirea lui Hristos, și i-a dat legea de viață, proprie ființei omenești. I-a spus să îplinească Legea și va trăi prin ea. Legea se sintetizează și concretizează în două porunci cuprinse una într-alta: *iubirea de Dumnezeu și de aproapele*. Dar nimeni nu a putut împlini Legea. Nimeni nu a putut trăi prin ea. Din contră, cunoscând-o, s-a afundat și mai mult în vinovăția păcatului, osândindu-se mai rău fiecare suflet.

Vine însă Legea iubirii Dumnezeiești. „*Mâncați Ființa Mea, materializată pentru voi în acest Trup fără de păcat al Hristosului Meu; crezând aceasta și mâncând veți putea deveni nu numai biruitori ai păcatului, ai tuturor neputințelor carnale, trupești, consecințele păcatului, dar veți fi nemuritori trupește, întorcându-vă la condiția din momentul creației și chiar deasupra acestei condiții, pentru că nu numai că nu veți mai muri, ci veți fi asemenea Mie: Dumnezei! Integrați*

fiecare, conștient, cu identitatea lui, în Dumnezeuia Mea."

„După cum Tu, Tată, ești întru Mine și Eu întru Tine, așa și ei să fie una întru Noi. Părinte, voiesc ca unde sunt Eu, să fie și ei împreună cu Mine. Pentru ca să vadă Slava Mea pe care o aveam la Tine mai înainte de a fi lumea” (Ioan 17, 21-24).

Stadiu sfânt, plin de slavă; nu avem cuvinte să exprimăm starea aceasta a Dumnezeuirii la care suntem chemați. Să o adorăm într-un act unul față de altul și să fim într-Însa, parte, trup și suflet îndumnezeit, prin Cel ce ne-a iubit, făcându-Se asemenea nouă și asumând omenitatea noastră într-Însul, în Hristos, Omul Dumnezeu!

O, dacă am pătrunde cu mintea taina aceasta! Ne-am cutremura de puterea lucrătoare a Harului Dumnezeiesc revărsat asupra noastră. Dar nu este dat să o cunoaștem prin rațiunea firească, ci prin renunțarea la ceea ce este firesc, prin credință.

Cel care ne-a spus aceste lucruri despre Sine, prin Fiul Său, și despre noi, nu ne-a dat o metodă de laborator. Ne-a spus: *„Credeți că Tatăl este întru Mine și Eu întru Tatăl. Cine M-a văzut pe Mine a văzut pe Tatăl... Credeți măcar lucrările acestea pe care Le fac... Fiul nu face decât ceea ce vede pe Tatăl făcând... Dacă nu credeți (că Eu sunt Hristosul) veți muri în păcatul vostru... Dacă nu credeți, nu Eu vă judec, căci Eu n-am venit să judec lumea, ci s-o mântuiesc... Cuvântul pe care L-ați auzit, Acela vă va judeca în ziua cea de apoi”* (Evanghelia după Ioan).

Știut să fie tuturor că oricine a auzit cuvântul lui Hristos are, odată cu cunoștința lui, virtual, și osânda pentru neîmplinirea lui. *„Cine crede în Mine, va face și el minunile (lucrările) pe care le fac Eu, ba încă și altele mai mari decât acestea”* (Evanghelia după Ioan). Iată și laboratorul de experimentare al adevărilor Dumnezeuirii Lui și al îndumnezeirii noastre. Dacă împlinim cu ușurință poruncile omenești sau sfaturile care de multe ori ne produc nemulțumiri, dureri, ne periclitează viața sau neucid chiar, de ce n-am împlini această poruncă atât de ușoară, pentru a avea bucurii în viața aceasta și a câștiga conștiința participării în Viața Veșnică în Însăși Ființa Divină a lui Hristos.

Pentru că nu vrem să credem. Iar de zicem că credem, nu credem cu adevărat. *„Dacă ați avea credință cât un grăunte de muștar, zice Mântuitorul, ați zice muntelui acesta mută-te și s-ar muta”* (Evanghelia după Matei). Cât de puțină credință ne trebuie! Doar cât să credem că în pâinea și vinul, sfințite, stă Însăși Ființa Dumnezeiască și omenească a lui Iisus Hristos; nu cât un grăunte, căci cu asemenea credință am face minuni mutând munții. Minunea minunilor pe care a făcut-o Dumnezeu o vezi prin ochiul minții, prin credință: Întruparea, Moartea și Învierea Fiului Său.

Cum? „Nebun ce ești, ar zice Sfântul Apostol Pavel, poate cuprinsul să cuprindă Necuprinsul?” Nu cu mintea lumească limitată în actul cunoașterii, nu cu simțurile trupului limitate la percepția lumii materiale, ci cu mintea duhovnicească și cu simțirea transfigurată prin credință. Transfigurarea materiei din tine, urcușul spre îndumnezeirea ființei tale spirituale decurge firesc din această credință și mărturisire, prin consumul *„Pâinii care s-a pogorât din Cer”* ca să ți se facă ție hrană spre Viața veșnică. *„Căci cu inima se crede spre îndreptățire (înaintea lui Dumnezeu) și cu gura se mărturisește spre mântuire (înaintea oamenilor și a îngerilor - buni și răi)”*, ne spune Sfântul Apostol Pavel.

*

**

Eram tineri, chiar foarte tineri, când ne propuneam aceste „stări” și „stadii” de viețuire creștină. De aceea, seriozitatea acestor gânduri capacita preocupările noastre, angajându-ne cu toate puterile sufletești și trupești, *„toate ale lumii socotindu-le gunoi, pentru a câștiga pe Hristos”* (Sfântul Apostol Pavel).

Pentru mulți din cei întemnițați care nu erau străini de aceste cunoștințe, dar nu și-au

propus împlinirea lor, păream desprinși de realitățile obiective ale vieții, ale realităților istorice, imanente. Mulți însă simțeau și înțelegeau că într-adevăr și Căpitanul și Moța și toți marii eroi ai Legiunii erau mari deschizători de drum, jerbe de foc, pe un traseu spre cer, pe care fiecare avea dreptul să se înscrie și datoria să-i urmeze, ca nu să rămână la un stadiu de viață stupidă, amorfă, paralizată în blazarea neputinței de a se smulge din pământesc. În condițiile temniței transformate prin acceptarea conștientă a suferinței în altar de lumină, creștea fiecare în procesul desăvârșirii morale și spirituale.

Așa am înțeles de ce Căpitanul a spus că cele trei stadii ale școlii legionare sunt: **cuibul, tabăra și temnița**. În cuib faci cunoștință cu idealul legionar: slujirea lui Dumnezeu în viața neamului, învățând să renunți la patimi și în primul rând la orgoliu. „*Cunoaște bine Legiunea, în cuib fă-ți toată școala*”. În tabără intri în comuniune cu cei ce și-au propus același ideal, devenind conștient de forța lucrătoare a dragostei în comunitatea de ideal și metode. Iar în temniță jertfești ființa ta, acceptând conștient arderea pe altarul ispășirii, în numele neamului tău, din iubire, pentru Dumnezeu: „*Părinte, treacă de la Mine paharul acesta..., dar nu voia Mea, ci voia Ta să fie!*”

Jertfa pe care o oferi trebuie să fie pură, „fără cusur”. Altfel e act de cutezanță și e osândită îndrăzneala ta de a intra în „cămara de nuntă” fără haina adecvată. Nu se revarsă asupra ei Harul, și nici prin ea asupra întregii comunități, neamul, în numele căruia ai făcut-o. Nu te poți duce în fața lui Dumnezeu cu un dar nedemn de El, cu o scârnăvie. Ființa ta, plină de poftă trupești, de păcate lumești și diavolești, de ură, de minciună, de desfrâu, de lăcomie, de mândrie și batjocură, de insultă și injurii, de blasfemii și tot felul de clevetiri și calomnii e scârnăvie! Pe care vrei s-o oferi în dar veșniciei?

„*Toate (jertfele) vor trece prin foc*”. Aurul, ca să se dovedească că e aur, va fi verificat prin foc, spune Sfântul Apostol Pavel. Balanța judecății lui Dumnezeu e focul vericator. Și dacă zice: „*Voi clătina încă o dată cerurile*”, înseamnă că înveșnicirea ființelor raționale create de Dumnezeu (îngeri și oameni) va fi verificată prin Focul Judecății, dată Fiului, pentru merit sau osândă, în momentul hotărât de El. „*Sezi de-a dreapta Mea, până ce voi pune pe toți vrăjmașii Tăi așternut picioarelor Tale*” (Psalm).

Zice Sfântul Apostol Pavel: „*Schimbați-vă în duhul minții voastre*”. Asta înseamnă că un duh străin adevărului ne îndreptățește să facem cele lumești. Acesta este duhul diavolului care ne minte - începând de la protopărinții Adam și Eva în rai, - ca să facem ceea ce e rău ca și cum ar fi bine. Doar duhul lui Hristos ne îndreptățește în fața Dumnezeirii. Venind cu duhul diavolului în fața lui Dumnezeu suntem osândiți.

„*Căci dacă cugetul tău nu te osândește, nici El nu te osândește*”. Ai trecut din moarte - prin moarte - la viață. Duhul cu care ai omorât mădularele omului pământesc (necurăția, pofta rea, minciuna etc.) te va îndreptăți în Duhul Celui ce îndreptățește ființa ta cea nouă în Hristos. Aceasta cere pocăință făcută cu conștiința păcatului, a nedesăvârșirii tale, nu să ascuți de cei înșelați de diavol pentru care a te pocăi înseamnă a ieși de sub ascultarea Bisericii și a te înscrie pe o listă făcută de ei, pentru a te număra printre cei mântuiți. Cine i-a trimis pe ei să pecetluiască și să împlinească numărul celor ce vor fi mântuiți?

Când îngerului i se cere să pecetluiască pe fiii lui Dumnezeu, i se indică și semnul ce-l va pune în fruntea fiecăruia: semnul *tau* în grecește, adică Crucea. „*Și Domnul i-a zis: Treci prin mijlocul cetății, prin Ierusalim, și însemnează cu semnul crucii pe frunte, pe oamenii care gem și plâng din cauza multor ticăloși*” (Iezechiel 9, 4). În latinește, din Vulgata: „*Et dixit Dominus ad eum: Transi per mediam civitatem in medio Ierusalim et signa thau super frontes virorum gementium...*” În Apocalipsa Sfântului Ioan (7, 3) găsim pecetluirea celor 140 de mii din toate semințiile lui Israel. La Matei (24, 30) găsim prorocia Mântuitorului: „*Atunci se va arăta pe cer*

semnul Fiului Omului și vor plânge toate neamurile pământului...”

Sfântul Apostol Pavel zice în epistola către Filipeni (3, 18-19): „Căci mulți, despre care v-am vorbit adeseori, iar acum vă spun și plângând, se poartă ca dușmani ai Crucii lui Hristos. Sfârșitul acestora este pieirea”. Sectanții, care spun că nu și Tradiția, ci numai Scriptura este izvorul Adevărului, ignoră și Vechiul și Noul Testament cu privire la textele despre Sfânta Cruce, iar pentru a-i induce și mai mult în eroare pe credincioși, trunchiază textul. Ei nu înțeleg că semnul Sfintei Cruci este semnul văzut al acțiunii Duhului Dumnezeiesc, așa după cum porumbelul este semnul (chipul) văzut al Duhului Sfânt, ca Persoană Treimică.

Toate acțiunile pe care le săvârșește Dumnezeu închipuie Crucea. Moise lovește cu toiagul asupra apelor pe verticală, iar apele se despart pe orizontală. Elisei repetă minunea, lovind apa Iordanului cu haina lui Ilie și apele se despart. Tot el învie pe fiul sumamitencei, întinzându-se în chipul crucii deasupra copilului. Când evreii erau mușcați de șerpii veninoși în pustie, se vindeau privind la șarpele de aramă făcut de Moise la porunca lui Dumnezeu și spânzurat pe lemn la marginea taberei. Mântuitorul amintește lui Nicodim această întâmplare: „După cum Moise a înălțat șarpele în pustie așa și Fiul Omului trebuie să fie înălțat.”

Cei ce privim jertfa de pe Cruce ne vindecăm de veninul păcatului. Dumnezeu Tatăl coboară pe pământ prin Fiul - acțiunea verticală - pentru a transfigura lumea din planul istoric, immanent - acțiunea orizontală - prin puterea Duhului Sfânt, lucrător. Deci Omul-Dumnezeu, Iisus Hristos, se află la intersecția acestor două linii de acțiune; aici se întâlnește Omul cu Dumnezeu, în Cruce!

Judecați dacă nu este nebunie, înșelăciune diavolească, să-ți asumi dreptul și răspunderea, în locul lui Hristos, să mântuiești lumea. Și încă, numai pe aceia dintre oameni care sunt înscrisi în lista ta. Tu, om păcătos, îngâmfat și neascultător, vorbitor de rău, blasfemiator, lacom de bani și de câștig urât, spoliator și doritor de măririi lumești, care negi Taina întrupării lui Hristos din Fecioara, a Botezului, a Cununiei și a Preoției, puterea Sfintei Cruci și taina tainelor, prefacerea pâinii și a vinului în Însuși Trupul și Sângele lui Hristos! Tu, cel înfierat în însăși conștiința ta cu actul neascultării și al sperjurului vii să mântuiești lumea?

Fraților, nu vă lăsați înșelați. „În timpurile cele de apoi, se vor ivi prooroci mincinoși și hristoși mincinoși” (Evanghelia după Matei). „Chiar dintre voi se vor ridica bărbați care vor înșela turma” (Sfântul Apostol Pavel). Vedem cu ochii noștri aceasta. Ca să cunoști că sunt rătăciți, întreabă-i:

- Crezi în Dumnezeul treimic, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt? Crezi că întruparea Fiului lui Dumnezeu s-a făcut în chip supranatural și că Sfânta Fecioară a fost fecioară înainte de naștere, în naștere și după naștere? Vii în Duminici și Sărbători la Biserică? Recunoști Sfintele Taine și Preoția harică? Crezi că pâinea și vinul sfințite în timpul Sfintei Liturghii sunt Trupul și Sângele lui Hristos?

Răspunsurile vor fi viclene, vor încerca să te corupă de la credința cea dreaptă. Cu astfel de oameni nu discuta. „Să-ți fie ție ca un vameș și ca un păcătos”. Sfântul Apostol Pavel adaugă la aceasta: „și cămașa de pe el este spurcată”. Iar Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan: „Ei au ieșit din mijlocul nostru, dar ei nu erau dintre ai noștri. Fiindcă, dacă ar fi fost dintre ai noștri, ar fi rămas cu noi. Dar de aceea, au ieșit dintre noi, ca să se arate că nu toți erau dintre ai noștri” (I Sobornicească, 2, 19).

*

**

Poate cineva se va indigna: „Ce-i cu atâta teologie în aceste Memorii”?

Cel ce scrie acestea este un legionar, ostaș în Legiunea Arhanghelul Mihail. El nu poate fi

decât creștin. Cunoscător al Adevărului pe care-L slujește și luptător pentru cucerirea Lui. De aici, datoria pedagogică. Din experiența de luptă împărtășește fraților de credință tot ce poate contribui la luminarea lor pentru a nu fi înșelați în bătălie. Fără cunoaștere teologică și trăire în ascultare de Biserică nici un om nu poate aspira la mântuire. „*Extra ecclesia nula salus*”, adică în afară de biserică nu este mântuire (Sfântul Ciprian al Cartaginei).

Părintele Vasile Serghie

În perioada de „tranziție” (1945-1947) în care ne puteam organiza noi înșine viața în interiorul închisorii, am stat câteva luni în aceeași celulă cu părintele Vasile Serghie și cu Anghel Papacioc.

În programul duhovnicesc, în afară de rugăciune, studiu, meditație, convorbiri exegetice, intra și o zi pe săptămână de tăcere completă, făcută tot cu scopul unei adânciri și întâlniri tainice cu Dumnezeu; o analiză scrupuloasă a tuturor momentelor și actelor vieții, pe care apoi, într-o mărturisire, o analizam, adâncind-o și mai mult și încercând să găsim soluții de vindecare și îndreptare sau de încuviințare, după cum era cazul. După o astfel de „punere sub lupă” a vieții sale, părintele Vasile Serghie, care nu se menaja în nici un fel, a avut un moment de mare cutremur sufletesc:

- Fraților, sunt tulburat, gândindu-mă cum de am îndrăznit să fiu hirotonit preot? Probabil de aceea m-a adus Dumnezeu aici ca să-mi dau seama cu adevărat de nevrednicia mea. Ce taină este aceasta, ce obligații apasă asupra conștiinței slujitorului și ce răspundere are în fața lumii și a lui Dumnezeu! Mă cutremur și nu cred că voi mai putea să împlinesc această misiune, dându-mi seama că starea preoției mă depășește! Și decât s-o fac cu nevrednicie, mai bine n-o mai fac!...

Eu stăteam uimit, cu privirea aplecată, uluit de mărturisirea părintelui. Anghel Papacioc, apropiindu-se de dânsul, cu ochii plini de lacrimi i-a zis:

- O, Părinte Vasile, acum cu adevărat ești un bun **Preot!** Acum când trăiești cu conștiința nevredniciei tale! „*Căci puterea lui Dumnezeu întru neputință se arată și celor smeriți Dumnezeu le dă harul Său*”. Ce bine ar fi, a continuat Anghel, dacă fiecare preot ar trăi cu această conștiință a nevredniciei sale. Cu câtă atenție, cu câtă frică și cutremur și-ar împlini slujirea lui de apostol al lui Hristos pe pământ?!

Căzând unul în brațele celuilalt plângeau; lacrimi de mângâiere și bucurie încurajatoare se împreunau pe obraji lor. Am îngenucheat în rugăciune. Dacă un preot se cutremură, gândindu-se la răspunderea ce o are pentru această slujbă sfântă, este mai ușor pentru un mirean să se mântuiască... Anghel Papacioc îmi ghicea gândurile:

- Vezi, frate Virgile, că mântuirea este în posibilitatea lui Dumnezeu nu pentru cel ce doar dorește, ci și pornește la lucrarea celor bune. Primul pas al acestei lucrări este tocmai conștiința nevredniciei. Atunci intervine harul să te învrednicească dându-ți puterea să înaintezi la locul slujirii tale.

Anghel Papacioc, era atunci tainic Călugăr și Preot!

Moș Epure

Păstrez ca odoare două cărțile care circulau în închisoare și constituiau material ajutător pentru continuarea unui proces interior, început la intrarea în Frăția de Cruce sau în Cuib. Sunt simple. Una, *Îndreptar de spovedanie*, este o sinteză a lucrării *Oglinda duhovnicească* a protosinghelului Nicodim Măndiță. Cealaltă, *Despre mărturisire*, cuprinde un capitol din *Mântuirea păcătoșilor*, a lui Agapie Criteanul.

Tatăl unuia dintre camarazi, Moș Epure, bătrân și bolnav, scria ziua și noaptea la lumina

unui opaiț, - o călimară cu ulei, - aceste cărțuții, pe care fiul său Costică le distribuia în Celular. Acest Om făcea o operă duhovnicească extraordinară. Mântuind pe alții se mântuia pe sine. Cu răbdare demnă de ucenicii care copiau în mănăstiri sau în chilii pustii Sfânta Scriptură sau alte lucrări Sfinte, caligrafiind cu majuscule înflorate cuvântul sfânt și de învățatură patristică, Moș Epure, pătruns de învățătura tainică a Cuvântului Dumnezeuiesc, părea înger în trup. În afara zâmbetului ce te învăluia ca o lumină sfântă, gestul lui de dăruire a cărțuțiilor devenea sacru: „*Gustă și vezi ce bun este Dumnezeu*”. Era de un calm, de o liniște sufletească și un fel de a se mișca așa de cuminte, încât ți se părea că te afli în fața unui Sfânt uitat de Dumnezeu pe pământ pentru a te binecuvânta în numele Său.

De câte ori îl vedeam, plângeam, fără să știu de ce. De sfiiciune, de bucurie, de dragostea cu care mă învăluia în privirile lui... Plâng și acum, când îmi aduc aminte de dânsul, fără să pot spune de ce? Poate și pentru că niciodată, absolut niciodată, nu l-am auzit vorbind. Și nu știu dacă l-o fi auzit cineva, poate doar fiul său, cu care ședea în celulă. Vorbea doar cu ochii aceia buni și blânzi și cu gestul acela sfânt de oferire a Cuvântului scris de el, zile și nopți, săptămâni și luni în șir. Probabil asta era taina lui: „*Ce cuvânt omenesc aș putea spune când, iată, aici vorbește Dumnezeu!*”

Pe una din cărțuții mi-a oferit dedicația: *Crăciunul 1946 să fie, frate Maxim, prilej de bucurie și înălțare. Dumnezeu să-ți călăuzească pașii acum și totdeauna pe calea îndreptărilor Lui. Fratele tău, Moș Epure.*

Moșule Sfânt, sunt mai mult decât încredințat că Dumnezeu te-a făcut lumină în Lumina Cuvântului Său veșnic. Roagă-te pentru mine, păcătosul, pentru tot neamul, pentru păcatul groaznic al uciderii dintre noi, al uciderii de prunci, al desfrâului, al recrucificării lui Hristos; ca toți să facem voia Lui, și să nu se bucure diavolul că a înșelat făptura lui Dumnezeu.

Viața de chilie

Prin Martie, cum a început să se încălzească, am luat hotărârea să ne mutăm câte unul în celulă, ca să facem o experiență duhovnicească; să intensificăm exercițiul rugăciunii isihaste și să avem timp să studiem cât mai mult literatura patristică ce o aveam la dispoziție. Sub binecuvântarea părintelui Serghie și-a organizat fiecare pravila, nelipsind controlul întâlnirii periodice comune.

Părintelui Vasile Serghie i-a expirat pedeapsa și la sfârșitul lunii Aprilie a plecat. Am rămas fără un pedagog investit haric. Ceilalți preoți legionari deși erau modele de viață creștină, erau angajați în menținerea vieții duhovnicești la stadiul suportării suferinței și practicării rugăciunii. Așa că domnul Trifan și Anghel Papacioc deveniseră cenzori pentru controlul vieții la care ne angajam. Apoi consultam pe cei cu pregătire teologică, domnul Straja – viitor preot, - Radu Leonte, pe preoții Ion Marinescu, Ion Florea, Traian Belu, pe diaconul Grebenea.

Lumea temniței ardea în dorința de depășire a simplei cunoașteri, năzuind integrarea în ființa hristică a omului nou, creștin legionar, cu conștiință de slujitor al lui Hristos în viața neamului.

Chivotul pentru Mănăstirea de fecioare de la Vladimirești

Aflasem și noi despre Mănăstirea de fecioare de la Vladimirești. Am oferit acestui Sfânt Lăcaș, ocrotit de Maica Domnului, ca jertfă de mulțumire pentru toate câte le făcuse cu noi Dumnezeu, izbăvindu-ne din atâtea primejdii, un Chivot. Grigore Baci, fost prefect de Alba, spirit întreprinzător, obținuse aprobarea administrației să facă un atelier de jucării și unul de împletituri de nuiel (răchită). La adăpostul acestor activități s-a realizat Chivotul, având ca model Biserica Mănăstirii Curtea de Argeș. Inițiativa a aparținut lui Ion Ianolide, iar proiectul a fost executat de Nicu Mazăre. Dimensiunile le-a stabilit la scară, după mai multe fotografii din cărți și manuale școlare, o muncă de care numai el a fost în stare. Tâmplăria, din plăci de lemn de nuc, a fost lucrată de Schiau Ion, Căliman Dumitru și Iordache Ion. Sculptura a fost realizată de Anghel Papacioc cu ucenicii Iulian Bălan, Foti Petru și Avram Sebastian.

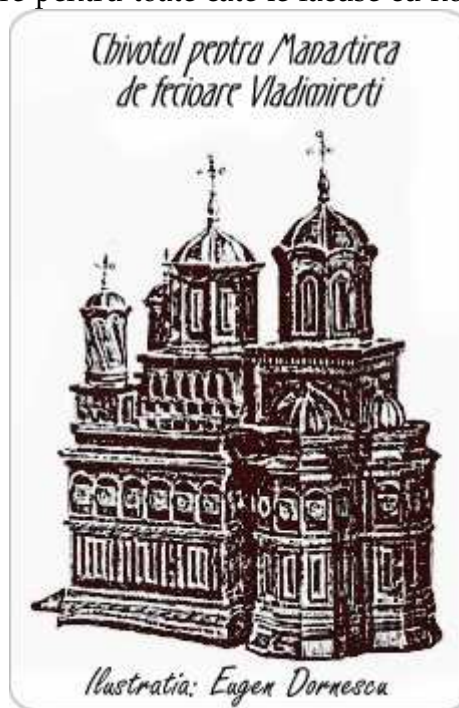
Anghel Papacioc avea ca specialitate sculptura și realizase în 1941/42 ușile împărătești pentru Capela din Brașov. Înainte de eliberare (1947) a lucrat ușile de la intrare ale Băncii din Turda; după eliberarea din a doua arestare (1964) a lucrat alte „porți împărătești” la unele Biserici din București. Sculele (dălțile) au fost confecționate de nea Doncea.

Lucrarea s-a realizat discret, piesă cu piesă, timp în care lângă Anghel Papacioc mulți camarazi au învățat să sculpteze, realizând candelor din lemn de nuc, cu încrustări din os sculptat. S-au lucrat icoane pirogravate, cruci și troițe în miniatură, cruciulițe din os și medalioane, casete. Aiudul devenise un atelier artizanal în care munca se îmbina cu fantezia. Fiecare realiza opere unicate. Unii au reușit să le scoată afară, dar foarte multe au fost confiscate.

Se puna problema scoaterii și transportului Chivotului la destinație. La *Fabrica Stoica*, astăzi Uzina Mecanică Aiud, situată lângă închisoare, naționalizată forțat și anticipat de către penitenciar, unde lucrau doar deținuți de drept comun, a fost angajat un maestru tânăr, pe nume Luchian. Cu ajutorul lui l-am corupt și pe subdirectorul Mareș, care a iscălit aprobarea de a scoate Chivotul. L-am expediat întâi la București cu un camarad care se elibera. Dumnezeu rânduise toate. La București a fost fotografiat și apoi văzut de sculptorul Ion Jalea, fost coleg cu Anghel Papacioc la Școala de Arte și Meserii, actualul Liceu industrial Polizu, care a exclamat: „*Dacă Anghel n-ar fi fost închis, ne-ar fi întrecut pe toți*”.

De la București la Vladimirești era cale lungă și la data aceea bande de soldați sovietici cutreierau țara, jefuind, ucigând și panicând populația. Deși se constituiseră unități speciale ruso-române contra bandelor, datele oficiale sovietice vorbeau de circa un milion de dezertori după trecerea Prutului. Chivotul a fost pus la vagonul poștal cu însoțitor până la destinație. Între Buzău și Râmnicu Sărat trenul a fost oprit de dezertori sovietici. Oamenii au fugit pe câmp. Cei prinși au fost jefuiți și dezbrăcați, vagonul de poștă devastat și coletele violate. CFR-istul poștaş și însoțitorul au fugit și ei să își scape viața.

Dar, o, minune! Dezertorii sovietici spărgând ambalajul din scândură, la vederea minunăției s-au prosternat la pământ. Unul care rupea un pic pe românește înduplecă un călător să le descifreze adresa. Lumea e rechemată în tren, i se restituie obiectele și hainele

furate. Tâlharii duc ei înșiși Chivotul la poarta Mănăstirii Vladimirești. Măicuțele, spăimântate la vederea sovieticilor, fac rugăciuni la Maica Domnului să izbăvească Sfântul Lăcaș de profanare. Soldații le roagă să deschidă porțile, făcându-le să înțeleagă că au un dar pentru Mănăstire și le arată Chivotul. Măicuțele deschid și ei duc Chivotul în Sfânta Biserică căzând și plângând în fața Sfințelor Icoane. Ne rugam în Aiud ca să ajungă Chivotul la destinație. Și Dumnezeu ne-a primit darul în bucuria și rugăciunile măicuțelor.

În 1955 când Mănăstirea a fost desființată de securitate și măicuțele alungate, multe obiecte de cult și odoare au dispărut, între care și acest Chivot.

Am făcut o sesizare către Patriarhie să intervină pe lângă Poliția română pentru descoperirea acestui Sfânt Chivot. Fiindcă undeva trebuia să fie. Astăzi se întreprinde de către o forță ocultă o acțiune de discreditare și compromitere morală și spirituală a acestei Mănăstiri de fecioare. Niște călugărițe îmbrăcate elegant intră prin biserici, spunând că sunt de la Vladimirești. La anumite momente solemne ale Liturghiei provoacă scandal în biserică, insultând ierarhia bisericească, și lansează știri alarmante cu privire la maica Veronica și vechile călugărițe fecioare, că au căzut în erezie acceptând învățături despre reîncarnare și spiritism. E o conspirație împotriva adevăratelor mirese ale lui Hristos, pentru ca să nu mai aibă loc pelerinaje și rugăciuni ale sufletului românesc acolo. Biserica, Patriarhia, Sfântul Sinod, episcopii nu știau oare nimic despre aceasta? Pe noi ne doare orice act de jignire adus Bisericii lui Hristos și slujitorilor Lui.

Ora et labora

Vara anului 1945 am petrecut-o în semilibertate interioară, între ateliere și celule. Domnul Trifan a fost de părere să experimentăm și forma de viață a comunității monahale, îndeletnicindu-ne cu împletitul coșurilor, rucodelia din timpul exersării rugăciunii inimii. Cu dânsul și cu moș Jacotă am lucrat în atelierul de împletituri alături de deținuți de drept comun. Ni s-a alăturat cu sprijin spiritual deosebit părintele Traian Belu.

Prezența noastră în mediul alterat moralicește al celor de drept comun a determinat în sufletele lor control în exprimare, chiar întrebări care dovedeau că sufletul nu se simte bine în starea de păcat și tânjește după lumină. Dar trebuind să părăsim atelierul, n-am avut satisfacția să operăm mai profund, în așa fel încât să determinăm hotărârea lor de a se întoarce la o viață morală.

Criminalii de război

Din Februarie 1945, soseau în Aiud așa zișii *criminali de război*. La început câteva loturi de ofițeri superiori și inferiori, apoi subofițeri, gradați și simpli soldați. Criminalii de război constituiau elita armatei române care luptase împotriva cotropitorilor pământului strămoșesc și a comunismului. Prin jocul perfid al forțelor iudeo-masonice erau vinovați că au luptat împotriva poporului sovietic, a clasei muncitoare și a înaltei concepții de viață materialist-dialectice etc. Erau declarați criminali de război printr-o derogare și extindere a hotărârilor Tribunalului de la Nürnberg.

Poporul sovietic nu era reprezentat în proces. Alt popor, cu toți reprezentanții lui, se substituia în actul de acuzare împotriva armatei române, agitând prostimea cu lozinci scrise pe pancarte, pe garduri, pe pereții caselor, în instituții, în uzine, în fabrici: „*Moarte lor, moarte lor./ Moarte criminalilor*”. În sălile de procese grupuri de derbedei creau atmosferă, apărarea aducea o nouă acuzare: că sunt asupritori și exploatare ai poporului, burghezi retrograzi, chiaburi exploatare ai satelor, imperialiști. Verificând câteva dosare ale criminalilor de război se poate constata că judecătorii și acuzatorii erau cumpărați sau șantajați moralicește

de evrei, iar anchetatorii care întocmiseră dosarele de trimitere în judecată, cu pedepse deja hotărâte, erau evrei. Iar după ce au fost cozi de topor, aproape toți judecătorii au fost condamnați.

Toate le dirija *marea ocultă internațională*; Roosvelt, evreul paralytic ajuns președinte al SUA, împlinea visul lui Israel de a împărți lumea. La conferința de la Yalta împreună cu masonul Churchill lăsase pe mâna lui Stalin și a evreimii sovietice statele Europei răsăritene. Sub formă legală s-a realizat o răzbunare de proporții, nemaîntâlnită în istoria lumii: acesta fiind adevăratul holocaust.

Criminalii de război au fost cazați în Secție, apoi, când a crescut numărul lor, în Celular, la ultimul etaj, pe ambele laturi. Unii militari sau membri ai organelor ordinii interne făcuseră parte din aparatele represive ale lui Carol II și Antonescu. Având conștiința încărcată se așteptau ca legionarii să aibă o atitudine dușmănoasă și revanșardă. Au rămas stupefiați când la vizetă, înșelând vigilența gardienilor, legionarii îi salutau și-i întrebau dacă au nevoie de ajutor medical (doctorul Uță procura medicamente prin gardienii pe care-i tratase) sau le ofereau o bucată de turtoi, îmbărbătându-i. Cei pe care-i loviseră le răsplăteau cu dragoste.

Colonelul Manea, fost președinte al Curții marțiale a Corpului 5 Armată - Ploiești, care judecase și lotul nostru și dăduse mii de ani condamnare, a fost vizitat de Țoțea Nicolae, care în urma schingiuirilor suferite la București, de la Curelea și Oproiu, rămăsese cu accese de tulburare nervoasă. Ducându-i gamela cu mâncare, porția din ziua aceea, l-a întrebat:

- Mă cunoașteți, domnule colonel Manea?

- Nu..., nu..., nu știu cine ești!

- Sunt Țoțea Nicolae, m-ați condamnat la moarte, dar mi-ați schimbat pedeapsa la munca silnică pe viață în urma recursului făcut de apărare. Eram tânăr învățător în satul meu și am îndrăznit în 1940/41, să-l întreb pe șeful postului de jandarmi de la cine a primit ordin să-l aresteze și să-l schingiuiască pe Dumitrescu, fiul preotului din sat, și să scrie o declarație despre felul cum a fost omorât. Vă amintiți? Aceasta era acuzația mea...

- Nu..., nu..., iartă-mă..., nu mă omori. Ai venit să mă omori..., a început să țipe disperat colonelul.

- Nu, n-am venit să te omor, căci dumneata ești mort de mult. Am venit să te înviez. Am venit să-ți arăt diferența între conștiința dumitale și a noastră, de victime acuzate de crime și fărădelegi pe care nu le-am făcut și nu le puteam face. Am venit să-ți arăt că suferința de acum este prilej de ispășire a fărădelegilor pe care ți-l oferă Dumnezeu, în Care n-ai crezut, pe Care L-ai batjocorit, căci v-ați crezut atotputernici peste neamul acesta.

Și Dumnezeu a arătat un semn. Țoțea îi trimitea aproape zilnic o bucată din turtoi sau o porție de mâncare. Când Manea s-a îmbolnăvit, Țoțea s-a mutat în celulă cu el ca să-i îngrijească rănilor pline de viermi. Numai Țoțea l-a îngrijit până a murit, mâncat de viermi ca Irod, căci gardienilor le era scârbă de el.

*

**

Mulți ofițeri superiori au murit în Aiud plătind blestemul rostit asupra armatei române în momentul profanării osemintelor eroilor din primul război mondial. Căci în acel moment nici un ofițer superior sau inferior nu a protestat atrăgându-și împlinirea blestemului.

Sfintele Paști 1945

Profitând de atitudinea indecisă a directorului, am obținut permisiunea să sărbătorim Sfintele Paști cu slujba religioasă în curtea închisorii, la Troița Nicadorilor, la care să ia parte toți deținuții, și cei de drept comun. Doar criminalilor de război nu li s-a permis să iasă în

curte. Totuși, cu ajutorul gardienilor prieteni, cei de pe latura opusă T-ului care nu puteau vedea slujba Sfintei Învieri au fost băgați în celule cu vedere spre Troiță. Toți preoții noștri împreună cu cei oficiali, ortodox și greco-catolic, care încă funcționau, au pregătit slujba Învierii.

La strigarea: *Veniți de luați Lumina!*, adresată celor „*Patru Răsărituri ale lumii*” de părintele Ion Marinescu cu un timbru de adevărat Vestitor ceresc, s-au aprins făcliile tuturor, chiar și ale celor din Celular. Imnul *Hristos a Înviat* a spart lumina dimineții, izbucnind ca un strigăt din morți din piepturile celor osândiți pentru credința în Învierea neamului românesc. Părintele, în afara tipicului, a ridicat Sfânta Cruce spre Celular:

- Hristos a Înviat și pentru voi, ca și pentru noi!

- Adevărat a Înviat!, au izbucnit într-un singur glas sufletele acestor frați de suferință; acum cunoșteau Puterea Dumnezeului celui Adevărat, care avea să le fie sprijin, nădejde, mângâiere, alinare și binecuvântare atunci când în conștiința lor suferința li se făcea ispășitoare și mântuitoare.

Un preot monah la dreptul comun

În toamna lui 1945 mulți deținuți de drept comun au fost eliberați. Printre ei și Șaramet, ordonanța de pe etajul nostru.

Lui Anghel Papacioc, cu care ședeam în celulă, și mie înfățișarea noului venit și maniera de a servi zupa sau mâncarea ne-au atras atenția. Privirea îi era tristă. Când folosea polonicul părea un gest sacru, ca mișcarea cultică pe care o face preotul în altar. Am hotărât să stăm de vorbă cu el. Într-o zi, după masa de amiază, pe când se pregătea să ducă ciuberele la bucătărie, Anghel l-a chemat în celula noastră. A privit bănuitor și privirile lor s-au întâlnit într-o îmbrățișare mută. A promis că va veni. După aproape o oră a sosit. Anghel l-a întâmpinat în ușă; s-a uitat atent împrejur apoi a salutat:

- Doamne ajută!

I-am răspuns cu aceeași salutare. Era un bărbat la patruzeci de ani, potrivit de statură, dar firav, cu privirea duioasă, chiar tristă. L-am rugat să ia loc pe pat, în fața noastră. Și Anghel a deschis cuvântul:

- Iartă-ne că te-am invitat la noi, dar înfățișarea dumitale arată că nu ai ce căuta printre deținuții de drept comun.

Bărbatul se uita atent când la Anghel, când la mine fără să zică nimic. Și Anghel a continuat:

- Nu vrem să-ți redeșteptăm în suflet vreun moment dureros pe care poate l-ai trăit, avem între noi și preoți cărora, de crezi că e nevoie, îți putem înlesni să te mărturisești.

- O, fraților, a zis bărbatul și lacrimile au început să-i curgă șiroaie pe obraji, și eu sunt preot. Preot monah. Dumnezeu m-a adus aici pentru păcatele mele, ca să ispășesc și poate ca să învăț ce înseamnă cu adevărat lepădarea de lume pe care am exprimat-o în votul călugăriei și să cunosc tainele lucrării Lui.

Iar observând cruciulițele legate la capul patului a oftat:

- Nu vă cunosc, dar dacă purtați ca armă în suferință Crucea Domnului Hristos și ați văzut zbciumul sufletului meu, mă încredințez că mă aflu în fața unor oameni cu frică de Dumnezeu. Ascultați-mi mărturisirea, căci n-am spus nimănui până acum.

Eram uluiți și așteptam, cu temere, spovedania unui preot monah, în fața noastră, a unor mireni nevrednici.

- Fraților, eram preot și ajutorul starețului de la Mănăstirea Horezu. Toamna trecută am plecat cu două căruțe ale mănăstirii, cu doi frați călugări grăjdari la Râmnicu Vâlcea, să fac

cumpărături pentru Postul Crăciunului: prune uscate, mere, zarzavaturi, cartofi, varză și altele.

Deși trecuse frontul în Ardeal, lumea era timorată și puține prăvălii erau deschise. Era Vineri spre amiază; la o prăvălie negustorul aștepta în ușă. Dau bună ziua. Negustorul mă pofteste curtenitor în prăvălie. Înăuntru, o mulțime de saci și butoaie pline cu mărfuri: măsline, prune, cartofi, smochine. Întreb de prețuri și rog să mi se pună cantitățile de care aveam nevoie. Măsline și smochine mi-au dat din marfa care era în prăvălie, iar prune uscate și cartofi mi-au dat din magazia din curte. Negustorul m-a oprit la cântar, să-l verificăm; trei băieți aduceau sacii din magazie la cântar și-i duceau la căruțe. Am plătit, mulțumind, negustorului și am plecat.

Ajungând spre seară la mănăstire am tras să descărcăm marfa. Părintele stareț era acolo. *„Ia să vedem, părinte, zice el bucuros, ce ne-ai adus pentru vindecarea lăcomiei trupești”*. Gustă o măslină și-i plăcu. Gustă și o smochină, la fel. *„Bune, bune, ia să vedem și prunele și cartofii!”* Unul din frați dezlegă un sac cu prune și ... rămânem uluiți. În sac erau numai coji și sâmburi, în ceilalți la fel. Desfăcu și sacii cu cartofi, erau stricați și mucegați.

„Frate, ce-ai făcut?” I-am povestit cum s-a întâmplat. *„Frate, a zis el, negustorul te-a văzut naiv, că n-ai controlat marfa din magazie și și-a bătut joc de tine. Du-te dă-i prunele și cartofii înapoi, poate s-o rușina. Dar nu îi spune că a făcut-o dinadins, ci că poate au greșit băieții care te-au servit”*. Îmi era rușine. Eram mânios pe negustor pentru necinstea lui sufletească. Acum înțelegeam de ce-i zorea pe băieții care încărcau marfa, spunându-le că e târziu și trebuie să închidă.

Am dus marfa înapoi luni dimineața; negustorul era în fața prăvăliei. L-am salutat și, stăpânindu-mi glasul, i-am spus pățania. L-am invitat să se uite în saci. Spre surprinderea mea și a fraților, negustorul se repede la mine furios și strigă cât îl ține gura: *„Eu nu înșel oameni! Eu nu înșel oameni! N-ai luat marfă de la mine. Vrei să-ți bați joc de mine! Du-te la cine-ai luat marfă!”* În fața impertinenței, fără să cuget, i-am dat o palmă. A căzut ca fulgerat pe pragul ușii, lovindu-se cu capul în potcoava bătută pe prag, simbol de noroc și câștig. Am încercat să-l ridic, dar nu mai sufla.

Unul din băieții de prăvălie a fugit și i-a anunțat nevasta. Aceasta a început să țipe și să strige ceva ce nu înțelegeam, căci vorbea în idiș. Erau deci evrei. Au apărut ca din pământ șapte-opt bărbați care m-au prins imediat, mi-au rupt sutana și m-au dus în lovituri la Poliție: *„Iată, oameni buni, popii omoară oameni pe stradă. Iată, popii este fasciști, legionari, moarte lor!”*

Eram năucit de întorsătura lucrurilor. La Poliție am dat o declarație în care am arătat toată povestea. Am fost repede judecat și condamnat la muncă silnică pe viață. Acum îmi ispășesc pedeapsa. Fiindcă așa mi se cuvine. Trebuia să rabd mai degrabă paguba și nedreptatea, bațjocura și înșelăciunea decât să mă mâni. Câți oameni, fraților, mor în lumea asta fiindcă au primit o palmă? Dar mie Dumnezeu mi-a arătat că nu trebuia să ridic mâna împotriva celui ce m-a necinstit. N-am fost în stare să zic: *„Iartă-l, că nu știe ce face”* sau *„Nu-i socoti păcatul acesta!”*

Ascultam cu ochii în lacrimi spovedania și osândirea părintelui.

- Părinte, aveți o pravilă. Cum reușiți să o împliniți în mediul așa de neprielnic în care vă duceți viața?, întrebă Anghel.

- Aici e tragedia mea, a zis părintele, podidindu-l lacrimile, ziua nu pot face mai nimic. Numai noaptea când toți dorm, mă scol și bat metanii și-mi plâng păcatul. Dar într-o noapte am fost surprins de unul care se trezise și a dat alarma pentru toți: *„Iată, bă, popa se pocăiește!”* Și râd de mine toți. Rabd bațjocura lor ca să-mi ierte Dumnezeu păcatul pe care, deși fără voie, l-am făcut.

- Părinte, i-a zis Anghel, dacă ai încredere în noi, te rugăm să vii la noi în celulă peste zi și să-ți faci aici pravila. Te însoțim și noi în rugăciune.

- O, fraților, a zis părintele, podidindu-l iarăși lacrimile. A mutat Dumnezeu mânăstirea în pușcărie! Vă fericesc că vă puteți ruga în tihnă și că sfințiți zidurile cu suferința voastră. Afară stăpânește acum satana.

Aproape două săptămâni ne-am rugat împreună. Într-o zi, am așteptat nedumeriți sosirea părintelui la rugăciune. Târziu după amiază a venit într-un suflet, cu lacrimi de bucurie pe obraz și ne-a îmbrățișat:

- Fraților, s-a milostivit Dumnezeu de mine!

Apăruse un decret care amnistia pedeapsa celor cu crime neintenționate; a fost chemat și dânsul la grefă și i s-au făcut actele de eliberare. Dumnezeu a văzut pocăința lui sinceră. Prin osândă i-a arătat nedesăvârșirea lepădării de omenescul din el. Ieșea luminat și purificat prin baia pocăinței adevărate. Ne-a binecuvântat și, îmbrățișându-ne, ne-am despărțit cu trupurile. Dar în duh am rămas împreună în Hristos, Cel ce dă tuturor mântuirea.

Părinte, Dumnezeu să te aibă în pază!

Agatanghel sau Sfârșitul omului

Agatanghel sau Sfârșitul omului. Prorocie pentru șapte sute de ani despre politiceștile treburi din Europa, așa se numea cartea care circula în anii aceia în închisoarea Aiud. Eram tot cu Anghel Papacioc în celulă când ne-a parvenit și nouă. Domnul Trifan o citise și i-o aducea lui Anghel. Această prorocie stârnise multe discuții printre legionarii închiși. În prefață, Ion Popescul, primar din Ploiești, spunea că a tradus-o la 1903 după o ediție franceză tradusă la rândul ei în secolele XV-XVI după originalul grecesc. Lucrarea era scrisă de un monah care trăise în insula Rodos, pe nume Agatanghel, și avusese descoperirea în anul 1272-73.

După eliberare (1964) am căutat-o prin toate bibliotecile și n-am găsit-o. Am fost și la părintele Arsenie Papacioc și l-am întrebat despre ea. A avut-o scrisă cu litere chirilice, dar nu mai știa ce s-a întâmplat cu ea.

Iată ce cuprindea această carte. Unele descoperiri erau mai încifrate și se refereau la perioada renașterii, prezentată ca un început de apocalips, timp în care oamenii se vor întoarce la slujirea antropocentristă, care avea să ducă la înălțarea rațiunii omenești ca obiect de adorație. Anul în care urma să se ajungă la acest stadiu de decădere era 1789, anul revoluției franceze. Se vorbea despre revoluțiile din 1830 și 1848, arătând descompunerea unor împărății, despre constituirea statelor naționale în 1920 și făcea o referire precisă cu privire la țara noastră care mi-a rămas bine în memorie. Am verificat-o cu părintele Arsenie și cu Popa Aurel din Decea, județul Alba:

„În vremea aceasta în țara așezată pe Carpați până la Dunăre, Țara de la Gurile Dunării, numită și Țara Lupului (poate de la steagul Dacilor, n.a.) va apare fiul omului încins cu sabie de Arhanghel, care va face o organizație numită Legheon. Membrii acestei organizații vor fi prizoniți de capul statului, vor fi închiși și uciși la răspântii de drumuri și mulți vor fuși peste hotare prizoniți și de „poporul dușman lui Dumnezeu”.

În timpul acesta Țara Vulturului (Germania) va face un război cu Țara Ursului (URSS) și în prima parte a războiului Vulturul va fi biruitor. Dar când va fi aproape de inima Ursului, acesta va primi ajutor de la o „Fiară de peste ape” și Vulturul va fi înfrânt. Și inima lui va fi împărțită în patru (Berlinul). Și în timp ce Ursul va înainta spre inima Vulturului, toate cetățile Ursului vor striga: „Pace! Pace! Pace!” Și tot poporul acesta din țara de pe Carpați va cădea în grea robie și mulți vor pieri. Dar Maica Domnului și Sfântul Ioan vor aduna în Potire sângele lor și se vor înfățișa cu el

înaintea Tronului Fiului Său. Și nu pentru vrednicia lor, ci pentru rugăciunile Ei, cei ce vor mai fi rămas vii vor fi scoși afară din temnițe. Și după o vreme rana Vulturului se va vindeca. Dar ultima bătălie împotriva „lupilor îmbrăcați în piei de oaie” (comuniști democrați, n.a.) se va da în Țara Sciților (Basarabia-Ucraina?) și atunci aceștia vor fi înfrânți și va fi vai de tine „om de roșu”. Și după aceasta va porni de pe crestele acestei țări de pe Carpați o acțiune de reîncreștinare a tuturor neamurilor”.

Analizând cele spuse de monahul Agatanghel la 1273, putem verifica punct cu punct faptele care deja s-au împlinit, până în 1973, adică de-a lungul celor 700 (șapte sute) de ani, cât anunță dintru început proorocul. Noi, cei scoși din închisori în 1964, suntem obiectul acestei minuni, cutremurându-ne de grija Maicii Domnului și a Sfântului Ioan pentru neamul nostru și înfiorându-ne de cele ce se vor întâmpla „omului roșu”. Rămâne în afara celor 700 de ani să se îplinească înfrângerea comunismului și acțiunea de reîncreștinare a neamurilor. O prorocie mai recentă a fost făcută de Victor Puiu Gârcineanu: *„Pe drumul întoarcerii către Dumnezeu, neamurile ne vor găsi învățători”* (Din lumea legionară). La 1273 primele voievodate românești apăreau în istorie ca expresie politică a creștinismului românesc și Dumnezeu anunța prin proorocul său misiunea neamului românesc: de mărturisitor și apărător al adevărului de viață spirituală pe care Hristos l-a lăsat moștenire tuturor neamurilor în Biserica Sa.

Corneliu Zelea Codreanu nu cunoștea această prorocie când a întemeiat Mișcarea Legionară. Dar prin toate actele lui de gândire, de mărturisire și de realizare, el se găsește în această viziune împreună cu Legiunea pusă sub patronajul Arhanghelului Mihail. De aceea Mișcarea Legionară nu poate fi înțeleasă decât în viziune teologică. Orice judecată în afara acestei viziuni este pândită de greșeala de a se fi împotrivit lucrării Dumnezeiești.

„Dacă lucrarea aceasta este de la oameni ea se va risipi, dar dacă este de la Dumnezeu luați aminte ca nu cumva să vă aflați că sunteți și luptători împotriva lui Dumnezeu”, le-a zis Gamaliil membrilor sinedriului care voiau să-i osândească pe Sfinții Apostoli. Aceste cuvinte pot fi spuse și actualilor prigonitori ai mărturisitorilor lui Hristos organizați ca *„expresie politică a ortodoxiei românești”*, cum conchide Nae Ionescu.

Subdirectorul Mareș și banda lui

Subdirectorul, un tânăr muncitor miner, pe nume Mareș Ion, era mărunțel și îndesat, cu un orizont sufletesc limitat, de aceea și fusese ușor recrutat de comuniști. Fusese pregătit să devină o unealtă de asuprire împotriva deținuților politici din Aiud. Guțan, directorul, mai dibaci, i-a lăsat mână liberă.

În administrație, la grefă, contabilitate, magazii, primiri și expediții, pe lângă gardian, nevinovat în ignoranța lui, lucrau unul sau doi legionari specialiști în materie: contabili, juriști etc. Nu se putea dispensa de aceștia, căci toată evidența scriptică a penitenciarului ar fi căzut la pământ. De aceea a încercat să-i atragă de partea lui, ispitindu-i cu mici favoruri. Dar s-a întâmplat pe dos. Până comuniștii și-au creat cadre, doi ani mai târziu, Mareș a „jucat” așa cum i-au cântat legionarii, neputând să ia măsuri de asuprire.

Mai târziu am aflat că Mareș și-a asociat un grup de deținuți de drept comun, prin promisiuni de eliberare și favoruri, cu care acționa în regiunea Aiud-Turda-Mureș-Cluj. Pe acești deținuți îmbrăcați în civil în timpul propagandei electorale din 1946 îi plimba prin sate în niște mașini mari, înarmați cu bâte, răngi și gârbace, pentru a teroriza populația bătând țărani, omorând bogații și preoții, așa cum au ucis pe părintele Căpâlneanu din Căpâlna, batjocorind învățătorii, strigând lozinci ca: *„Petru Groza, să-l votăm, pe Maniu să-l spânzurăm”*, pentru a băga groza în oameni.

Unii săteni se organizaseră să prindă bandele de teroriști, dar nu le-au găsit ascunzătoarea. Nu și-au închipuit că aceștia erau hoți, criminali, borfași, scoși din temniță și travestiți în civili.

Coloniile de muncă

1946-1948

Unirea, Ciuguzel, Galda de Jos

În iarna anului 1945 venise o dispoziție ministerială ca închisorile să se autoîntrețină prin munca deținuților, căci statul nu acorda subvenții. Închisorile au făcut contracte cu marii proprietari de terenuri agricole, pomicole și viticole; încă nu începuse colectivizarea, dar se percepeau impozite din ce în ce mai grele. Penitenciarele dădeau mâna de lucru și hrana, iar proprietarii terenul, sămânța și locul de cazare. Recolta se împărțea pe din două. Dispoziția s-a aplicat întâi experimental, fiind scoși la muncă cei de drept comun, încă din primăvara lui 1945. Hoții, văzându-se aproape liberi, căci paza era insuficientă, evadau și gardienii erau găsiți legați burduf. Chiar cei care aveau pedepse mici, până la 3 ani, procedau la fel. În vremea aceea de instabilitate și nesiguranță politică și socială, posibilitatea de a dispărea peste graniță sau a-ți schimba identitatea fiind la îndemâna oricui.

Proprietarii de terenuri dădeau în judecată penitenciarul, că nu-și împlinesc obligațiile contractuale, și ei își pierd recoltele și implicit posibilitatea de a fi achitate dările către stat. Cel mai mult pierdea penitenciarul, căci cei închiși nu aveau ce mânca.

În Muntenia și Moldova seceta făcea ravagii iar sovieticii, speculând această calamitate naturală, au dezorganizat „științific” posibilitățile de ameliorare a situației. La Aiud se mânca la 2-3 zile o porție de terci sau uruială de mazăre, cerșite de deținuții însoțiți de gardieni la sătenii din jurul Aiudului. Oamenii se îmbolnăveau și secera morții își aduna snopii grei – recoltă bogată spre satisfacția stăpânilor.

La mijlocul verii 1945 criminalii de război au luat locul celor de drept comun. Nici cu ei nu s-a rezolvat problema, deși nu au evadat; cei mai mulți, neobișnuiți cu munca pământului și slăbiți, nu puteau face față. Nu s-au putut asocia sufletește căci erau orgolioși și egoiști, lipsiți de unitate morală și spirituală. I-a decimat și tifosul exantematic. Păduchele infectat este agentul patogen al acestei boli. Cel neinfecat nu este periculos. În Aiud nu erau bolnavi de tifos, dar „marii gânditori” pentru „binele omenirii” pentru a motiva moartea în masă a deținuților politici, au făcut un transport spre Aiud de deținuți de drept comun infestați de la Văcărești, i-au risipit prin Celular, Zarcă și Secții; păduchii Aiudului s-au infectat (sărmanii de ei) devenind agenții bolii.

Se apropia primăvara 1946 și penitenciarul trebuia să asigure hrana deținuților; ni s-a propus și nouă, legionarilor, să ieșim la muncă. Eram în Aiud la acea dată 7-800 de legionari și am trimis reprezentanți să stea de vorbă cu administrația.

- Vreți să ieșim la muncă în colonii?
- Ce fel de colonii și în ce condiții?
- Avem trei colonii mari: agricolă, pomicolă și viticolă. Dacă vă luați angajamentul că nu fugiți, beneficiați de un pachet și vorbitor, lunar.
- Mulți dintre noi sunt muncitori, țărani sau fii de țărani și știm că această muncă necesită hrană, odihnă și program în funcție de ciclul lucrărilor și condițiilor atmosferice, deci ce hrană asigurați pentru o zi?
- Deocamdată vă asigurăm 100 grame de mălai pe zi și 30 grame de sare (sic).
- E de prisos să mai discutăm. Murim în celule de foame, dar nu și la muncă.
- Ce propuneți pentru ca totuși să ieșiți la muncă?

- Vă facem următoarea propunere:

1. La muncă vor ieși toți oamenii, indiferent de condamnare și situație sanitară și vă asigurăm că nimeni nu va fugi.

2. Organizarea muncii, programul de lucru, modul de desfășurare și planificarea lucrărilor ne revine integral. Gardienii nu vor participa în nici un fel la aceste operații.

3. În colonii, câte un deținut va păstra legătura cu penitenciarul, independent de paza oficială, organizarea interioară și administrativă a coloniei rămânând în exclusivitate deținuților.

4. În afara rației de alimente pe care o vor ridica săptămânal de la penitenciar delegații noștri, veți acorda un vorbitor de trei zile, cu cel puțin trei membri de familie. Să ni se aloce 1 hectar jumătate pentru grădina de zarzavat și să ni se permită să facem o crescătorie de păsări, vaci, oi, capre. Să ni se acorde o zi pe săptămână în care să putem lucra la particulari, în satele din jur, beneficiul acestor munci rămânând în exclusivitate deținuților.

5. Pentru cazare (coloniile, situate pe foste moșii ale grofilor unguri, aveau pe domeniu un castel nelocuit și alte dependențe: grajduri, magazii etc.; proprietățile fuseseră cumpărate de români în urma „procesului optanților” din 1925) vor merge unii dintre noi la fața locului să constate starea de salubritate a clădirilor.

6. Vom lucra pentru penitenciar patru zile pe săptămână, una pentru deținuți, iar sâmbăta va fi ziua de program administrativ: curățenie, spălat rufe, baie etc.

7. Mai este o condiție pe care, dacă nu o acceptați, toate celelalte cad.

- Care condiție?

- Duminica este ziua închinată lui Dumnezeu pentru rugăciune, odihnă spirituală și fizică. Vom merge la Biserica satului la Sfânta Liturghie, la fel în sărbătorile principale din calendarul ortodox. Fără aceasta nu ieșim!

Pentru a încuviința propunerea aceasta administrația a așteptat răspunsul Bucureștiului.

Avocații Trifan, Marian, Paul Cojocaru, Zozo Grigorescu și Măntăluță încercau să câștige; fără jumătăți de măsură care să genereze nemulțumiri, să dea naștere la acuze, la neînțelegeri între noi. Peste trei zile li s-a comunicat că s-a acceptat totul, fără rezerve. Cu o singură condiție: un grup nominalizat din fiecare colonie să-și ia răspunderea că nu va fugi nimeni. Am decis ca fiecare să își ia răspunderea pentru el însuși. Consecințele călcării cuvântului dat le va suporta cel în cauză.

Prin 25 Martie am început ieșirile în coloniile de muncă din Unirea, lângă Ocna Mureșului, Ciuguzel, pe dealurile dinspre Blaj, și Galda de Jos, aproape de Teiuș. Oamenii s-au organizat spontan, în funcție de afinitățile sufletești, de cunoștințe mai vechi sau de specificul lucrărilor din colonii. Unirea a fost asaltată de țăranii muncitori ai ogoarelor și cei cu pregătire agronomică. Ciuguzelul a adunat pe cei din regiunile de deal, viticultori și pomicultori, împreună cu cei legați sufletește de ei mai puțin cunoscători ai acestor munci, sau bolnavii aflați în îngrijire acestora. Iar Galda, unde am fost și eu, cu lucrări mixte, a atras elemente capabile să facă față la toate muncile.

În 3-4 zile, câte 100-150 oameni pentru fiecare colonie au ieșit la muncă. Au rămas totuși în închisoare cam 100 de oameni, unii în serviciile de care administrația nu se putea dispensa, alții care nu au vrut sau nu au putut ieși din motive strict personale. Doctorul Uță vizita coloniile la cererea noastră sau la libera sa voie, prescria tratamente sau internări și lua orice măsuri sanitare.

Viața de mizerie și promiscuitate morală a deținuților de drept comun

Când am revenit în Aiud, în Octombrie 1944, deținuții de drept comun erau cazați în

Secțiile din temnița veche, câte 10-20 inși în cameră. Trăiau o viață de mizerie și promiscuitate morală în „gașcă”, având un șef care impunea modul de viață. Alimentele la care aveau dreptul erau înjumătățite de șef, iar deținutul mânca resturi. Bani la care aveau dreptul pentru a-și cumpăra de la „Cantina” închisorii mămăligă, slănină sau săpun erau jucați la rișcă, barbut, poker și câștigați întotdeauna de șef.

Cei tineri constituiau „obiectele” plăcerilor sexuale ale celor mai în vârstă, ale șefului în mod curent. Unii erau bolnavi de boli venerice; blenoragia, șancrul și șancrul sifilitic erau generalizate în mediul lor. Peste toate se adăuga starea de mizerie igienică în care trăiau: murdari, nespălați, plini de bube și furuncule. Doctorul Uță a alarmat administrația intervenind pentru tratarea fizică și morală a acestor nefericiți.

Șefii au fost izolați la Zarcă câte unul în celulă și li s-a aplicat tratament medical adecvat, ca și colaboratorilor lor apropiați. Asupra victimelor, pe lângă tratament medical s-a încercat trezirea morală. Mulți se scăldau, sărmanii de ei, ca porcii în mocirlă, unul altuia făcându-se draci, cum spun Sfinții Părinți. Câțiva au rupt cu păcatul și au venit la Biserică; am înțeles că pe cel ce vrea cu adevărat să se mântuiască și Dumnezeu îl ajută.

Apoi, printr-un decret, mulți au fost grațiați sau amnistiați. La începutul lui 1946 rămăseseră 100-200 de oameni, întrebuințați la corvezi, întreținere și la măturatul orașului pe timp de noapte, sub pază strictă. Iar dimineața toți deținuții de drept comun erau beți. Aveau dreptul să intre în penitenciar cu unul sau doi litri de lapte. Sticlele, având dop dublu, conțineau țuică. Trucul a fost descoperit. Astfel au pierdut dreptul de a mai introduce alimente în închisoare.

Morți înviați

Cel cu care s-a săvârșit minunea următoare m-a rugat să nu fac cunoscut numele lui, deci nu voi satisface curiozitatea cititorului. Dacă Dumnezeu va voi, va face El însuși cunoscut numele acestuia.

Peste noapte sau în cursul zilei se întâmpla să moară unul, doi, trei sau chiar mai mulți deținuți într-o cameră. Dimineața, la deschidere, cei morți erau așezați la ușă și, după raport, deținuții de drept comun care făceau serviciul de ordonanță îi duceau la morgă (în subsolul Celularului). Până seara se strângeau zece, douăzeci sau chiar mai mulți din toată închisoarea. Noaptea erau transportați cu căruța la cimitirul din Dealul Robilor și îngropați sumar.

Într-una din aceste nopți deținutul cioclu, de drept comun, care scotea morții din morgă și îi preda pe scară celui ce-i încărca în căruță ca pe saci - sub privirile atente ale milițianului care ținea evidența - a constatat că unul dintre morți suflă și încearcă să se miște. La început s-a înspăimântat. Apoi, stăpânindu-și emoția, îl ridică în spinare și ducându-l pe scară le spuse celuilalt și milițianului:

- Țsta-i viu! Ce facem cu el?

Milițianul și celălalt hoț priveau cu ochii holbați mortul înviat. După o clipă de ezitare milițianul decise:

- Dă-l, mă, deoparte, până raportez cazul! A înviat săracu'!

Hoții încărcau ceilalți morți lăsându-l pe cel înviat lungit pe ciment. La un moment dat hoțul tresări:

- Ia te uită bă că și ăsta suflă!

Milițianul se apropie, constată învierea, stătu o clipă în cumpănă și apoi, cu un rânjec sadic, decise:

- Lasă, bă, că și așa moare mâine..., du-l la căruță... E pe lista morților, e mort!

Omul fu aruncat în grămada celor ce nu se vor mai întoarce din Dealul Robilor decât în cugetele noastre, pentru a ne muștra pentru păcatele neamului acestuia.

M-am întrebat cutremurat: cum a fost posibil ca dintre cei doi morți înviați unul să fie păstrat în viață, ca o mărturie a milei lui Dumnezeu, iar altul să fie îngropat de viu, ca o mărturie a împietririi inimii omenești? Cine a înmuiat inima călăului pentru un condamnat la moarte și cine a împietrit aceeași inimă numai după câteva clipe, pentru un altul? Oare nu ni se întâmplă și nouă, fiecăruia, același lucru de foarte multe ori?

Iată și paradoxul judecății omenești: unul a fost păstrat în viață să își poarte în continuare crucea suferinței, în trup, poate spre ispășirea unor păcate, ca să nu fie sancționat în veșnicie; iar altul a fost îngropat de viu luând, poate, cununa unei sfinte mucenicii!

„Necunoscute sunt căile Domnului...” Nouă, celor ce încă nu am murit sau încă nu am fost îngropați de vii, ne rămâne un singur lucru, care e cel mai de folos sufletelor noastre: *să plângem!*

*

**

Cu privire la această întâmplare a circulat zvonul că cel pus deoparte aș fi fost eu. Nu este adevărat! Am povestit acest caz ca să dezmint; nu eu m-am învrednicit de această atenție Divină. Eu mai aveam de ispășit păcate.

Doctorul Uță, subdirectorul Mareș, tifosul exantematic și un „șantaj sfânt”

Primele victime au fost între cei de drept comun. Apoi au urmat și ai noștri. Doctorul Uță a alarmat administrația. Scopul stăpânilor era de a ne extermina, dar Dumnezeu a vrut să ne salveze altfel.

S-a îmbolnăvit subdirectorul Mareș. Doctorul Uță, în care avea mare încredere, i-a confirmat boala. Mareș s-a alarmat căci mai înainte murise avocatul Măntăluță, un bărbat voinic, de o bunătate excepțională. Un simptom biologic al evoluției bolii este ridicarea temperaturii peste 40 de grade. Dacă inima rezista 2-3 zile, scăpa cu viață. Avocatul nu avea inima perfectă și n-a rezistat; aceasta, judecând omenește. Dumnezeu avea un loc de lumină pregătit pentru bunătatea sufletului lui; acceptându-și boala, cununa lui va fi mai strălucitoare.

- Dacă mă faci bine nu știu cum o să te răsplătesc..., dacă mă scapi de moarte, pe riscul meu, te fac și eu scăpat din pușcărie!, i-a promis Mareș.

- Dacă aveți inima sănătoasă și vrea Dumnezeu, scăpați.

- Cere-mi orice, a zis Mareș nerăbdător.

- Dacă mă scăpați pe mine din închisoare, scap numai eu de suferință. Dar dacă faceți ce vă spun, scăpați și dumneavoastră și toată închisoarea de tifos exantematic. Mai întâi vă fac control la inimă și, pentru că aveți familie, vă voi izola în rezerva spitalului penitenciar până vă faceți bine, ca să nu duceți vreun păduche acasă să pățiți ce a pățit acel gardian căruia i-a murit copilul.

După un control minuțios s-a încredințat că Mareș era un maramureșean sănătos din toate punctele de vedere. Mai puțin, la suflet.

- Veți scăpa, l-a încurajat Uță, dar numai sub supravegherea mea. Începând din acest moment trebuie să faceți ce vă spun.

- Fac orice, se agita Mareș.

- Semnați un act oficial pe numele meu, din partea penitenciarului, o delegație specială cu care să mă duc la Cluj, la foștii mei profesori și colegi de facultate, și să aduc de acolo medicamente: DDT, praf și lichid, aparatură medicală și alimente concentrate. Toate acestea

vor sosi cu un vagon special pe adresa penitenciarului. Documentele de expediție vă obligați să le distrugeți. Cu oamenii mei deparazitați toate ungherele închisorii.

- Îmi ceri prea mult.

- Atunci, veți muri. Eu nu vă voi îngriji. Sunt deținut și n-am această obligație. Încredințați-vă medicilor dumneavoastră, în care aveți încredere!

Nu era șantaj, ci o adevărată jertfă. Pe Mareș viața celorlalți nu-l interesa. Singura valoare pe pământ era el. Acesta este în ultimă instanță materialismul comunist. În situația disperată a acceptat propunerea.

Doctorul Uță a plecat îmbrăcat civil la Cluj, a expediat pe adresa penitenciarului Aiud un vagon cu alimente concentrate (zahăr, grăsimi, vitamine) și medicamente. Trei-patru echipe a câte trei-patru oameni, cu pompe pentru DDT (dietil-difenil-triclorețan) și cu sticle pentru analcid lichid efectuau deparazitarea. Un gardian obtuz la minte încerca să-i oprească să intre pe etajul lui. Sandu Ștefănescu, bun colaborator al doctorului Uță la toate acțiunile sanitare, care dispunea de o prezență de spirit deosebită, de un curaj rar întâlnit și o agilitate excepțională, într-o fracțiune de secundă l-a imobilizat pe gardian, l-a dezarmat și l-a încuiat într-o celulă. Apoi l-a adus pe doctorul Uță și pe un alt gardian și i-a spus:

- Dumneata nu vezi cum mor oamenii? Vrei să duci acasă păduchii infectați de tifos? Ți poți îmbolnăvi nevasta și copiii și veți muri cu toții. Ar trebui să-i sărutați mâinile doctorului Uță, nu să-l opriți să vă vindece.

Milițianul și-a cerut iertare. Sandu i-a întins pistolul, centura și cheile și a dat mâna cu el:

- Acum iartă-mă și dumneata pe mine, dar vezi că nu pentru mine am procedat așa, ci pentru tine.

Tifosul din Aiud s-a eradicat, nu și foamea. Cine nu murise de tifos, murea de foame. Alimentele aduse de la Cluj erau mai mult un simbol decât o rezolvare a situației. Mai ales că multe au fost furate de gardieni.

Moartea

Seara sau dimineața se încărcău morții într-o căruță ca sacii la moară și erau duși la malul Mureșului, răsturnați în prund, iar deținuții de drept comun prăvăleau pământul peste cadavre. Bălana, iapa deșelată care trăgea căruța, mergea în pas domol, jelind neștiută de nimeni tragedia neamului românesc. Mai apoi, de bătrânețe și durere, avea să se prăbușească alături de cei pe care-i purtase pe ultimul drum. Mai târziu s-a făcut cimitirul de dincolo de Zarcă, pe locul numit în limba localnicilor *Dealul Robilor*.

Felul cum mureau oamenii era înfiorător. Dar atunci nu impresiona pe nimeni. Unii mureau în spasme și aiureli. Alții se sculau în picioare, schelete vii, și se prăbușeau în sunet de oase, lovindu-se unul de altul. Alții se sprijineau pe pereți, încercând să se ridice și cădeau în cap sau se îndoiau ca lumânările înmuiate de căldură, în sfeșnic. Alții, cu gurile căscate ca niște hăuri, cu ochii prăbușiți în găvanele orbitelor, suspinau: „Apă..., apă...” Moartea le alina orice suferință.

Acum nimeni nu știe ale cui sunt coastele rupte care sparg, primăvara după ploaie, grămezile de bolovani. Ale cui sunt gleznele risipite printre ierburi sau fruntea albă de var, ca un pietroi tocit de apele vremii, sau degetele răsfirate vrând parcă să apuce razele soarelui - ziua - și ale lunii - noaptea - sau dinții presărați că mărgelile pe marginea potecii înguste?

La Înviere fiecare mădular își va căuta trupul său, marea și pământul își vor da morții lor și se vor îmbrăca toți în Lumina în care au crezut și pe care au așteptat-o. Vor împărăți în veac și bucuria lor nimeni nu o va mai putea lua. Căci Hristos îi va umple pe ei de dragostea Lui, în veci.

Organizarea coloniilor

La începutul lunii Mai am ieșit cu ultima grupă programată pentru Galda: Trifan Traian, Marian Traian, Anghel Papacioc, Schiau Ion, Valeriu Gafencu, Dragon Gheorghe, Țâru Victor, Jacotă Vasile, Mazăre Nicolae, Pascu Constantin, Bălan Iulian, Naidim Marin, Iordache Ion, Sandu Ștefănescu, Andrei Popescu, Costică Dumitrescu. Administrația încerca să-i facă pe cei deja ieșiți să cedeze din condiții, în special sâmbăta liberă – pentru probleme de ordin administrativ - și mersul la Biserică, duminica. Nereușind, ne-a scos și pe noi, infiltrându-l pe un oarecare Rogojanu, om nehotărât, care credea că făcând formal jocul administrației vom câștiga avantaje materiale. Se înșela. În colonie a stat mai rezervat.

Am scris acasă și au sosit bani, colete sau membri ai familiilor, la vorbitor. Am constituit de la început o comunitate de viață ca în timpurile primare creștine. Toate le aveam de obște. Nu comunism, ci comunitarism creștin. Colonia activa ca o tabără de muncă legionară. Fiecare a fost încadrat într-o echipă, după pricepere și aptitudini. Pentru a nu se irosi forțele - și așa puține, căci nu toți puteau munci efectiv - nu muncea fiecare pentru ziua de muncă săptămânală, ci am constituit echipe care lucrau permanent prin satele din împrejurimi la săpat de porumb, la secerat, la lucrări viticole, la cosit de fân, la tăiat de pădure, lucrând pe bucate, cu plata în natură, asigurându-ne o aprovizionare mulțumitoare cu cartofi, fasole, grăsimi și chiar carne.

Având foarte buni grădinari: Stan Marin, Ilie Fierascu, Vișan Nicolae, Paul Vilescu, am făcut o grădină „la apă” și una „la uscat” pe terenul acordat. Când a început să rodească, zarzavaturile proaspete au completat îndestulător bucătăria noastră. Cu banii câștigați, la care i-am adăugat pe cei primiți de acasă, am cumpărat 50 de miei, ieftini în regiune, câțiva viței, porci, păsări, realizând o mică fermă și având din când în când carne proaspătă.

Scăpam de spectrul foamei. Pentru cei din închisoare am recurs la bunăvoința tacită a câtorva gardieni care ne fuseseră mereu apropiați. Când mergeam sâmbăta după rația de mălai și sare, cu căruța trasă de bivolițele proprietarului, pregăteam pachete cu felii de zahăr, carne și slănină, pâine și fructe, roșii și morcovi pentru celulele ocupate de criminalii de război; pentru ai noștri nu întâmpinam restricții. Gâlea juca rolul prostului, nu vedea, n-auzea; așa, săptămânal realizam această bucurie și pentru noi și pentru ei.

Toamna cele 30-40 jugăre de vie trebuiau culese în timp scurt pentru a realiza mustirea și tragerea vinului în vase. Convingând administrația că e nevoie de un număr mare de muncitori, au fost aduși toți deținuții legionari și o mare parte din criminalii de război care au vrut să iasă sau le-a îngăduit administrația. Am pregătit condiții de cazare pentru toți, am organizat tăierea unei vite, afară de miercuri și Vinerea, și s-au bucurat toți de un regim de refacere fizică, cei mai mulți făcând și o cură de struguri.

Cei doi gardieni care ne supravegheau, Rusu și Avram, de fel de pe lângă Aiud, aveau mai mult rol de asistenți și însoțitori când mergeam la Teiuș sau Alba Iulia pentru cumpărături. Noi nu aveam acte de identitate și ei acopereau oficial prezența noastră în localitate. În cursul săptămânii ședeau acasă, veneau numai sâmbăta pentru a ne însoți la penitenciar. De acolo numai pe scripte luam mălaiul și sarea, căci scopul era să ducem și celor din celule obolul nostru.

Închisoarea abia făcea față situației alimentare la sosirea iernii. Oamenii trăiau la limita dintre viață și moarte. Administrația ne-a lăsat libertatea să alegem între a muri de foame în închisoare sau a ne descurca cum vom putea în colonie. Am optat pentru colonie. Am încheiat pe cont propriu contracte verbale pentru lucrări la pădure, în masivul Roica din

munții Trascăului pe proprietatea obștească a comunei Galda de Jos, pentru plantarea viei, pentru desfundări de terenuri, pentru facerea rachiului. Plata se făcea în natură (porumb, grâu, cartofi etc.).

Prin unitate și înțelegere am trecut cu bine încă un prag al suferinței.

Când vremea nu ne permitea să lucrăm, viața coloniei se transforma în viață de mănăstire, cu program de rugăciuni, studiu, meditații, convorbiri duhovnicești. Părintele Arsenie Boca de la Mănăstirea Sâmbăta-Făgăraș, ne-a trimis în dar primele trei volume din *Filocalia*, hrană spirituală care ne lumina sufletele cu învățăturile Sfinților Părinți ai Bisericii.

O parte din familiile camarazilor noștri, aflate în mari nevoi din cauza secetei din Moldova și Muntenia, au iernat în sat.

Până în primăvară rămăsesem la Galda vreo sută de oameni; din cursul verii cei cu pedepse mai mici s-au eliberat: Anghel Papacioc, Schiau Ion, Pascu Constantin și alții. Gândindu-ne la iarna ce urma, 1947/48, am întrebat administrația închisorii dacă ne va lăsa în colonie și în iarna următoare. Administrația ne-a răspuns că nu depinde numai de ea, ci și de dispozițiile Bucureștiului. Totuși ne-am pregătit, am mărit suprafața de grădină „la apă”, parcul „zoo” și am angajat lucrări în sat, la vii, la câmp, la pădure, cu plata în natură și bani.

În 1947 deveniserăm bogați în produse alimentare, contrar situației generale din țară unde seceta făcea ravagii, datorită dezorganizării produse de sovietici prin inflația monetară - deși vinovăția era aruncată regimului burghezo-moșieresc. Cotele impuse țăranilor gospodari (chiaburi) și micilor proprietari, negustorilor, marilor proprietari și la urmă chiar și celor săraci, și jefuirea țării în contul armistițiului prin sovromurile care umpleau măsura jafului, toate creau o stare de panică generală. Trenul foamei, plin cu muribunzi, circula din Moldova în Banat; oamenii își vindeau țealele din casă pentru o dublă de mălai. Copiii moldovenilor erau aduși în Transilvania, Oltenia, Banat, unde seceta s-a resimțit mai puțin, și încredințați familiilor milostive.

Sosise și în comuna Galda de Jos un lot de 50 de copii moldoveni între 7 și 14 ani care au fost preluați de familiile mărinimoase ale satului. Am cerut și noi pe ultimii, o fetiță de 10 ani și fratele ei de 7 ani. Copiii erau așa de anemici că gospodarii refuzau să-i ia de teamă să nu moară la ei. I-am convins pe primarul și secretarul comunei - căci la primărie se „distribuiau” copiii - să ni-i dea nouă. Doctorul Uță, chemat special, le-a făcut un control medical amănunțit și le-a prescris un regim alimentar bogat în vitamine și proteine. Ne-am rugat lui Dumnezeu să ne ajute să-i salvăm. După o lună de tratament fetița a revenit la normal; băiețelul abia toamna și-a revenit. Sandu Ștefănescu îi avea sub observație directă. Am corespondat cu părinții lor; pe fetiță au luat-o în August 1947, pe băiețel la sfârșitul lui Octombrie.

Doi gardieni de la Aiud, de loc unul din Dâmbovița și altul din Olt, auzind de viața îndestulătoare, au cerut administrației să fie dați în serviciul de pază al coloniei noastre. Ne-au rugat să îngăduim să-și ducă familiile în colonie ca să muncească alături de noi. Le-am acceptat dorința. Unuia în afară de soție și copii i-a venit și un nepot cu soția lui. Când au văzut bogăția de produse s-au entuziasmat și lucrau toți alături de noi bucurându-se de toate avantajele. Respectul lor era cu atât mai mare pentru noi, cu cât și noi îi respectam pentru cinstea și viața lor morală. Pentru a nu se simți umiliți, i-am rugat să se constituie ca o familie mai mică în familia noastră. Locuiau în două apartamente, iar copii lor erau și bucuria noastră.

Banii erau ai comunității. Aveam casă de bani, iar din cauza inflației devenisem și noi milionari.

Gardienii mai tineri din Aiud, reangajați după militarie, cereau administrației trimiterea la

colonia Galda. În toamna anului 1947 ne-am pomenit cu un pluton întreg de gardieni. Unii, cei mai lacomi, voiau să dea ordin peste capul șefilor noștri, să controleze magaziiile, să-și ia porci, miei, păsări, să facă petreceri. Ceilalți i-au oprit; le-au făcut raport la penitenciar scăpându-ne de ei. Din plata pentru paza la vii din vară, umpluserăm două butoiașe a câte 2.500 litri de vin. L-am valorificat primind în schimb cereale. Am oprit pentru noi să avem pentru Crăciun și Paști.

Lucrul în timpul Duminicii la colonia Unirea

Toamna, colonia Unirea rămăsese deficitară de oameni; multora le expira pedeapsa și colonia nu-și putea onora lucrările. Cei 25-30 de inși transferați la Unirea am reușit să scoatem din impas în două-trei săptămâni camarazii de acolo.

Colonia Ciuguzel după culesul viei și-a trimis oamenii la Galda, pentru iernat; rămăseseră douăzeci de oameni, între care se aflau Aurel Dragodan și nea Doncea.

În Unirea deținuții legionari nu și-au menținut prestigiul și autoritatea față de gardieni. O parte din cei mai în vârstă plecaseră, iar cei rămași ignoraseră puterea unității și a ascultării de un singur șef. Își împlineau obligațiile de muncă și disciplină așa cum credeau fiecare. Se ajunsese la un conflict permanent cu gardienii, care impuseseră programul de lucru și amenințau cu trimiterea în penitenciar, acolo unde se murea de foame.

La sosirea noastră n-am putut impune programarea lucrărilor și a timpului. Se lucra chiar Duminica. Sosisem într-o joi și până sâmbăta reușisem să scoatem cartofii. Împreună cu Florea Trandafir făceam parte dintr-o formație alcătuită cu douăzeci de deținuți de drept comun. Cosisem fânul ce urma să fie strâns săptămâna următoare. Duminica, noi, cei sosiți de la Galda, ne pregăteam să mergem la Biserica, în sat. Dar cei doi gardieni ne-au oprit și ne-au dat ordin să mergem la strânsul fânului. Le-am amintit gardienilor dreptul de a nu lucra Duminica. Nervoși, au început să ne amenințe, să ne insulte. Au scos pistoalele, acuzându-ne de revoltă în colonie. Atunci Valeriu Gafencu le-a răspuns:

- Puneți-vă pistoalele în tocure! Mergem la muncă! Dar să știți că Dumnezeu n-o să vă ajute!

Am luat furci și greble, ne-am încolonat și am plecat. Până la locul respectiv erau 3 kilometri. La ora 9 am ajuns. Am început să strângem fânul, să-l facem poloage, apoi clăi, să poată fi încărcat. În văzduh sunetele clopotelor anunțau intrarea la Liturghie. Ne-am oprit din lucru și am rostit un *Tatăl nostru* și *Născătoare de Dumnezeu*. Domnul Trifan, domnul Marian și Valeriu Gafencu întârziiau să se ridice din genunchi. Mai aveam o postață bună de strâns. Ar fi trebuit să facem și pauză fiindcă se apropia prânzul. Masa se aducea la locul de muncă, în marmite, de către bucătari. Pentru a termina mai repede n-am mai făcut pauză, am uitat și de masă, care de altfel nici n-a mai venit.

Era 3-4 după-amiaza când am terminat. Abia atunci ne-am așezat să ne odihnim puțin. De pe vârful unei coline se apropia un bărbat; era un gardian. Ne anunța să așteptăm cele trei mașini mari și cele șapte căruțe pentru a încărca fânul până seara.

Un vânticel ridica în văzduh puful pădărilor și frunzele uscate de porumb de prin lanurile vecine. Cerul a început să se înnouzeze și vântul, transformat în vijelie, smulgea vârful căpițelor; crescând în intensitate s-a prefăcut în furtună și umfla în văzduh toate căpițele purtându-le ca pe niște păsări jumulte peste culmile colinelor. În mai puțin de un sfert de oră nu mai era nici un fir de fân pe teren și o ploaie mărunță a început să cadă. Zarea se întuneca și fulgerele brăzdau cerul însoțite de tunete năprasnice. Gardienii se uitau sperați la noi, ca și cum ar fi trebuit să facem ceva spre a salva situația. Ne-am încolonat și am plecat spre colonie, fără a aștepta comanda lor. Ne urmau aproape. Apoi ploaia s-a oprit.

Când am ajuns în colonie se însERA de-a binelea. Mașinile și căruțele așteptau în incinta coloniei. Milițienii au explicat delegatului ce se întâmplase pe câmp.

S-a întocmit un raport care arăta că din cauza furtunii și ploii dezlănțuite recolta de fân a fost compromisă. Ni s-a cerut confirmarea. Am dat-o specificând că această calamitate a avut loc Duminica. Fără comentarii.

Sandu Ștefănescu și un gardian prostănac

Duminica următoare am avut altă aventură. Un lan de floarea soarelui trebuia recoltat, floarea bătută și depozitată, iar cocenii legați în snopi și făcuți șiră. Fiind ultima restanță, am hotărât să se înapoieze la Galda cei mai în vârstă, între ei domnii Trifan și Marian, iar după lichidarea lucrărilor ceilalți. Cei rămași, vreo 10-15, am recoltat în cursul săptămânii „pălăriile” de floarea soarelui, le-am depozitat într-o baracă-magazie pe câmp, am tăiat cocenii. Urma să batem pălăriile și să depozităm sămânța. Milițienii care pășiseră rușinea cu fânul pleaseră la Aiud; în locul lor era unul venit de curând în colonie, cam prostănac. Iertați-mi aprecierea, cred că nu i se potrivea alt calificativ. „Bă! Eu sunt cineva aici! Ați înțeles?”, era replica lui. Tot ce voia și ordona trebuia executat fără comentarii. Sâmbătă seara a fost anunțat că Duminica vom merge la Biserică.

- Vedem noi până mâine, a zis el și a intrat în corpul de gardă.

S-a sculat cu noaptea în cap și a dat deșteptarea pentru toată colonia. Abia terminasem de aranjat paturile:

- Adunarea! Încolonarea și direcția floarea soarelui!

Printre cei rămași la Unirea erau Valeriu Gafencu, Nicu Mazăre, Bălan Iulian, Naidim Marin, Ianolide Ion, Florea Trandafir, Sandu Ștefănescu. Dintre noi, pentru a ne obișnui cu actul conducerii și al răspunderii, fiecare comanda formația o anumită perioadă. În săptămâna respectivă Sandu Ștefănescu avea această misiune. Ne-a prevenit:

- Ce credeți, fraților? Putem intra în conflict cu un om care nu are nici un fel de cenzură morală? Mergem la lucru și vedem apoi ce vom face!

Lucrarea am încheiat-o repede; spre ora 10 treaba era terminată. Puteam prinde slujba la Biserică dacă ne grăbeam pe drum.

- Nu! Ce Biserică? Trebuie să vânturați sămânța, s-a răstit gardianul.

- Domnule gardian, i-a zis Sandu. Nu se poate vântura sămânța, nu adie nici un vânt. E păcat să facem o muncă degeaba. Vă rugăm să ne lăsați să mergem la Biserică.

- Nu! Faceți ce vă ordon eu! Că eu sunt cineva aici.

Sandu Ștefănescu, stăpânindu-și tulburarea, i-a răspuns calm:

- Domnule gardian, fiți om înțelegător. Când va bate vântul vom vântura floarea soarelui. Lăsați-ne la Biserică.

- Nu! Eu hotărâsc aici, a zis el, înroșindu-se la față.

- Încolonarea, direcția Biserică!, a hotărât Sandu Ștefănescu.

Toți ne-am încolonat și am pornit imediat. Sandu intuise de ce ar fi în stare prostănacul și a rămas mai aproape de el. Gardianul, enervat că nu i se execută ordinul, a pus mâna pe carabină amenințând:

- Stai! Stai, !..ți !...zeii mă-ti, că te-mpușc!

În aceeași secundă nu mai avea arma în mână. Ne-am oprit și am privit scena. Arma era în mâna lui Sandu. Gardianul buimăcit manevra în mâini o armă imaginară; dându-și seama, a început să se învârtă în loc disperat și să strige:

- Dă-mi, mă, arma! Dă-mi, mă, arma că te-omor!

- Ce ai de gând să faci? Gândește-te bine, i-am spus noi lui Sandu.

- Cum o să-i dau arma? Nu vezi că ăsta-i prost. Trage în noi, netotul. Apoi către gardian: vino după mine, dar să nu te apropii mai mult de 10 pași, că nu știu ce o să pățești.

Gardianul ne urma la distanță și cerea arma cu lacrimi în ochi:

- Dă-mi arma, că mă nenorocești!

- Ți-o dau dacă-mi dai cartușiera, i-a zis Sandu.

- Ți-o dau, mă, ți-o dau. Na, ia-o, o aruncă lui Sandu.

- Încă cinci pași înapoi, i-a zis gardianului. Acum dezbracă tunică și intră în rândul trei între deținuți. Nu mai scoți o vorbă până ți-oi spune eu!

- Dă-mi, mă, arma, ai zis că-mi dai arma!

- Ți-am spus că ți-o dau! Dar ți-o dau când vreau eu, că tu ești prost și nu știi ce să faci cu ea. Și-acum, tăcere!

La intersecția șoselei asfaltate pe drumul comunal, se afla postul de jandarmi. Sandu ne-a oprit. A intrat în postul de jandarmi cu arma și cartușiera gardianului, după ce l-a avertizat:

- Tu, rămâi acolo! Să nu te miști!

După cinci minute Sandu a ieșit cu șeful postului și l-a chemat pe gardian. Acesta tremurând și bălăbănindu-se ca un om beat a intrat în post. După alte zece minute Sandu a ieșit singur și ne-a zis:

- Hai la colonie, fraților. Vă spun acolo ce am făcut.

Sandu spusese șefului de post ce se întâmplase și îl rugase să-i facă gardianului un referat de trimitere înapoi la Aiud pentru o altă vină. Gardianul a acceptat și el propunerea. Șeful postului l-a asigurat pe Sandu că-l va expedia pe gardian la Aiud chiar în seara aceea.

- Sandule, i-am zis, după ce ne liniștisem, de ce i-ai cerut și cartușiera și l-ai băgat în coloană fără veston?

- Nu-ți dai seama, măi frate, că era bătător la ochi să vadă oamenii din sat un gardian dezarmat, plângând în urma coloanei de deținuți? Ei ar fi anunțat jandarmul înainte de a ajunge noi acolo și lucrurile puteau avea o altă întorsătură.

Controlul nostru: conștiința răspunderii în fața lui Dumnezeu

Pentru a obține îmbrăcăminte calduroasă și încălțăminte pentru sezonul de iarnă, s-a făcut o notă cu cele necesare și 4-5 băieți am plecat cu o căruță, îmbrăcați în civil, la Alba Iulia să cumpărăm haine, cojoace, bocanci. Gardienii ne-au însoțit. Stan Marin și Vișan Nicolae au umplut traista cu milioane, fără să numere ban cu ban. La Alba Iulia am umplut căruța cu cumpărături, iar Stan Marin a mai adăugat două colete frumos ambalate, în care nu știam ce este. Împreună cu gardienii am luat masa într-un restaurant.

La întoarcere Stan Marin a deschis casa de bani și a depus acolo restul, predând cheile inginerului Georgescu care ținea evidența contabilă. S-a bătut toaca pentru adunare - aveam semnale pentru fiecare activitate din colonie. Ne-am strâns în sala de mese. S-a dat fiecăruia ceea ce a solicitat. Gardienii, curioși, erau de față. Fuseseră auziți discutând între ei:

- Mă, zicea Rusu, ăștia și când gândesc, gândesc toți la fel.

După distribuirea lucrurilor, Stan Marin și Vișan Nicolae au oferit gardienilor coletele frumos ambalate din partea noastră, în cinstea Crăciunului. Gardienii s-au fâstăcit. Până la urmă au primit darurile. S-au dus în camera de gardă și le-au desfăcut. Primiseră câte un costum de haine, căciulă și bocanci, pentru soțiile lor rochii și pentru copii jucării și bomboane. I-au spus toată povestea inginerului Georgescu.

- Și de ce îmi spuneți toate acestea?

- Ca să știți că noi n-am cerut nimic și n-avem nici un amestec în mânăuirea banilor. Nu știm nici cât au costat hainele, nici dacă au oprit și ei ceva. Dumneavoastră să-i controlați!

- Bine, să le purtați sănătoși. Noi avem un singur control: conștiința noastră în fața lui Dumnezeu.

Gardienii au plecat uitându-se unul la altul făcându-și cruce.

Evenimente frumoase. Inspectorul Temirovski

Prin luna Mai a sosit în colonie un inspector, activist de partid, sovietic, însărcinat cu agitația prin penitenciare și care s-a recomandat Temirovski sau Tomirovski; luând informații despre organizarea coloniilor de muncă cu deținuții politici. A venit mai întâi la Galda.

Era Duminică și tocmai ne întorsesem de la Biserică. Un gardian de la Aiud care îl însoțea ni l-a prezentat ca inspector ministerial. Gardienii noștri, Rusu și Avram, erau acasă. Activistul știa destul de bine românește. Era un bărbat spre 50 de ani, elegant în ținută, cu prestață fizică și nu era deloc incult. Ne-a vorbit destul de decent și ne-a mărturisit că a făcut seminarul teologic la Kiev, dar acum este convins că idealul lumii nu mai poate fi ancorat în transcendent, ci în imanent, ideea Dumnezeirii fiind o utopie perimată, doborâtă de realitatea descoperirilor științifice, materialiste pe care le deține Uniunea Sovietică.

I-a răspuns domnul Trifan. Discuția a durat două ore. Am reținut finalul: inspectorul căutase să-l domine, nu atât prin argumente teologice sau măcar rațional-științifice, ci prin afișarea autorității căreia trebuie să ne supunem.

- Și dacă nu ne supunem?, a întreat domnul Trifan.

- Dacă nu vă supuneți, veți avea de suferit.

- Dumneata de aceea te-ai supus, ca să nu suferi? De aceea ai abdicat de la mărturisirea Adevărului? Noi acceptăm să suferim, mărturisind Adevărul.

Activistul a plecat fără să se uite înapoi. Ce s-o fi întâmplat în sufletul lui, nu știm. Știe Dumnezeu. Dar am aflat mai apoi că la Aiud n-a spus nimic și a plecat la București.

Escapade în munți. Inspecție inopinată

Munca la vie lasă ferestre de timp între diferitele lucrări. Dacă nu aveam alte treburi, câte 2-3, mai pe ferite, luam rucsacurile și porneam la munte în mici excursii. Vizitam biserici, mănăstiri, stând de vorbă cu drumeții sau cu gospodarii pe la care adăstam un ceas-două sau o noapte chiar. Făceam cunoștință cu oameni, obiceiuri și locuri. Aflam de necazuri și încercam să dăm speranță oamenilor terorizați de sloganurile comuniste și de amenințări. Probabil cineva a informat Bucureștiul despre această activitate a noastră, căci într-o sâmbătă ne-am pomenit cu un inspector care ne-a luat prin surprindere.

De obicei băieții noștri de la grefa închisorii ne telefonau la primăria comunei și, fiind preveniți, ne pregăteam din timp. Dar atunci din 80 de oameni câți eram la acea dată în colonie, erau prezenți 40-50. Ceilalți erau plecați în călătorii montane. Inspectorul a parcat în parcul castelului; văzând un băiat i-a cerut să anunțe adunarea deținuților. Era însoțit de un civil și de șofer. Nici unul dintre gardieni nu era în colonie. Semnalul toacei anunța că suntem luați prin surprindere. Cei mai mulți ne spălăm rufele și am apărut cu mânecele suflecate sau dezbrăcați până la brâu, cu clăbuci pe mâini și cu rufe în brațe.

- Raportul!, a ordonat inspectorul, după ce el însuși s-a recomandat.

Nu i-am reținut numele. Stan Marin, care era de serviciu pe colonie în ziua aceea, a dat raportul:

- Domnule inspector, colonia Galda, cu 80 de deținuți prezenți, la ordinul dumneavoastră. Numărându-ne, inspectorul s-a răstit la Stan:

- Cum 80 când eu văd doar 50?

- Restul sunt la o lucrare de defrișat pădurea în punctul Roica din masivul Trascăului, i-a replicat Stan.

- Vreau să merg să-i văd acolo.

- Pofțiți, i-a răspuns Stan, fără să clipească, dar e cam departe...

- Cât de departe?

- Cam 50 km.

- Unul să se urce lângă șofer și să ne conducă la acel punct de lucru.

Stan Marin cu prezență de spirit și o intuiție deosebită a zis:

- Domnule inspector, va fi foarte dificil să mergeți cu mașina, fiindcă drumul, pe o porțiune destul de lungă, este accidentat și periculos.

- Nu are importanță. Asta e mașină de război, rezistă la orice fel de drum. Era un Ford special, de război.

- Vă însoțesc chiar eu, a zis Stan.

Stan Marin cunoștea foarte bine toate drumurile din zonă, de car, de cal, de picior, potecile și povârnișurile cele mai dificile. Au străbătut Mesentea, Benicul, Galda de Sus, Poiana Gălzii mergând în amonte pe firul apei. Aproape de Cheile Gălzii drumul se bifurca. Unul o lua spre Cheile Geoagiului (de Alba), altul trecea prin Cheile Gălzii, urca spre Întregalde și Negrilești unde se aflau mai multe culmi împădurite numite Roica. La ieșirea din Cheile Gălzii se află tăiate în stâncă nișele a două stăvilare, care baraseră apele râului pentru a crea un lac de acumulare. Fuseseră montate de mocanii și moșii lui Horia și au înecat armatele austro-ungare care urmăreau formațiunile de luptă românești ale Crăișorului.

Pe aici drumul devenea anevoios. Urca pe povârnișul muntelui tăiat în stâncă doar atât cât să încapă un car sau o mașină. Din loc în loc erau refugii, pentru a lăsa cale liberă celor care ar fi venit din sens contrar. Ca să nu se întâlnească între refugii, oamenii își anunțau prezența pe drum cu strigăte. Bolovanii se prăvălesc primăvara, după ce dezghețul sfărâmă rocile și mai ales în urma ploilor. Acest parcurs e periculos pentru orice călător pe o lungime până la 4 kilometri. Pentru a-l provoca pe inspector să intre pe acest traseu, Stan i-a spus:

- Putem ajunge pe oricare din cele două variante; unul din drumuri, deși este mai pe ocol, este mai sigur. Cel prin Cheile Gălzii este mai scurt, dar mai riscant din cauza drumului accidentat.

- Vom merge pe cel mai scurt, foia de nerăbdare inspectorul.

Pe drum, la un moment dat, bolovanii cădeau alături sau chiar loveau mașina. Șoferul opri și coborî:

- Domnule inspector, n-ar fi mai bine să ne întoarcem și să apucăm drumul pe ocolite?

- Dă-i drumul înainte, strigă nervos inspectorul.

În acel moment un pietroi destul de zdravăn s-a izbit de un colț de stâncă și o ploaie de alice a împroșcat mașina; câteva l-au atins peste picioare pe șofer. Acesta rămăsese paralizat în picioare, deși Stan strigase: „Culcat!” Inspectorul și ajutorul său au îngălbenit. Șoferul s-a uitat la Stan disperat.

- V-am spus că acest traseu e periculos.

- Mai e mult până la Roica?

- N-ar mai fi mult, a zis Stan, 10-15 kilometri, numai să ajungem.

- Voi cum ajungeți acolo?

- Pe varianta de care v-am vorbit.

- Mai avem timp? Și s-a uitat la ceas. Era ora 16.

- Ar fi, și să dormim la noapte acolo. Dar pe această variantă 5-6 kilometri trebuie să-i parcurgem pe poteca de picior până la baraca de cazare.

- De ce?, întreabă inspectorul strâmbându-se.
- Din cauza pantei abrupte. Numai calul și piciorul pot urca poteca.
Inspectorul a rămas pe gânduri. Apoi a zis șoferului:
- Încearcă să mergi în marșarier până mai e lumină.
Cu respirația întretăiată de năduf au ieșit din Cheile Gălzii unde au putut întoarce mașina.
- Înapoi la colonie, a ordonat inspectorul, scurt și bosumflat.
Prevedeam deznodământul și când am auzit mașina, am ieșit, ne-am aliniat și așteptam replica inspectorului.
- Da, zise inspectorul, cu un ton care încerca să fie convingător, deși avea pe chip un surâs de om învins. Nu știu dacă oamenii absenți din colonie sunt acolo, reluă el, dar îmi place cum ați regizat acoperirea lor!
Spre surprinderea noastră a întins mâna fiecăruia dintre noi:
- E bine să fi inteligent, nu-i așa, d-le Stan Marin?
- Eu sunt un biet țaran, d-le inspector, care am făcut doar o școală de grădinari, nu știu la ce vă referiți, a zis Stan, umilindu-se formal.
- La asta m-am referit, la țaranul deștept!
Și a plecat. Am aflat mai târziu, în 1948, când ne-am întors din colonie, de la băieții de la grefă că inspectorul, ca să nu rămână de rușine în fața superiorilor lui, la București, făcuse un referat foarte elogios despre activitatea și ordinea pe care a găsit-o în colonie, implicit despre vigilența milițienilor prezenți la datorie.

Vizite la Mănăstirea Sâmbăta și la Mănăstirea Râmeț

Într-o zi a postului Sfinților Apostoli, Valeriu Gafencu, Ion Ianolide și Marin Naidim au hotărât să meargă la Mănăstirea Sâmbăta, la părintele Arsenie Boca, cel pe care părintele Stăniloaiu în prefața primei ediții a *Filocaliei* îl numește *Ctitorul Filocaliei românești*. M-au chemat, dar împreună cu Nicu Mazăre și Bălan Iulian, hotărâserăm să mergem la Mănăstirea Râmeț (Alba) la părintele Oțea, Starețul Sfintei Mănăstiri. Și părintele Oțea și părintele Arsenie veniseră în urma unor revelații avute la Sfântul Munte Athos și începuseră restaurarea mănăstirilor, așa cum le descoperise Dumnezeu.

Ceea ce făceam noi era un fel de evadare, căci deplasarea ne era limitată la satele din jur. Sâmbăta, după ce Nicu Mazăre găsisse o hartă topografică militară cu toate cotele de nivel și toate potecile și l-am convins pe Avram să ne însoțească, am plecat de cu noapte. Valeriu, Ion și Marin au apucat în sens invers, spre Făgăraș.

De tânărul gardian Avram ne-a legat o prietenie strânsă, încât devenisem ca frații. Pentru a nu atrage atenția se îmbrăcase civil și pregătise un fel de delegație, confecționată ad-hoc, care motiva transportarea noastră de la o colonie la alta. Ne-am rătăcit în apropierea Cheilor Geoagiului; dar, deși cu greu, am ieșit în drumul care duce de la Teiuș, prin Stremț și Geoagiu, spre Râmeț. În apropierea Cheilor am întâlnit o Biserică arsă și părăsită și o piatră mare înfiptă lângă drum, pe care era trecut actul de devastare, incendiere și distrugere a 30 de Biserici și Mănăstiri săvârșit de armatele conduse de generalul von Bukow. Am plâns în suflet batjocura și umilirea la care a fost supus nu numai neamul nostru, ci chiar Hristosul lui Dumnezeu, gândindu-mă cum știe satana să dezbine frații de același sânge și aceeași credință. Am ajuns la Mănăstire spre amiază.

Părintele Oțea era în mijlocul câtorva zeci de oameni, în majoritate bărbați, care tocmai terminaseră lucrul pentru ziua aceea și se pregăteau să ia masa și apoi să plece acasă. Era de fel din Râmeț, sat situat pe culmea care mărginea valea râului Geoagiu. Plecase la vârsta de 13-14 ani la Sfântul Munte Athos și crescuse acolo, trăind în duhul marilor învățători

athoniți. Era acum bărbat la 30-35 de ani. Figura lui cu ochi ageri exprima voință sfântă și blândețe înțeleaptă. În 1940 avusese o vedenie. I se arăta pe apa Geoagiului, aproape de satul lui natal, o mănăstire frumoasă, iar un glas îi porunca să se întoarcă în România și să o rezidească așa cum i se arătase în vis.

Încercând să reconstituie imaginea din vis, nu-și amintea să fi văzut nicăieri urmă de zid sau ruină a vreunei mănăstiri sau biserici, deși se jucase și se scăldase în apa Geoagiului cu toți copiii satului. Descoperind duhovnicului său vedenia, acesta i-a spus să mai aștepte și dacă visul se va repeta, să-l încunoștințeze. Visul s-a repetat și i-a fost descoperit duhovnicului. Acesta i-a amânat plecarea și i-a spus:

- Dacă și a treia oară se repetă, întreabă-l pe cel ce-ți vorbește unde se află locul și ce trebuie să faci.

Visul s-a repetat și a primit răspuns că mănăstirea se află chiar în vadul apei, acoperită de pietre și aluviuni, dar abătând cursul apei și săpând va găsi temeliiile fostei mănăstiri. Așa s-a întors părintele Oțea în țară și a cerut aprobarea Patriarhiei și Ministerului Cultelor să înceapă lucrarea. Erau la guvern legionarii când, după pierderea Basarabiei și Bucovinei, a Ardealului și Cadrilaterului țara era plină de refugiați.

Părintele Oțea s-a dus în sat la Râmeț, la rudele și cunoscuții dânsului și le-a făcut cunoscută porunca Duhului, pentru care venise de la Athos. Satul s-a hotărât să participe la această lucrare. Abătând cursul apei pe un vad mai vechi, au început săpăturile, oamenii rânduindu-se zilnic în echipe de lucru, bărbați și femei, tineri și bătrâni. Au găsit temeliiile Biseriței, au construit un dig puternic, au descoperit chiar în piciorul Sfintei Mese a altarului un izvor cu apă miraculoasă, dulce. Au zidit o clădire ca adăpost în caz de intemperii a celor ce munceau și pentru odihna de peste noapte a bătrânilor care făceau mai greu drumul până în sat. De asemenea, o trapeză unde puteau lua masa 100 de persoane. Părintele a desenat și zugrăvit în două tablouri mari vedenia de la Athos cu imaginea mănăstirii așa cum i se arătase în vis.

Ne-am prezentat părintelui cine suntem și de ce am venit; i-a rugat pe oameni să intre în trapeză și să se pregătească de masă. Pe noi ne-a condus la Biserică; zidurile erau înălțate din piatra râului, dar netencuite. Făcându-ne istoria Mănăstirii, ne-a dat să gustăm din apa izvorului. La masă am cunoscut oamenii care reconstituiau, plini de bucurie sfântă, ceea ce cu două veacuri și jumătate în urmă distruseseră vrăjmașii neamului nostru, lăcașurile de închinare și viețuire sfântă.

În dreapta și stânga părintelui ședea cei doi mari meșteri, zidarul și dulgherul, apoi meseriașii și salahorii, apoi feciorii satului, destul de mulți, spre bucuria Părintelui, la urmă femeile în ordinea vârstei. Ne aflam în rânduiala sfântă a bisericii primare. Părintele a mulțumit lui Dumnezeu pentru lucrul săvârșit, a binecuvântat masa și poporul. Am gustat mâncarea: ciorbă de cartofi, fasole cu murături și pâine, aflată din belșug pe masă. În timpul mesei, un călugăr tânăr, singurul care venise de curând la această Mănăstire, a citit din învățăturile Sfinților Părinți. Pe pereții trapezei erau icoane ale multor sfinți și martiri. Doi dintre săteni angajaseră în șoaptă o mică discuție:

- Ni mă, zicea unul, văz'tai ce păpuci are Sân Medru în picioare?

- Da' păi, că nu-i Sân Medru, mă!

- Da cine-i, mă?

- Că-i Sân Giorgiu, mă, că-i pă cal și omoară balaurul!

- No, mă, că bine zăci!

- No, așa papuci să am io!, zise un tânăr care trase cu urechea.

- No, că praf i-ai face mâini la joc, îi replică părintele zâmbind, făcând aluzie la pasiunea

feciorului.

Am zâmbit toți. Masa s-a încheiat cu binecuvântarea oamenilor care plecau în sat, ca să revină luni la muncă. Înainte de a ne lua rămas bun de la părintele Oțea, care ne-a dat multe sfaturi duhovnicești, l-am întrebat dacă nu cumva a avut în vizită la Mănăstire pe un oarecare Tarnovschi? Auzisem că acest agent sovietic umbla prin mănăstiri pentru a depista călugării legionari. Ne-a spus că a fost un individ îmbrăcat în sutana călugărească care invoca protecție și ajutor, zicând că e persecutat și urmărit de organele de stat, pentru credința lui legionară, dar a băgat de seamă că e farsor și l-a alungat. Ne-a spus că puțin timp după aceea a venit și Valeriu Gafencu cu alți doi prieteni, care l-au prevenit în privința lui Tarnovschi. Așa am aflat că Valeriu fusese înaintea noastră la Râmeș.

Ne-am întors în colonie când se înnopta de-a binelea, oboșiți de marșul forțat peste atâtea culmi, dar cu inimile pline de bucurie pentru cele ce aflasem. Purta de grijă Dumnezeu pentru sufletul și pământul neamului nostru românesc. Atunci când satana dezlănțuia urgia întunericului lui, Dumnezeu aprindea în ungherele minților opaițe care să ardă până neamul se va umple de lumină.

Peste trei zile s-au întors și Valeriu, Ion și Marin de la Sâmbăta. Erau plini de bucurie pentru cuvântul sfânt cu care se împărtășiseră din gura părintelui Arsenie Boca.

O întâmplare alarmantă

Valeriu Gafencu prezenta o stare fizică îngrijorătoare: tușea și începuse să slăbească. Pentru a se reface a fost repartizat la paza viei. Paza se efectua în foșor sau cu cele două echipe mobile în timpul nopții. Foșorul era așezat cam la jumătatea suprafeței cultivate, pe un mamelon mai înalt. Paznicul contempla o priveliște admirabilă. De o parte fiind vizibilă în zilele luminoase valea Mureșului, confluența cu Târnava, în câmpia prinsă între dealuri domoale. Spre răsărit-miazăzi, culmile Făgărașului cu cele trei căciuli uriașe, aruncate în cer: Omul, Negoiful și Moldoveanul, o trinitate materială a pământului românesc, închinându-se aproape totdeauna, în haina curatei zăpezi, Trinității imateriale veșnice. La apus-miazănoapte, zidurile crenelate ale Apusenilor, fortărețe inexpugnabile, păstrătoare ale celei mai pure ființe daco-romane, umilită trupește dar neînvingătoare niciodată spiritualicește, împropătătoare de minte și inimă a întregului neam.

La începutul lui August începură să se coacă strugurii timpurii. Prin regiune mai bântuiau bande de dezertori sovietici, care fie se predau când nu mai aveau cum rezista, fie erau prinși de populație.

Când Valeriu Gafencu era de pază în foșor și se ruga, pe la miezul nopții a auzit zgomote la baza foșorului: cineva încerca să deschidă ușa. Foșorul era construit din dulapi groși, închis bine, având în interior o scară de acces la camera turnului, care se închidea cu un chepeng puternic. Valeriu, crezând că sunt paznicii mobili, a întrebat cine este, cerând parola. Două focuri de armă i-au răspuns, gloanțele trecând pe lângă urechile lui. A sunat alarma. Toaca avea o rezonanță stridentă. După ce cu tras alte focuri indivizii au fugit, auzind pașii celor ce veneau în ajutor, însoțiți de gardienii înarmați.

Eram expuși să fim uciși de răufăcători, neavând posibilitatea de apărare, mai ales cei angajați la paza viilor sătenilor, unde nu erau foșoare. Am convenit cu gardienii să ceară administrației să ne permită folosirea armelor în timpul nopții. În caz de refuz, nu mai răspundem de apărarea recoltei și nu mai făceam acest serviciu. Administrația a admis cererea și a trimis în colonie 4 arme Manlicher, vechi, cu cartușe oarbe. Noaptea, din când în când, se trăgea câte un foc pentru a speria eventualii îndrăzneți. Ziua, armele ședeau în rastel în corpul de gardă. Dar nu de puține ori gardienii ne dădeau armele lor să vânăm iepuri,

care erau din abundență prin vii. Prin 1955-56, în anchetele în legătură cu „reeducarea” ne acuzau că, vrând să dezarmăm milițienii și să evadăm, nu ne-am înțeles între noi și, neînțelegându-ne pe acest motiv, ne-am luat la bătaie în închisoare. Le-am demonstrat că am fi putut evada, având și arme asupra noastră. Anchetatorii rămâneau stupefiați:

- Cine v-a dat armele?
- Administrația închisorii!
- Și de ce n-ați fugit?
- Pentru că ne-am dat cuvântul că nu vom fugi!
- Și nu puteți să vă călcați acest cuvânt?
- Dumnezeu voastră așa ați fi făcut? Noi nu săvârșim acte de mișelie. Între acceptarea suferinței pentru o cauză de onoare și binele egoist și îngâmfat, noi acceptăm suferința. Aici e deosebirea de ideal și de slujire. Așa rămânem în Adevăr.
- Ce adevăr, mă? Adevărul e binele meu!
- Așa a zis Pilat, osândind Adevărul. Hristos e mereu osândit în fiecare din cei care-L mărturisesc, răstignit de toți pilații puterii pământești pentru a nu-și pierde scaunele!
- Sunteți niște proști!
- Știți ce spune Hristos despre înțelepții veacului acestuia? Înțelepciunea oamenilor veacului acestuia este nebunie înaintea lui Dumnezeu!

Poze și Gică Bacă

În cursul verii 1946 am făcut câteva fotografii, care s-au păstrat în chip minunat peste ani. Un prieten care ne-a vizitat a adus un aparat foto. A fotografiat vechea bisericuță ortodoxă a satului, distrusă de armatele habsburgice. Acoperișul fusese complet renovat de Institutul de protecție a monumentelor istorice.

Gică Bacă, care s-a eliberat în toamna lui 1946, făcuse o pictură acestui Sfânt Lăcaș. Inspirat de martiriul trupului și sufletului românesc a realizat o icoană excepțională, *Martiriul Sfântului Arhidiacon Ștefan*: Sfântul, pietre și pietroaie sângerânde, parcă îndurerate de ura ucigașă la care au fost supuse, stau împrejurul trupului mutilat de lovituri. Urmele lapidării, de la cap până la picioare, transfigurate în puncte de lumină, radiază din tot trupul îmbrăcat în lumina lină a Harului Dumnezeiesc care plutește asupra mărturisorului lui Hristos. Nici un ucigaș. Într-un colț al tabloului, un morman de haine, la picioarele unei umbre omenești, Saul, rămas singur în fața prezenței veșniciei Dumnezeiești. Imaginea este de o expresivitate deosebită, deși din punct de vedere tehnic poate are unele neîmpliniri. La data aceea Gică Bacă era un diletant, cu atât meritul lui este mai mare. A dăruit icoana părintelui Victor Oțoiu din Mesentea. Poate fi aflată la Biserica din sat sau la rudele părintelui. Icoana aceasta îmi aduce totdeauna în suflet miracolul transfigurării prin jertfă.

Vizita unui grup de cercetători

În Septembrie a sosit într-o vizită științifică profesorul Ionescu Sisești, fost ministru, cu un grup de asistenți și studenți, vreo 15 persoane. Era sâmbătă după amiaza și cei mai mulți lipseau din colonie.

Nea Fane Vlădoianu, care era foarte miop (12-13 dioptrii), repartizat permanent la bucătărie și magazie, citea sub frasinii uriași din parcul castelului. Cunoștea perfect limba franceză, cu dialectele normand și provensal și jargoanele pariziene și traducea atunci din Baudelaire. Încă nu terminase de tradus *Les fleurs du mal*; prima poezie din volum, *Cititorului*, n-are egal în alte traduceri, și cred că și Baudelaire și-ar revendica traducerea. Nea Fane asimilase din lumea interlopă a portului Constanța limbajul auzit de Baudelaire în

lumea periferiei pariziene. Concentrat cu problemele lui de lectură și neajutorat de vedere s-a trezit interogat:

- Bună ziua! Aceasta este colonia de deținuți Galda de Jos?

- Da.

Se uita nedumerit și prudent la cel ce-i adresase întrebarea. Sculându-se, s-a apropiat mult să-l poată vedea la față. Abia atunci a observat alaiul de însoțitori și-și făcea în minte planul de acoperire a celor absenți.

- Dar nu vedem oameni la muncă!

- Punctele de lucru sunt la oarecare distanță. Dar cine sunteți dumneavoastră?

- Un grup de specialiști și studenți împreună cu domnul profesor Ionescu Sisești. Vizităm această regiune viticolă pentru documentare.

- Atunci, bucuroși de oaspeți, a zâmbit nea Fane.

Profesorul aruncându-și ochii pe cartea de pe masă întrebă:

- Dar dumneata cine ești?

- Unul dintre deținuții politici, muncitor în această colonie.

- Deținuții politici?, au exclamat aproape toți deodată. Știm că deținuții politici au fost eliberați.

- Comuniștii da, nu și legionarii, a replicat nea Fane.

- Cum, mai sunt legionari în închisori?

- Da, toți cei ce au fost condamnați sub regimul antonescian, dintre care unii mai supraviețuiesc încă.

- Și dumneata ce citești?, a reluat Sisești intrigat.

- Lucrarea lui Lawrence, care probabil nu vă e necunoscută.

- Nu înțeleg, mi-ai spus că ești muncitor? Văd că lucrarea este în franțuzește și văd că mai ai și altă lucrare pe masă, Baudelaire.

- Sunt muncitor în colonie, nu și ca profesie, răspunse cu modestie.

- Și sunteți mulți aici?

- Am fost mai mulți, acum am mai rămas o sută de oameni.

- Toți sunt intelectuali?

- Nu, cam jumătate: profesori, medici, avocați, ingineri, studenți, elevi, restul țărani și muncitori.

- Extraordinar, suntem niște victime ale inconștienței. Am vrea să vizităm podgoria, cui să ne adresăm?

- Vă conduc chiar eu, s-a oferit nea Fane. Dar cum ați venit de la gara Teiuș până la Galda, fiindcă nu există mijloc de transport?

- Pe jos! A fost foarte plăcut având în fața ochilor aceste priveliști frumoase ale Apusenilor, căci suntem sături de îmbâcseala capitalei.

Nea Fane voia să le facă o surpriză acestor respectabili musafiri.

- Totuși înseamnă că sunteți puțin oboșiți. Vă rog să luați loc la aceste mese comune, să stați la umbră câteva minute și să-mi îngăduiți să lipsesc puțin.

Nea Fane le-a adus pâine proaspătă, brânză, unt, ouă, fructe și lapte covăsit, lângă o pulpă de batal copt în vin.

- O gustare reconfortează organismul, i-a poftit zâmbitor la masă.

Toți s-au repezit la friptura de batal și la laptele covăsit, laudând și pâinea cu cartofi, pregătită ardelenește. S-au mirat cum și de unde avem asemenea bunătăți. Nea Fane le-a explicat pe scurt condițiile în care am organizat munca și viața în colonie, vorbind de idealul și viața legionară care, realizată pe plan spiritual, aduce în chip firesc și binele material. Apoi

i-a plimbat prin toată podgoria cu plantația în terase, fiecare parcelă purtând eticheta soiului respectiv: Cabernet, Rulender, Fetească de Alba Iulia, Afuzaly etc., lucrate și întreținute la cel mai înalt stadiu al tehnologiei viticole. Din curiozitate, au vizitat bucătăria, magaziile de cereale și alimente, parcul zoo și dormitoarele.

Înainte de a-și lua rămas bun au vizitat Biserița, monument istoric, îngrijită de noi, loc de rugăciune. Interiorul era ruinat, tencuiala aproape complet căzută. Doar catapeteasma făcută din zidărie mai păstra pictate în culori de apă un obraz al Domnului Hristos, poate cel palmuit de sluga Caiabei, Dreapta Sa binecuvântătoare, ochii înlăcrimați și brațul făcut scaun al Maicii Domnului care păstra spre mângâiere picioarele Pruncului Sfânt. Expresiile, mai mult bănuite, erau stângace, realizate primitiv de vreun zugrav local, dar cu atât mai sfinte. Pe plafonul altarului în aceeași manieră primitivă Chipul Dumnezeului treimic, în forma la care Biserica a renunțat, socotind-o neconformă cu canoanele de reprezentare a persoanelor Dumnezeiești, într-o singură ființă a Dumnezeirii: un cap enorm, care cuprindea toată bolta altarului cu trei nasuri, patru ochi, trei guri, trei bărbii și două urechi. Această imagine impresionantă crea mai mult teamă decât îndrăzneală. Înfățișarea plastică anula o parte din organele fiecărei persoane, ochii și urechile, și punea un semn de întrebare în mintea și sufletul oricărui credincios, căci o astfel de ființă supranaturală, putea fi interpretată ca un zeu-idol.

La plecare, Ionescu Sisești i-a promis lui nea Fane că va ridica în guvern problema deținuților legionari. Probabil nu a mai putut-o face, evenimentele derulându-se nu în favoarea noastră, ci a demenței atee comuniste.

Vizita fraților mei

În primăvara lui 1947 m-au vizitat frații mei, Ion și Alexandru. Ion, cel mijlociu, era militar și trecând de la Bistrița spre Sibiu, într-o delegație, s-a abătut pe la Galda. Nu aveam să-l mai văd decât peste douăzeci de ani. Cel mai mic, Alexandru, venit împreună cu alți doi consăteni, toți de 18-19 ani, căutau de lucru, pe mâncare. S-a și angajat ca argat la un fost notar, Hulea, câștigând pe lângă mâncarea lui, o dublă de mălai, una de făină și ceva grăsime, pe care le ducea lunar acasă părinților. Îmi spunea că tata primea tain de la ferma unde era agronom 300 grame făină de orz și un kilogram de carne odată pe săptămână. Din această rație mama, care era de o bunătate aparte, avea la masă cel puțin odată pe zi trei sau patru copii ai vecinilor, părăsiți de părinții care alergau disperați, cu țoale și velințe, să le vândă pe mâncare prin Oltenia și Banat.

În această perioadă Alexandru i-a cunoscut în regiune pe cei ce mai târziu au organizat rezistența în munți și, ca mulți alți tineri entuziaști, a participat la aceste acțiuni. Prin 1950 a fost prins, condamnat și apoi, după câte am înțeles din povestirile altora, ucis în acel „tren al morții” prin anii '52-'53. Dumnezeu să-l odihnească!

Vizita Părintelui Benedict Ghiuș

Era în vara lui 1947; Valeriu Gafencu stătea de vorbă cu un preot, în apropierea Biseriței. Era părintele Benedict Ghiuș. Tânăr atunci, cu ochi limpezi, pătrunzători, de un calm mănăstiresc, duios în vorbirea-i coerentă. Investiga monumentele religioase și istorice din Episcopia Sibiului și starea lor. Adunându-ne și alți frați, părintele ne-a vorbit de la inimă la inimă despre *Viața lui Hristos*, tradusă de curând de dânsul, „pâine și apă” sufletelor noastre flămânde și însetate de darurile dumnezeiești. Ne-a spus și despre marile necazuri ce le are de suportat Biserica atacată direct de comuniști, care profanau vestigiile Sale sfinte. S-a bucurat că aveam grijă cât de cât de această relicvă ortodoxă. L-am rugat să nu ne uite în

rugăciunile sale. Ne-a îmbrățișat cu lacrimi în ochi și a plecat îngândurat, așa cum venise. Domnul Trifan, care fusese la muncă pe câmp, s-a bucurat mult când i-am spus că ne-a vizitat părintele Ghiuș și o lacrimă de duioșie i-a apărut în colții ochilor. Erau consăteni.

O excursie la Roica. Întâlnire cu un sectant

În pădure la Roica lucra aproape permanent o echipă de băieți, tăietori de lemn, din care făceau parte prin rotație cei mai zdraveni și mai dibaci: Nichita Pavel, Popovici Gheorghe, Pandia Iancu, Vișan Nicolae, Stan Marin și alții. La două săptămâni li se trimiteau alimente. Cu această ocazie îi vizitau și câțiva băieți care voiau să se relaxeze. Se pleca sâmbăta cu un car tras de bivolițe, „drigane” blânde și domoale.

Pe la sfârșitul lui August, simțind nevoia să văd și eu acele minunate locuri, încercându-mi un rucsac cu destule bunătăți, luând și un coș cu fructe și struguri, am plecat de unul singur, la miez de noapte, pe drumul care urmărea firul Galdei. Socoteam că, cu popasurile de rigoare, o să străbat 40 kilometri până spre amiaza zilei. Și am pornit cu „Doamne ajută-mi!”

Era o noapte fără lună. Însă vizibilitatea ploilor de stele era excepțională. Însoțit de clinchetul apei în salturi peste pietrișul vadului, cerul îmi trimitea emisarii luminoși ai înaltului. Reflectându-se în ochiuri de apă, păreau că vin și din înalt și din adânc, împresurându-mă în săgeți de lumină. Am trăit o stare de încântare sufletească deosebită, cântând tot timpul în sufletul meu versetele psalmilor: „*Cât de minunate sunt lucrurile Tale, Doamne*”, până ce am străbătut Mesentea, Galda de Sus și am ajuns în Poiana Gălzii, lăsând în stânga frumosul Bulz al Gălzii, colțul de stâncă țâșnit din pământ, ca un uriaș colț de mistreț.

Primul popas l-am făcut înainte de a intra în Cheile Gălzii. Mersesem în ritm normal, pas de manevră, împletind ritmul pașilor cu ritmul rugăciunii isihaste și străbătusem în patru ore peste 15 kilometri. Simțeam umerii nițel apăsați, brațele obosite de coșul de fructe. Când m-am ridicat să plec am zărit prin semiîntunericul dimineții, pe poteca ce coboară pe versantul de pe partea dreaptă urmând apa zgomotoasă a pârâului Cuțului, un bărbat însoțit de un copil. Am folosit salutul românesc local:

- Doamne ajută și bună dimineața, bade!

Omul mi-a răspuns înfundat, bâiguind ceva numai de el înțeleș. Crezând că este surd sau mut, m-am apropiat și am strigat mai tare:

- Doamne ajută și bună dimineața, bade!

Atunci omul s-a ferit într-o parte, vrând parcă să treacă, ținându-și de mână și copilul de 10-12 anișori. El să fi avut 30-35 ani. Ochii îi luceau.

- Unde mergi?

- La Roica, mi-a răspuns înfundat și iar a tăcut.

- De unde ești, insistam cu întrebările.

- Din Galda de Jos!

- Și eu tot din Galda de Jos vin. Și merg tot la Roica. Vom fi deci tovarăși de drum. Feciorul e al dumitale?

- Da, e al meu!...

Vorbea scurt, parcă dorea să nu vorbească. Avea în mână un băț, lucru obișnuit pentru un călător, și o traistă care se bălăngănea pe umăr. Copilul mergea greoi, tușind sec, oprindu-se din când în când și scuipând.

- E bolnav copilul? De ce tușește așa des și scuipă?

- No, că nu-i bolnav, da-i pregătit de jertfă!

- Ce fel de jertfă, am întrebat eu, intuind că mă aflu în fața unui sectant.
- D-apoi..., o jertfă..., pentru Domnul!
- Pentru care domn?
- D-apoi, pentru... Dumnezeu, na!
- Ți l-a cerut Dumnezeu ca jertfă, așa ca pe Isaac lui Avraam?
- D-apoi, am hotărât eu să l-l dau!
- Și cum îl pregătești pentru asta?
- D-apoi, nu-i dau să mănânce carne de fel, nici lapte, nici ouă, nici altă mâncare fiartă, numai câteva mere, zarzavaturi și puțină pită uscată.
- Și de când îl hrănești așa?
- D-apoi, de vreo patru-cinci ani... Și zic că oi termina anul aista...
- Mai ai și alți copii?
- Nu, a zis muierea că de ce să-i mai facă dacă eu îi dau la dracu'... Că d-aia a și plecat și m-a lăsat singur.

Mă aflu în fața unei tragedii morale și spirituale. Mentea mi se întuneca și o mânie necontrolată mă împingea să-l iau de piept pe acest rătăcit de înșelăciunea drăcească și să-l arunc în prăpastia de la picioarele mele. În ce rătăcire adâncă aruncă diavolul sufletul omenesc: crezând că aduce jertfă lui Dumnezeu îl face să-și ucidă proprii copii. Te cutremuri. Trupul îmi tremura și simțeam că tremură și sufletul în mine. În ființa neamului nostru românesc, curat sufletește și echilibrat în toate actele lui de viață, de la cea personală la cea comunitară, păcatul adus de străini, al ereziilor și rătăcirilor morale de tot felul, prin ieșirea de sub ascultarea harică, bisericească, se implanta ca o săgeată otrăvită, ucigătoare.

Stăpânindu-mă, l-am lămurit că se află în greșală, încercând să-i scot sufletul din rătăcire. Se ținea bățos și îngâmfat în credința lui, diavolul împingându-l la răspunsuri și interpretări obraznice. Cu ajutorul lui Dumnezeu l-am făcut să accepte un ton reverențios, ca să putem discuta. Când am simțit că schelăria de trestie pe care își întemeia interpretarea scripturistică se clatină, l-am invitat să gustăm ceva împreună la ora dimineții. Am scos pâine, carne friptă și struguri, le-am așezat pe ștergar și l-am poftit la masă. M-am închinat, zicând *Tatăl nostru*. Ședea nemișcat. Bietul copil saliva și înghițea în sec. Omul nu voia să ia loc. A scos o bucată de pâine și voia să se ducă mai la o parte. Atunci l-am luat pe micuț de mână și l-am adus lângă mine.

- Mănâncă și lasă, că și tatăl tău va mânca!

Omul s-a uitat chiorâș la mine și voia să se apropie de copil.

- Nu mânca. E spurcat!

Am zâmbit, apucându-l pe copil de braț, și l-am tras lângă mine la masă. S-a așezat, dar nu voia să guste. Am tăiat pâine și carne, i-am dat și gustam și eu.

- Știi că poți fi condamnat greu pentru încercare de pruncucidere?

Copilul mesteca uitându-se speriat la taică-său.

- Vezi, i-am zis, mi-ai spus că ai vacă, porci, păsări, ai ouă, lapte și brânză, dar le vinzi altora iar familia ți se îmbolnăvește și moare de foame, bațjocorită de cugetul dumitale care preferă să-i facă pe alții să păcătuiască dându-le aceste produse. Pe dumneata te socotești curat și demn de mântuire? Pentru uciderea celor pe care ți i-a dat Dumnezeu să le porți de grijă, să-i hrănești, să-i îmbraci, să-i adăpostești?

Omul tăcea.

- Cu banii de pe aceste produse ce faci?

- Îi dau la adunare.

- Și adunarea ce face cu ei?

- Nu știi... Ei știi...
- Care ei?
- Ei, predicatorii!
- E vreunul din ei slab, zdrențăros, are copii bolnavi sau stă în drum?
- Nu știi...
- Cu ce vin la adunare?
- Cu o mașină.
- Înțelegi acum de ce ți-am pus aceste întrebări?
- Da... Îmi cam dau seama... Aveți dreptate...
- Iată de ce îți jertfești dumneata viața, familia. Și ce se întâmplă cu munca dumitale? Întreții niște înșelători pe care nu-i cunoști, nu știi de unde sunt, cu ce se ocupă. Spune-mi, te rog, părinții dumitale ce credință aveau?
- Creștini ortodocși.
- Și dumneata de la cine ai învățat aceste învățături?
- Au venit niște predicatori unguri în sat și ne-au învățat.
- Și sunteți mulți?
- Nu, că am rămas doar eu.
- Zici că cunoști poruncile. Știi să-mi spui ce zice porunca a cincea?
- Da, a zis el, cu oarecare sfială. „Ascultă pe tatăl tău și pe mama ta...”
- Spune-o toată!
- „... ca să-ți fie bine și să trăiești ani mulți și fericiți pe pământ...”
- Așa! Deci după cinstirea și ascultarea de Dumnezeu, tot El ne zice să cinstim și să ascultăm de părinți. Cum le-ai împlinit dumneata dacă ai preferat ascultarea străinilor de neam și mai ales a străinilor credinței părintești. Ești român și se zice că românii sunt cu scaun la cap, adică buni la judecată. Cum de te-au smintit numai pe dumneata, dintr-un sat întreg, de aproape o mie de familii? De două mii de ani aproape, nu de zece, nici de o sută, noi, românii, suntem moștenitori, păstrători și mărturisitori ai acestor Adevăruri sfinte păstrate în Biserică și vin acum să ne învețe niște rătăciți cum să trăim și cum să slujim lui Dumnezeu? Judecă singur în ce greșală te afli, de vreme ce tot satul, după cum mi-ai spus, te socotește ca pe un om smintit sufletește și nu-ți mai dă nimeni nici bună ziua!
- Înlăuntrul lui se produsese ruptura. Copilul se înveseli puțin. Se uita fix în ochii mei.
- Ce-ai fi zis dumneata dacă tatăl dumitale s-ar fi purtat așa cum te porți dumneata cu copilul dumitale și ai fi aflat că voia să te omoare prin înfometare? Nu ca să fi omorât de părinți îți cere Dumnezeu să-i ascuți, ci ca să-ți asigure viața prin binecuvântarea Lui. Porunca a cincea e singura ce făgăduiește răsplata chiar aici, pe pământ.
- N-a mai fost nevoie să continui. Omul începu să plângă. Era semnul că Dumnezeu s-a milostivit de el. Deși credeam că omul nu mă cunoaște, îmi zise uitându-se atent la mine:
- Am vrut să vin de câteva ori la dumneavoastră, la castel; toată lumea vorbește că sunteți credincioși și ziceam să întreb: bine-i ori nu-i bine ce fac eu? Dar am tot amânat. Parcă cel rău îmi tot încurca gândul.
- No, vezi bade, pentru gândul acesta bun Dumnezeu te-a ajutat. Și iată că ne-am întâlnit în cale. La Dumnezeu vrei să mergi și dumneata, dar numai un drum duce acolo și acela trece prin Biserică. Hristos n-a întemeiat Biserica Sa pe adunătura celor ce s-au săturat de pâine în pustie, ci pe mărturisirea de credință a Apostolilor Săi că El este Hristosul. I-a investit cu puteri și le-a spus: „Cine ascultă de voi, ascultă de Mine și cine nu ascultă de voi, de Mine nu ascultă și de Cel ce M-a trimis pe Mine”.
- D-apoi, oi putea ispăși păcatul aista?, zise omul și lacrimile șiroiau pe obraji. Își strângea

copilul la piept și șoptea printre sughițuri: Pruncul meu, pruncul meu...

- Numai păcatul nemărturisit nu se iartă, bade. Om merge la părintele.

Copilul a început și el să plângă, înecându-se în tuse. Am plâns și eu cu ei, de durere și de bucurie. De durere, pentru înșelăciunea în care un părinte își ucidea darul vieții dat lui de Dumnezeu; de bucurie că Dumnezeu operase asupra sufletului lui actul părerii de rău, zdrobindu-i inima împietrită, cu harul milostivirii Sale. Îmbrățișându-i și sărutându-i pe amândoi, le-am spus:

- Când ne întoarcem în Galda, mergem la părintele Oțoiu Victor și, spovedindu-ne, îl vom ruga să te dezlege de păcat și să te primească în Biserică.

După ce a acceptat propunerea mea am mai mers aproape un kilometru împreună, iar omul și copilul au apucat în sus pe pârâul Mărului.

- Noi o luăm pe aici, a zis omul.

- Ziceai că mergi până la Roica.

- Vezi fumul acela care se ridică peste culmile împădurite?

- Da, văd, am crezut că-i ceață.

- Nu, nu e ceață. Tot satul a fost anunțat de ieri seara să ieșim cu toții să stingem pădurile incendiate de unguri. Și fiecare trebuie să ne prezentăm acolo unde avem parcelate locurile. Eu am de la părinți pe culmile din spatele comunei Mogoș și acolo mă duc. (Sovieticii au lansat știrea că ungurii au dat foc pădurilor, pentru a menține conflictul cu românii.)

I-am îmbrățișat. I-am spus să-și ducă copilul la doctor că-i bolnav de plămâni și să-l hrănească bine că are cu ce. Mi-a promis că așa va face. La întoarcere am vorbit cu părintele Victor Oțoiu din Mesentea; cunoștea cazul lui.

Mesentea era un cătun al Gălzii de Jos, poreclit și „Micii sfinți”; când armatele generalului Bukow au devastat Galda, și au dărâmat Biserica de pe deal, 60-70 familii s-au refugiat în pădurea din marginea satului. Târziu, au fost descoperiți acolo păstrându-și credința ortodoxă.

*

**

Trecând de porțiunea unde se prăvăleau pietre am ajuns într-o poieniță unde câteva case din bârne, acoperite cu șindrilă, adăposteau 4 familii: o bătrână, văduvă din primul război mondial, și cei trei copii ai ei, căsătoriți, fiecare cu familia lui. Un al patrulea flăcău căzuse pe frontul de răsărit, jertfa familiei, pentru apărarea aceluiași crez. Lângă casă erau mormintele celorlalți membri ai familiei: bunici, străbunici, decedați de-a lungul anilor, străjuți de cruci și stâlpi, mai vechi sau mai noi, mai mari sau mai mici, morminte îngrădite cu gard de curpeni ca să nu fie călcate de vite. Țarcul vitelor era lângă morminte. Dimineața pleca în munte ciurda de vaci și viței cu turma de oi și capre, conduse de un țap fălos. La glasul de chemare al bătrânei, care răsuna ca un buciom pe culmi, țapul răspundea cu behăit puternic.

Am poposit lângă morminte. Ce comuniune sfântă! Morții și viii în aceeași poiană, *în strunga de oi, să fiu tot cu voi*, în același luminiș de viață, împăcându-se într-o prezență permanentă, neofensatoare, îngrijindu-se unii de alții, să nu sufere unul din pricina celuilalt. Unii privind spre pământul care-i așteaptă, alții spre cer, în nădejdea întâlnirii, la trâmbița Arhanghelului. Câtă taină mioritică în acest picior de plai; gura de rai, vie, simțită și pipăită cu simțurile barbare ale trupului și cu simțirea minții, deșertată pentru o clipă în această stare firească de manifestare în rânduiala firii, încredințată mai presus de toate argumentele raționale. Plângând iarăși, îngenuncheat între morminte, m-am simțit mai fericit între ele: aici eram mai viu decât în carnea trupului meu, de care mă desprinsesem.

O, neamul meu românesc! De câte daturi te-a învrednicit Dumnezeu, de te urăște așa de

mult satana, că ațâță pe toți cei din jurul tău să-ți frângă aleanul și dorul după cumințenie și sfințenie? Atâta vreme cât unul dintre noi va rămâne slujitor lui Hristos în Oastea Arhanghelului Mihail, Hristos ne va auzi glasul și ne va îndreptăți în acest dor, alinându-ne zbuciumul întru El. Scoate-i, Doamne, pe toți vrăjmașii noștri din înșelăciune!

Am plecat din poieniță stăpânindu-mi cu greu tulburarea. Delu mi-a ieșit pe cale. Presimțea că voi veni. Nu trebuia să ne mai mărturisim gândurile. Ne trezeam vorbind despre același lucru sau făcând o lucrare în același fel. Ne-am îmbrățișat și am mulțumit lui Dumnezeu că am ajuns cu bine. Preluându-mi o parte din povară, ne-am îndreptat spre sălașul aflat sub cerul liber, apărat doar de niște lespezi. Peste mușchi și frunziș așterneam pături, iar cu altele ne înveleam protejându-ne de răcoarea nopții.

După o gustare, Delu m-a condus la o cascadă din apropiere. De pe un tăpșan de gresii calcaroase apele reunite ale celor două Galde (Galda rece și Galda caldă, între care se află comuna Întregalde) se prăbușesc într-un bazin adânc de 8-10 metri săpat de ape în masivul calcaros, de la înălțimea de 10-15 metri cu zgomot asurzitor. Apa era rece; limpezimea ei, lăsa să se vadă ultima pietricică și loștrițele albastre pe spinare care fulgerau apa.

Am făcut o baie și am ieșit proaspăt, ca dintr-un botez al biruinței, fără oboseala drumului. Ne-am rugat în ceasul Utreniei în templul sfânt al naturii, simțindu-L pe Dumnezeu în toate fibrele ființei noastre, în toată creația Sa. „*Împărat slăvit e codru...*”, auzeam glasul lui Mihai Eminescu prosternat în rugăciune și, prin desišul frunzarului, pe raza de lumină ce-l străbătea îl vedeam purtat de mână de *Maica venerată și pururea Fecioara Maria*, iar în urma lui un alai de lumini vibra deasupra capetelor noastre: sufletele dragi ale neamului nostru, sfințit de Dumnezeu pentru mărturisirea lui.

Sentimentul de comuniune cu înaintașii și strămoșii mi-a dat întotdeauna conștiința puterii și a dreptului de a mă considera slujitor al aceluiași altar al dragostei de Adevăr. Credința că exist tocmai cu acest scop m-a ajutat să nu abdic, să nu cad. Când, ispitit sau înșelat în cuget, alunecam sau pierdeam echilibrul spiritual, credința în misiunea mea mă făcea să văd adâncul prăpăstiei care mă aștepta, de unde nu este ieșire. Mulțumesc lui Dumnezeu că „*de certat m-a certat, dar morții nu m-a dat*” (Psalm).

A doua zi, Delu trebuia să se întoarcă în colonie. După amiaza am urcat cu el câteva culmi, voind să ne bucurăm împreună și de priveliștea munților. Venind dinspre câmpia Mureșului, Apusenii sunt calcaroși, având aspectul unor turnuri și creneluri. Fenomenele carstice se întâlneau la tot pasul: peșteri, ponoare, ape subterane, râuri care apar și dispar. În Galda de Jos circula o poveste care spunea că un cioban ședea pe una din cele două culmi, numite Gemene, care se văd deasupra comunei Galda de Sus. Aceasta are o scobitură care pornește din vârf ca o fântână adâncă. Furat de dor, ciobanul și-a scăpat fluierul în fântâna muntelui. În primăvara următoare, fiind cu oile în lunca mlăștinoasă a Mureșului, a văzut într-un ochi de apă fluierul pierdut în inima muntelui. Cu bucurie a spus celor din sat că apele care sunt în lunca Mureșului au izvorul în fântâna muntelui.

După pădurile de stejar, în sus, se află cele de fag și carpen. Peste 600-700 m altitudine încep pădurile de conifere. Între culmile de obârșie vulcanică cu pante domoale, ca niște căciuli dacice, țâșnesc impetuos cele două Detunate, Golașa și Flocoasa, contrastând cu împrejurimile liniștite, provocându-ți imaginația. Vezi aievea lupta din basme dintre zmei și Făt-frumos: doi zmei, împietriți sub paloșul de fulger al viteazului zămislit din pânțelele cugetului românesc.

Apa Geoagelui, cu valea largă, pe care cețurile se scurg aproape permanent în trâmbe zbuciumate ca un balaur rănit de moarte, desparte culmile calcaroase de cele vulcanice. Satele se înșiră ca mărgelile pe firul pâraielor până departe, de la Negrești la Negriștea, apoi

de la Bucium spre Abrudul și Vidra lui Iancu.

O experiență duhovnicească temerară

La Roica, între stâncile calcaroase, cu grote și prăbușiri, aveam să fac o experiență de viață spirituală pe care îndrăznesc să o prezint pentru a atrage atenția chiar celor ce s-au retras din lume și a scoate în evidență actul ascultării ierarhice și necesitatea binecuvântării harice a oricărei acțiuni duhovnicești întreprinse în urcușul spre luminare și desăvârșire, mai ales descoperirea gândurilor față de duhovnic sau fratele de credință.

Toată strădania făcută în celule de a ne însuși rugăciunea inimii era limitată de dificultatea de a coborî din minte în inimă. Tehnica ne era cunoscută nouă din învățătura Sfinților Grigorie Palama, Teodor Studitul și din ce adunase Anghel Papacioc de la călugării cu care venise în contact. Începutul se face prin rostirea șoptită cu gura, apoi devine proprie organului limbii, coborând în gât și numai după aceea în inimă. Rostirea se face fie în ritmul pulsului sacadat: *Doamne,/ Iisuse/ Hristoase,/ Fiul/ lui Dumnezeu/* și așa mai departe, fie după respirație, la inspirație: *Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu,* iar la expirație: *miluiește-mă pe mine, păcătosul.* Având-o la început în minte, Icoana Jertfei Mântuitorului pe Cruce, care este hrana spirituală a contemplației, pentru cei vrednici de atenția Divină devine Lumină a Vieții nealterată de nici o imagine.

Efortul de coborâre în ființa intimă, cu chemarea Numelui lui Hristos, se oprea barat de o neputință pe care nu ne-o puteam explica. Aproape nici unul dintre cei care experimentam rugăciunea nu eram mulțumiți. Condițiile de temniță, cu zgomote neprevăzute, cu stări de instabilitate sau perioade de provocare și tulburare sufletească, socoteam că ar fi cauzele care, cu toate strădaniile pregătitoare, aduc neîmplinirea dorinței noastre.

Aveam acum condiții naturale în munte și voiam să încerc bucuria de a mă regăsi în Hristos, minte și inimă, atât cât îmi va fi dat. Am ales o peșteră unde nici o tulburare naturală nu se producea. Am cerut ajutorul lui Dumnezeu să trăiesc câteva clipe în acea predare totală în rugăciune. Liniștindu-mă sufletește prin rugăciunile începătoare, m-am așezat în genunchi, o poziție reclamată de această tehnică. După un număr de invocații a Numelui Mântuitorului, *Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul,* în ritmul respirației, controlându-mă prin simțuri cu șiragul metaniilor, am pierdut noțiunea timpului. Liniștea deveni apăsătoare și amenințătoare; nu mai știam de cât timp și unde mă aflu. Simțeam un pericol. Rămăsesem fără acoperire materială și spirituală. Aveam nevoie de cineva care să mă scoată din imposibilitatea de raportare, de relație; singur nu mă mai puteam salva. Totul mă apăsa, dar la un moment dat, cu ultima încercare a unui disperat, am ieșit din peșteră și am căzut în genunchi buimăcit, în fața luminii orbitoare a soarelui.

Abia atunci mi-am simțit respirația, ca după o alergare îndelungată, ca după o scufundare până la limita înecului. Mi-am revenit și am încercat să analizez ce avusese loc în sufletul meu, în minte, în cuget, în simțire, în întreaga mea ființă bio-psihică. Dumnezeu m-a ajutat să înțeleg că:

I. Orice experiență duhovnicească de acest nivel se face cu descoperirea gândului față de duhovnic.

II. Cu încuviințarea și sub îndrumarea atentă a acestuia primești binecuvântarea începerii lucrării, timp în care și duhovnicul se roagă pentru tine.

III. Locul și timpul în care are loc experiența trebuie cunoscut de duhovnic, de un frate de credință, pentru a te supraveghea.

Mai sunt și postul, rugăciunea și celelalte, dar cu aceste trei condiții orice doritor de

cucerire a înălțimilor spirituale poate înțelege că nu putem merge la întâmplare; lipsind o verigă cât de mică din acest angrenaj spiritual, nu poți realiza edificiul ce ți-ai propus a construi.

Făcusem mărturisiri înaintea duhovnicului, aveam și dezlegare și binecuvântare, dar nu i-am descoperit fratelui meu de credință (lui Delu) gândul pentru care mă retrăgeam acolo și mai ales locul. Rămas la puterile încrederii în posibilitățile proprii de urcuș pe scara luminii spre cele Dumnezeiești, sufletul mi s-a speriat de cutezanță și, fără vreo ispită sau tulburare, a simțit nevoia unui sprijin. Nefiind alt suflet alături l-a găsit în trup. Iar trupul fiind legat de realitatea materială prin simțuri, a evadat din veșnicia în care sufletul încerca să-l proiecteze. A evadat în materialitatea din care făcea parte. El trăia cu pecetea morții și, împotriva dorinței sufletului, se întorcea în lumea stricăciunii târând cu sine și sufletul.

Abia după moartea trupului sufletul rămâne independent. Până atunci existența trup-suflet e unică. E o condiție a ființialității omului.

La coborâre m-am întâlnit cu Delu:

- Unde ai fost?

- Am încercat un lucru și am greșit.

I-am povestit apoi aventura. A zâmbit și a clătinat din cap.

- Asta nu este o simplă neatenție, ci chiar o prea mare îndrăzneală.

Nu e suficient să avem râvnă pentru credință și dorința apropierii de Dumnezeu, ci și energie să ne supunem regulilor de ascultare stabilite de Sfinții Părinți ai Bisericii; acestea, cercetate, verificate și respectate de ei înșiși cu multă prudență, sub invocarea permanentă a harului, i-au dus la stadii înalte de înduhovnicire. Sfântul Pavel, Apostolul, zice: „*Nu e de ajuns să ai râvnă, trebuie să ai și pricepere*”. Și priceperea în aceasta constă: în descoperirea gândurilor în fața duhovnicului sau fratelui de credință, ca să nu te îndreptățești singur în ceea ce faci și mai apoi să te găsească cel rău în această stare și să-ți aducă moartea.

Când zicem monah, pustnic sau anahoret, să nu ne închipuim că ei nu mai au nici un fel de relații cu comunitatea din care s-au desprins. Cum ne-am putea închipui un pisc dacă n-ar fi sprijinit pe un masiv muntos puternic? Așa și stâlpii de lumină ai Bisericii, marii Sfinți, sunt legați prin ascultare de comunitatea duhovnicească, în special de ierarhia harică, fără de care Trupul mistic al lui Hristos, Biserica, n-ar fi decât o masă de trupuri muritoare, ca oricare viețuitoare pieritoare, fără posibilitatea transfigurării.

Nici o comunitate sectantă nu asimilează energiile Dumnezeiești din Sfânta Împărtășanie cu Trupul și Sângele lui Hristos. De aceea ajung la a propovădui și legifera sodomia, libertinajul, pruncuciderea și incestul, ca și cum aceste păcate ar fi virtuțile care condiționează viața socială. Chiar relațiile dintre state au ajuns să fie condiționate de acceptarea legală a acestor păcate. La această stare de degradare spirituală a dus neascultarea, prin lipsa de corespondență harică cu Hristos, cu slujitorii Lui, investiți.

Focul din pădure

Noaptea focul se întinsese pe toate culmile Trascăului; favorizat de uscăciuni și de adierea continuă a ajuns, furișându-se ca un șarpe șiret, până pe culmile masivului Roica.

Când ne pregăteam de odihnă am auzit o detunătură ca de armă peste râu. Imediat o ploaie de pietriș căzu în râu și în așternutul nostru pe malul apei. Apoi o vâlvătaie, ca un joc de artificii, a urcat spre vârful unui brad, reflectându-se și în apa râului. Detunăturile și jerbele de foc se înmulțeau, uimirea ne paraliza. Focul, mocnind printre frunziș și crengi uscate, încingea roca, iar aceasta exploda. Când șerpii de foc întâlneau un grup mai mare de brazi, spectacolul era uluitor. Pădurea și muntele se luminau ca un parc apocaliptic în care

„mărturisitorii” ardeau, dând în vileag „întunericul” necredincioșilor.

Începu să picure. Un balaur de nori negri, ce mărea mai mult imaginea apocaliptică, își slobozea fulgerele și tunetele. Rămăsesem în genunchi, tăcuți, privind neputincioși puterea stihilor în lupta lor. Dar Dumnezeu a voit să facă ceea ce oamenii nu reușiseră. Spre dimineață ploaia a stins incendiul și muntele s-a liniștit.

Mi-am adus aminte de momentul în care Moise i-a cerut lui Dumnezeu să-L vadă. Și Dumnezeu a răspuns că nu ar putea omul să vadă pe Dumnezeu și să mai trăiască. Dar Îl va vedea pe dinapoi, adică din lucrarea Sa va înțelege puterea și Slava Lui. Nici în lumină, nici în vânt, nici în pământ, nici în apă nu este Dumnezeu, dar dezlănțuirea stihilor vorbește despre Cel ce le-a creat și le stăpânește punându-le legi și soroace. *„Cerurile spun Slavă lui Dumnezeu și facerea mâinilor Lui o vestește tăria”* (Psalm).

Moartea camaradului Hodoș

În vara lui 1946 a sosit un camarad, avocat din Lugoj, care fusese închis și la Miercurea Ciuc (1938-1939). Ca și alți legionari, după un răgaz de câteva luni de libertate, 1940-41, intrase iar în temniță. Avusese o logodnică cu care nu se căsătorise; legionarii abia avură timp să-și îngroape morții. Avocatul Hodoș era un om al studiului, dedicat profesiei, voinic, dar puțin obișnuit cu munca fizică. Fusese repartizat la munci interioare și treburi gospodărești ușoare. Rămânând fără lemne pentru bucătărie și încălzirea dormitoarelor, iar timpul fiind nefavorabil pentru a merge la pădure, am tăiat un salcâm bătrân, pe jumătate uscat. Pentru a nu se prăbuși pe cuptorul de pâine, i s-a tăiat coroana și trunchiul, care rămânea sprijinit într-o așchie, și s-a ancorat cu frânghii.

Tocmai scoteam pâinea. În timp ce Nicu Mazăre ajusta crengile coroanei, eu cu Mârza Veniamin, student la arhitectură, la Iași, rupeam coltuci de pâine aburindă, servind pe ceilalți: Fierascu Ilie, Nichita Pavel, Vișan Nicolae, Stan Marin, Paul Vilescu și alții. Hodoș era cazat cu trei-patru băieți în clădirea administratorului. Văzându-ne la lucru, a coborât să dea o mână de ajutor: deși nu era îndemânic, încerca să se facă folositor. Râvna i-a fost fatală. Înainte ca cineva să-l poată opri, a apucat frânghia:

- Hai, fraților, să-l dăm jos!

Coaja a plesnit și salcâmul a pornit spre dânsul. În încercarea precipitată de a fugi, a alunecat pe pământul umed și copacul s-a prăbușit peste dânsul. Am sărit, amuțiți de tragedie, să împingem copacul și Nicu Mazăre l-a scos cu atenție. Deși copacul îi frânsese coloana vertebrală în două locuri, era perfect conștient. Durerile îl făceau să geamă, avea spasme faciale, iar picioarele îi erau inerte. Chemat imediat la telefon, doctorul Uță l-a transportat la Cluj cu mașina închisorii. Dar după câteva ore a decedat.

Logodnica lui, după zece ani de așteptare, a înțeles lucrarea Dumnezeiască și s-a călugărit, dăruindu-și curăția sufletească și trupească Mirelui Hristos, jertfă pe altarul unei iubiri neîntinate.

Părintele Victor Oțoiu

Preot cu figură de ascet transfigurat, desprins dintr-o veche icoană bizantină, radia din toată ființa sa bunătate și dragoste căreia nu puteai să îi rezisti; fără să vrei te apropiai de el vrăjit. Vorba hotărâtă, cu regionalisme ardelenesti, te făcea să-ți dai seama că te afli în fața unui neînduplecat luptător pentru adevăr și dreptate. Sătenii îl respectau și-l iubeau, căci totdeauna dădea sfaturile cele mai bune și-i ajuta material, știindu-le păsurile și durerile. Și știau și enoriașii că părintele are un ochi al lui Dumnezeu care-i arată orice păcat din comunitate.

În fața Bisericii era un cireș mare și frumos. După ce se împodobește ca o mireasă în fiecare primăvară, se încarcă cu fermecatele daruri râvnite de copii. Părintele îi rânduia să se urce în cireș și să umple coșurile pentru părinți și pentru frașiorii mai mici.

Într-o primăvară, părintele a văzut o ramură ruptă și târâtă pe poteca ce cobora spre cimitir. Fusese ruptă în zori, frunzele încă nu se veștejiseră. A doua zi a găsit o altă creangă ruptă. Și-a propus să stea la pândă în timpul nopții pentru a descoperi făptașul. A așteptat pe pridvorul bisericii, ascuns după stâlp. Obosise după miezul nopții; era să plece socotind că se apropie zorile, când auzi foșnet de pași. Își încordă atenția pentru a recunoaște făptașul. Un om cu glugă, cu o traistă și cu un băț cu cârlig apucă o creangă plină de cireșe, o rupse și începu să adune cireșele. Părintele se apropie încet pe la spate, îi suci mâna dreaptă cu putere, obligându-l să se aștearnă cu fața la pământ. Omul începu să strige ca din gură de șarpe:

- Tulaaai!... Tulaaai!...

Părintele se urcă cu genunchii pe spinarea lui. Când simți că omul se înmuie de durere îi zise:

- No, spune-mi drept, te doare ori ba, de strigi așa?

- Iartă-mă, Părinte, iartă-mă, că nu mai fac!

- D-apoi, eu nu asta am cerut să-mi spui; numai să-mi spui dacă te doare.

- D-apoi, cum să nu mă doară, vai de păcatele mele.

- No, vezi, amu te-oi întreba: Ce crezi, tu, pe cireșul aista l-o durut când i-ai rupt tu crengile și i-ai sfâșiat coaja? Dacă ți-aș rupe eu mâna și ți-aș jupui pielea, ce-ai zice? Așa-i că n-ai zice nimic, că nici cireșul n-a putut să se vaite. Dar tu te vaiți. Frumos îți șade! Toată lumea a văzut cireșul rupt. Dacă te-ai vedea rupt și jupuit în fața satului?

După muștrare, părintele a slobozit din strânsoare, iar omul s-a ridicat; era chiar paznicul de țarine.

- Or mai avea oamenii încredere în tine să te pună paznic la holde?

Părintele n-a spus nimănui. Dar a spus-o paznicul prietenilor lui și așa a aflat tot satul. Și toți știau că dacă faci o prostie și nu te vede Dumnezeu te vede popa Victor Oțoiu.

Povesteau oamenii că în toamna lui 1944, când trupele sovietice urmăreau pe nemți spre Cluj și Turda, 10-12 ruși au tăbărit peste gospodăria morarului, cumnat al părintelui Oțoiu. 5-6 încercau să spargă ușa din pod unde se baricadaseră soția și fiica morarului. Pe morar îl prinseră ceilalți și-i luaseră cheile de la cramă. Băiatul morarului, elev de 13-14 anișori, fugise speriat de-a lungul iazului. Ajungând la Părintele cu sufletul la gură, i-a zis:

- Dom' părinte, or venit rușii și...

Obosit și emoționat a căzut jos leșinat. Preoteasa îl mână:

- Lasă copilul în seama mea și fugi acolo repede!

Părintele s-a socotit: „Ce pot face singur? Nu știu câți ruși sunt!” Repezindu-se peste drum la cumnatul său Petrică, un haiduc de om, îi spuse întâmplarea în două vorbe. Nea Petrică dădu un chiot haiducesc ca în pădure și de pe ulițe se strânseseră douăzeci de bărbați tineri și feciori, gata de luptă. Părintele, în fruntea cetii de viteji se îndreptă spre moară. Apoi s-au împărțit, unii au mers spre podul morii, unde se auzeau lovituri în ușă, iar ceilalți spre cramă, unde se auzeau cântece și joc pe lângă butoaie.

Rușii n-au avut timp să-și dea seama când au fost dezarmați și legați fedeleș. Părintele porunci să vină o căruță și, încărcându-i ca pe saci, i-a dus la Comandamentul sovietic din Teiuș. Rușii se rugau să le dea drumul că altfel vor fi împușcați.

- Dacă aveam noi așa popi în Rusia, nu mai făcea tătucul comunism!

Nu știau sârmanii că tătucul Stalin era o unealtă în mâinile altei puteri oculte care lovea pe

toate fronturile văzute și nevăzute pentru îngenuncherea lumii creștine.

La Teiuș, părintele a explicat la Comandamentul sovietic ce s-a întâmplat și a rugat să nu fie executați jefuitorii. Comandantul s-a bucurat de prinderea dezertorilor, a mulțumit Părintelui, dar l-a prevenit:

- Dacă ar fi fost altul în locul meu te-ar fi executat pe dumneata imediat.

Construirea casei parohiale din Mesentea

Părintele locuia cu familia în două camere amenajate de dânsul în fostele magazii de lemne ale școlii cătunului. Doamna preoteasă era și învățătoarea celor patru clase primare, fiecare cu câte 5-6 copii.

Ne-am gândit că meritau să locuiască într-o casă omenească. Enoriașii, cele 60-70 familii, au contribuit cu materialele, iar noi cu munca. Până în toamnă am construit o vilă.

Soția părintelui nu știa cum să mulțumească lui Dumnezeu că a scăpat de gândaci și broaște și pe noi să ne trateze mai atent. Presbitera Maria Oțoiu nu s-a putut bucura mult timp de frumosul cămin deoarece părintele Victor, ca și fiul lor, preoțit și el, aveau să fie arestați după 1950 și amândoi să slujească în Biserica triumfătoare. Dânsa a rămas să-și mângâie bătrânețea lângă fiica lor.

Moș Vătășelu, dulgher și tâmplar de mobilă, care concepuse planul clădirii și condusese echipele care lucrau în schimburi, era pomenit de părintele cu mare glas la ieșirea cu Sfintele Daruri. Era moș pentru că, după domnul Trifan și Pandia Iancu era cel mai vârstnic din colonie la cei 50 de ani.

Dânsul a primit de la soția sa, din Constanța, un plic; lângă scrisoare, trei petale de trandafir, simbolul iubirii.

- Moșule, am îndrăznit să-l întreb, cum ai făcut că tușica te iubește și acum ca o adolescentă?

- Ehee, taică!... E taină mare dragostea. Dacă nu-l în suflet, nu ține!

Atât a zis moș Vătășelu în simplitatea vorbirii lui, sintetizând elogiul adus iubirii din gura Apostolului.

*

**

În cimitirul care înconjura Biserița, în partea dreaptă a altarului, se afla un mormânt. Pe crucea masivă de piatră de cremene scrie doar atât: „*Aici doarme leul din Mesentea*”. Părintele Oțoiu ne povestea cu amănunte luptele duse de acest preot în timpul răscoalei lui Iancu, cum a fost ucis ca un martir de armatele imperiale.

Câte stigmatе ai lăsat, Mântuitorule, în trupul neamului acestuia, că sângerăm în toate colțurile de țară, pe munți, pe dealuri, prin păduri, prin lunci, pe văi, pe ape, prin râpi și prin gropi neștiute?

O, neam al meu românesc! Cu mădularele tale de lumină prinde-te de toarele cerului, smulge-te din pământ și scutură pe toți vrăjmașii tăi, văzuți sau nevăzuți. Înviază odată!

Lucrări de ameliorare

În iarna 1946/47 am realizat două drenaje pentru scurgerea apelor care bălteau. Unul în latura cătunului Bucerdea, altul în câmpul dintre comunele Bucerdea și Ighiu. Băltirea provoca pagube viilor și culturilor din acea regiune. Inițiativa a avut-o părintele Oțoiu.

La adâncimea de 2-2,5 metri, străpungând stratul de argilă, s-a turnat în șanuri late de 1-1,5 metri piatra ciclopică și balastul cărăte de săteni ziua și noaptea cu carele. Drenarea apelor s-a realizat pe mai bine de un kilometru, spre o vâlcea care aduna și alte izvoare. În

urma lucrărilor s-au obținut terenuri de mare productivitate.

Oamenii din satele învecinate cereau mână de lucru pentru vii, pădure, coasă; toți ne iubeau și ne răsplăteau cu atenții deosebite.

Cu corul religios la Stremț

În câteva Duminici ne-am deplasat cu corul la slujbele religioase prin satele din jur, pentru bucuria enoriașilor și ca răspuns la acțiunile sectanților, care desfășurau o susținută activitate de propagandă eretică.

În ziua Sfântului Ioan Botezătorul, la 7 Ianuarie 1947, am făcut o surpriză celor din Stremț. Ninsese bogat și drumul cel mai scurt pe poteca dintre sate era acoperit complet. Deși văile sau povârnișurile ușoare puteau deveni capcane periculoase, ne-am hotărât să mergem.

Am pornit noaptea pe un ger năprasnic; luna era în scădere iar umbrele noastre pe zăpadă păreau fantasme din alte lumi. Am ajuns după două ore, înotând prin omăt. Știam că paracliserul sau cantorul vor fi mai devreme la biserică ca să aprindă focul în sobă. În taină, am urcat în cafas și abia după ce urma să înceapă Sfânta Liturghie îl va înștiința pe părintele Ion Pușcașu.

Eram doar șapte coriști: Mârza Veniamin era dirijor, Marin Naidim și Popovici Gheorghe, tenori I; Valeriu Gafencu și Paul Cojocaru, tenori II, dirijorul cu mine, baritoni, Popa Octavian bas profund, capabil să reziste singur și să asigure „pedale” perfecte. Răspunsurile liturgice erau după armonizarea părintelui Givulescu (bănățean), melodie armonizată pentru cor bărbătesc, la care acest mare îndrăgostit al Unirii tuturor provinciilor românești, drept mulțumire lui Dumnezeu, lucrase mai bine de zece ani. Toate sunt pline de simțire sfântă și măreție melodică.

Părintele Ion Pușcașu a rostit începutul Sfintei Liturghii: *„Binecuvântată este Împărăția Tatălui, și a Fiului, și a Sfântului Duh...”* și noi am intonat *„Amin”*, lung, plin de înfiorare sfântă, amplificat de rezonanța neașteptată a Sfântului Lăcaș; ni se părea că s-au alăturat coruri îngeresti preamărind pe Dumnezeu.

Credincioșii, care umpluseră până la refuz Biserica, au întors capetele uimiți și au înțeles de ce paracliserul nu dăduse voie fetelor să urce. Atunci s-au deschis ușile cafasului. Cei ce pătrundeau rămâneau uimiți, credeau că 30-40 de coriști eram în cafas, nu șapte. Părintele trimisese un enoriaș să spună maicii preotese să nu mai vină la Biserica, ci să pregătească masa și bucate pentru cel puțin 30-40 persoane.

Paul Cojocaru a citit *Apostolul* în mijlocul Bisericii, închinându-se mai întâi la Icoana Sfântului Botez al Domnului de pe tetrapod; enoriașii credeau că e vreo rudenie venită la cineva în sat. Registrul vocal era excepțional de întins, punctând prin modulațiile vocii înțelesurile sfinte, și simțeam cum toată suflarea plutește pe apele nevăzute ale Duhului Dumnezeiesc. În cucernicia lor, femei și fete îi sărutau hainele.

La încheierea slujbei părintele abia a putut spune un *„La mulți ani!”* celor ce-și sărbătoreau numele. Obștea satului ne aștepta afară, fiecare încercând să ne ia acasă, să le facem cinstea de a le fi oaspeți. Părintele i-a liniștit anunțându-i că suntem oaspeții dânsului și că, după cum i se adusese răspuns de acasă, maica presbiteră încă aleargă prin vecini după scaune.

După ce ne-am așezat, dânsa aștepta să sosească și ceilalți. Părintele a invitat, pentru completarea locurilor, rudele, prietenii și mai mulți săteni. După masă i-am desfătat cu diferite cântări, ieșind în curte unde se strânsese mulțime de oameni: *O, ce veste minunată, În Iordan botezându-te, Tu, Doamne*, (armonizat pentru cor bărbătesc), *La poartă la Ștefan Vodă* și alte câteva colinzi pe care le pregătisem cu ocazia Crăciunului. Cu greu, târziu în noapte, ne-am despărțit de ei, făcând drumul la întoarcere prin Teiuș, temându-ne să nu rămânem

înzăpeziți pe câmp.

După câteva zile au sosit două sănii pline cu săteni din Stremț, încărcate cu multe daruri, recunoștința sufletelor lor.

Altă întâlnire de bucurie

La sfârșitul lui Noiembrie, Paul Vilescu și Stan Marin, care se ocupau cu angajarea muncilor în satele din jur, ne-au anunțat că vom tăia de toamnă zece iugăre de vie ale unui proprietar ungar. Terenul se afla între comunele Bucerdeia și Ighiu. Ca să nu întârziem prea mult cu lucrarea și să nu ne creeze frigul probleme, am tăbărât cu toții; în trei-patru zile, am terminat.

De pe dealuri sătenii care îngropau viile sau scoteau aracii vechi au venit și pe la noi. Domnul Trifan, care era din Lancrăm, - sat care se alfa în apropiere, - a fost recunoscut și au dat de știre prin sat că dânsul e pe deal cu toți *robii* de la castelul din Albini. În limbajul local ardelean, termenul era echivalent cu cel de deținut. Puhoi de lume, bărbați în vârstă, femei cu copii de mână, a năvălit în vie, îmbrățișându-l. Plângeau și ne mângâiau ca pe copiii lor, copiii ne priveau cu ochi mari, nedumeriți. Ce aveau prin traiste ne-au lăsat nouă. Iar a doua zi ne-am trezit cu multe daruri, prinos al dragostei lor.

Joagărul de pe Galda

În vara lui 1947 era rândul nostru să ne minunăm de geniul tehnic al țaranului român. Patru bărbați, între care Trif Milinton (Melinte, dar lucrase în America și își americanizase numele), într-o curmătură dincolo de Cheile Gălzii au abătut apele râului, creând un canal în care apele căpătau o viteză de curgere foarte mare. Cu câteva scule de dulgherie au confecționat o roată de moară pe apă și au construit un eșafodaj și toate piesele componente ale unui joagăr de tăiat bușteni și făcut dulapi de scânduri. Construcția nu folosea nici un cui de fier. Ca unități de măsură pentru angrenajele dințate și balamalele de sincronizare au folosit falanga degetului mare, palma și cotul, fixate într-o măsură. Fără metru, șubler, ceas sau alt etalon utilizat de arhitecții, inginerii sau tehnicienii moderni. Doar cele patru pânze de joagăr așezate vertical și sistemul de reglare a spațiului dintre ele erau metalice.

L-am rugat pe domnul învățător Ionaș, directorul școlii din Galda de Jos, să fotografieze utilajul și să-l descrie, ca să rămână pildă pentru generațiile viitoare. Nu știu dacă a mai putut-o face, și dânsul a avut de înfruntat furia fiarei apocaliptice. Utilajul a funcționat perfect toată vara; târziu în toamnă l-au demontat, începând de la locul unde sfârșiseră asamblarea pieselor.

- De unde știți sau cine v-a învățat să-l faceți?

- D-apoi, domnișorule, mi-a răspuns Trif Milinton zâmbind, nu-i mare treaba aiasta..., că dacă ai văzut undeva, lucrul chiar te învață să-l faci.

N-am mai putut zice nimic, dar am înscris în sufletul meu o învățătură: că Dumnezeu i-a dat omului mintea ca s-o folosească pentru binele lui și al aproapelui. Deși unii folosesc capul numai „ca să aibă cuier pentru pălărie”, cum zic ardelenii.

Amu... nu-i vremea dumneavoastră

În peregrinările prin satele Apusenilor ședeam de vorbă cu oamenii despre vremurile ce vor veni după ocupația sovietică. Unii intuiau marea nenorocire spirituală și materială, alții încercau să se amăgească cu gândul că ne vor salva americanii.

Ionescu Gheorghe, agronom, bun camarad, harnic și plin de modestie, ne povestea o discuție din 1937, din Apuseni, cu ocazia propagandei electorale. „Ajunsesem într-un sat

aproape de Zlatna. Eram 10-12 legionari, toți tineri. Mărșăluind cu cântec, ne-am oprit la școală. Acolo se adunase popor mult; le-am vorbit oamenilor despre credința și intențiile noastre. Am răspuns întrebărilor puse și am plecat în formație, cu cântec. Pe când ieșeam din sat după noi se ținea un bătrânel care ne-a făcut semn să oprim.

- Ce s-a întâmplat, bade?, l-am întrebat văzându-l cum găfâie.

- D-apoi, că nu s-a întâmplat nimic, domnișorilor, da-i musai să vă zic și eu o voroavă...

- Zi, baciule, voroava! Ce vrei să ne spui?

- No, place-mi tare fain de dumneavoastră. Că tineri sunteți, frumoși sunteți, fain cântați, fain ați vorovit, gânduri bune aveți, da' ..., numai că ..., nu-i vremea dumneavoastră amu... Că amu-i vremea hoților și a șmecherilor! No, așa să știți!

Noi am zâmbit și l-am îmbrățișat:

- Va veni și vremea noastră, bade!

- Hm, a făcut bătrânul, io știu? Să dea Dumnezeu! Numai că o să aveți necazuri până atunci!"

Bătrânul a proorocit bine. Necazurile s-au ținut lanț iar „cornul biruinței” abia dus la gură, a sunat foarte puțin, ca în *Mistrețul cu colți de argint*, idealul cerând jertfa deplină a Prințului și, pe rând, a slujitorilor lui.

Istoria-legendă a familiei Kemeny

Bătrânii satului ne-au povestit și istoria familiei Kemeny și a castelului în care eram cazați. După ce Matei Corvin fu înfrânt de turci în prima parte a bătăliei de la Sântimbru, la anul 1441, abia scăpând cu viață, s-a refugiat în munți însoțit de o mică gardă; strecurându-se prin păduri, ajunse noaptea târziu la Întregalde. L-a adăpostit moș Chimin, un bătrân cultivator de chimen, poreclit astfel de localnici. Matei Corvin, el însuși purtând numele străbunicului său, vânător de corbi, destăinui necazul înfrângerii: armata era răvășită, el însuși rănit și obosit, iar turcii înaintau spre Buda-Pesta.

- Măria ta, îl sfătui moș Chimin, stai și te hodină o zi-două, baba mea o să-ți lecuiască rana, că știe ea niște buruiene de leac. Și-amu dă-mi hainele și semnele Măriei tale, precum și vreo doi feciori din Garda Măriei tale, iar Măria ta rămâi în locul meu, în sumanul și cioarecii ăștia. Că nimeni nu te-o ști. Și io oi strânge pe toți feciorii și bărbații din plaiuri, din munți și de la sălașe și-i lua Măria ta pe turci pe negândite, că-s beți de bucurie amu, și-i vei înfrânge cu ajutorul lui Dumnezeu.

Domnul s-a învoit și în a doua sau a treia noapte moș Chimin cu toată gloata și feciorii lui, adunând oastea risipită, fiind conduși în bătălie de Matei Corvin au biruit și i-au alungat dincolo de munți pe turci, care nu s-au oprit decât dincolo de Dunăre.

Matei Corvin l-a înnobilit pe bătrân și i-a dat ca feudă ținutul de pe toată valea Gălzii, iar pe cei doi fii ai bătrânului i-a luat la Buda-Pesta unde s-au maghiarizat; au devenit Kemeny, iar urmașii lor au construit pe acel domeniu castelul Kemeny, uitându-și obârșia românească. Castelul, atacat și ars în parte de unul din fiii lui Horia, fiind unul din centrele de rezistență maghiară, refăcut încă de două ori, este așezat pe un bot de deal și este vizibil din șoseaua Alba-Iulia - Teiuș. La botul dealului, în 1947 încă se mai înălța un castan uriaș, sub care localnicii spuneau că însuși Horia, venit în ajutorul fiului său, a luat masa.

În legătură cu acest castel circulau în regiune mulțime de povești și legende. Se spune că judecata lui Horia, Cloșca și Crișan s-a făcut de către unguri în acest castel, iar la Alba Iulia a fost numai scena. Sala mare de pe aripa dinspre sat, spuneau bătrânii, era sala de consiliu și judecare a proceselor intentate românilor. Cei condamnați erau duși după pronunțarea sentinței la închisoarea în care trebuiau să-și execute pedeapsa, de obicei Aiud sau Gherla. Cei care trebuiau să piară erau duși pentru necesități organice la un closet interior, unde,

pășind pe o trapă, cădeau în hazna și mureau acolo.

Cât am locuit în colonie, aripa respectivă devenise insalubră din cauza igrasiei și a zidurilor măcinate; primăria a obținut dreptul să demoleze iar cărămida să fie întrebuințată la o lucrare comunală. Am lucrat bună parte din timp la demolare, contra plată. Pe măsură ce ne apropiam de capătul dinspre garaj, moș Grigore, care fusese mulți ani vințeler (administrator al viei) ne vizita tot mai des, observând stadiul lucrării. La un moment dat am ajuns în fața unor ziduri care închideau o cameră fără ușă sau fereastră. Ușa fusese zidită în grabă cu cărămizi de alte dimensiuni și alt mortar, rămânând izolată în interiorul clădirii.

- No, aicia-i baiul, a zis baciul Grigore.

- Ce-i aici, baciule?

- Apoi, aici îi camera de care vorbește lumea. Dumneavoastră spargeți zidul în dreptul ușii zidite, dar să nu intrați. Când groful a vândut castelul, a dat porunca să se zidească ușa ceea!

Într-o cameră mică era montată sus, aparent, o fereastră. Camera avea un scaun WC iar în fața lui, în dușumea, se observa tăietura unei trape. Am baricadat intrarea, am pus o placă de avertizare, apoi am zidit intrarea și am oprit demolarea. Am anunțat primăria, dar lucrurile au rămas moarte.

Bătrânul ne-a arătat și altă intrare, în subsolul aripei, betonată. Pe acolo se intra într-un coridor subteran până la cealaltă aripă a castelului; tunelul continua prin malul dinspre vest-nord-vest 4 kilometri, ieșind în altarul Bisericii părăsite de pe culmea de deasupra Gălzii de Sus. Am chemat pentru investigații Muzeul de istorie de la Alba Iulia sau Sibiu. După puțin timp a venit o echipă de trei cercetători. Nu erau istorici sau arheologi, ci activiști de partid, ignoranți și în materie de istorie și de construcții medievale. Cu dispoziție de la penitenciar ne-au pus să spargem intrarea în subteran. Umblau după comori ascunse. Invocând executarea lucrărilor de sezon la vie, am întrerupt munca. Ei au plecat și n-au mai revenit.

*

**

În apropiere, deasupra comunei Craiva, se înălța o stâncă împădurită până aproape de vârf, numită Pietra Craivii. În vârful Pietrei se vedeau încă ruinele unui castel, reședință de garnizoană a unui conte. De aici făcea incursiuni armate prin satele românești din Valea Gălzii, cu terenuri productive și podgorii bogate; îi teroriza pe români, incendiindu-le gospodăriile, făcându-i să fugă în locuri muntoase sărace, pentru a le lua terenurile. Astfel de acțiuni erau frecvente înainte de Unire, în toată Transilvania. „Cele trei națiuni” au până astăzi cele mai bune terenuri, iar românii sunt refugiați pe culmile și coclaurile munților.

După 1920 românii din Craiva i-au atras pe cuceritori într-o cursă. S-au prefăcut că ies cu toții la lucrul câmpului, lăsând satul fără apărare, dar erau în pădurile din apropierea Cetății. Când cuceritorii au pornit la atac, românii au atacat și cucerit castelul, l-au incendiat și, închizând calea de întoarcere a atacatorilor, i-au decimat. Apoi au dărâmat castelul. Astfel au scăpat de asupritori.

Familia Albini

După Marea Unire din 1920, un notar din Zlatna, pe nume Albină, zis mai apoi Albini, împreună cu alți doi prieteni a cumpărat o mică mină de aur, despre care se spunea că nu mai este productivă. Mirosind pe la foștii mineri că există filoane bogate, mai greu accesibile, a plătit diferența de preț celorlalți parteneri și a rămas singur stăpân.

A extras aur suficient, a devenit bogat și a cumpărat prin 1925 de la grofii maghiari castelul de la Galda, cu domeniul rămas împrejurul lui după împrăștierea țăranilor: 30-40 iugăre de vie pe care o lucram noi, o livadă de 10 iugăre, câteva zeci de iugăre de pământ

arabil și o moară, așezată pe râul Galda, care funcționa mână de o turbină hidraulică. Fiul său cel mare s-a specializat în tehnica extractivă minieră, conducând mina de aur, cel de la Galda era avocat și ședea mai mult la Cluj, iar o fiică a primit ca zestre o altă proprietate și o sumă mare de bani.

Notarul murind, bătrâna succesoare s-a îmbolnăvit și ea. Fiii și fiica veneau pe furiș, încercând să o determine ca partea ei de avere, mina, să fie trecută pe numele fiecăruia. Bătrâna a amânat perfectarea actului testamentar. Aflați la capul muribundeii, cei trei copii se certau, fiecare pretinzând în favoarea lui dreptul la succesiune pentru avere. Bătrâna a intrat în comă și în câteva ore a expiat. În timpul certei dezlanțuite la capul moartei, s-a anunțat la radio naționalizarea întreprinderilor, așa că descendenții au fost împăcați, fără însă a-și potoli ura unul față de altul, acuzându-se fiecare că a fost păgubit de celălalt. Scena semăna cu *Hohote în iad*, dar n-au avut puterea să-și depășească patima lăcomiei.

Cel care se ocupase de mină a fost și arestat, condamnat și dus la Aiud. Sâmbăta îi duceam și lui pachetul cu daruri, iar el ne ruga să-i cerem fratelui său mai multe alimente. Dar fratele său nu recunoștea că are un frate condamnat în Aiud, acuzându-ne că vrem să-l șantajăm. Peste un an avocatul avea să fie arestat și să își întâlnească în temniță fratele. Dumnezeu îi pune alături ca să-și vadă fiecare goliciunea sufletească. De multe ori gândeam că Dumnezeu oferea prilej celor bogați, lacomi de avere și zgârciți, să-și ispășească păcatele. Să cunoască și ei ce este foamea, lipsa, mizeria, disprețul și umilința. Versetul psalmului: *„Bogații au sărăcit și au flămânzit”* se împlinea sub ochii noștri.

Înainte de arestare avocatul venea mai des pe la moșie și de multe ori ne întreba cum este închisoarea. Eram de serviciu, ca bucătar, împreună cu nea Fane Vlădoianu. Ne pregăteam să ducem mâncarea în sala de mese. Albini, uitându-se lung la noi, a oftat:

- Ce bine-i de dumneavoastră că sunteți închiși!

Eu și nea Fane ne-am privit mirați, iar nea Fane, care nu lăsa să-i scape ceva din mână nescărpinat, l-a întrebat:

- De dumneavoastră e rău că sunteți liber?

- Nu, a răspuns avocaștește. De noi e rău că așteptăm să fim închiși!

- Atunci de ce nu-i trimiteți fratelui dumneavoastră ceva, i-a zis nea Fane cu oarecare dispreț și ironic.

- Păi ce, el mi-a dat mie ceva?, a răspuns cu răutate Albini.

Răutatea sufletească a păcătosului nu stă numai în faptul că săvârșește păcatul, dar mai ales că îl acceptă, complăcându-se în el. Nu se îndură să iasă din păcat, făcând altuia un bine. Această tragedie morală înseamnă împietrirea inimii. Greu este pentru un păcătos ajuns la acest stadiu să-și mai vină în fire. Adică să intre în condiția în care firea însăși e rațională. Omul care nu poate compătimi cu cel în suferință a coborât sub condiția de om. El este legat, ca animalul, de satisfacerea instinctelor și poftelor. De aceea îi trebuie multe și niciodată nu i se pare că are de ajuns: *„Cât de anevoie vor intra bogații în Împărăția Cerurilor! Mai degrabă va trece o cămilă prin urechile acului, decât un bogat în Împărăția Cerurilor”*.

Roata uriașă pentru udat grădina de la Aiud și roata pitică pentru udat grădina notarului Hulea

În primăvara anului 1946 unul din camarazii noștri, un excelent tehnician, a proiectat și a realizat o roată uriașă, cu diametrul de 12 m, pentru grădina de zarzavat a penitenciarului Aiud. Roata a fost instalată pe apa Aiudelului, un pâraiaș căruia i-a amenajat în albie o ușoară cădere, debitul de apă fiind suficient să pună uriașa roată în mișcare. Roata se vede și din tren, la ieșirea din Aiud spre Războieni.

În primăvara lui 1947 notarul pensionar Hulea dorea și el o roată pentru a-și uda zarzavaturile din grădina lui. Nicu Mazăre a folosit la construire două roți de cabrioletă. Păstrând proporțiile cu cea de la Aiud, roata a fost instalată pe un canal deviat din apa Gălzii prin curtea notarului. Familia a fost entuziasmată când roata a fost pusă în funcțiune.

Notarul avea un fiu și un ginere, prizonieri în URSS; își alina durerea sufletească împărtășindu-ne gândurile și speranțele lui. Tot satul îl stima și îl iubea pentru că înainte de 1916 se făcuse folositor neamului, ocrotind pe români. Fusese amenințat de unguri, iar în câteva rânduri a fost anchetat cu intenția de a fi condamnat. Războiul din 1916-18 și întregirea l-a salvat. De la dânsul am aflat în linii mari cum a fost cu problema „optanților”.

Problema optanților unguri

Primul război mondial s-a terminat în 1918 cu cele două tratate de la Versailles și Trianon. S-a înființat Liga Națiunilor cu sediul la Geneva. Imediat după război, în România s-a votat legea împrumutării cu pământ și a luat ființă instituția IOVR (invalidi, orfani și văduve de război). Au fost împrumutări cei care au luptat în război și orfanii, copiii minori. Văduvele nu au fost împrumutate, au beneficiat doar de acordarea de pensii, ca și copiii lor.

Împrumutarea a fost efectuată în toată țara fără deosebire de etnie și confesiune religioasă. Populația de origine maghiară, germană, sârbă, secuiască etc. a fost împrumutată la rând cu cea românească. În vechiul regat împrumutarea s-a făcut din moșiile boierești, foștilor proprietari boieri lăsându-li-se până la 100 ha și conacele boierești; în Transilvania, din latifundiile grofilor unguri, pentru că aici nu existau pământuri boierești românești. Grofii unguri au reclamat la Liga Națiunilor, unde a avut loc un mare proces și s-a ajuns la un compromis. În 1925 România a plătit magnaților unguri o jumătate de miliard în bancnote prin Liga Națiunilor, care a împărțit banii. O parte din magnați n-au acceptat compromisul, mai ales că statul maghiar voia să se folosească de ei ca unelte de intrigă și conflict în România. Cei mai sinceri și mai cinști sufletește și-au dat seama: *„Faceți voi instigație în România. Câtă vreme trăiesc în România noi trebuie să fim loiali acestui stat”*. Astfel, au optat pentru repatriere în Ungaria, neacceptând să facă jocul statului maghiar. Au vândut românilor domeniul rămas, apoi au plecat în Ungaria.

În legătură cu averea statului ungar în Ardeal este azi o situație specială. Din averile statului se acordau bisericilor catolice, unite, protestante suprafețe în folosință, nu în proprietate. Această problemă a devenit problema de dispută dintre statul român, moștenitor legal al acestor suprafețe, și confesiunile religioase care-și revendică suprafețele ca proprietăți, nu doar ca bunuri în folosință.

Cu lemne în pădure

În luna Decembrie 1947 a fost ger grozav și multă zăpadă. Lemnele pentru încălzit erau pe sfârșite. Până să aducem o cantitate mai mare, noi, cei mai tineri, am hotărât să mergem la pădure. Nicu Mazăre confecționase o sanie de lemn de salcâm cu care transportam diferite lucruri. Participam mai mult pentru plăcerea drumului și a pădurii împodobite de promoroacă scânteietoare. Am făcut două sau trei călătorii cu săniuța, capabilă să suporte un metru cub de lemne de fag; o târam la deal și ne purta la vale. Cu Valeriu Gafencu, Ion Ianolide, Marin Naidim, Nicu Mazăre, Delu Bălan, Iordache Ion făceam aceste escapade.

Punctul de exploatare cel mai accesibil era pe pâraiele Cuțului și Mărului, afluenții Gălzii, dincolo de Chei, la 15-20 kilometri de colonie. Plecam după miezul nopții și reveneam când se înnopta. Ne aflam la 700 de metri altitudine și ne odihneam la o gustare. Apoi am tăiat un carpen bătrân; exemplarele frumoase sunt oprite de la tăiere de seminceri. Tăindu-l și

fasonându-l, l-am încărcat; spre amiază eram gata de plecare. Cu două lanțuri bune făcusem presucea în față și în spate, asigurând stabilitatea lemnului. Nicu Mazăre, cel mai destoinic dintre noi, ședea în față cu o patină în picior, jucând rolul cârmaciului. Iordache Ion, Delu Bălan și eu, pe laterale și în spate, eram frânari, ținând întins frânghiile cu care legasem sania. Fiind pe pantă de gheață sania prindea viteze mari și, pentru a nu-l strivi pe Nicu, smuceam sania blocând-o de-a curmezișul pârâului sau proptind-o în câte o cotitură. Ieșisem de pe pârâu în drumul pădurii și treceam prin Poiana Gălzii unde cele trei-patru case ale pădurarilor sunt singurele locuințe. În dreapta se înălța o detunată golașă și pitică, Bulzul Gălzii. Din cauza bușiturilor unul din lăstarii de fag cu care făcusem presuceaua lanțului s-a rupt. Numai pe celălalt mal al Gălzii se mai vedeau câteva pâlcuri de fagi. Dar câteva ochiuri de apă se zăreau ici și colo. Din gardul făcut din pari înfiți în pământ și împlețiți cu curpeni, al ogrăzii casei pădurarilor, am smuls un par potrivit. Soția pădurarului tocmai ieșea din casă și a strigat la mine.

- Măi omule, de ce strici gardul? Nu sunt lemne destule în pădure?

Grăbit să nu ne prindă noaptea pe drum, în loc să explic femeii ce m-a împins la acest fapt și să-mi cer iertare, i-am răspuns cam cu năduf.

- Nu vezi dumneata că mi s-a rupt lemnul de la presucea? Unde vrei să mă mai duc acum?

Femeia și-a văzut de treabă spre grajdul vitelor, iar noi, după ce am fixat lemnele, am pornit grăbiți târând sania după noi.

Pe drum simțeam o neliniște în cuget pentru ceea ce făcusem. Nu atât pentru că luasem lemnul, cât pentru felul în care-i vorbisem femeii. De ce mă mâniaseam? De ce nu i-am vorbit frumos cerându-mi iertare pentru îndrăzneală. Eu eram vinovatul, tot eu cel obraznic. Tulburarea aceasta m-a oprit să mă împărtășesc la Crăciun.

Înainte de Anul Nou 1948, aducându-se lemne cu carele în colonie, am luat patru lemne din stiva noastră și într-o noapte, fără să știe nimeni, am plecat cu ele pe sanie, să înapoiez femeii împătrit, ca Zaheu.

În zori, când intram în Galda de Sus, mi-a tăiat calea, ieșind de pe o uliță, un gospodar care, cu sania plină de saci, trasă de doi bouleni, se ducea la moară. Mai toți oamenii din regiune ne cunoșteau pe cei de la castel. Privind mirat la mine și la lemne zise:

- No, domnișorul, d-apoi ai plecat cu lemne la pădure?

- Chiar așa, bade, i-am răspuns și eu zâmbind.

- Leagă săniuța de a mea și sui lângă mine să mai vorovim până îți-o fi voia.

La un moment dat zise:

- No, c-am trecut de baci Toader, cioplitorul de spițe și obezi.

- Nu la dânsul merg, ci în Poiana Gălzii!

- D-apoi, nu mă bolânzi de cap, chiar la pădure te duci cu lemne?

- Da, bade! Uite, am furat un lemn din gardul pădurarului și în loc să-mi cer iertare, am fost obraznic și-am înfruntat-o pe soția lui.

Și i-am povestit toată isprava mea.

- Domnișorul... D-apăi, cade pădurea pe el și dumneata îi duci în loc de unul patru?

Atunci i-am povestit întâmplarea cu Zaheu vameșul: „Doamne, de am nedreptățit pe cineva cu ceva, întorc împătrit”. Omul s-a uitat lung la mine. Trebuind să intre pe ulița morii, am coborât, am dezlegat săniuța și mi-am luat rămas bun de la el, mulțumindu-i pentru ușurarea poverii. Mi-a întins mâna, apoi și-a făcut cruce: „Doamne, trăii să o văd și pă aiasta!”

Când am ajuns la căsuța pădurarului, un cățel legat în lanț dădu de știre că cineva era la poartă. Gospodina tocmai ieșea cu șiștarul să mulgă vacuța. S-a apropiat, curioasă de vizita matinală. Am salutat și i-am explicat de ce am venit, rugând-o să mă ierte și, ca semn al

iertării, să-mi dea voie să-i sărut mâna și să primească lemnele împătrit. Femeia era așa de surprinsă și de încurcată că a început să plângă:

- No, da' vezi, că aproape nu-mi aduc aminte, domnișorule. Că eu..., ca o ticăloasă, nu puteam să tac? Că doară am văzut că de nevoie ai luat lemnul. Cade pădurea pe noi. De lemne avem noi lipsă? Da' amu intră în casă să te încălzești o țără, până mulg vaca, și-i bea o căniță de lapte cald.

La fereastră două chipuri de îngeri dulci priveau cu ochi de lumină scânteietori zăpada albă și lucioasă. Am intrat și m-am desfătat de jocul și ghidușiile micuților, o fetiță și un băiețel de trei-patru anișori.

Pădurarul sosi din schimbul lui de noapte. Îl vedeam pe fereastră, un bărbat înalt, frumos, cu mișcări legănate, cu privire ageră. Privi mirat la săniuța încă nedescărcată; clătînând din cap a intrat în casă. M-am ridicat și l-am salutat, explicându-i și lui pricina venirii mele. Mi-a zâmbit:

- Mi-a spus un frate al tatei, că tată-meu e mort pe front, că veneau înainte de război unii care cântau în satele noastre și se duceau la Biserică și vorbeau cu oamenii ca popii și spuneau că o să vină comuniștii peste noi dacă ne pierdem credința. No, mă tem că ești dintre ăia, am auzit că amu mulți îs robi și muncesc pe moșia lui Albini. Dreptu-i?

- Da, bade, chiar așa.

- No, atunci alege din două una: ori te bat cu alea patru rude ce le-ai adus, ori vă trimit patru care cu lemne la castel. Care ți-a plăcea din două?

Am râs amândoi și ne-am îmbrățișat. Femeia a adus laptele și cu toții am servit o gustare, apoi, luându-mi rămas bun, m-am întors liniștit în colonie.

*

**

Scrupulozitatea poate părea puțin exagerată. Am constatat însă pe propria conștiință, nu pe piele, care de multe ori nu e prea simțită, că dacă lași să treacă acele subțiri reproșuri cu timpul îți adormi trezvia - cum numesc Sfinții Părinți această formă de vigilență spirituală - și pentru alte fapte mai grave și mai greu de îndreptat.

Dar trebuie menținut un echilibru fiindcă poți cădea în ipocrizie sau în deznădejde. Simțirea minții, de care Sfinții Părinți fac foarte mult caz când este vorba de scrutarea aspectelor duhovnicești, trebuie să funcționeze totdeauna ca o balanță sensibilă, vizând finalitatea actului pe care-l săvârșești. Dacă nu ai ca finalitate apropierea și integrarea ta mai profundă în Hristos, atunci ai făcut din metodă scop, ignorând pe Hristos și îndreptându-te din fapte; sau, ignorând mila și bunătatea lui Dumnezeu, ieși de sub har. Socotindu-ți starea de vinovăție nedemnă de atenția Divină, te osândești în numele tău și pierzi nădejdea în mila și dragostea lui Dumnezeu Care L-a dat pe Fiul Său pentru tine.

Atenție, deci: păcatul, ispita, trebuie sancționate; dar oricât de grave ar fi ele nu trebuie să ne despartă de nădejdea milei și dragostei lui Hristos. Altfel pierim ca Iuda, în loc să ne salvăm ca Petru.

Învățarea Sfintelor Scripturi

*Strâng Cuvântul Tău în inima mea,
ca să nu păcătoiesc înaintea Ta
(Psalm)*

În iarna 1947/48, având asigurat necesarul existenței materiale, viața noastră în colonie a fost marcată de intensitatea activității duhovnicești. Am citit o mulțime de scrieri ale marilor teologi ai Ortodoxiei, precum și teologi apuseni, mai vechi și mai noi. Dar studiam

permanent *Filocalia* și *Patericul*. În Aiud, cu Părintele Serghie rumegasem cu toții lucrarea Părintelui Stăniloae *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, *Hristoitia* de Sfântul Nicodim Aghioritul și multe altele. Cel puțin odată pe săptămână domnul Trifan era asaltat de cei mai tineri, să adâncim cuvântul Sfinților Părinți.

Am început și să învățăm pe de rost Scripturile, în special **Noul Testament** și am constatat că astfel se adâncesc înțelesurile. Mintea, prin asociere și corespondență sau chiar prin controverse, luminează în suflet înțelesul cuvântului Dumnezeuiesc, care nu numai că nu mai pare greu de reținut, ci devine propriu sufletului, acoperă și dă un sens și înțeles și altor cunoștințe, constituind hrana spirituală permanentă a duhului și minții tale.

Un ucenic întrebă odată pe un Părinte:

- Părinte, de ce se învață ușor Scripturile?

- Pentru că aceste cuvinte Dumnezeuiești sunt proprii sufletului. Celelalte sunt proprii lumii și de aceea se învață mai greu. Cele Dumnezeuiești ți le oferă Însuși Dumnezeu. Pe ale lumii ți le oferă diavolul (*Pateric*).

Dar atenție la învățarea rămasă numai la nivelul memoriei.

- Părinte, se laudă un ucenic, eu am învățat Scripturile pe de rost.

- Ai umplut cerul de vorbe, fiule!

- Părinte, eu le-am scris, a zis și altul laudându-se.

- Tu ai umplut masa de hârtii!

- Părinte, mie mi-a crescut iarba pe vatră, se laudă altul că a făcut mare înfrânare nemâncând mâncare fiartă.

- Tu ai alungat dragostea de străini de la tine, căci a crescut iarba pe vatră; înseamnă că nici pe oaspete nu l-ai omenit.

30 Decembrie 1947

În 30 Decembrie 1947 a avut loc decapitarea politică a statului, abdicarea (citește alungarea) regelui, cu urmări grave pentru țară și pentru poporul românesc. Stalin pregătea hegemonia politică sovietică peste bieteile popoare est-europene. Românii trebuiau îngenuncheați la același nivel cu popoarele din Uniunea Sovietică, căci din punct de vedere economic statul român era cel mai bogat. Cei așa ziși liberi au trăit din plin pe propria lor piele tragedia socializării industriei, a agriculturii cu toate fazele de mascaradă și înșelăciune: întovărășiri, colhozuirea forțată, plată pentru armistițiu, sovromuri, deportări în Bărăgan, condamnări, lagăre de muncă forțată, reeducări.

Pentru legionari s-au creat condiții și metode speciale de distrugere biologică și spirituală, ca unora ce aveam o ideologie bazată nu pe programe de conducere statală, economico-financiară, social-politică, ci pe Adevărurile eterne ale vieții spirituale creștine - înnoirea omului în Hristos - enunțate de Biserică, cu care de fapt se luptau, prin comunism, cei numiți de Apostol sinagoga satanei.

Era atacat și discreditat mai întâi nu omul care crede, ci însuși Adevărul pe care-l slujește și apoi discreditat omul, arătat vinovat de gândire utopică, nerealistă, înfierat ca cel mai odios personaj din viața neamului și a lumii. Numele de legionar trebuia să creeze repulsie. Planul era bine conceput de satana și slujitorii lui. Doar timpul mai urma să le fie favorabil. Le-a fost până la un punct îngăduit de Dumnezeu, când au ajuns să fie bine cunoscuți ca purtători ai minciunii și crimei, încât proprii lor copii și nepoți i-au repudiat.

Două generații spirituale se aflau în luptă: a celor infestați cu morbul comunismului și a celor ce s-au jertfit și se jertfesc continuu pe Altarul Adevărului. Jertfa fiind chiar și condiția salvării biologice, nu numai a celei spirituale, căci zice Mântuitorul: „*Cel ce va voi să-și scape*

viața sa în lumea aceasta, și-o va pierde. Iar cel ce-și va pierde viața sa pentru Mine, și-o va câștiga". Nu salvarea biologică este condiția existenței noastre ca neam, ci disponibilitatea sufletească în fața lui Dumnezeu de a sacrifica biologicul. Astfel se menține neamul ca ființă istorică pe pământ și se înscrie în eternitatea Divină.

Așa cum generațiile de evrei crescuți în robia egipteană, timp de 400 de ani, nu au renunțat la păstârnacul și usturoiul robiei în schimbul suferințelor până în Canaan, la pământul făgăduinței, și au murit în pustie, - pentru că numai cei „nou născuți”, educați în spiritul noului ideal, aveau dreptul să intre în Canaan, - așa acum va trebui să moară spiritualcește, în parte și biologic, generația crescută și educată timp de 45 de ani în imperiul robiei comuniste, care le-a anulat conștiința răspunderii în fața lui Dumnezeu pentru faptele de pe pământ. Numai nou născuții educați în viziunea libertății creștine românești, nu a libertinajului apusean, vor putea sta în atenția lui Hristos pentru o viață binecuvântată pe pământ în istorie.

Alterarea spirituală a generației crescută în robia comunistă este îngrijorătoare; atenția îi este îndreptată spre nevoi biologice. Așa au vrut marii luminați să ferească lumea. De aceea când Radu Gyr a proiectat într-o altă viziune țăranul și muncitorul român, în poezia *Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane*, el a fost condamnat la moarte, iar poezia a fost socotită manifest legionar anticomunist. Radu Gyr pune în fața conștiinței tuturor românilor o viziune luminoasă, cerându-le să se scuture de viziunea materialistă a vieții adusă de comunism:

*Nu pentru-o lopată de rumenă pâine,
nu pentru pătule, nu pentru pogoane,
ci pentru văzduhul tău liber de mâine,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!
Pentru sângele neamului tău curs în șanțuri,
pentru cântecul tău ținut în piroane,
pentru lacrima soarelui tău pus în lanțuri
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!
Nu pentru mânia scrâșnită-n măsele,
ci ca să aduni chiuind pe tăpșane
o claie de zări și-o căciulă de stele,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!
Așa, ca să bei libertatea din ciuturi
și-n ea să te-afunzi ca un cer în bulboane
și zarzării ei peste tine să-i scuturi,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!
Și ca să-ți pui tot sărutul fierbinte
pe praguri, pe prispe, pe uși, pe icoane,
pe toate ce slobode-ți ies înainte,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!
Ridică-te Gheorghe, pe lanțuri, pe funii!
Ridică-te, Ioane, pe sfinte ciolane!
Și, sus, pe lumina din urmă a furtunii,
Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!*

Întunericul nu suportă lumina. Ura e dusă până la crima biologică și slugile satanei, comuniștii, dirijați de puterile oculte, o declară pe față tuturor celor ce se fac purtători ai luminii Adevărului, ca și întregii lumii. Spiritul satanic nu se mulțumește cu un număr

oarecare de înșelați, la nivelul unui neam sau al unui continent. Ci urmărește ca lumea întreagă, absolut toți oamenii, să fie transformați.

Astăzi acțiunea de menținere în întuneric se continuă prin extrema libertății, libertinajul. Iar comunismul nu este acuzat și condamnat pentru fărâdelegile și crimele prin care a adus atâta suferință lumii, ci, din contră, aparat, fie tăcând, fie acuzând forțele spirituale ale naționalismului creștin. Cei care au edificat comunismul sunt aceiași care acum îi apără. S-au schimbat doar măștile. Actorii și piesa sunt aceleași.

La începutul anului 1948 ne-am înarmat duhovnicește pentru această bătălie care nu va cruța pe nimeni, absolut pe nimeni.

Desființarea coloniei. Reîntoarcerea în închisoare

Abia intram în primăvară, dezgropasem via, făcusem tăierile și legatul. Cei doi gardieni, deveniți prin noua formulă *milițieni*, Rusu și Avram, ne-au prevenit să lichidăm cu gospodăria pentru că vom fi duși la Aiud.

Am tăiat ce mai rămăsese viu: doi porci, câțiva miei și păsările, și am distribuit carnea pe cap de om. Spre sfârșitul lui Aprilie 1948, 10-12 milițieni tineri, proaspăt școliți în spirit marxist, au venit să preia organizarea coloniei din mâinile noastre, precum și toate bunurile materiale. Dar bunuri materiale în afară de puțină făină și cartofi, n-au mai găsit. Cu comanda coloniei și organizarea muncii nu știau cum să procedeze. Dimineața ne scoteau în careu și dădeau comanda:

- Plecați la muncă!

- Unde?

- Cum unde? La muncă!

- Cine dintre noi?

- Voi toți! Cum cine?

Ședeam pe loc și ne uitam la ei.

- Nu vreți să munciți?

- Ba da, domnule milițian, dar arătați-ne locul și ce trebuie să facem acolo, câți oameni sunt necesari pentru lucrare, dacă e timpul potrivit pentru acea lucrare.

- Da' voi cum făceați?

- Noi făceam cum știam, că noi răspundeam. Dar acum dumneavoastră conduceți și dumneavoastră veți răspunde de rezultatul lucrărilor. Nouă ne-ați luat acest drept de organizare și conducere a coloniei!

S-au sfătuit între ei. Rusu și Avram n-au vrut să ia parte la consfătuire. Văzând că nu găsesc soluția să ne pună sub ascultarea lor, au încercat să atragă câțiva dintre noi. S-au adresat taman lui Valeriu Gafencu. Privind compătimitor, i-a răspuns milițianului:

- Eu mă rog lui Dumnezeu să te ierte pentru păcatul acesta. Dar să știi că nu te iartă dacă nu te spovedești și nu te împărtășești!

S-au întors la Aiud și au raportat că nu vrem să muncim. În 4 Mai 1948 au sosit două carosate mari, am fost îmbarcați și expediați la Aiud. Prin sat, lumea ieșea la porți și plângea:

- Dumnezeu să vă ajute și să vă apere!

Gesticulam în semn de rămas bun. Milițienii porunceau amenințător:

- Lasă mâna jos!

La Aiud am fost cazați la Secția I și a II-a. Am găsit Bisericile profanate, mobilierul devastat; totuși ușile erau lăsate deschise. În timpul zilei, fiind liberi în curtea interioară, intram în Biserică și ne rugam.

De câte ori ne rugam în Biserică, la 9-10 dimineața sau la 3-4 după-amiaza, apăreau în ușă

doi criminali de război. Unul era generalul Topor, celălalt generalul Macici. Se sprijineau de ușorul intrării, privindu-ne inexpresiv cum îngenuncheam și ne rugam. N-au trecut pragul niciodată, nici nu i-am văzut închinându-se; ședea încremeniți, cu o mirare neînțeleasă. De obicei citeam câte un acatist sau o catismă din Psaltire. Când ieșeam ne priveau cu aceleași figuri inexpresive și plecau fără să vorbească între ei, fără să ne întrebe ceva. N-am înțeles prezența lor în ușa Bisericii în timpul rugăciunii noastre. Mai târziu am început să înțeleg, aducându-mi aminte de incidentul de la Susai.

Oamenii aceștia, mari comandanți de armate în lupta împotriva comunismului, nu îndrăzneau acum, după ce pierduseră bătălia și fuseseră condamnați, să vină în fața lui Dumnezeu cu inimă smerită, mărturisindu-și nevrednicia. Profanarea osemintelor eroilor din războiul de la 1916-18, la Susai, le anula calitatea de luptători în numele Crucii și al idealului neamurilor. În postura de comandant se erijaseră fără investitura spirituală, mistică, de continuatori ai mărturisirilor de credință în Hristos și apărători ai demnității naționale românești. Blestemul eroilor batjocoriți apăsa asupra sufletelor lor.

*

**

Scrisoarea Căpitanului, Corneliu Zelea Codreanu, adresată generalului Cantacuzino-Grănicerul, îl roagă să sesizeze autoritățile militare și autoritatea regală:

„Domnule General,

Văzând raportul profesorului Dobre (care fusese șef de tabără, n.a.) am plecat în aceeași noapte la Predeal, ca să mă conving cu ochii mei de grozăvia celor relatate în acest raport.

M-am urcat în tabără. Raportul profesorului Dobre este exact. Oricine se poate ridica să vadă urmele barbariei. Zeci de adăposturi, muncite o vară întreagă de mâna tineretului român, au fost sfărâmate cu topoarele, cu o furie în adevăr de bestii.

Domnule General, vă reamintesc că acum câteva luni m-am urcat pe Muntele Susai în căutarea unui loc pentru o casă de adăpost. Acolo, am descoperit pe sub cetinile de brazi oasele albe a sute de soldați și ofițeri români, pe care le mâncau fiarele sălbatice.

Îngrozit și rușinat am luat hotărârea să fac un mausoleu în care să adun aceste oase și ranițele și cartușierele și hainele lor pline de sânge, pe care în unele locuri le-am găsit neputrezite.

Am luat această hotărâre nu numai dintr-un sentiment de pietate, ci și de rușine.

Pentru orice neam din lume, fie el chiar un trib de sălbatici, dacă ar afla că după 20 de ani de la război, sfintele oase, făuritorii României Mari, eroii noștri sunt mâncați de fiarele sălbatice în pădure, și-ar întoarce capul cu oroare și ne-ar disprețui pentru totdeauna, ca pe un neam de nemernici.

După o muncă a tineretului, cărând pietre și ciment în spate, de la kilometri, acest mausoleu este aproape gata. Acum s-a întâmplat infamia care ne sângerează inimile și ne umple ochii de lacrimi.

Domnule General, dumneavoastră care ați comandat aceste oase, acum fără glas, veți lăsa onoarea lor fără satisfacție?

Fi-vom noi, tineretul acestei țări, mișei care vor lăsa nerăzbunate oasele eroilor acestui neam? Va lăsa oare Regele României pe cei ce au căzut sub comanda Părintelui Său și sub a Sa? Va lăsa el oare să se abată asupra armatei și a țării blestemul miilor de soldați care au murit pe front?

Ar fi începutul (și a fost, n.a.) unei mari nenorociri care s-ar abate peste armata română și peste țară.

*Domnule General, nu cerem pentru noi și pentru tabără nici un fel de satisfacție. Cerem satisfacție în numele sfintelor oseminte. (...) Se cere o jertfă de ispășire. Neamul acesta trebuie să o dea. Dacă nu o va da nimeni, ea își va lua singură drepturile sale. **Se vor abate nenorociri asupra noastră** (subl.a.).*

Nu sunt de părere să se facă manifeste sau să se agite masele populare. Vă rog însă să anunțați confidențial prin adrese pe toți generalii armatei române și pe toți comandanții de regimente.

Miercuri, 9 Septembrie 1936

Corneliu Zelea Codreanu"

În raportul său, profesorul Ion Dobre făcea cunoscut și Majestății Sale, Regelui Carol al II-lea, între altele:

„Cu sufletul frânt de durere, adresez Majestății Voastre protestul meu împotriva măsurii arbitrare luată de guvern de a desființa tabăra legionară de la Susai-Predeal, care avea menirea să adune de prin desișurile pădurii osemintele părinților noștri căzuți eroic pe aceste meleaguri pentru întregirea neamului și să le așeze în mausoleul pe jumătate construit cu brațele noastre, precum și ridicarea unei cabane pentru pelerini și sportivi.

Oamenii trimiși de guvern să ne ridice cu forța au distrus tot ce am realizat și au azvârlit cu dispreț, printre cetini, osemintele eroilor adunate de noi, sfărâmând totodată, în mod barbar, Crucea, Evanghelia, icoana și candela ce străjuiau pentru prima dată, după 20 de ani, la căpătâiul acestor oseminte sfinte.

Pentru această profanare, făcută în prezența ostașilor Majestății Noastre, facem răspunzător guvernul în fața istoriei și a noastră.

Sângele vărsat de cei ale căror oseminte sunt profanate astăzi o să cadă ca un blestem asupra casei și copiilor celor care, din diavolească orbire, au putut lua asemenea măsuri.”

În aceeași zi (9 Septembrie 1936) Generalul Cantacuzino a adresat câte o scrisoare mai multor generali, înalți prelați, miniștri și ziariști, informându-i de infamia comisă la Susai, în care, între altele, spunea:

„În fața acestui nemaipomenit sacrilegiu, nu pot decât să strig:

- Scoală-te, Ferdinand cel Loial, și vino să vezi cum ți se omoară mișelește pentru a doua oară, eroii tăi!

Adresându-mă dumneavoastră, ofițeri ai armatei române care ați rămas vii în urma crâncenului război, vă întreb:

- Veți lăsa fără răspuns ofensa adusă acestor sfinte oase?”

*

**

Da, au lăsat-o fără răspuns. În urma unei anchete s-a negat cu impertinență tot ce afirmase și văzuse toată lumea venită la fața locului.

Dar avertismentul făcut de Corneliu Codreanu s-a împlinit. Sacrilegiul neispășit s-a răzbunat împotriva vinovaților, chiar prin mâna celor fără de Dumnezeu și fără patrie, pe care în chip inconștient (oare?) îi serviseră.

Se poate constata din scrisoarea Căpitanului delicatețea, menajamentul pentru conștiințele unor oameni care s-au dovedit a fi inconștienți și abrutizați moral. De aceștia și de alții ca ei se vor servi adversarii neamului și ai lui Dumnezeu, apoi îi vor sacrifica și pe ei pentru a face înțeles din lecția istoriei că cei răi seucid între ei pentru interese meschine și dorința de stăpânire a lumii.

*

**

Peste câteva zile au pus lacăte la biserică. Preoții oficiali au fost scoși din funcția de duhovnici și cenzori ai corespondenței și expediați din penitenciar. De acum satana își va arăta puterea și otrava prin slugile lui.

Într-una din zile ni s-a făcut o percheziție amănunțită. Ni s-a luat orice carte, orice foaie de hârtie scrisă sau nescrisă, orice vârf de creion; în special erau căutate Sfintele Scripturi și cărțile religioase. Prin saltele, prin tocurile ușilor, pe sub pervazurile ferestrelor, abia dacă a mai scăpat ici-colo câte ceva.

S-a întronat apoi un regim de ordine sovietic. Dimineața la deschidere milițianul striga: „Trăiască Republica Populară Română!” Trebuia să răspundem: „Trăiască și înflorească!” Dar noi tăceam. Enervat, trecea la camera următoare. Aceeași tăcere. Așa pățea pe toată Secția. Măsura luată împotriva noastră a fost să nu mai fim onorați cu acest salut.

În fabrică

În fabrică se organizaseră două secții, tâmplărie și mecanică. Când ne-au scos la muncă, acolo i-am găsit în special pe criminalii de război care nu fuseseră trimiși la Canal din cauza bătrâneții și bolilor. Mâncarea se distribuia la ora 12 în curtea fabricii. Era mizerabilă. O lătură făcută din iarbă cosită pe malul Mureșului și resturi de zarzavat adunate din piață câteodată. În fața ciuberelor oamenii se aliniau cu gamelele în mână. Un deținut de drept comun distribuia mâncarea cu un polonic de circa 600 de grame, asistat de un milițian. De multe ori criminalii de război, bieți oameni care suportaseră din plin foametea timp de doi ani, se mai așezau la rând încă o dată cu riscul vieții. Dacă erau recunoscuți milițianul îi lovea cu bâta sau cu bastonul de cauciuc, și-i putea trimite acolo unde hrana li se prefăcea în lumină. Noi, cei sosiți din colonie rămâneam ultimii.

Lucram cu Nicu Mazăre și Iulian Bălan la secția de sculptură de pe lângă tâmplăria mobilă. Într-o zi, eram ultimul din șirul aliniat la unul din ciubere. Deținutul care distribuia hrana se străduia să umple polonicul cu ultimele resturi de pe fundul ciubărului.

- Lasă, nu te mai chinui să-l umpli, i-am zis.

Milițianul se uită atent la mine:

- Bă, tu ai mai luat o dată!

- Nu, domnule milițian, nu am mai luat, am răspuns cu un ton stăpânit.

- Ba ai mai luat! Te cunosc eu!

- Domnule milițian, n-am mai luat. Punându-i gamela în mână i-am zis: Pofțiți gamela mea și dumneavoastră o să-mi aduceți mâncarea.

Răspunsul și gestul meu puteau atrage cel puțin călcare în picioare și lovituri până la mutilare. Dar ce s-o fi petrecut în sufletul lui, nu știu. A rămas descumpănit. În timp ce mă îndreptam spre secție, el s-a dus la poarta fabricii, unde era de serviciu un gardian mai vechi, care ne cunoștea.

- Tovarășe Cordoș, iată ce mi s-a întâmplat. Și i-a povestit aceleia.

- Care deținut, măi tovarășe?

- Uite, ăla care intră în secția de sculptură.

- Mai tovarășe, dacă a zis ăla că n-a luat, apoi să știi ca n-a luat. Du-te să-i duci mâncarea!

Pe milițian instructajul comunist nu-l pervertise complet. S-a dus la popota lor și mi-a adus două gamele cu mâncare: ciorbă de miel și piure de cartofi cu friptură.

- Da, mă, n-ai mai luat. Ai avut dreptate! Ia mâncarea, ți-am adus-o, cum ai zis tu, mi-a zâmbit puțin încurcat.

M-am uitat drept în ochii lui și i-am zis:

- Domnule milițian, vă rog să fiți foarte atent la ce vă spun eu acum. Nu această mâncare mi-ați luat-o! Ci lătura aceea din ciubărul deținuților. Pe aceea vă rog să mi-o aduceți.

N-a sesizat afrontul și a pus gamelele pe bancul de lucru:

- Hai, mă, mănâncă și tu, că doar n-o să mă superi acum.

L-am privit iar în ochi:

- Domnule milițian, vă rog încă o dată, fiți foarte atent la cele ce vă spun. Nu aceasta este mâncarea pe care mi-ați luat-o! Aceasta este mâncarea dumneavoastră! A noastră e lătura

aceea. Noi cu ea trăim. Măine eu nu voi mai avea mâncarea pe care mi-ați adus-o acum. Dumneavoastră pentru lătura aceea v-ați bucurat luându-mi-o!

Abia acum intuiuse ce i-am spus. A luat gamelele și i-a povestit iar lui Cordoș:

- Iată ce mi-a făcut legionarul ăla!

- Măi băiatule, du-te măi și adu-i lătura lui, apoi vino să-ți spun și eu ceva. Milițianul mi-a adus ciorba săracă și amară, dar sfințită cu atâtea rugăciuni și lacrimi. A pus gamela pe bancul de lucru, cu capul plecat, fără să scoată un cuvânt și s-a înapoiat la poartă.

- Mai feciorule, i-a zis Cordoș, bagă de seamă ce-ți spun eu. Atunci când au intrat sovieticii în Aiud, din câte case erau în oraș numai casele milițienilor care i-au lovit peăștia au fost lovite de bombe; și din câte femei erau în oraș numai pe nevestele milițienilor care i-au batjocorit peăștia le-au batjocorit rușii. Înțeles-ai tu?

A doua zi nu l-am mai văzut. Apoi Cordoș mi-a povestit discuția cu el. Dumnezeu rânduise poate această întâmplare pentru salvarea sufletului său, pe noi încredințându-ne că rugăciunile pentru vrăjmași nu sunt zadarnice: *„Nici unul din cei ce ne urăsc pe noi să nu pătimească ceva rău din pricina noastră la Judecata Ta. Ci întoarce sufletele lor spre conștiința și pocăința cea adevărată, ca și printr-ânșii să se slăvească Preasfânt Numele Tău. Iară pe noi învrednicește-ne să Te mărturisim pe Tine, Dumnezeul cel Viu și adevărat, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin”*. Aceasta era rugăciunea către Dumnezeu pentru asupritorii noștri, împreună cu: *„Doamne, iartă-i, că nu știu ce fac!”* Nu odată am văzut cu ochii noștri minunea izbăvirii și a noastre și a lor.

Expediat la Târgșor

Se apropia sfârșitul lunii Mai. Un ordin de la București către fiecare penitenciar și depozit de condamnați suna cam așa: toți elevii minori condamnați vor fi trimiși la Târgșor; studenții, la Pitești; foștii demnitari, la Sighet; legionarii, la Aiud. Coloniile de muncă forțată vor înghiți de-a valma criminali de război și frontieriști, țărani și muncitori, chiaburi și burghezi etc. Eram și eu elev la data arestării din 1942. După șase ani de detenție, după dosar, eram tot elev. Dar vorba zicalei: *„Popă mi-ai cerut, popă ți-am trimis!”* Așa am fost trimis la Târgșor.

Ca epilog al primului volum am socotit că ființa lui Valeriu Gafencu ar exprima sinteza sufletului nostru tânăr și de aceea îl prezint aici.

Iubiți frați,

Cu câteva săptămâni înainte de decesul lui Gil (Alexandru Virgil) Ioanid am primit din partea lui o scrisoare în care mă ruga să-i trimit în câteva pagini un portret sufletesc al lui Valeriu Gafencu, dat fiind faptul că am trăit alături de el o perioadă destul de lungă în temniță.

Rugămintea lui cuprindea și o „somație” pentru un termen apropiat; probabil își presimțea sfârșitul. M-am grăbit să-i satisfac dorința.

Această prezentare a înaintat-o împreună cu altele făcute de alți frați de suferință *Comisiei Patriarhiei BOR* care se ocupă cu cercetarea, analizarea și hotărârea sanctificării celor care s-au făcut vrednici în fața lui Dumnezeu de a-și sfinți numele pe pământ, printr-o adresă modestă:

„Sfințită și onorată Comisie,

Această prezentare a unei perioade din viața lui Valeriu Gafencu (în închisoare) ne este pusă la dispoziție de Virgil Maxim, domiciliat la Ploiești, str. Cameliei, bl. 50, et. 1, ap. 9, jud. Prahova. El

evocă pagini impresionante și inedite cu privire la iubitul frate Valeriu."

VALERIU GAFENCU: O LUMINĂ!

Fiul lui Vasile Gafencu, (un bun gospodar din Sângerei-Bălți, fost deputat în Sfatul Basarabiei), născut în 1920, Valeriu, moștenește de la părinții săi o înclinație firească de luptă pentru adevăr și dragoste de neam. Educația profund creștină pe care i-o imprimă mama sa avea să sădească în acest vlăstar virtuți strălucitoare, în care iubirea revărsată într-o capacitate de jertfă întâlnită rar, doar la marile spirite, avea să copleșească până la umilire chiar și pe cei mai înverșunați adversari.

În momentul răpirii Basarabiei (în urma pactului Molotov-Ribbentrop) bătrânul tată își ia soția și cele trei fete: Valentina, Eleonora și Luiza, și le trece Prutul, instalându-le la Iași. Valeriu era student la Iași, în anul I, la Facultatea de drept și filosofie. Valentina era elevă în ultimul an la Liceul industrial de fete, iar Maria și Luiza eleve la Bălți.

La puțin timp după ocuparea Basarabiei de către sovietici, bătrânul este arestat și împreună cu un lot de români basarabeni deportat dincolo de cercul polar. După un an de zile, în condiții groaznice de viață, moare cu gândul la Dumnezeu, Căruia i-a încredințat pe cei dragi ai lui. Cineva scăpat ca din minune de acolo i-a relatat lui Valeriu aceste lucruri.

În 1941 Valeriu este arestat la Iași împreună cu un grup de studenți și elevi FDC-iști, dar în anchetă face în așa fel încât toți ceilalți scapă, fiind singur condamnat la 25 ani MS și trimis la Aiud.

După dezrobirea Basarabiei (Iunie 1941), mama și surorile lui Valeriu se întorc la gospodăria din Sângerei. Dar în 1944, când sovieticii, cu ajutor american, întorc soarta războiului, iarăși mama și surorile lui Valeriu se refugiază la Iași sub purtarea de grijă a celei mai mari dintre surori, Valentina, întreaga familie trăind cu greu, spălând rufele celor avuți din târgul Iașilor, sub permanenta amenințare de a fi arestate și deportate.

*

* *

Între tinerii FDC-iști din Aiud este introdus agentul sovietic din Basarabia, originar chiar din Bălți, Tarnovschi, pe care Valeriu îl cunoștea și pe care îl deconspiră. Agentul, bine instruit, reușește să câștige de partea lui majoritatea celor închiși și să arunce asupra lui Valeriu îndoieli în ceea ce privește sinceritatea, acuzându-l că dorește să fie Șeful FDC din Aiud.

După trei ani de detenție îndurați sub regimul antonescian (în 1944), primul deținut politic care a fost scos din Aiud de o comisie sovietică, venită special aici, a fost Tarnovschi. În refugiul pe care aveam să-l facem de la Aiud la Alba Iulia, între liniile de bătaie, pe unul din tancurile sovietice care înaintau pe șoseaua spre Turda, era Tarnovski: încins cu un stindard roșu, saluta cu pumnul strâns și își urla victoria. Valeriu nu mai avea nevoie să-și apere poziția.

Între anii 1941-1944 Valeriu Gafencu, împreună cu alte mari suflete: dr. avocat Traian Traian, avocat Marian Traian, Anghel Papacioc, viitorul părinte Arsenie, preot Vasile Serghie, Schiau Ion, Pascu Constantin, Mircea Nicolau și alții au trasat o linie de conduită creștină și românească pentru toți deținuții politici, valabilă nu numai pentru perioada de dictatură antonesciană, dar și pentru întreaga viață a celor închiși ca model de atitudine, indiferent de forma de asuprire și emblema stăpânirii, ce constă în: neacceptarea vreunei forme de conciliere și supunerea și acceptarea oricăror suplicii, consecință a mărturisirii Adevărului Dumnezeiesc în viața personală și comunitară a neamului.

Această atitudine a făcut ca balanța biruinței să încline în planul nevăzut totdeauna în favoarea noastră, deși aparent vrăjmașul văzut se credea învingător. Dar el nu știa însă că

prin fiecare din cei ce acceptau jertfa supremă, neamul urca o nouă treaptă de lumină în Împărăția lui Dumnezeu.

Din 1944 până în 1948, când Dumnezeu a vrut să ne despartă, am fost miluit de Cel Atotputernic să stau împreună cu el doi ani în aceeași celulă, iar în colonia de muncă de la Galda de Jos, județul Alba, am fost tot timpul apropiați în comunitatea împrejurul căreia gravitau toți cei scoși la muncă.

*

**

Dumnezeu revărsase asupra lui harul frumuseții:

- Fizic, părea un arhanghel, purtând când spada de foc a cuvântului Dumnezeiesc, când crinul curăției plin de parfum tainic.

- Moral, nu i se putea reproșa ceva, smerenia îmbinându-se cu tenacitatea hotărârilor.

- Spiritual, era transfigurat tot timpul, într-o stare extatică aproape permanentă; nu puteai să-ți dai seama dacă ceea ce spune vede în duh sau dacă Duhul vorbește prin el. Viața lui era zbor spre înălțimi, pe care cu greu îl puteai urmări.

Când eram împreună cu părintele Serghie Vasile, sub a cărui îndrumare ne însușeam rugăciunea isihastă, Valeriu iradia, la nivelul percepțiilor senzoriale, o căldură interioară de o intensitate greu de înțeles și de exprimat, cuvântul rămânând dator în actul cuprinderii. Era asupra lui un dar Dumnezeiesc care-l situa dincolo de posibilitățile mele de înțelegere.

Eram tânăr, novice în actele de efort spiritual programate conștient, și de multe ori pe punctul de a mă sminti. Părintele Vasile Serghie mă iubea mult și mă simțea ca un barometru, mă pune pe linia de plutire duhovnicească și făcea, cu un tact pedagogic excepțional, punte de legătură între cele două stadii de viață duhovnicească, a mea și a lui Valeriu, știind să coboare ștacheta la nivelul posibilităților mele de trăire interioară și exterioară.

În ruga comună mă simțeam ca un pui căzut din cuib, tremurând din aripile abia pudrate cu puful credinței, iar pe Valeriu îl simțeam ca pe un vultur care plutește în înalt, trăgându-mă și pe mine după el.

*

**

Valeriu nu era un conformist. Spărgea formele cu cutezanța duhului, fără să sacrifice adevărul cu închipuirii personale, vinovate de călcarea hotărârilor canonice. În libertatea duhului său toate se includeau firesc în tiparul arhetipal al Hristosului, Om și Dumnezeu. Acest urcuș direct la Hristos, ca intrarea în propria-ți casă, unde legile și regulile comportării și manifestărilor proprii numai ție te scutesc de formalism, părea sfidare la adresa Dumnezeirii. De aceea foarte puțini din cei ce l-au cunoscut au reușit la început să-l și înțeleagă.

Târziu, când Dumnezeu mi-a făcut bucuria să pot aprofunda viața duhovnicească, am înțeles că marile spirite prin care și în care lucrează harurile speciale nu pot fi judecate de la nivel lumesc sau chiar religios. Ci numai după ce, cu setea integrării necondiționate în Hristos, poți, cât de cât, să te împărtășești și de înțelegerea altor spirite, Hristos ducându-te pe același drum, dar cu propriile tale picioare.

Această libertate în duh, de care vorbește uluitor Sfântul Apostol Pavel, de a nu te mai judeca singur în ceea ce faci, lăsând să te judece Hristos, - un stadiu în care nu tu lucrezi, ci harul lucrează în și prin tine, - o avea Valeriu.

Prezența lui, oriunde, în orice fel de întâlnire între noi, cei apropiați sufletește - numiți de unii în chip decent, iar de alții în chip ironic: **mistici**, - ca și în mijlocul celor mai puțin inițiați

în viața duhovnicească, crea bucurie și respect și uneori îngrijorare sau teamă.

- Bucurie, pentru cele ce aveai să le cunoști din gura lui, dincolo de serbedele probleme cotidiene. Cuvântul lui te scotea din timp și te făcea să ignori mizeria umană, sublimând suferința și acceptând-o ca pe un dar mântuitor.

- Respect, pentru frumusețea adevărilor exprimate la nivelul de înțelegere al fiecăruia. Fiecare putea să guste din ființa lui Hristos partea cea mai dulce, cea mai proprie lui.

- Teamă sfântă sau îngrijorare, pentru gândul neîmplinirii tale, că implicarea personală în cele mărturisite ca adevăruri ce condiționează însăși viața ca existență dăruită de Dumnezeu va cere rupere, sfășiere și moarte, jertfă și jertfire permanentă.

Valeriu personifica luptătorul creștin care se află în același timp și pe **muntele suferinței** (lepădarea de patimi, stadiul purgației) și în **pădurea cu fiare sălbatice** (lupta cu duhurile, stadiul iluminativ) și în **mlaștina deznădejdi** (despicând-o cu arma Crucii, purtată conștient, subiectiv și acceptată „*nu cum voiesc eu, ci cum voiești Tu*”, stadiul unitiv, desăvârșirea). Prezența lui dădea încredere oricărui suflet, conștientizându-i dorința de înălțare duhovnicească spre desăvârșire.

*

**

Valeriu a fost chemat în fața comisiei sovietice care opera „repatrierea”, pentru a-l convinge să se repatrieze –adică să se întoarcă în Basarabia. Pentru îndrăzneala de a-i înfrunța pentru actul cotropirii, comisia a cerut transferul lui Valeriu în URSS pentru a fi judecat și condamnat pentru insulta adusă guvernului sovietic și a armatei roșii. Dumnezeu a vrut să-l salveze printr-un reprezentant al comisiei. După spusele lui Valeriu, acela tăcea și se uita la el tot timpul, apoi a triat dosarul lui, incluzându-l între cei care nu pot fi repatriați.

Mama și bieteles lui surioare au fost urmărite câțiva ani de serviciile secrete sovietice pentru a fi și dânselle repatriate. În bejenie prin toată țara, se ascundeau prin mahalalele orașelor, prin sate de munte, și așa au scăpat nedeportate în Siberia. Când lucrurile păreau că s-au mai liniștit, prin 1946-47 au venit la un „vorbitor” la Galda de Jos. Acolo le-am cunoscut și noi. „Vorbitorul” se obținea cu aprobarea Penitenciarului și avizul Miliției Aiud. Mama lui Valeriu a fost supusă unui interogatoriu prelung și apoi obligată să spele toate WC-urile și dușumelele localului Miliției Aiud, o zi și o noapte în continuu, deși trecuse de 60 ani și era slăbită și bolnavă.

Văzându-l pe Valeriu și pe noi toți împrejurul dânselle, n-a putut scoate un singur cuvânt, numai lacrimile îi șiroiau, îmbrățișându-și fiul și îmbrățișându-ne și pe noi. Valeriu o purta în brațe - era micuță de statură, - așa cum porți un copil și dânsa se lipea de pieptul lui cu aceeași dragoste cu care probabil Valeriu se alintase la pieptul dânselle în copilărie. Surorile îl mâncau din ochi cu dragostea lor și el le îmbrățișa și le mângâia cu cuvinte de încredere în Dumnezeu, făcându-ne pe toți să plutim ca pe o apă vie spre limanul speranțelor sfinte.

*

**

În întâlnirile noastre, când eram adunați pentru a discuta vreo problemă duhovnicească, „un cuvânt” cum ziceau Sfinții Părinți ai pustiei, așa putea afirma, citând pasagiul din *Faptele Apostolilor*, că eram ca și în Troia, „în foisorul de sus unde eram adunați, erau multe făclii aprinse”.

Pentru fiecare dintre noi și pentru toți laolaltă Hristos nu era doar un ideal exterior, spre Care sau la Care voiam să ajungem cândva. El era însăși viața noastră zilnică, de fiecare clipă, aveam dorința integrării în El ca stil de trăire permanentă, nu întâmplătoare, ocazională au ocazionată de vreun eveniment oarecare prin care sau față de care să afișăm o atenție mai mare.

Viețile Sfinților așa cum ni le prezentau *Patericul, Filocalia*, erau (iertăți-mi îndrăzneala), (re-) experimentate, verificate, ca posibilități de realizare nu numai pe plan mental, ci mai ales pe planul trăirii efective.

Trăsătura caracteristică a acestor mistici era smerenia și fiecare era simțit de ceilalți în ceea ce avea specific, în darul cu care era investit de Dumnezeu, și care era lucrător spre binele și creșterea tuturor în Hristos.

În „interviuri duhovnicești” bădia Trifan, cel mai în vârstă dintre noi, ridică o problemă, o întrebare asupra unui „cuvânt” (subiect) și noi ceilalți încercăm, fiecare de la nivelul său, să exprimăm înțelesul și posibilitățile aplicării lui, făcând din aceasta treaptă nouă pe urcușul spre vârful Crucii. Dacă nu găseam soluția optimă, invocam ajutor spre luminare.

Ava, cum îi spuneam uneori între noi d-lui Trifan Traian, era prin structură un iscoditor, un săpător cu mintea și un asiduu împlinitor a tot ceea ce duhul îi descoperea, de la înfrânări trupești până la controlul vorbirii, umilințe, osteneli, privegheri și lacrimi, în zbcium permanent pentru actul responsabilității ce-i impunea poziția în care Dumnezeu îl așezase în fața celor în suferință și a celor ce vor trebui să cunoască adevărul în lupta deschisă de acești reprezentanți ai neamului pentru cinstirea lui Dumnezeu pe pământ și primirea lui în Slava Divină. Anghel Papacioc, părintele Arsenie, era un călcător, fără nici o îndoială în cuget, pe poteca bine bătătorită a celor ce prin nevoițe trupești și sufletești ajungeau la purificarea și iluminarea cugetului. Marian Traian era ca un râu lin la suprafață care își limpezea apele de orice mâl lumesc, în taina afundului său, pentru a se vărsa pur în „apa mării iubirii divine”, geamăn sufletește cu Marin Naidim. Nicu Mazăre căuta cu asiduitate uimitoare relațiile armonice dintre cele noi și cele vechi cunoscute duhului lui, pentru a adăuga încă o nestemată la cununa lui nevăzută. Delu Bălan părea un singular, dar era nedespărțit prin prezență în familia dragostei de Dumnezeu, cu ochii plini de lumină. Ion Schiau era în stare să moară în fiecare zi și în fiecare zi să învie pentru Hristos și neam. Ion Ianolide se încleșta ca un cruciat, urcând dealul Golgotei, stropit cu propriu-i sânge. Un altul privea la fiecare dintre ceilalți ca la o taină al cărei înțeles se lupta să-l descifreze în mintea lui, după planul lui Dumnezeu, bucurându-se că i-a fost dat să se împărtășească de cele ascunse înțelepților lumii acesteia, dar descoperite pruncilor.

Și fiecare din cei pe care nu-i mai pot înșira acum duceau în tăcere, neștiuți de oameni, dar cunoscuți de Dumnezeu, păcatele neamului acestuia, pentru a le arde pe altarul ispășirii de bunăvoie.

Iar Valeriu Gafencu ardea, zic încă o dată.

Ardea... ardere de tot, la propriu, în fața tuturor, ca o făclie de lumină spre care și de la care fiecare lua putere sufletească și trupească. Cuvintele lui erau purtătoare de duh. Gesturile lui erau binecuvântări și îmbrățișări. Faptele lui arareori sau târziu sesizate și descoperite erau daruri integrale ale ființei lui.

Valeriu nu dăruia, se dăruia.

Capacitatea de jertfă concretizată în cuvintele Mântuitorului: „*Dacă îți dă cineva o palmă pe obrazul drept, întoarce-l și pe cel stâng*”, „*Dacă îți ia haina, dă-i și cămașa*”, „*Dacă te silește cineva să mergi cu el o milă pe jos, mergi cu el două*”, „*Iubiți pe vrăjmașii voștri*” și „*Nu este mai mare dragoste decât să-și pună cineva viața pentru prietenii săi*”, la Valeriu era așa de firească, încât dacă n-ar fi făcut-o în ascuns (tainic) pe mulți i-ar fi tulburat sau i-ar fi smintit chiar.

La începutul prieteniei noastre, voinde să mă spovedesc pentru a mă putea împărtăși, cercetându-mi cugetul, am găsit o stare de îndoială pe care o aveam asupra sincerității manifestărilor duhovnicești ale lui Valeriu. Mi se părea că unele din formele pe care le îmbracă viața lui duhovnicească au uneori ceva artificial și chiar ostentativ. I-am descoperit

vinovăția gândurilor mele. M-a ascultat cu atenție; la sfârșit, plângând, m-a îmbrățișat și, rugându-ne amândoi, a luat asupra lui toată tulburarea pe care mi-o provocase: „Sunt vinovat în fața lui Dumnezeu pentru tulburarea pe care ți-am provocat-o. Îți mulțumesc că mi-ai sesizat o lacună de care nu eram conștient cu adevărat, căci nu numai prin păcatul propriu-zis poți sminti pe cineva, nu numai cu cele de stânga, ci și cu cele de dreapta, cu virtuțile, când nu sunt făcute cu tact duhovnicesc, spre ferirea cugetului fratelui care se poate sminti din pricina libertății tale, tu fiind încredințat că faci binele”.

Am sesizat ideea din epistola Sfântul Apostol Pavel către Corinteni (de la capitolul 8); mai târziu aveam s-o înțeleg: toți Sfinții Părinți făcuseră din ea un dreptar al vieții lor în comunitățile călugărești și pustnicești mai ales.

*

**

Era în Iulie 1946. Începusem a doua sapă la vie. Vișan Nicolae și Paul Vilescu erau doi dintre camarazii simpatizați de noi toți pentru buna dispoziție pe care o creau totdeauna acolo unde se aflau. Se mai tachinau, fără ca glumele lor să degenereze în cuvinte vulgare sau dure. Apartenența regională le favoriza suficient material pentru dispute hazlii. Vișan era oltean, Vilescu prahovean.

Într-o zi, săgețile lor s-au înveninat. Glumele au degenerat de la înțepături fine, fără adresă directă, la ironii și zeflemisiri cu adresă la persoană și până la urmă cu insulte directe. Diavolul ce altă treabă are? Să strice liniștea și prietenii dintre oameni. Fiecare îl acuza pe celălalt de lipsă de bun simț, inconștiență și alte acuze jignitoare. Discuția se purta totuși pe un ton redus. Vântul adia și ducea frânturi de expresii la urechile celor ce lucrau mai aproape de ei. Ne era jenă de cele întâmplare și ne uitam neputincioși unul la altul, neștiind cum să aplanăm tensiunea între cei doi.

Valeriu Gafencu era în urma lor pe un rând alăturat și auzise toată disputa dintre cei doi. Când au ajuns la capătul parcelei, Valeriu și-a lăsat sapa, a ieșit în fața celor doi camarazi și îngenunchind, cu emoție în glas i-a implorat: „Vă rog să mă iertați că am auzit cuvintele, frumoase ca din psalmi, pe care vi le-ați spus unul altuia”. Cu lacrimi pe obraji, i-a sărutat pe fiecare în parte și s-a întors la lucru. Cei doi s-au prăbușit unul în brațele celuilalt. Cu glasuri sugrumate și-au cerut iertare de la noi toți.

Acestea erau lucrările Duhului făcute prin Valeriu în comunitatea noastră, viață sfântă de iubire între mădularele trupului mistic al lui Hristos.

O, Dragoste sfântă, cum știi Tu să sfârâmi lucrarea celui rău cu simplitatea manifestărilor Tale!

*

**

Dornici să cunoaștem marile spirite creștine ale neamului nostru făceam escapade duhovnicești cu îndrăzneală temerară, care ne-ar fi putut costa sancțiuni grele sau execuția, căci puteau fi interpretate ca evadare.

Părintele Arsenie Boca, ctitorul *Filocaliei românești*, cum îl numește părintele profesor (doctor) Dumitru Stăniloiaie, ne trimisese prin cineva primele volume ale *Filocaliei*; voiam să-l vedem și să-i mulțumim, împărtășindu-ne și din cuvântul lui de învățătură.

Din colonia de la Galda de Jos Valeriu Gafencu, Ion Ianolide și Marin Naidim au plecat într-o sâmbătă dimineața, tăind munții și pădurile în linie dreaptă până la Sâmbăta, pe jos. Cu Nicu Mazăre și Iulian Bălan am trecut peste culmile Trascăului până la Râmeț, unde părintele Oțea reconstruia din albia râului Geoagiu Mănăstirea ortodoxă distrusă de armatele Mariei Tereza, așa cum i se descoperise în vedenie la Sfântul Munte Athos, ca și

părintelui Arsenie Boca pentru Mănăstirea Sâmbăta.

După întoarcere, Valeriu căpătase o stare de armonie interioară, de pace - vizibilă în manifestările lui pline de liniște și blândețe, - ajungând la o suportare tăcută și la o umilință nedisimulată, firească în tot ce făcea.

*

**

La Aiud, în 1945, când Ion Ianolide a venit în celula în care mă aflam cu Marin Naidim și ne-a spus aproape plângând că simte nevoia să fie aproape de noi, să se împărtășească de aceleași bucurii tainice ale Mântuitorului Hristos, deși avusese până atunci o atitudine nițel de bravadă față de provocările administrației și suferise consecințele, pentru că nu știam cum să procedăm l-am rugat să meargă la Valeriu și să-i împărtășească starea și dorința sufletului lui. Ion a crezut că în felul acesta vrem să scăpăm de el, neacordându-i bună credință. Totuși și-a destăinuit stările sufletești cu toate frământările de conștiință.

Valeriu nu l-a lăsat să vorbească, l-a îmbrățișat ca pe un frate pe care de mult îl aștepta la poarta sufletului său. L-a ridicat cu dragostea lui pe treapta depășirii prea marii scrupulozități de conștiință, pe care se afla ca pe o muchie de cuțit, nehotărât încă dacă să rupă cu o formă și un stil de viață întâmplătoare și închipuită, pentru a opta pentru viața ordonată în Hristos, confirmată prin rezultatele ieșirii din păcat, vădite în creșterea ascultării și subordonării continue față de cuvântul lui Hristos în Biserica Lui.

Ceea ce a făcut și ceea ce a trăit Valeriu de-a lungul anilor de detenție, pentru fiecare suflet cu care a venit în contact, e greu de imaginat, necum de exprimat în cuvinte. E suficient răspunsul pe care l-au dat toți cei ce l-au cunoscut. **A fost un sfânt. Este un sfânt.**

*

**

Am purtat totdeauna în suflet, pentru Valeriu, imaginea tânărului pustnic consumat în Rugăciunea Focului. Starea aceasta s-a concretizat într-un poem pe care i l-am închinat:

ARDERE-DE-TOT

Lui Valeriu Gafencu

...Aici răsare-n mine o chilie
în care s-a sfințit un pustnic blând...
Zidea virtuți cerești în trup plăpând
și-n ochi purta smerită bucurie...

De priveghere lungă, - albă floare -
se rezema cu fruntea de pervaz
și luna-i săruta sfințit obraz
când i-asculta cuvântul, ca o boare:

*„O, vino, rob rău, somnule, și-mi poartă
cu tine visul, peste unda moartă...
un ceas de vreme urcă-mă șuviță
în Crama-Împărătească, rod-de-viță!...”*

De funia nădejzii viu s-agață

și-n rugăciune treaptă-naltă suie...,
amiezile simțirilor descuie
și Îngerilor, iată-l, față-n față.

L-au îmbrăcat cu-a cerului armură...,
cu neaua-înțelepciunii-apoi l-au nins
purificându-i duhul, înadins,
să fie-asemeni lor, chip și măsură!...

Un înger..., a făcut un semn în cer!...
El vede Fața lumii Nevăzute...,
cuvintele aude..., nenăscute,
cu inima topește vămi de ger!...

De câte ori pământul, fără splină,
se duce, taur negru, rostogol,
de câte ori îl săgetează-n gol
harapi cornuți, mereu în nehodină?...

Un sul de carte-i cerul strâns cu nod
și ultim semn pământu-n alfabet...
Altarul Viu al Marelui Profet
primește jertfa, Ardere-de-tot!...

În Rugăciunea-focului, adoarme...
Târziu, lumina candelii se stinge...
Un înger furișându-se-n chilie
deasupra frunții nimb subțire-i ninge!...
Vrăjmașii gem la pragul lui pe coarne!...

Movilă-i stă nisipul lângă ușă...
A tot crescut rugina pe zăvor,
uleiul a-nflorit într-un ulcior,
dar trupu-i stă-n genunchi, deși-i cenușă...

Pe-o laviță, alături, rânduie
mai multe cărți. Pe-o foaie, în Ceaslov,
scrisese el sfințitul lui hrisov
în patru rânduri, vorbe aurite:

*„Să mă iertați, părinților, vă rog,
c-având puțină treabă azi cu Domnul
m-a biruit în rugăciune somnul
și v-am lăsat cenușa mea, zălog...”*

Dar necrezând că-i mort cu-adevărat
cu mâna l-am atins peste veșminte...

Se risipi cenușa lui fierbinte
și sărutând-o..., am plâns îngândurat!?

Virgil Maxim.